Ariſtotelis Peribermenias hoc eſt de interpretatione Liber Eutycho Auguſtino Nipho philotheo Sueſſano interprete ⁊ expoſitore ad Joānem Frāciſcum Areneum excellētiſſimum Arenarum Comitem.

¶ Ariſtotelis perihermenias hoc eſt de interꝑtatione liber interꝑte atqꝫ expoſitore Auguſtino Niipho. ad Joãnẽ Frãciſci Arencum excellẽtiſſimũ arenaꝝ Comitem. Praefatio.

NOn ſemel Comes excellentiſſime, auditores rogarunt: vt librũ Perihermenias hoc eſt de interpretatione Ariſtotelis: ⁊ interpretarer ⁊ exponerem. Ego ꝟo quum quo ad tranſlationes ipſas: nihil ꝑclari: quo ad cõmentationes nihil noui addi poſſe inſpicerem: bona fronte onus recuſaui: quo nãqꝫ ad tranſlationes ipſas: noſter Boetius adeo curioſe ſingulum ꝟbum trãſtulit: vt nec ſyllabam omiſiſſe viſus ſit. Joãnes quoqꝫ Agiropulus iunior graecus quo ad ſenſus ipſos, ita fideliter librũ interpretatus eſt: vt ab illa Ariſtotelis grauitate nullatenus alienus alicui videbitur: quo autem ad cõmentationes ipſas, inueni inter graecos diuum illum Alexãdrum aphrodiſium, Porphyriũ peripatheticum, Philoponum ex Ammonij doctrina: inter latinos ꝟo doctiſſimũ Boetium: curioſum Thomam Aquinatem ita ſapide: ita accurate librũ hunc cõmentatos eſſe: vt temerarium ſit inter tantos velle audere. Videter enim, vt in prouerbio dicit, vulpis inter muliones: aut acus inter arma. occurrebas tamẽ tu vnus: qui me ad has gerrulas edendũ prouocaſti: afferens ijs ex noſtris vigilijs hũc eſſe fructũ: vt quae graeci verboſis, vt ſolẽt, cõmentationibus atqꝫ obſcuris dixerint, per has meas breuibus atqꝫ perſpicuus haberi: quae ꝟo minus moderate, per has meas moderari, atqꝫ in bonum reduci. Trãſlationes ꝑterea non inutiles eſſe penitus ꝑſuadebas. Ille ſiqdem Boetij: qꝛ nimis ſunt verbis addictae, obſcuriores ſunt. Ille Joãnes Agiropoli ſententae ſenſui dũtaxat, ſua ⁊ nõ Ariſtotelis verba interdum obſeruant. At noſtrae mediae ſunt: tantoqꝫ caeteris fideliores, quãto in nullo aut addendo vel diminuẽdo verbũ prorũpunt: cuius in cõmentationibus nõ meminerim. Itaqꝫ vt tibi potius ꝙ̃ his ꝑſuaſionibus obediam, cõceſſi harum nr̃arũ garrularum publicationẽ: tametſi vulpis inter muliones, aut inter arma acus videar: nõ enim ſi tibi hac in re ſatiſfecero, parum feciſſe videor. Inter primates nãqꝫ regni nullo genere minor es. Inter philoſophiae ſtudioſos, ſtudioſiſſimus. Inter milites: ⁊ ſi nõdũ aetas conuenerit: adeo ſtrenuus vt inter tuae aetatis commilitones nemini ſis ſecundus. Summus orator, dei ac naturae magnus interpres. Magnificus atqꝫ magnanimus, ⁊ qđ raro in principe eſt hac noſtra tempeſtate: ſubditis iuſtus ⁊ liberalis: ita vt inter coaeuos tuos grande miraculum habearis. Accipe igitur has noſtras, ſiue elucubrationes ſiue gerras tibi dicatas: atqꝫ ſub tuo nomine publicatas: quae ſi aliquibus maleuolis temerariae videbuntur: tui, ⁊ non mei culpae detur, qui has edere coegiſti. Vale.

¶ Ariſtotelis de interpretatione Auguſtino Nipho philoſopho Sueſſano īterprete atqꝫ expoſitore. Liber primus.

Oportet primū ꝯſtituere qd nomen ⁊ qd vbū: deīde qd eſt negatio ꝗdue affirmatio: atqꝫ enūtiatio ⁊ oratio.

Cō.pᵐ.

Omiſſis verboſis exordijs: breuibus Ariſtoteles qd pertractare vult: ꝓponit. Naꝫ rei intētio: ⁊ ſubm apud grecos idem ſunt: differūtqꝫ rōne. Ut enim ſubm habet rationē finis: intētio nūcupatur. vt vo habet rōnem materię in qua ꝓpria īſunt accidētia: ſubm ſiue mā a noſtris appellat̄. Eſt autē intētio libri p̄ntis ſubm: ſiue materia enūtiatio ipſa: cuius partes ꝯſtitutiuę: quę integrales dicūtur: ſunt nomē ⁊ verbū. Primę vo ⁊ primarię ſpecies ſunt affirmatio ⁊ negatio. genus aūt enūtiationis eſt oratio. Hāc igitur intētionem ꝓponit: ⁊ inqt [Primū oportet cōſtituere] hoc eſt definire [quid nomen ⁊ quid verbū] vt integrales partes enūtiationis verbū illud [oportet] non dicit neceſſitatē ſimplr: ſed cōditione. nam ſi de enūtiatione pertractaturus eſt: opus eſt vt p̄mo de noie deqꝫ vbo ꝑcurrat. [Deinde.] et quaſi ſecūdo loco [quid eſt negatio quidue affirmatio] tanꝗ̄ primarię enūtiationis ſpecies. [atqꝫ] tertio quid [enūtiatio] qd [⁊ oratio.] enūtiatio qdem vt intētio: ſubm: ac mā. oratio vo vt genus ſubti. Multa greci vt Ammoniꝰ Philoponus: ⁊ latini vt Boetius: ⁊ Thomas ꝯtēnunt circa ſeriem vboꝝ: quę qa ventoſa ſunt: ad cōmoduqꝫ nō multum accepta. hęc ſufficiāt. ¶ Boetius hic ſubm mām: ac intētionem libri ait eſſe interꝑtationē. Nam inſcriptio libri ab eius intentione fieri aſſolet: vt inqt Philoponus in p̄ Prioꝝ. ¶ Obyciūt ꝯtra qdem viri clariſſimi: qui ſubtiles ꝑhibentur. Nā interpretatio vel ſumit̄ pro voce articulata cum intētione quicꝗ̄ ſignificādi ꝓlata: vel pro voce articulata ꝓlata ad ſignificādū eſſe vel nō eſſe. Primū qdem nō. nam tūc eſſet nimis cōe. eſſet enim cōpoſitis ⁊ ſimplicibus cōmune quoddā. Hoc aūt falſum eſt: qꝛ liber hic eſt de medijs. Nec 2ᵐ: qꝛ liber hic non eſt de voce: ſed de intētione. ¶ Propter hęc enūtiationē in mēte ſubm eſſe fingūt. ¶ Hęc puerilia ſunt: nec digna nr̄a diſputatione. ¶ Uerū ſi ipſi enūtiationē mētalē ſubm eſſe fatent̄: ad queꝫ de vocali: vel ſcripta īqrere attinebit? ¶ Propter hęc qd̄ gręce ermenia appellatur: latine ſiue enūtiatio: ſiue interꝑtatio dicat̄. idem eſt. Et de hac eſt liber p̄ns: de mētali qdeꝫ vt qd̄: de vocali vel ſcripta: vt ſignū: de re vo vt cā. Nā veritas in voce eſt vt ſignū: in mēte vt ſubm: in re vt in cā: vt dicit Ammoniꝰ: nec aliter Boetiꝰ ſentit. Multa alia dici ſolēt: quę qꝛ facilia: ꝓtermittimus. nr̄i. n. frequēter circa facilia fimbrias dilatāt. circa vo ardua ⁊ occulta voces ſūmittūt. Tu vo a nobis ꝯtium expectabis: quātū videlꝫ a nobis fieri pōt.

Subm et itētio [illegible] · Enūtiatio ſubm. · Excuſaᵒ. · Pō Boe. de ſubo. · Obiones ꝯ Boeᵐ · 1ᵃ poſitio Cōfutaᵒ. · Ermenia quid. · Excuſaᵒ.

¶ Sunt qdem igitur ea quae in voce: eaꝝ que in aīa paſſionuꝫ: notae. Et quae ſcribunt̄: eoꝝ quae in voce. Et quēadmoduꝫ nec litterae oībus eaedem: ſic nec voces eaedem.

¶ De noie: deqꝫ verbo: enūtiatione: ac orōne pertractare ꝓpoſuit: ante tamē ꝗ̄ de his ꝓſequat̄: quędā cōia de vocibus ſcripturis: ac aīe paſſionibus ītercipit: ſed de cauſa intercepti ambigūt expoſitores. Herminius neceſſitateꝫ illius modi intercepti fuiſſe autumat: vt ꝓpoſitę rei cōmodū inſinuaret. ¶ Sed hoc ſtare non pōt. naꝫ vtilitatis cōmoditatis narratio ꝓhemij pars eſt: vt Ari. in rhetoricis tradit. ſumus aūt nūc ipſo in tractatu: qd̄ verbuꝫ [igit̄] innuit. Porphyrius interpoſitę rei cām ꝓpter veterū diſſenſus circa vocuꝫ ſignationes: inqt. nam veterū qdaꝫ voces: formas ſiue ideas ſignare crediderūt: alij cōceptiones: alij ſenſus ſenſationeſue ipſas: alij res exiſtētes. qꝛ igit̄ Ariſtoteles de noie deqꝫ verbo ꝑtractaturus erat: ꝯtias diſpōnes: ac aduerſa impedimēta elidēdo: veteri qōni generatim curſimqꝫ ſatiſfecit. ¶ Sed nec hoc ſtare pōt. Primo ꝙ queſtio hęc partē ad quālibet definita: quę dicturus eſt de noie ⁊ verbo: non impedit. Scdo hęc res eſt grauis: eſtqꝫ altioris negocij: trāſcēditqꝫ limina p̄ſentis voluminis: quum de ideis: deqꝫ formis ꝯtendat. ¶ Melius igit̄ cuꝫ Alexādro Ammonioqꝫ ſentiēdum: ꝙ Ariſtoteles hęc pręaccipit. Tum vt genus definiēdoꝝ rerum colligat. Tuꝫ dr̄iam ꝯſtitutiuā. vꝫ. ꝙ nomen verbū quęqꝫ ad placitū ſignificēt. Tum dr̄iam diſcretiuā. vꝫ. vt nomen ſine vero ⁊ falſo: enūtiatio: ⁊ oratio cum vero vel falſo. Hęc enim Ariſt. aīaduertens quędā cōmunia de vocibus: ſcripturis: ac paſſionibus ꝑaccipit. ¶ Aſſumit igit̄ quatuor ad p̄ſentem ꝑtractationē ꝯferētia: res videlꝫ: ꝯceptiones: voces: atqꝫ lr̄as. Opꝫ autē p̄mo petere hęc quatuor nō fruſtra eſſe: ſed aliquē ꝓpter fineꝫ. Siqdem neqꝫ natura neqꝫ ars aliquid fruſtra faciūt. ¶ Secūdo petimus hoꝝ quatuor: duo eſſe natura ſeſe habētia: vt res ꝯceptioneſqꝫ. duo vo poſitione: vt voces ⁊ lrę. Ut igit̄ ſcias quę hoꝝ natura ſe habeant: quęue poſitione. ponit p̄ceptū eiuſmodi: ꝙ quę apud oēs eadem ſunt: hęc natura ſe habent. quę vo nō apud oēs eadem: hęc poſitione ſe hn̄t. Huius p̄cepti p̄ma pars eo pꝫ: ꝙ natura in cūctis vniformis eſt ⁊ ſilis. Poſitio vo variat. Qua e re quum res ⁊ cōceptiones apud oēs eędem ſint: natura ſe habēt. voces vo ⁊ lrę: quum varient: poſitione habent̄. ¶ Arguit igit̄. quęcūqꝫ ſunt alioꝝ ſigna vel notę: poſitione ſe habent. Uoces: ⁊ ſcripta ſunt notę vel ſigna alioꝝ. nam voces ſunt notę ꝯceptionuꝫ: ſcripta vo vocum. igit̄ voces ⁊ ſcripta ſunt poſitione. ꝑponit minorem. d. [Sunt qdem igit̄ ea quę in voce:] cuiuſmodi ſunt noia ⁊ verba [earū quę in aīa paſſionuꝫ notę: ⁊ quę ſcribūtur.] Sūt notę ſiue ſigna: [eoꝝ quę in voce.] Hęc vt minor. quaſi ꝯcludit: ⁊ inquit [Et] hoc vbuꝫ in gręca cōſtructione: quicqd greci ſentiāt: vim habet ſepe illatiuā apud Ariſtotelē. quaſi dicat. [Igit̄ quēadmoduꝫ nec lrę oībus eędem: ſic nec voces eędem] verbū [ſic] in verbis gręcis nō eſt: ſed ex vi ꝯſtructionis ſubaudiēdū. Secūda igit̄ p̄cepti pars ꝑſpicua. vꝫ. ꝙ ea quę in voce: ⁊ quę ſcribunt̄: pōne ſe hn̄t. Aliter intelligi pōt: vt dicemus.

¶ Querit̄ vbum illud [igit̄] quo modo tenet̄. Expoſitor latinus ait dixiſſe igit̄. quaſi ex p̄miſſis ꝯcludēs hūc. vꝫ. in moduꝫ: de noie deqꝫ vbo pertractāduꝫ: noīa ⁊ vba voces ſunt. igit̄ de vocibus ꝑtractādum. Gręci oēs vbuꝫ illud eſſe notā executionis: ⁊ nō illationis: affirmāt: qd̄ mihi ꝯuenientius eſt. ¶ Querit 2ᵒ Ammonius cur p̄mo e vocibus: ꝗ̄ e rebus ſermocinari cępit. Dicēduꝫ de eis primo: tanꝗ̄ a magis huic libro ꝯuenientibus: quicqd Ammonius dicat. ¶ Querit 3ᵒ Porphyrius cur dixit [Sūt qdem igitur ea quę in voce] ⁊ nō [ſunt qdem igitur voces.] Itēqꝫ cur non dixit lrę vel [ea quę ſcribūtur] dicit ¶ Porphyrius vult ꝙ nomen ⁊ vbum ſunt partes ora-

Cō.2. · Huᵒ de cā intercepti. Cā Herminij. · Cā Porphyrij. · Cōfutaᵒ · Expō cōis ſm [illegible] · Que Ari. aſſumit. · 1ᵃ petitio. Scda · Preceptū · Sylls ille · Huᵒ p̄ma · 2ᵃ dubitaᵒ Ammonij. · 3ᵃ dubitaᵒ Porph. · 2ᵃ porph.

nomē ⁊ vbū ſunt partes orōnis.

tionis plate.eſt enim oratio plata totũ quoddã integra-
le ex noie ⁊ vbo cõſtitutuʒ.nomẽ vo ⁊ verbũ ſcripta par-
tes orõnis ſcripte:⁊ qm̃ partes ſunt in toto magis ꝙ cõ-
tra totum in partibus.nam ↄtinet totũ partes:⁊ nõ ecõ-
tra. Idcirco inquit[ſunt gdem igit ea que ſunt in voce]
hoc eſt nomen ⁊ vbuʒ que ſunt in voce hoc eſt orõne p-
lata vt partes[earũ que ſunt in aĩa paſſionum note:⁊ ea
que ſcribunt.] videlʒ nomẽ ⁊ vbũ in ſcripta orõne[eoꝝ
Cõtradictio que ſunt in voce.] ¶ Sʒ hec expoſitio ridẽda eſt.Tum
pmo:qꝛ cuʒ difficultate intelligit partes eſſe in toto:eſſe
in.n.nõ cõpetit ptibus niſi improprie 4° Phyſice auſcul-
tationis.eſt aũt loquẽduʒ vt plures.2° Topicoꝝ.Tum
qꝛ in tam exiguo ſermone equiuocaret de eſſe in.Nam
dum dicit[eoꝝ que ſunt in aĩa] ſumit eſſe in.vna rõne:
Aliorum errorum. dum dicet[ea que in voce] alia rõne.¶ Sili rõne errãt
qui voluñt eſſe in capi vt inferius ↄtinet in ſuo ſuperiori.
Nam pmo in vbo eſſe in.acciper ꝓprie.ſcdo vo impro-
Expõ ppa prie.¶ Quare melius eſſe in:in vtroqꝫ eodẽ modo acci-
piẽduʒ eſt. Nam nomẽ ⁊ vbum ſunt in voce vt in ſubie-
cto:vti res artificialis in re nãli.erit igit ſenſus[ſunt g-
dem igit ea que in voce] vt nomen ⁊ vbum que in voce
herent:vt in mã ⁊ ſubto:[note eaꝝ paſſionuʒ que in aĩa
ſunt] etiã vt in mã ⁊ ſubto. Nam ↄſtat tũc Ariſtotelem
4° dubiũ ammonij. nõ equiuocaſſe vbo illo eẽ in.¶ Querit 4° Ammonius
cur Ariſt.ait paſſionũ:pathema.n.grece paſſio eſt:paſſio
aũt affectus.modo affectus nõ eſt ↄceptio:ſiue ſilitudo:
Solõ quã Ariſtoteles intelligit.¶ Dicẽduʒ ꝙ hec tria.videlʒ
ſilitudo:ↄceptio:⁊ paſſio idem ſunt.alia tamẽ rõne.ↄce-
ptio enim ⁊ intellectio vt intelligẽdi pn̄ ⁊ ratio.vt vo a
re ipſa deriuat:ſilitudo ſiue ſpecies:vt intellectũ ipſum
pficit:paſſio.vnde ⁊ intelligere ⁊ ſentire in quodam pati
ſaltẽ pfectiue ↄſiſtit:vt dicit in his que de aĩa.vnde qui
vbum grecũ παθημάτων in latinum ↄuertũt affectuũ:
5° dubiũ nec greciſſant:nec grecam ↄſtructionẽ ſentiũt.¶ Quin-
to querũt:multa eſſe in voce:que nõ ſunt paſſionum no-
te.vt grauitas:acuitas:⁊ accẽtus:⁊ id genus. Dicẽduʒ p-
poſitionẽ Ariſtotelis indefinite eſſe legẽdaʒ:nõ aũt vni-
6° dubiũ uerſaliter.¶ Sexto petit.vtruʒ vt ea que in voce note
ſunt eoꝝ que in aĩa:ita ea que ſcribunt:eoruʒ que in vo-
Alex. rñ° ce.¶ Reſpondet Alexãder ꝙ ſic.⁊ tũc lr̃a eſt legẽda ſic
[Sũt gdem igit ea que in voce:eoꝝ que in aĩa paſſionũ
note:quẽadmodũ que ſcribunt:eoꝝ que in voce.] Naʒ
vbuʒ illud καὶ grecum:qđ latine frequẽtiſſime in et cõ-
uertit. Interdum Alexãder vult apud grecos accipi pro
nota ſilitudinis:vt pro ſicut vel quẽadmodũ:⁊ id genus.
Obõ Porphyrij Hec Alexã.diceret. ¶ Huic obijcit Porphyrius. Pri-
mo:qꝛ ad ſimplicẽ ſenſum nihil addi oportet. Secũdo:
qꝛ in tam breui ordine:tãqꝫ breui orõne nõ eſt partitio
intercidẽda.Tertio:ſi ita ſe habẽt que ſcribũtur ad vo-
ces vt voces ad ea que in aĩa:tũc vt voces varijs lr̃is p-
mutãtur:ſic paſſiones varijs vocib⁹ euariabunt.¶ Mi-
Expõ ppa hi videt cuʒ Alexãdro ⁊ Aſpaſio:⁊ ita ſcdo modo expo-
ni poteſt:vt Ariſtoteles pſequendo de noĩe vboqꝫ pmo
colligat inter voces ⁊ ſcripta ↄueniencias.ſcdo inter res
⁊ paſſiones. Voces igitur ⁊ ſcripta ↄueniũt pmo ꝙ am-
bo ſunt vt ſigna. voces gdem ↄceptionuʒ:ſcripta vo vo-
cum.Scdo ꝙ vt voces nõ ſunt oĩbus eedem:ita ſcripta.
Inquit[ſunt gdem igit que in voce:eaꝝ que in aĩa:paſ-
ſionuʒ note.⁊ que ſcribunt:eoꝝ que in voce.] Quare vo-
ces ⁊ ſcripta conueniũt in hoc ꝙ ambo ſunt vt note ſiue
Pſyche aia ſigna.Et hec eſt pma cõueniencia.¶ Deinde ſubſcribit
ſcdam.v.[⁊ quẽadmodum que ſcribunt non eadem oĩ-
bus:ſic neqꝫ voces eedeʒ.] Hec eſt ſecũda ↄueniẽtia.Di-
xit aũt[in aĩa] qđ grece eſt pſyche:⁊ nõ in itellectu:quo-
niam itellectus etiã ad diuinuʒ refert:aut ꝙ intellectus

nouas paſſiones nõ ſuſcipit:ſed de his in libro noſtro de
intellectu:⁊ de anima.Ea ergo que ſunt in voce ⁊ ea que
ſunt in ſcriptis cõueniunt primo ꝙ ambo note ac ſigna
ſunt.Secũdo oĩbus eadem nõ ſunt. ¶ Tũc ad obiecta Defenſio Alexã.
cõtra Alexãdrũ. Ad primũ dicendũ illum ſimplicẽ ſen-
ſum eſſe potẽtia ⁊ virtute ampliũ ⁊ cõpoſituʒ. ¶ Simi-
liter ſi oratio eſt breuis:cõpendio eſt oblõga. ¶ Ad hec
tertiũ argumentũ probat ibi nõ eſſe in toto ſilitudineʒ:
ſed in parte eſſe põt:vt Alexãder ſentit.

¶ Quoꝝ tñ hae notae primo:eaedeʒ oĩb⁹ paſ-
ſiones aĩae ſunt.Et quoꝝ hae ſilitudines:res
iam eaedẽ.De his gdeʒ igit:dictum eſt in his
quae de aĩa.alterius.n.haec ſunt negocij.

¶ Cepit Ariſtoteles:vt Alexãder dicebat:ponere drĩam Tẽ.3. Intentio
inter ea que poſitione talia ſunt:⁊ ea que nã talia.¶ Ea
que in voce ⁊ ea que ſcribunt:poſitione talia ſunt. Nũc
vo ꝙ aĩe paſſiones ⁊ res ſint natura tales:declarat.Põt
aũt text⁹ eſſe pmiſſa:⁊ põt eſſe ſimplex narratio. ¶ Si Syllus
quidẽ pmiſſa:ſyllogiſmus erit que eadeʒ apud oẽs:ſunt
per nãm talia. Natura enim vt Ammonius inqt:eſt vni-
formis ſemp. Paſſiones ⁊ res eedeʒ apud oẽs.igit natu-
ra tales erũt.De ſyllogiſmo accepit minorẽ tñ in textu.
Si vo eſt narratio tñ:eſt tũc ſecũda pars drĩe.⁊ inquit.
[Quoꝝ tñ he note pmo:ſunt paſſiones aĩe oĩbus eedeʒ:
⁊ quoꝝ he ſilitudines:res iam eedeʒ] ſunt.igitur paſſio-
nes ⁊ res ſunt oĩbus eedem:⁊ ita tales per nãm. ¶ Hec argm̃ Hermĩnij nullũ.
fortaſſe expõne Ariſtotelis vba examinando:argm̃ Her-
minij cõtra Alexãdruʒ imbecille eſt. Nõ enim Alexan-
der vult ꝙ apud oẽs ſint paſſiones eedeʒ:apud quos vo-
ces.Sed vt dixi:ꝙ vel tãgat minorẽ:vel partẽ drĩe 2am
perficiat. ¶ Aiaduerſione dignũ Porphyriuʒ in defen- põ porph.
dẽdo Alexãdruʒ:affirmare ꝙ ea quoꝝ voces apud oẽs
eedem:⁊ ipſa ſunt eadẽ.⁊ hoc gñatim taʒ vniuocis ſpẽs:
ꝙ equiuocis. De vniuocis quidẽ ex ipſoꝝ nominũ rõne
ↄſtat.De equiuocis vo:qm̃ aius audientis ſemp ſibi no-
men ad ſignificationẽ debitaʒ:ad quãue a pferẽte emit-
tit:accipit. ¶ Sed hoc ſtare nõ põt.nunqꝫ enim equiuo- Cõtradictio
ca ꝓpoſitio eſſet diſtinguẽda.naʒ aius auſcultãtis ſemp
eaʒ ↄformiter alo pferentis acciperet. ¶ Hermenius ali- Expoſitio Hermi.
ter ſermones Ariſt.intelligit ꝙ ipſe ponat que vocum:⁊
que paſſionũ ſint ſigñationes. Nam voces ſigñant paſ-
ſiones pmo:⁊ ſecũdo res.paſſiones autẽ:tñ res decer-
nũt. ¶ Sed hoc ſtare nõ põt.pmo ꝙ Ariſ.dixit hec.nõ Cõtradictio
igit ſapide eſſet hic repetẽduʒ.Scdo vbum illud eadeʒ
ad gd adderet:Eſſet enim inutile:niſi Ari.cõe paſſioni-
bus ⁊ rebus ſumat.vt dicit Alexã. ¶ Sed tũc dices ad Dubitatio 3° Alex.
gd vbum illud[pmo] addit:Alexãder vult noĩa ſigña-
re paſſiones:ac res:vt nomen iſtud hõ ⁊ nãm ipſam hoĩs
exiſtẽtem:⁊ eius ↄceptionẽ ſignificet. verum qꝛ nomen
vnũ eque pmo duo ſigñare non põt. Idcirco Ariſt.adij-
cit[pmo.] Naʒ ea nõia que in voce ſunt.pmo paſſiones
ſigñant.ſcdo vo res. ¶ Recẽtiores obijciũt.nam ordo 3 Medi. recẽtiores
ſigñationuʒ eſt iuxta ordinẽ ↄceptionũ. Sed res pus in-
telligit:ꝙ eius paſſio.igit prius voce ſigñatur. Ad hec
nomen ſemper pdicat de ſua ſigñatione. Nomen illud
hõ non pdicatur de hoĩs ↄceptione.igitur illã nõ ſignifi-
cat. ¶ Dici põt pro Alexãdro ꝙ nomen in voce pmo pri- Defenſio Alexã.
mitate(vt ita dicam)ſubordinationis paſſiones pꝫ ſigni-
ficabit. Primitate aũt apphẽſionis:res pmo. ¶ Quare Pondera tio lre.
text⁹ debet ſtare[Quoꝝ tamẽ he pmo] nõ aũt[pmoꝝ.]
Naʒ grecus codex habet protos:⁊ nõ proton. Ubi enim
proton legeret:vt fortaſſe Boetius noſter habebat:in la-
tinuʒ primoꝝ eſſet ↄuertendũ. ¶ Collige igit inter hec Ordo.
quatuor:ordineʒ:que ſcribunt ſignificãt ea que in voce:
que in

quę in voce:eas paſſiones quę in anima: quę in anima:
ea quę in re ↄſiſtũt. Lʒ non ſit ordo eſſentialis:nam quę
ſcribuntur:ꝛ in voce ſunt:poſſunt equę primo paſſiones
ſignificare:quom ſcripturę pro ſupplemento vocuʒ ſint
adinuẽte. Uerũ qꝛ res hęc admodũ eſt laborioſa:ac diffi
cilis:tranſmittit nos ad librum de anima.

¶ Eſt autem quemadmodum in anima: ali-
quotiẽs quidem: intellectus ſine vero falſo-
ue: aliquotiens autem iam cui neceſſe eſt bo-
rum alterum ineſſe: ſic ꝛ in voce. Circa com
poſitionem enim ꝛ diuiſionem eſt veritas
atqʒ falſitas.

Cõ.4. ¶ Hactenus hęc cõmuniter de his quattuor accepit:vt no
mina ꝛ ṽba eſſe in voce ꝛ ad placituʒ ſignificatiua colli-
Intentio. gat:Tũ vt genus ꝑmũ:Tũ vt cõem habeat differẽtiam
illorũ:cũ quibus ꝛ oratio ꝛ enũtiatio ipſa ↄueniũt. Eſt eniʒ
oratio ꝛ enuntiatio in voce.ꝛ ex impoſitione aut placito
ſignificãtes.ꝛ ꝑ eiuſmodi genus cõemqʒ differẽtiã dif-
fert a rebus ipſis ↄceptionibuſqʒ. Nunc aũt ipſa ſignifi-
care ſine vero ꝛ falſo declarat. vt videlʒ ſcḋam colligat
illorũ differẽtiã:aut(vt Alexãdro placet)oſtẽdit enũtia
tionẽ ſignificare:cũ vero falſoqʒ:vt ꝑ hoc etiã ꝛ enũtia-
tionis differẽtiã colligat:non tñ noĩs. Et lʒ littera poſſit
multiplr ad formã ſyllogiſmi reduci: vt facilius res in-
telligat̃:littere ſylls nõ eſt aliter formãdus:niſi vt iacet.
Syllo ſic. Ideo inquit. Eſt aũt quẽadmodũ in aĩa aliquotiẽs qdeʒ
itellectus ſine vero ꝛ falſo. aliquotiẽs aũt cui neceſſe eſt
horũ alterũ ineſſe hoc eſt:aut verũ aut falſuʒ. Sic ꝛ in vo-
ce:hęc eſt maior. Addit ꝛ ipſam minorem dicẽs. circa cõ
ceptionẽ eniʒ ꝛ diuiſionẽ intellectuales eſt veritas atqʒ
falſitas. Sed circa ſimpliciũ intelligentiã:neqʒ veritas
neqʒ falſitas. Igit̃ in voce etiã circa cõpoſitionẽ vel di-
uiſionẽ erit veritas aut falſitas. circa ſimplicitateʒ neqʒ
ſic neqʒ ſic. Et ſic habet̃ totus ſyllogiſmus:per quẽ habe
bit̃(vt dicemus in textu primo)ꝙ nomina ipſa ꝛ ver-
ba ab enũtiatione differunt. nã nomina ꝛ ṽba ſimplicia
ſunt:ꝛ ſic erunt ſine vero ꝛ falſo. Enũtiatio cõpoſitio aut
diuiſio igit̃ cũ vero aut falſo. Et ita habent̃ genus ꝛ dif-
Quo ad ferẽtię nominũ ꝛ verborũ. ¶ Quãtum ṽo ad verba grę
greca ṽba ca attinet noema gręce latine eſt:tuʒ intellectus:tum cõ-
ceptus:ꝛ quomodocũqʒ ſit. multiplex eſt:cõpoſitus ſiue
diuiſus:vt enũtiatio ſiue ratio in anima. affirmatiua vel
negatiua. Simplex vt hominis aut equi. Et diſcurſiuus
vt ſyllogiſmus. Modo patet verũ vel falſum eſſe in cõ-
poſitione. Simplicia ṽo eẽ abſqʒ vero ꝛ falſo. Hęc quo
Dubitatio ad verba. ¶ Quęrunt aũt verũ hic arguendi locus ſit a
Reſpõſio ſimili tñ:vel a ſimili ꝛ cauſa. ¶ Reſpondet expoſitor
Exo. ab Ammonio acciplẽs hãc manifeſtationẽ eſſe nõ tñ a
ſimili:ſed etiã a cauſa:quã effectus ipſe imitat̃. Eſt eniʒ
Cõfutatio intellectus cauſa:quę ṽo in voce effectus. ¶ Sed hoc ſta-
re non poteſt. qꝛ nõ videtur quomodo ↄceptus ſint cau-
ſe veri ꝛ falſi in voce. nõ enim vt materia aut forma: qꝛ
conceptus nullatenus ſunt aliquid vocũ:nec eorũ quę in
voce:nec vt finis. Nam finis vult eſſe vltimũ:vt ſecun-
do auſcultationis phyſicę dĩ. Modo ↄceptus eſt prior ꝛ
voce ꝛ vocum veritate. Nec vt agens:nam ab eo ꝙ res
eſt vel nõ eſt oratio dicit̃ vera aut falſa:vt ab agente:vt
Solo ꝑpa dicit̃ in pręicamentis. ¶ Ideo vt frequenter diximus
verum ꝛ falſum ſunt in intellectu vt in ſubiecto:in voce
aut ſcriptis:vt in ſigno:in rebus vt in cauſa. Uis igit̃ ar-
guendi non eſt demõſtratiua:ſed dialectica a ſimili tñ.
Multa adijci pñtã ab expoſitoribus:tuʒ gręcis: tuʒ la-
tinis perquire. Hęc enim raptim ſcribimus.

¶ Nomina quidem igitur ipſa aut verba cõſi-
milia ſunt ſine compoſitione ꝛ diuiſione itel-
lectui: vt homo vel album quãdo non additur
aliquid. nam nondum falſum aut verum eſt.
Huius autem ſignum hoc eſt: hircoceruus ꝛ
enim ſignificat aliquid quidem. Sed nonduʒ
veruʒ aliquid aut falſum: niſi eſſe aut non eſſe
addatur aut ſimpliciter: vel ſm tempus.

¶ Hęc littera poteſt introduci. vno modo vt ſit ↄcluſio: Cõ.5.
quomodo expoſitor induxit:innixus forſitan verbo illa- ꝑ͘ expõ
tiuo igitur. ¶ Alio modo poteſt induci:vt ſit minor ſyl- 2ª
logiſmi:ſub accepti ſub ſyllogiſmo ꝑncipali:qui ſic erat.
compoſitio vel diuiſio in intellectu ſunt cum vero ꝛ fal-
ſo:intellectus ſine cõpoſitione ꝛ diuiſione nec ſunt cum
vero nec cuʒ falſo. Ex quo voluit habere hanc cõcluſio-
nem. in voce ſunt quedam cum vero vel falſo:quedam
nõ cũ vero aut falſo. modo addit minorem dicens:noĩa
ipſa ꝛ verba ſimilia ſunt intellectui:qui eſt ſine compo-
ſitione ꝛ diuiſione. hoc eſt noĩa ꝛ verba ſunt voces ſim-
plices:ſubaudi concluſionem. igitur ſignificãt abſqʒ ve-
ro ꝛ falſo. Illa itaqʒ particula illatiua igitur. addita eſt:
vt notaretur concluſionem ↄtineri in hac minori:ꝓpte-
rea ſupplet exemplum dicens:vt hoc nomen homo aut
albuʒ quãdo non additur aliquid. nam nullo illis addi-
to:nondum eorum aliquod falſum aut verum eſt.
¶ Rem hanc Ariſtoteles confirmare videtur ſigno: qḋ Signum
poteſt loco a maiori ſic formari. ſi aliquod nomẽ ſe ſolo
ſignificat cuʒ vero aut falſo maxime eſſet hircocerũs.
Tunc dat oppoſitum conſequentis dicens: ſed nõdum
verum aliquid aut falſum:niſi eſſe aut nõ eſſe addatur.
ꝛ hoc aut ſimpliciter aut ſm tempus. Sic igitur pʒ no-
mina ꝛ verba ſeorſum accepta ſignificare:ꝛ non cum ve
ro aut falſo. ¶ Sed circa verba textus quęrunt primo Dubita-
cur vſus eſt nomine compoſito ꝛ non entis. Huius cau- tiones
ſę poſſunt eſſe plures:vt e verbis Ammonij excipi põt. Prima
¶ Primo. quia nomina eiuſmodi videntur potiſſimuʒ ꝑ͘ cauſa
falſitatem ſignificare:propter partium incompoſſibili-
tatem. ¶ Secũdo vt innueret nõ ſolum nomina ſimpli- 2ª
cia ad veritatem ſignificandam egere verbo:ſed etiam
nomina ipſa compoſita. ¶ Tertio vtitur exemplo in fi- 3ª
ctis:vt innueret veritatem non ſolum reperiri in rebus:
ſed in his quę ſunt ab intellectu ſolo. ¶ Secundo quę- 2ª dubita͘
runt cur ait compoſitionem ſignificare cuʒ vero vel fal-
ſo:ꝛ non ſignificare verum vel falſum. Similiter ꝛ no-
mina ſignificare ſine vero ꝛ falſo:ꝛ non ait nomina non
ſignificare veruʒ aut falſum. ¶ Dici poteſt ꝙ differunt Solutio
ſignificare verum:ꝛ ſignificare cum vero. Nam hoc no
men verum ſignificat verum:vt hoc nomẽ falſuʒ ſigni-
ficat falſum. quia ſignificant ſe: non tamen cum vero:
quia ſuum ſignificatum non ſignificant cuʒ vero aut fal
ſo:niſi addatur verbum. ¶ Tertio quęrũt quid Ariſto- 3ª dubi͘
teles vult per ſimpliciter aut ſʒ tempus? ¶ Reſpõdẽt ꝑ͘ mo
quidam primo ꝙ verbum pręſens interdum dicit eſſe
ſimpliciter vt ſubſtantiam: vt cuʒ dicitur deus eſt. Quã-
doqʒ tempus tñ vt dies eſt. Dixit igitur aut ſimpliciter:
aut ſm tempus propter hęc. ¶ Sed hęc expoſitio non Cõfutatio
placet. Nam Ariſtoteles loquitur de eſſe ꝛ non eſſe ge-
neratum vt ſunt notę extremoruʒ:quę abſtrahũt ab his.
¶ Expoſitor aliter ait tempus pręſens eſſe ſimpliciter. 2ª
Cętera vt pręteritum ac futurum eſſe ſm quid: hoc eſt
ſm tempus. ¶ Sed hęc expoſitio forte non valet. quia Cõfutatio

qu:lſbet differentia temporis eſt tēpus ſm quid. Quo/
niam per aliquid differt ab alijs differentijs.
Phs ſolo. ℂ Aliter Ammonius.ꝙ verbuȝ poteſt accipi dupliciter.
vno modo abſolute: vt eſt:fuit:vel erit.alio modo cum
aduerbijs temporis:eſt nunc:fuit heri:erit cras. Primo
modo dicitur ſimpliciter. Secundo modo dicitur ſm
tempus:ſed vtcunqȝ ſit.Textus patet.
Queſtio ℂ Sed cōtra hęc dubitant nonnulli recentiores.videtur
enim nomen vel verbum ſignificare cum vero aut fal/
ſo.Primo:quia ad placitum ſignificant. Igitur poſſibi/
le eſt vnum nomen imponi ad ſignificandum idem ꝙ
deus eſt.Sed caſu poſito illa ſignificat cuȝ vero vel fal/
ſo.igitur nomen vtpote.a.aut.b. Secundo hęc eſt vna
copulatiua vera.ois homo eſt riſibilis ⁊ econtra. Mo/
do hoc eſſe non poteſt niſi verbum econtra ſignificet cū
pª poſitio vero vel falſo.ℂ Sorticolę in re hac diſcordant. Nam
quidam eorum voluerunt eiuſmodi nomina:vt.a.vel.b.
ſignificare poſſe cum vero aut falſo.⁊ conſequenter cō/
cedunt eſſe enuntiationes aut propoſitiones. Hoc pro/
bant.quia concedenda aut neganda ſunt enuntiationes
vel propoſitiones.ſed hęc ſunt concedenda vel negāda:
Scda riª aut dubitanda. Igitur ſunt enuntiationes. ℂ Alij ſim/
pliciter caſus hoſce nullatenus ammittunt:⁊ ita negant
a.eſſe propoſitionem.vel verum aut falſum ſignificare:
vt per verba Ariſtotelis videtur:⁊ per rationem: qꝛ ſūt
ſimplicia:quę nunq̄ꝫ cum vero aut falſo ſignificant:niſi
addatur eſſe vel non eſſe.ℂ Sed hęc ſolutio ſtare non
poteſt:qꝛ vbiqȝ Ariſtoteles accepit litteras pro enuntia/
tionibus: vt in primo poſteriorꝫ contra antiquos:qui in
demonſtrationibus dederunt circulum.⁊ in primo ⁊ ſe/
cundo priorum frequenter. ℂ Alij concedūt hos caſus
ꝙ videlicet.a.vel.b.poſſunt ſignificare cuȝ vero vel fal/
ſo:ſed dicunt eiuſmodi non eſſe enuntiationes:aut pro/
poſitiones.Quia non ſignificant cum vero vel falſo per
modum complexi. Sed hoc videtur difficile.nam cui/
cumqȝ cōpetit ratio ſignificādi ei debetur modus. Qua/
re ſi his competit ratio ſignificādi cōplexa:etiam ⁊ mo/
Reſª pha. dus debebit.ℂ Propter hęc videtur mihi eſſe dicendū
nomina ⁊ verba quo ad primam eorum impoſitionem
non ſignificare niſi incomplexum:neqȝ cum vero:neqȝ
cum falſo.Quo vo ad nouam impoſitionem: cum ſint
ad placitum poſſunt ſignificare cuȝ vero vel falſo.nūq̄ꝫ
tamen erunt propoſitiones aut enuntiationes. Propte/
rea non valet.a.ſignificat cum vero vel falſo.igitur eſt
propoſitio aut enuntiatio. Oportet enim addere in an/
tecedente ꝙ ſignificet ex prima impoſitione: ⁊ non ex
noua inſtitutione.Et per hęc verba Ariſtotelis ⁊ Alexan
dri rationes poſſunt moderari.

De hono/ minie hoc eſt no[...] ℂ **Nomen igitur eſt vox quidem ſignificatiua ad placitum ſine tempore:cuius nulla pars eſt ſignificatiua:ſeparata.**

Cō.6. ℂ Cum interpoſuit communia quędam e quibus ⁊ ge/
Introdu/ctio. nus ⁊ differentias nominis nanciſci poſſet: nunc de no/
mine ipſo aggreditur. ℂ Sed videtur ordinem euer/
pª dubiª tiſſe.nam in libro priorum egit de propoſitione anteq̄ꝫ
pma rō de termino.modo ita ſe habet nomen ad enuntiationē:
Secūda vt terminus ad propoſitionem. ℂ Secundo doctrina
debet e notiori incipere. Sed nobis ſunt prius nota to/
ta: vt in phyſica traditur auſcultatione. igitur prius ab
enuntiatione: quę eſt totum: q̄ꝫ e nomine ⁊ verbo: quę
2ª dubiª ſunt illius partes. ℂ Et ſi de nomine ⁊ verbo prius q̄ꝫ
Solo pª de enuntiatione ipſa.cur prius e nomine? ℂ Ad primū
quicquid(velint veteres gręci)Ariſtotelem in priori/
bus reſolutorie proceſſiſſe: ideo e compoſitis proceſſit.
Nunc vo compoſitorie: ideo e partibus. ℂ Ad ſecun/ Ad ſcdaȝ pſoluta.
dum Eſculanus fingit nomen eſſe vt materiam.Uerbū
vo vt formam.ſed quia mā pręcedit formā:iō e noie.
ℂ Sed hoc ſtare non poteſt: quoniam materia non eſt Cōfutatio
ſcibilis: niſi per analogiam ad formam: vt in auſculta/
tione phyſica dictum eſt. Igitur e forma ipſa: ⁊ conſe/
quenter e verbo procedendum eſſet. ℂ Ammonius ait 2ª Ammonij
nomen ipſum ſubſtantię modum detinere. Uerbuȝ vo
accidentis.Modo ſubſtantia eſt prior accidēte.ℂ Nec Cōfutatio
mihi placet hoc: quia ſubſtantia non niſi per cognitio/
nem accidentium cognoſcitur. ℂ Ideo dicendum no/ Pha ſolo.
men ideo eſſe prius tractandum: quia facilius cogno/
ſcitur. Nam verbum abſqȝ ipſo nomine cognoſci non
poteſt. Significat enim eſſe: quod ſine extremis non
eſt intelligere.At nomen ipſum cum ſit abſolutū quod/
dam:intelligi poteſt abſqȝ verbo. ℂ Quantum autem Circa ver
ad verba gręca attinet.In gręcis codicibus inuenit̄ oun: ba gręca.
quod latine eſt: tum igitur: tum ergo. ⁊ rationabiliter
profecto: vt videlȝ annotaret definitionem eiuſmodi ex
diuiſione proxime facta collectam eſſe. Hęc enim eſt
regula definitionum inueniendarum: vt ſexto topicorū
traditur.⁊ ſecundo poſteriorum: vt poſt diuiſionem:fiat
partium compoſitio: vti concluſio.Qua ratione proceſ/
ſit hic. ℂ Diximus enim voces animę paſſiones ſigni/ Quod no/
ficare: ⁊ cum nomina paſſiones illiuſmodi deſignent: mē ſit vox
voces erunt ſignificatiue.Unde genus ipſum Ariſtote/ ſignificati/
les nactus eſt. ℂ Declaratum eſt etiam omne ſignifi/ ua.
cans ex poſitione:⁊ non natura:ſignificare ad placitum. Quod ad placitum.
ℂ Quod gręce eſt ſythece latinę fędus:pactum:inſtitu/ ſythece
tio: aut placitum. Sed cum conſtet nomina ſignificare placitum
ex poſitione:iure ad placitum ſignificant. ℂ Rurſum
declaratum eſt nomen ſignificare ſine vero ⁊ falſo.
ℂ Omne autem ſic ſignificans eſt ſine tempore ſignifica Quod ſi/
tiuum:⁊ cuius nulla pars ſeorſum ſignificat.Ariſtoteles ne tpe.
itaqȝ hęc omnia conſiderans:per moduȝ conſequentis
definitionem nominis deduxit. Multa alia hic recen/
tiores addunt:quę(quia patent)omittimus.

ℂ **In nomine enim quod eſt equiferus:equus ipſe nihil per ſe ſignificat:quemadmodum in hac oratione equus eſt ferus.**

ℂ Erat vltima definitionis pars ꝙ nulla nominis parti/ Cō.7.
cula ſeorſum ſeparata aliquid ſignificet.nunc illam ex/ Introdu/
ponit.Et manifeſtat hanc vltimam definitionis particu ctio
lam in nominibus compoſitis.in quibus(vt inquit Am
monius)minus videtur: vt quaſi ſyllogizet e maiori ad
minus. Nā in hoc nomine quod eſt equiferus.pars hęc
ferus:aut equus ſeorſum nihil ſignificat:quemadmodū
in hac oratione equus eſt ferus:aut equus ferus.
ℂ Quantum ad gręca verba attinet:verbum equiferus Circa gręca verba
gręce eſt calippus: a calos:quod latinę eſt bonus:⁊ hip/
pus:equus.ſed quia minus ſonat equibonus: vt equife/
rus.Boetius ⁊ alij tranſtulerunt equiferus.Et vbi Boe Equiferus Calippus.
tius tranſtulit ferus ipſum nihil per ſe ſignificat. Gręce
legitur equus.ſed non refert. ℂ Amplius verbum illud
quemadmodum in hac oratione equus ferus:poteſt le/ Equus eſt ferus
gi cuȝ verbo ſic equus eſt ferus:⁊ abſqȝ verbo equus fe
rus.Solum enī vult habere ꝙ pars nominis ⁊ ſi ſignifi
cet ſeorſum:non ita ſignificat ſicut quādo erat in orone.
ℂ Incepit autem particulam definitionis vltimaȝ ex/ Cō ordīo
ponere: qꝛ vt ex Ammonio colligitur.hęc particula eſt
vt cęterarum finis:⁊ omnibus principalior. Modo fi/
nis eſt intentione primus.⁊ etiam cognitione.

ℂ Uerum

¶ Uerum non quemadmodum in ſimplicibus nominibus: ſic ſe habet etiam in compoſitis. In illis enim nullo modo pars eſt ſignificatiua. In his ꝟo vult quidem: ſed nullius ſeparata: vt in eo nomine quod eſt equiferus: particula ferus.

Cō.8. Introductio

¶ Sed dices igitur nomina ſimplicia ꝛ nomina compoſita non differunt. ¶ Ideo reſpondet ꝙ differunt: quia in ſimplicibus nominibus pars nullo modo eſt ſignificatiua neqꝫ ſm veritatem: neqꝫ ſm apparentiam. At in compoſitis videtur quidem aliquid ſeorſum ſignificare: ſed nihil reuera ſignificat: vt de hoc nomine equiferus diximus: ꝙ pars ferus nihil ſeorſum ſignificat.

Circa greca verba. Ualet vouleꝫ.

¶ Quantum ad grecam litteram attinet verbum illud vult. grece eſt vouletę. Melius tamen (vt mihi videt̃) ſonat apparet: aut videtur. nam nomina compoſita: ex quo impoſita ſunt a ꝯceptione compoſita. videtur ꝙ illorum partes ſeorſum aliquid ſignificent. Nomina ꝟo ſimplicia cum inſtituta ſunt a ꝯceptione ſimplici. partes eorum ſeorſum nec ſignificant: nec ſignificare videntur.

Syllo

¶ Ex his poteſt ſyllogiſmus ſic componi. nullius nominis ſimplicis nullius nominis compoſiti pars ſignificat ſeparata. Omne nomen aut ſimplex: aut compoſitum. Igitur nullius nominis pars ſignificat ſeparata. Minor ſupponitur. Prima pars maioris ꝛ ſecunda declarate ſunt in textu.

Queſtio

¶ Sed querũt vtrum alicuius nois pars ſignificet ſeparata: Et videtur ꝙ ſic: quia cuiuſlibet cōpoſiti ex pluribus nominibus pars ſignificat ſeparata. Sed aliqua nomina componũtur ex pluribus nominibus vt equiferus: ꝛ id genus.

Sol. cōis

¶ Omnes ad queſtionem ꝛ greci ꝛ latini cōueniũt partes nominis comparari poſſe ad totius compoſiti itellectum: aut inter ſe. Primo modo nulla ſignificat ſeparata: niſi in oratione homo eſt bonus. Seorſum enim illud idem partes hę ſignificãt quod in oratione tota ſignificabãt. Et hoc modo itelligit Ariſtoteles. Nam lꝫ equus ꝛ ferus ſeorſum aliquid ſignificẽt: nō tamẽ ad itellectum totius. Propterea iquit Ammonius nullum nomẽ componi pluribus e nominibus: quatenus nomina ſũt. ſed quatenus trãſeũt in vim ſyllabarũ. Equus enim ꝛ ferus in hoc nomine equiferus: ſyllabarum vices detinẽt.

Solutio Auer.

¶ Auerroes autē in paraphraſe huius loci vtitur alijs verbis ꝙ partes nominis nũꝙ per ſe ſignificãt ſeparate. ſed per accidẽs quod eſt dicere: nō quatenus ſunt partes nominis. ſed quatenus ſeorſum ſunt: trãſeũt in vim nominũ. At in oratione partes ſeorſum in idem ſignificãt quod in oratione: quia vtrobiqꝫ quatenus nomina ſunt.

¶ Ad placitum ꝟo: quoniam nullum nomen eſt ſua natura ſignum. ſed cum fit. Significãt nanqꝫ ꝛ illiterati ſoni: vt qui ferarum: quorũ tamen nullum eſt nomen.

Cō.9. Introductio

¶ Nũc tertiam explanat definitionis partem. Nam primam ꝙ nomẽ ſit vox: ꝛ ſignificatiua ex his quę cōmuniter accepit: vult eſſe manifeſtam. Illam ꝟo ꝙ ſine tempore ex definitione verbi declarabit. reſtat igitur vt tertiam exponat.

Circa greca verba. Litteratis verba. Nota ſymbolum.

¶ Quantum ꝟo ad greca verba attinet. animaduerte ꝙ verbum verbo trãſferẽdo littera Ariſtotelis eſt. ſm placitum ꝟo: quoniam natura nominum nihil eſt. ſed cũ fit nota. Nota enim grece eſt ſymbolũ: latine etiam ſignum. ¶ Sed cum hęc littera ad verbũ tranſlata minime ſonet: ideo trãſtuli ad placitum vero: quoniam nullum nomẽ eſt ſua natura ſignum. ſed cum ſit ex iſtituto. Hoc enĩ differt ꝛ a rebus: ꝛ ab animę paſſionibus: vt diximus.

Q nō ſignificãs ſit nomen.

¶ Et ꝙ natura ſignificãs non ſit nomen exemplo a ſonis animalium perſuadet. ꝛ iquit. Significãt nãqꝫ ſua natura ꝛ illiterati ſoni: vt qui ferarum: quorũ tamẽ propter ſignificationem quam habẽt naturalem: nullum eſt nomẽ. Igitur nomẽ ab inſtituto ſignum eſſe debet: ꝛ hęc ratio valet: ſiue ſit locus e contrario: ſiue ſit locus e ſimili: ſiue aliter.

Nota

¶ Animaduerte ꝙ animaliũ ſoni dicũtur agrammatoi hoc eſt illiterati: quoniam ſcribi non poſſunt: ꝛ a natura ſignificant: quia eodem modo eſt in omnibus animalibus. Habet enim a natura animal ipſum per ſuę vocis ſonum ſignificare affectum. Quare propter duo: eiuſmodi ſoni nomẽ eſſe nō poſſunt: tum qꝛ illiterati: tum quia e natura. Recte igitur dictum eſt ad placitum.

Queſtio ex Alexãdro

¶ Mouent queſtionem ex Alexãdro talem. verba ſũt voces. voces ſũt noia. igit̃ verba ſũt noia. ꝯcluſio falſa: ꝛ nō pro maiori. igitur pro minori.

Reſponſio Ammonij

¶ Reſpõdet Ammonius ꝙ nomen ꝛ verbum ſunt voces ſm materiam: vt archa eſt lignum ſm materiam. Materia enim nois ꝛ verbi a natura eſt vt vox. Forma autē nois ab arte atqꝫ iſtitutione: vt archa. quo quidem ad materiam a natura eſt: quo ꝟo ad formã ab inſtitutione ac arte. Sic nomẽ quo ad materiam eſt res naturalis: quo ad formam eſt res ab arte: vt igitur nō valet. lignum eſt a natura. ianua eſt lignũ. igitur ianua eſt a natura.

Replica Ammonij

¶ Obijcit autem huic Ammonius: quoniam ſi nomen eſt ab inſtitutione: ꝛ nō a natura: tunc ſignum aptius in nominis definitione caderet ꝙ̃ vox.

Reſponſio eiuſdem.

¶ Reſpõdet ipſe hoc eſſe factum: quia in definitione accidentis in ꝯcreto debet poni ſubiectum loco generis: ꝛ accidẽs pro differẽtia. At cũ nomẽ accidẽs ſit voci: ideo dicitur nomen eſt vox.

Cōfutatio pͦ rō

¶ Sed hęc reſpõſio non mihi placet. Primo: qꝛ ſi nomen eſſet forma artificialis: tũc eſſet quid additum voci. Hoc autem falſum eſt. Nã aut erit ſubſtantia aut accidens: nō ſubſtantia vt patet. Si accidens: nō abſolutum: vt patet. nec relatiuũ: quia tũc eſſet relatio realis. nam fundamẽtum reale eſt vt vox. terminus realis vt res ſignificata.

2ͦ

¶ Amplius nomẽ videtur abſtractum. igitur idefinitione debet cadere ſubiectum in obliquo.

Solutio

¶ Uidetur igitur mihi nomen ipſum nihil aliud eſſe niſi vocem articulatam cum intẽtione ſignificãdi aliquid prolata. Ut enim vrina eſt ſignum ſanitatis nullo addito ſibi: ſed quatenus ab itellectu efficit̃ ſignum ſanitatis: ſic vox eſt nomen nullo addito: ſed quatenus ab intellectu inſtituitur ad ſignificandum. Sindapſus enim nō nomẽ eſt. Sed ſi ad ſignificãdum inſtituitur: fiet nota ſiue ſignum: qua ratione nomen fiet vt Boetius iquit. ꝛ hoc iquit Ariſtoteles cum ait: quoniam naturaliter nomẽ nihil eſt: ſed quando fit nota. ꝛ ita nomẽ eſt vox ſm materiam ꝛ formã ſic iſtituta vt ſignũ.

Sol'o argumẽti

¶ Tũc ad argumentum Alexãdri dicerem ibi eſſe deceptionem ꝓpter accidẽs: vt nō ſequitur. homo eſt animal. animal eſt dictio. igitur homo eſt dictio: aut nō ſequit̃. homo eſt animal. animal eſt genus. Igitur homo eſt genus. Uariatur eniꝫ vt ſorticolę ſentiũt ſuppoſitio. Nam in prima animal ſupponit formaliter. In ſecũda materialiter: ideo nō valet.

Dubiũ 2ͦ

¶ Sed dubitãt greci. nam Ariſtoteles ait nominum naturaliter nihil eſſe. hoc eſt nominum ſignificatio nō eſt naturalis. Plato ꝟo ꝛ Socrates in cratilo volũt nomina e natura ipſa eſſe. Et ita iſti ſunt ꝯtrarij: quod apud grecos habetur remotum.

Plato

¶ Circa hãc dubitationem quidam (vt Ammonius narrat) voluerũt nomina eſſe ſimpliciter ꝛ omnino ab inſtitutione: ꝛ nullatenus e natura: cuius opinionis fuerunt Hermogenes: ꝛ diſcretus Diodorus. ¶ Alij dixerunt

nomina eſſe ſimpliciter a natura: quatenus ſunt rerum naturales ſimilitudines. Cuius poſitionis fuerūt Cratillus heredeus: atqʒ Heraclitus epheſius. ¶ Ammonius voluit nomina ipſa eſſe naturalia quātum ad ethymologiam. Nam omne nomē vult eſſe impoſitum e proprietate reperta in re. vt lapis quaſi pedem ledens: ⁊ petra quaſi pede trita. ¶ Quātuʒ vō ad ſignificationem ipſaʒ ab iſtitutione ſunt. Et ſic inter hos duos cōſultat. ¶ Et ſi dicitur vnam rem naturalem plura nomina habere.

Bohetio
Ammonij
Replica

¶ Reſpondet: quia a diuerſis proprietatibus nomina diuerſa nanciſcitur. ¶ Sed pace horuʒ hoc ſtare nō poteſt. Primo: quia tūc nullum eſſet ęquiuocum a caſu. nā omne nomen ſignificaret a proprietate rei. ⁊ ſic canis eſſet analogum: ⁊ non ęquiuocum caſu. ¶ Secundo vt in natura accidunt caſus: quorum nulla cauſa poteſt dari niſi per accidens: ita ⁊ in arte. ⁊ per conſequens poſſunt dari nomina a caſu: nullaqʒ rerum proprietate.

Reſpōſio
Cōfutatio
p° rō
2°

¶ Et videtur hęc ſentētia Ariſtotelis in primo elenchorum vbi iquit. nomina quidem finita ſunt. ⁊ orationum multitudo. res autem numero infinite: neceſſe eſt igitur plura eandem orationem ⁊ vnum nomen ſignificare.

Ad totū: et rō
ſcilicet

¶ Propter quod mihi videtur eſſe dicēdum in vniuocis ⁊ ſpeciebus nomina eſſe omnia impoſita a proprietate rei. vt homo ab humanitate ſiue humo: lapis a leſione. ⁊ vnūquodqʒ a ſui ethymologia: lʒ in multis illa nos lateat. In ęquiuocis vō ⁊ ſingularibus nomina eſſe caſu aſſero. Unde Boetius in predicamētis. commento primo. iquit. ęquiuocorum alia ſunt caſu. alia ꝯſilio: caſu vt Alexāder Priami filius: ⁊ Alexāder magnus. Auguſtinus aurelius: ⁊ Auguſtinus niphus. Caſus eniʒ id egit vt idem veriſqʒ nomen imponeretur. ¶ Dubitant ſorticolę: vtrum nomē in mente ſit nomen. Uidetur ꝙ nō per Ariſtotelis definitionem. nam nomē eſt vox. In mēte autem nulla eſt vox. Pro alia parte eſt ꝙ nomen primę ⁊ ſecundę (vt dicunt) intentionis eſt in mente. Amplius in mente eſt enunciatio. Sed omnis enunciatio cōſtat ex nomine ⁊ verbo. Igitur in mente ſunt nomina ⁊ verba. ¶ Dicendum apud Boetium in prędicamētis. capite de ſubſtantia. in mente non eſſe orationem: ⁊ per conſequens nec enuntiationem. Id autem cui ſubordinatur oratio ſiue enūtiatio gręce eſologus latine iterior ratio appellatur. Enunciatio vō ipſa gręce eſt exologus: hoc eſt exterior ratio. Apud enim gręcos logus eſt communis rationi ⁊ orationi. Apud nos vō iterior ratio vno nomine vocatur vt ratio. Exterior ratio vō oratio. Tūc dico in mēte nec eſſe enuntiationem: nec orationem: nec nomina nec verba. ſed bene conceptiones compoſitas ⁊ ſimplices. Compoſitas quidem quibus orationes ſiue enūtiationes ipſę ſubordinantur. Simplices vō quibus nomina ⁊ verba. ⁊ ita concedo in mente non eſſe nomina neqʒ verba: ſed ſignificationes quibus hęc ſubordinantur. ¶ Ad argumenta in contrarium patet ſolutio: nullum enim eſt nomen primę aut ſecundę intentionis: lʒ ſit nomē primę aut ſecūdę impoſitionis. Omne enim nomen eſt ab impoſitione. ¶ Ad ſecundum patet ſolutio in mente eſt ratio: in voce oratio ſiue enuntiatio: quę rationi ſubordinatur.

Noſo ꝓpha
Dub. 3°
Solutio

¶ Ipſum vō non homo: non nomen eſt: ſed vel neqʒ nomen poſitum eſt: quo ipſum appellare oportet. Neqʒ enim eſt oratio neqʒ negatio: ſed nomen vocetur ambiguum. Quoniam ſimiliter in quolibet eſt: ⁊ eo quod eſt: ⁊ eo quod non eſt.

¶ Obyciet autem quiſpiam definitioni datę: ꝙ tunc nō homo ⁊ id genus: Catonis ⁊ id genus eſſent nomina. Nā his competit definitio data. ¶ Reſpondet Ariſtoteles ⁊ excludit duo a ratione nominis. primo nomen ambiguum. ſecūdo caſus nominū: ⁊ ſic definitioni datę oportet ſupplere duas illas particulas ſi debeat eſſe perfecta: vt dicemus. ¶ Accipit igitur duo. primum ꝙ nō homo ⁊ cętera id genus nō ſūt nomina. ¶ Secūdo ꝙ iis talibus nō eſt vnum impoſitum nomē. ⁊ hoc inquit. ipſum vō non homo: non nomen eſt hoc eſt primum. Sed vel neqʒ nomē poſitum eſt: quo ipſum appellare oporteat. Hoc eſt ſecūduʒ. Hęc per ordinem declarat. ⁊ primo ꝙ nō ſit ei nomē impoſitum. Uidetur enim cum duobus ꝯuenire. cum oratione propter complexionem: ⁊ cū negatione propter particulam negatiuam. ideo probās ſecūdum iquit. Neqʒ enim eſt oratio: neqʒ negatio. Deinde probat primum: ⁊ fingit illi nomen quo nūc appellari liceat ⁊ iquit. ſed nomē ſit aut vocetur ſi fingere liceat ambiguum: quia vt dicit: ⁊ quod eſt: ⁊ quod nō eſt in oratione rerum ſine diſcrimine vllo ſignificat. ⁊ hoc inquit. Quoniam ſimiliter in quolibet eſt: ⁊ eo quod eſt: ⁊ eo qꝺ nō eſt. Hircoceruus enim nō homo eſt: ⁊ equus etiam nō homo. ¶ Quātum vō ad gręca verba attinet ambiguum gręce eſt aoriſton: quod latine nō eſt infinitum. Nomina enim gręca ſunt diuerſa. Gręci enim infinitum dicūt apeiron. Ambiguum quod indifferens eſt ac innominatum aoriſton vocant. Differunt enim apeiron ⁊ aoriſton. Nam infinitum proprie in quantitate eſt: vt in numeris: aut mole: quod videlicet caret fine. At aoriſton hoc eſt ambiguum: eſt etiam in nō quātis: ⁊ idifferēs. Ideo Ariſtoteles hoc deſignās ſubiecit: quia ſimili ratione ſignificat ens vt equuʒ ⁊ nō ens vt hircoceruus. Per hoc enim illius indifferentia atqʒ ambiguitas deſignatur. ¶ Cur autem non homo ⁊ id genus nomen non ſint: gręci hac ratione perſuadent. Omne nomē ſignificat aliquam naturam determinatam vt homo. Aut perſonam determinatam vt pronomeʒ. Aut vtrūqʒ determinate vt idiuidua ſubſtantię: vt Socrates ⁊ Plato. Sed ipſuʒ nō homo ⁊ id genus nullum horum affert. Igitur nō nomē eſt dicēdum. Propterea imponi debet nomen a negatione hominis: quia tūc equaliter de ente ⁊ nō ente. vt refert hic Ammonius. ¶ Quęrūt recētiores verū omne nomen poſſit infinitari: ſiue (vt magis ad gręcus loquar) vtrum omne nomē poſſit reddi ambiguuʒ: hoc eſt: vt ita loquar: aoriſtari. ¶ Reſpōdēt nōnulli ſorticolę tranſcēdentia aoriſtari nō poſſe vt ens vnum ⁊ id genus. Mouentur autem propter Boetij verba. Inquit enim nomen infinitum pręſentem naturam interimit. cum additur negatio infinitans: infinitas alias derelinquit. Modo ſiquis addat enti negationem nulla derelinquetur natura. Immo nec infinitas poneret. ¶ Ideʒ ſorticolę probāt: quoniam omne ſignum negatiuum aut priuatiuum terminum ſequētem ſe imediate diſtribuit pro ſingulis. Ut dicendo nō ens. modo ens diſtribuitur: ⁊ ſic pro nullo ente. ⁊ ita negat omnem naturam nullam addens. ¶ Mihi videtur quicquid velit Boetius non eſſe addendum ad ſimplicia Ariſtotelis verba. Propterea teneo probabiliter: ⁊ cuʒ proteſtatione dicēdi aliter ſi aliter occurret. omne nomen poſitiuum ſiue prędicamentale ſiue trāſcendēs poſſe aoriſtari. Intelligo tamē per aoriſtari quādo nomen ipſum redditur ambiguum ⁊ indifferēs: vnde cum dico nō ens aoriſtice volo intelligere non ens tale indeterminate ſumptum: quod nonnulli vocant cōfuſe: malo indeterminate: propter quod concederem hanc. lapis eſt non ens vt verbum non ens

Cō. t.o.
Textus in
ductus
Duo accipit
Primum
Secūdum
Circa hęc
gręca
Aoriſton
infinitum
ambiguū
Cur nō hō
non ſit nomen.
p° dub.
p° niſo
p° rō
2°
Sol. ꝓpha.

aoriſtice

-aoriſtice tenet̃:q2 eſſet ſenſus lapis eſt nō ens tale:q2 nō
equus non ho τ id genus. Itemq3 concederem ens eſſe
non ens:q2 ens tale eſt nō ens tale non ens eſſe non ens:
nō ꝓpter hoc prędicatur de duobus ꝯtradictorijs: q2 l3
ens τ non ens ſint contradictoria:non ens tale τ ens tale
Ratio. minime. ¶ Dulis vō ratio eſt:q2 nō ens aoriſtice ſum-
ptum eſt vna dictio ſiue nomen vnum. priuatiue autē
Ratio Auer. aut negatiue eſt complexum:vt oratio huic videt̃ Auer.
ipſe cōſentire primo auſcultatiōis phyſicę:vbi com.25.
hęc nomina ens τ nō ens dici aſſerit de decē prędicamē-
tis:quod minime poteſt intelligi niſi ipſum non ens ao-
Scḋa rō. riſtice ſiue ambigue teneatur. ¶ Amplius aoriſtice te-
neri eſt determinatam aut naturam aut perſonam: aut
vtrunq3 ſignatum interimere:τ indeterminatam aut na
Tertia rō. turam aut perſonā:aut vtrunq3 ponere. ¶ Rurſus di-
cendo non Socrates:ipſu3 non Socrates aoriſtatur:nō
tamen diſtribuitur:propter hoc videtur mihi omne no-
men aoriſtari poſſe ſiue reddi ambiguum propter quā-
dam indifferentiam ad id quod eſt τ ad id quod nō eſt:
τ per hoc differt a nomine communi:quod l3 ſit indiffe-
Nomen cōe aoriſtum. rens: non niſi is quę ſunt ſub eo indifferens eſt. Differt
tamen aoriſtatio tranſcēdentis ab aoriſtatione termini
prędicamentalis:q2 aoriſtatio tranſcendēs eſt ſm quid
Scḋa dubitatio. illa prędicamētalis ſimpliciter vt dictū eſt. ¶ Quęrunt
etiam:vtrum enũtiatio poſſit aoriſtari: Iamblicus Pla
Prīa reſponſio. tonicus orationem ſiue enuntiationē aoriſtari poſſe cō-
tendit propter aoriſtationem ſubiecti aut prędicati ſiue
nominis aut verbi:motus forſitan:quia quod parti con-
tingit ineſſe:toti quoq3 accidit:vt 5° phyſicorum habet̃.
vbi enim capiti criſpitudo ineſt:τ homini ineſſe neceſſe
Cōmento eſt. ¶ Sed hoc ſtare nō poteſt. ait eni3 neq3 eni3 oratio
neq3 negatio eſt:ſed omnis finita. Rurſus in capitulo ð
nomine τ verbo nomen τ verbu3 aoriſtari aſſerit:nulli-
Solo pro piis. bi tamen orationem. ¶ Tenendum igitur nullam ora-
tionem:nullamq3 enuntiationem aoriſtari poſſe. Tunc
ad rationē pro iamblico dico ꝙ omne quod parti ineſt
neceſſe eſt toti ineſſe. Non tamen quicquid partem de-
nominat:neceſſe eſt totum ipſum denominare: nam al-
bedo dentes denominat ethiopis: nequaquam ethio-
pem. ¶ Dubitant τ adhuc ſorticolę:quia videtur nomē
ambiguum eſſe nomen:quia valet eſt nomen ambiguū:
igitur nomen ab inferiori ad ſuum ſuperius. ¶ Reſpō-
dendum non valere:ſicut non valet. eſt homo mortuus:
igitur homo. itemq3 nec val3. eſt albus dentes:igitur al-
bus. Non enim arguitur ab inferiori ad ſuperius: ſed a
ſm quid ad ſimpliciter.

¶ Ipſu3 vō philonis aut philoni τ caetera id
genus nō nomina ſunt:ſed nominis caſus. ra-
tio autem eius in alijs quidem eſt eadem ꝙꝙ
differunt. Nam cum eſt aut fuit aut erit addi-
deris:neq3 verum neq3 falſum eſt. nomen vō
ipſum ſemper:vt philonis eſt aut nō eſt: non-
dum verum aut falſum dices.

Cō.21. ¶ Quidam vt ſtoici caſus eſſe nomina:τ rectū eſſe caſu3
Poſitio ſtoicoꝝ. concedunt. Rectum quidem caſum:q2 e mente ipſa ca
dit:τ ab ipſo cęteri caſus. obliqua vō nomina:quoniā vo
ces ſunt ſignificatiuę ad placitum ſine tempore. Exclu-
dit igitur caſus ipſos e nominis ratione:τ inquit ipm vō
Philonis aut Philoni non nomina ſunt:ſed nominis ca
ſus. ¶ Addit tamen conuenientiā inter caſus τ nomina
τ differentiam:τ inquit. ratio quidem eius hoc eſt nois:
quę pauloante generatim aſſignata eſt. In alijs quidem
eadem eſt: quaſi dicat ꝙ ratio generalis nominis: quę
proxime aſſignata eſt: vna eſt nomini ipſi atq3 caſibus
ꝙꝙ differant:nam cum ipſis caſibus eſt aut fuit aut erit
addideris:neq3 verum neq3 falſum eſt. nomen vō ipſu3
cum ſupple addideris:ſemper verum aut falſum dices
vt Philonis ipſi eſt aut non eſt cum addes:nōdum eni3
verum aut falſum dices. Nomen igitur τ caſus nominū
conueniunt in ratione nominis generali: differunt autē
quoniam nomen additum verbo eſt:ſemper reddit ora
tionem aut verā aut falſam. ¶ Ex his vult habere Ariſ. Deffinitio noīs perfecta.
hanc eſſe nominis definitionem. nomen eſt vox ſignifi-
catiua ad placitum:cuius nulla pars ſignificat ſeparata
determinata atq3 recta per hanc rationē habetur tota
nominis eſſentia. ¶ Per hęc patet ſolutio ad rationem Ad argumētū ſtoicorum.
ſtoicorum. l3 enim rectus cadat e mente: non propter
hoc dicitur caſus. dicetur enim etiam verbu3 habere ca
ſus:ſed id dicitur caſus qui ab alio cadit per inflexionē3:
vt Boetius τ Ammonius addunt. Cur vō viſus eſt ver- Dubitatio ac ſolutio
bo ſubſtantiuo: curue generalem pręmiſit nominis ra-
tionē3. Ammonius e quo expoſitor noſter accepit facile
declarat:nam ſubſtantiuo vſus eſt:quia cu3 cęteris ver-
bis caſus faciunt nonnunꝙ orationes veras. Pręmiſit
vō rationem generalem: quia doctrina incipit ab vni-
uerſaliori adiecit ſpecialiorē3 vt generalem compleret.
¶ Animaduertendum ꝙ Auerro. in paraphraſe huius Poſitio Auer. de nomine.
capituli velle videtur ꝙ tam nomina ambigua quę vo-
cat infinita ꝙ caſus nominum ſint nomina: τ hoc ideo
dicit:q2 vult nomen diuidi in hęc. Omne autē diuiſum
prędicatur de diuidentibus:ſed q2 hoc videtur contra-
dicere verbis Ariſtotelis pro verificatione litterę: vult
hęc non eſſe dicenda nomina abſoluta:nam propter ex-
cellentiam videtur rectum nomen:τ determinatum no
men eſſe nomina:quia videl3 in illis nominis ratio pręſ-
ſtantius ſaluatur:τ ita vult hęc eſſe nomina nō priuatio-
nes nominum:l3 abſolute dum nomen profertur de po-
tioribus intelligatur:quemadmodum accidens eſt ens:
τ ſubſtantia eſt ens:verum ens abſolute intelligitur ꝓn-
cipaliter de ſubſtantia. principaliter igitur nomen dicit̃
de rectis τ determinatis ſiue finitis: l3 communiter de
vtriſq3 dicatur. Multa capitũculatores hic fabulantur:
quę cum puerilia ſint:prętereunda eſſe diiudico. Mul-
ta quoq3 de nominis diſtinctiōe Ammonius addit:quę
cum ſint potius grammaticę dicta: grammaticis relin-
quantur. Hęc de nomine.

¶ De remate hoc eſt verbo. verbum vō eſt id
quod ſignificat tēpus: cuius nulla pars ſeor-
ſum ſignificat:atq3 ſemper eorum quę de alte
ro dicuntur eſt ſignum.

¶ Et de nomine tanquam de prima orationis pte:hacte Cō.12.
nus. nunc igitur de verbo:quod gręce eſt rema. definiēs
itaq3 verbum particulas quaſdam: in quibus cum no-
mine ipſo conuenit:reticuit vt breuitatis amator: vt in-
quit Ammonius volens illas eſſe intelligendas. tres vō
alias explicat:quib9 τ a nomine τ ab oratione τ a parti-
cipio differat. Per hanc igitur particulam ꝙ ſignificet
tempus:nomen ipſum differt a verbo: verbumq3 e no-
mine. quando nomen ipſum ſine tempore ſignificet: vt
in eius definitione adiecit. Per ſecundam vō particu-
lam:videl3. cuius nulla pars ſignificat ſeorſum. verbu3
differt ab oratione:cuius ptes ſeorſu3 ſignificāt. ¶ Sed
dices hęc ſcḋa pticula poſita eſt in definitione nois:igit̃
debuit ꝑtermitti:vt ꝑtermittũt̃ alię cōes ſibi τ nomini.
¶ Rñdet Porphyrius quē ſectat̃ Ammonius ꝙ in de-
finitione nominis addita eſt particula hęc:vt nomē ipſ
ab oratione differat:quę e nominibus cōſtat:vt cum di-

citur homo eſt animal. In definitiõe vͦo verbi addita ē vt verbum ipſuz differat ab oratione: quę cõſtat ex verbis vt currere eſt moueri ⁊ id genus: ideo replicata eſt hic. ¶ Melius aũt videtur mihi eſſe dicẽdũ ꝙ Ariſto. hanc particulam replicauit in definitione verbi: q꞉ verbum videtur habere cum oratione maiorem conuenientiam ꝙ̃ habeat ipſuz nomẽ: vt eiuſmodi ſunt orationes amo: diſputo: ⁊ id genus: q꞉ igitur cum oratione habere videtur maximam conuenientiam: ne ſit errandi locus: idem replicat in definitiõe verbi: vt pateat ipm̃ ab oratione differre: quam reſponſionez videt̃ forſaſſe ſentire expoſitor noſter. Per tertiam vͦo particulam Ammonius Boetius ⁊ expoſitor volunt verbũ differre ab ipſo participio: quod quidem ſignificat cum tempore: verũ hoc differt ab ipſo verbo: ꝙ verbũ ſemꝑ eſt ſignuz eoꝝ: quę de altero dicuntur: hoc eſt ſemper eſt intelligendus a parte prędicati. Participium vͦo indifferenter a parte prędicati ⁊ ſubiecti. Adijcit expoſitor nonnulla: quę ab Ammonio excipit: quę ommitto. Auer. ãt in paraphraſe huis partis vult hanc tertiam particulã non eſſe definitionis quicꝙ̃: ſed eſſe additum vt proprium cum verbo conuertibile: nam cum omne verbũ ſit aut ſubſtantiuũ aut adiectiuum omne ſe tenet ſemꝑ ex parte prędicati: ita videlz: vt ſit tota oratio in duo ſectilis: in ſubiectum: quod ſemper eſt nomen vel loco nominis poſitum: ⁊ in prędicatum quod eſt aggregatum ex oppoſito ⁊ verbo: vt huius propoſitionis homo eſt animal: ſubiectum eſt homo: prędicatum eſt animal: recte igitur vt proprium eſt additum. poteſt tamen per Auer. hęc expoſitio colorari: q꞉ nulla definitio: vt traditur 6° topicoꝝ dari debet per copulationis notã. Aliter eẽt propoſitio copulatiua. quare vͦo verbum ſemper ſe teneat a parte prędicati poſterius dicetur. Quantum vͦo ad gręca verba attinet: ſignificat tẽpus gręce eſt proſemaenõ chronon: quod magis ſonat latine conſignificans tempus: ⁊ recte quidem: cum multũ differat ſignificare tempus: ⁊ conſignificare tempus: vt mox dicetur.

Expõ verborum.

¶ Dico autem ipſum tempus conſignificare: quoniam valitudo quidem nomen eſt. valet vͦo verbum. ſignificat enim nunc eſſe.

Com. 13 ¶ Prętermittens vnam particulam definitionis verbi: q꞉ expoſita eſt in definitione nominis (ibi enim quid vult intelligere per illam particulã: cuius nulla ps ſignificat ſeparata. eſt expoſitũ) duas tñ exponit: ⁊ prĩo qd̃ ꝑ conſignificare tempus velit intelligere per exemplum: ⁊ inquit. [Quoniã valitudo quidez nomen eſt. valet vͦo verbum. ſignificat enim nunc eſſe.] Animaduertendũ vt ex Porphyrio colligitur ꝙ valitudo ⁊ valeo idẽ principaliter ſignificant. ſimiliter curro ⁊ curſus. ambo enĩ motum peduz ſignificant principaliter: ſed hoc differũt: ꝙ valeo ſecũdario conſignificat tempus vt valitudinez cum differentia temporis pręſentis. hoc eſt nunc alteri ineſſe: aut cum differẽtia temporis prętériti aut tẽporis futuri: at valitudo nullo modo tempus conſignificat: ſz tñ diſpoſitionem corporis. ¶ Amplius idem ſignificãt eſt ⁊ ens: ſed eſt ſignificat eſſe cũ certa differẽtia tẽporis. ens vͦo eſſe tñ abſolute. Recte igitur diximus verbum: conſignificare tempus: ⁊ non ſignificare tempus: ſic enĩ non differret a nominibus vt ab anno die ⁊ cęteris id genus. ¶ Quantum vͦo ad verba gręca attinet. in gręco codice nõ eſt curſus neqz currit: ſed ſic legitur. hygeia hoc eſt valitudo: ⁊ hygiaenei hoc eſt valet verum de exemplis non multum curandum eſt.

Expõ verborum.

¶ Et ſemper eorum quae de altero dicũtur ſignum eſt: vt eorum quae de ſubiecto: aut eoꝝ quae in ſubiecto ſunt.

¶ Nunc tertiam particulam exponit: ⁊ poteſt vt Auer. innuit dupliciter intelligi. vno modo vt verbuz ſit ſemꝑ nota predicatoꝝ vt quod: vt quando ipſum eſt prędicatum veluti in enuntiationibus de verbis adiectiuis: vt Callias diſputat. eſt enim diſputat prędicatum. aut poteſt illud intelligi vt quo: q꞉ ipſum eſt quo prędicatũ dicitur de ſubiecto. aut eſt in ſubiecto vt in enunciationib⁹ de verbo ſubſtantiuo: vt homo eſt animal: aut homo eſt iuſtus. Animaduerte tamen vt Boetius exponit in antepredicamentis: ꝙ dici de ſubiecto competit per ſe generi atqz ſubſtantię eſſe in eo ſubiecto ſoluz accidẽtib⁹. Propter hęc adiecit Ariſtoteles vt eoꝝ quę d̃ ſubiecto: vt in prędicationibus per ſe: aut eoꝝ quę in ſubiecto: vt in prędicationibus per accidens: ampliãs dictum ſuum ad omnia prędicata. ¶ Circa hęc dubitare ſolitus ſum. Primo an verbum ſit pars propoſitionis. Secundo ſi pars vtrum ſe teneat cuz ſubiecto: an cũ prędicato. Tertio vtrum ſit nota eoꝝz quę de altero dicuntur: aut quę in altero ſunt. ¶ Reſpondẽt recentiores ad primaz ꝙ verbuz nullatenus eſt pars ꝓpoſitionis. Alij ꝙ ſit pars propoſitionis: ⁊ ſit ſemper pars prędicati aut totũ prędicatum. Primi perſuadent primã eoꝝ poſitionẽ multis rationibus. Primo: q꞉ verbum non eſt terminus primo prioꝝ. inquit enim ibi. terminuz voco in quem reſoluit̃ propoſitio vt ſubiectum ⁊ prędicatum: ⁊ nihil meminit verbi. Scd̃o. omnis pars propoſitiõis poteſt eſſe maior aut minor: vt Ariſto. ait ibidem. Tertio Ariſto. cum docet terminos omni ineſſe: ⁊ nulli ineſſe primo priorum nihil verbi meminit: igitur non eſt terminus neqz pars propoſitionis. Quarto nulla daretur conuerſio in terminis: q꞉m̃ verbum nunꝙ̃ mutatur. Ex his ⁊ alijs multis verbum nec terminum eſſe: nec ꝓpoſitionis partem cõtendunt. ¶ Sed cõtra hoc pro ſecũda poſitione faciũt Porphyrius: Ammoni⁹: Boetius ⁊ omnes expoſitores gręci ⁊ latini. Et poteſt hęc poſitio perſuaderi. verbũ eſt pars orationis: vt omnes grãmatici autumant: igit̃ pars alicuius ſpeciei orationis: igitur enuntiatiõis aut propoſitionis. Secundo. oratio conſtat ex nomine ⁊ verbo: vt ait Priſcianus ⁊ Ammonius in principio huius: vbi dixit nomen ⁊ verbum eſſe partes integrales enũtiatiõis. propter hęc ⁊ alia tenemus cuz grãmaticis ⁊ peripatheticis verbum eſſe partẽ orationis propoſitionis ⁊ enuntiationis. ¶ Vbi animaduertendũ eſſe duplex verbuz: vt Porphyrius notat: cathegoricũ: qd̃ Auer. adiectiuum nuncupat: vt valet currit ⁊ in genus: ⁊ ſyncathegoricum quod Auer. ⁊ alij ſubſtãtiuũ appellãt: vt ſum es eſt. Tũc dicendũ verbũ ꝑmo mõ eſſe pt̃ẽ enũtiatiõis ⁊ ꝑ̃dicatuz. cã eſt: q꞉ vt dicit Ariſtoteles. Illud non differt a nomine quo ad ſignificatum principale: ſed ſolum quo ad conſignificatũ: quatenus nomen non conſignificat tẽpus. verbuz vͦo nunc eſſe aut heri fuiſſe: ⁊ fore cras: igit̃ vt nomẽ eſt pars enuntiati: ita verbum. verbum ſcd̃o modo non eſt pars materialis: q꞉ nec ſubiectum nec prędicatuz: ſed ſignificans quandam compoſitionem: quam ſine extremis non eſt intelligere: igitur eſt pars formalis ⁊ prędicatum formale: ⁊ quoniaz forma poteſt remanere eadẽ omni materia mutata. Propter hęc verbum illud nũꝙ̃ variatur: ẽt extremis mutatis. ¶ Hęc eſt Boetij: Ammonij: Auerrois: Porphyrij: ⁊ omniũ gręcoꝝ expoſitio. ¶ Tunc ad rationes. Ad primam concedo verbum ſubſtantiuum non eſſe terminum materialez: ſed bene verbum adiectiuum: nec contra hoc procedit verbum Ariſ

Cõ. 14.

Dubitationes.
Prima.
Secũda.
Tertia.
Rñſio recẽtioꝝ.

ſtotelis. ¶ Per idem ad ſcđm cõcedo verbum ſubſtan-
tiuum nõ poſſe eſſe: nec ſic nec ſic: propterea nõ eſt pars
materialis. Uerbum aũt adiectiuuꝫ bene. Per idem ad
alias rationes. omnes enim concludunt ſubſtãtiuũ ver-
bum non eſſe partem materialem: cum quo tamen ſtat
eſſe partem formalem. Uerba vero adiectiua ſunt pręđi-
Solo ad ſcđam. cata vt patet. ¶ Ad ſecundam dubitationem recentio-
res dicentibus volunt verbum ſubſtantiuuꝫ: quod eſt ex-
Prima. tremorum vnitiuum: non magis ſe tenere ex parte pręđi-
dicati ꝙ̃ ex parte ſubiecti: cum ſit inter illa medium cuꝫ
nullo magis ſe tenens. verba vero adiectiua ratione parti-
Rõne pţi cipij in eis incluſi ſe tenent cum pręđicato. Ratione vero
copulę ⁊ verbi ſubſtantiui cum neutro magis: pro his fa-
cit ratio hęc: qꝛ forma non magis eſt forma vnius par-
Solo. tis ꝙ̃ alteriꝰ. ¶ Cum igitur copula ipſa ſit forma ratio-
Pria rõ. nis ⁊ compoſitionis non magis cum ſubiecto ꝙ̃ cuꝫ pręđi-
Scđa. dicato ſe habere debet. ¶ Secũdo aſtipulatur huic id
quod Ariſtoteles dicet. eſt ſignificat quandam compoſi-
tionem quam ſine extremis nõ eſt intelligere. Igitur in-
Tertia. differẽter ſe habet ad ambo. ¶ Tertio: ſi verbum eſſet
pars pręđicati in oĩ bono ſyllogiſmo mediũ eſſet ęquiuo-
cum: quoniaꝫ variaretur cõtinue aggregatuꝫ ex verbo ⁊
pđicato: vt dicendo: omnis homo eſt animal. Plato eſt
homo: igitur Plato eſt animal. In primo verbũ eſt ſe te-
nebat cum animali. In ſecunda cum homine: igitur va-
Quarta. riatur. ¶ Quarto: tũc nulla daretur pđicatio ſuperioris
de inferiori: qꝛ dicendo homo eſt animal: hoc totum eſt
pręđicatum eſt animal: modo hoc totũ nõ eſt genus nec
Quinta. ſuperius. ¶ Quinto quatuor ſunt pđicata pmo topico-
Confutaꝰ rum. capite 4°. quorum nullum eſt verbuꝫ. ¶ Sed hęc
pĩone. poſitio contradicit omnibus. Boetio quidẽ: qꝛ vult ver-
bũ eſſe notum: quatenus in pđicato notat aliquod acci-
dens. Ammonio ⁊ Porphyrio vt viſum eſt. Auerroi vero:
qꝛ inquit: ⁊ proprium verbo eſt vt ſit ſemper appoſituꝫ
⁊ nõ ſuppoſitum ſubiectum ⁊ non pręđicatum.
Pria rõ. ¶ Rationibus etiam cõtradicit: qꝛ omne additũ alicui
vocatur grãmatice appoſitum. logice vero pręđicatum.
Scđa. ¶ Amplius pręđicari eſt actus formę: ſed vebum eſt ma-
gis forma ꝙ̃ alterum: igitur ſibi cõuenit ratio pręđicati
Reſo pro ſpa. ⁊ magis. ¶ Propter hęc dicẽdum vt ſupra verbũ adie-
ctiuum eſſe partem pręđicati aut totuꝫ pręđicatũ: ⁊ hoc
qꝛ non differt a nomine verbali penes principale ſignifi-
catum. At verbum ſubſtantiuum: ⁊ ſi non ſit pars pręđi-
cati eſt ſyncathegorema pręđicati: quemadmodũ ſigna
vniuerſalia ⁊ pticularia ſũt ſyncathegoremata ſubiecti.
Rõ rñſo-nis. ¶ Huius ratio eſt: qꝛ formalia cũ formis coordinantur:
materialia cum materijs. conſtat autẽ ſubiectuꝫ tenere
vicem materię: quatenus aut eſt ſubiectum vere accidẽ-
tis pręđicantis: aut inferius ad pręđicatuꝫ: ⁊ vtroqꝫ mõ
habet vicem materię: ideo ſibi materialia ſigna compa-
rat. Pręđicatum vero cum ſit aut accidens aut ſuperius:
rationem tenet formę: ideo attrahit ſibi formalia: quoꝝ
vnum eſt verbum: verbum itaqꝫ vt ſic ſe tenet ex parte
pręđicati. ¶ Per hęc ad argumenta.
Solo ar-gumẽtoꝝ. ¶ Ad primum patet ſolutio. verbum enim ſyncathegori-
ce ſumptũ ſignificat formam: quę lꝫ vt forma cum nul-
lo magis ſe teneat vt ſyncathegorema ſe tenet cuꝫ ſuo ſi-
mili: vtpote cum pręđicato: vt ſigna materialia cuꝫ ſub-
iecto. ¶ Per idem ad ſecundum lꝫ verbuꝫ vt forma ſit
indifferens: vt ſyncathegorema eſt ſignum pręđicati.
¶ Ad tertium dicendum ꝙ ſyllogiſmus nõ variatur: nec
medium materiale: lꝫ varietur verbum. non enim eſt
pars materialis enunciati aut propoſitionis.
¶ Ad quartum conſequentia non valet: quia pręđicatio
ſuperioris de inferiori eſt ſm terminos materiales.

¶ Ad quintum patet ſolutio. Ariſtoteles enim enumerat
pręđicata dialectica ⁊ non omnia. ¶ Tunc per hęc po- Solo ter-tię qõnis.
teſt ſolui tertia dubitatio: nam verbuꝫ cathegorice ſum-
ptum: vt Porphyrius voluit eſt totum pręđicatum prin-
cipaliter connotans verbum ſyncathegorice. Syncathe-
gorice vero eſt ſignum pręđicatorum: vt enim ſigna diſtri-
butiua ſiue quantitatiua coordinantur cũ ſubiectis pro-
poſitionum: quia ſubiecta ſe habent vt materię: ſic ver-
ba ſyncathegorica cum ſint formalia coordinantur cum
pręđicatis: vt igitur illa ſunt ſubiectoruꝫ ſigna: ſic verbũ
pręđicatorum ſiue nota ſiue ſignum.

¶ Non valet autem ⁊ non laborat non dico ver-
bum. Conſignificat quidem enim tempus:
eſtqꝫ ſemper de aliquo. differẽtię tamen huic
nullum nomen eſt poſitum: ſed ſit ambiguuꝫ
verbum: quoniam ſimili modo de quocunqꝫ
eſt ⁊ de eo quod eſt: ⁊ de eo qđ non eſt.

¶ Secundum Ammonij expoſitionem: quam vt pluri- Cõ. 15.
mum ſectamur. Ariſtoteles volens complere rationem
verbi excludit duo a ratione verbi: videlꝫ infinita ver-
ba: ⁊ caſus verborum. ¶ Primo itaqꝫ proponit inten- Primuꝫ.
tũ: ⁊ inquit. [Nõ valet autem ⁊ non laborat non verbũ
dico.] Et ſic infinita ſiue dubia aut ambigua verba vult
dici non verba. ¶ Secundo explicat in quot conuenit Scđm.
cum verbo: ⁊ inquit. [Cõſignificat quidem enim tem-
pus: eſtqꝫ ſemper de aliquo.] ſubaudi aut ſignũ aut no-
ta aut pręđicatum. Igitur in duobus cõuenit cũ verbo.
Tum in conſignificando tempus. Tum etiaꝫ in eſſe de
altero. etiam in alijs conuenit: ſed vt breuitatis amicus
reticuit alia. ¶ Deinde: qꝛ hęc verbi maneries caret no- Tertium.
mine inquit. [Differẽtię tamen huic nullum nomen eſt
impoſitum ſed ſit ambiguum verbum.] Cuius rationẽ Ratio.
ait. [Quoniã ſimili modo ⁊ de quocunqꝫ eſt ⁊ de eo qđ
eſt ⁊ de eo quod non eſt.] vnde virtus ſyllogiſmi erit. in-
differens ſm pręđicationem enti ⁊ non enti. ambiguuꝫ
eſt dicendum: non valet ⁊ id genus eſt indifferens pręđi-
catione: igitur ambiguum. ¶ Quantum vero ad verba Uerboꝝ expoſitio.
grę̃ca attinet: verbum differentię grę̃ce eſt diaphorę. Ex
hoc poteſt dubitare quis. ſi tale verbum eſt differentię: Differẽtia diaphora.
igitur per ſe in genere: ⁊ ſic vere verbum eſſet dicenduꝫ.
Propterea per differentiam non proprie illud quo diffe-
runt ſpecies ſub genere ſumit: vt recte Ammonius ani-
maduertit: ſed diuerſitatem quę etiam eſt eoꝝ quę ſpe-
cie ⁊ genere differunt. Ambiguum vero grę̃ce eſt aoriſtuꝫ: Ambiguũ aoriſtum.
quod latine ſiue indeterminatum: ſiue ambiguum: ſiue
indefinitum dicatur. Illud intelligit quod eſt indifferẽs
pręđicatione ad ens: ⁊ ad non ens. ¶ Amplius videtur Dubitatio litteralis.
ꝙ nõ ſimili modo ſit đ eo quod eſt ⁊ de eo quod nõ eſt:
quia de eo quod eſt: vere eſt pręđicatũ: vt equus nõ valꝫ
aut nõ laborat. ſed de eo quod non eſt: nihil poteſt vere
eſſe. Exiſtere enim aliquid non exiſtenti impoſſibile eſt.
¶ Propterea verbũ ſimili modo grę̃ce ẽ omios. modo Simi nõ omios.
non dicit ommimodam ſimilitudinem. Sed (vt dicit
Ammonius) ſm quid: vt enim hęc vera eſt. equus non
valet aut nõ laborat: ita hec. hypocentaurus nõ valꝫ aut
nõ laborat: ⁊ ſic videꝰ ſimilitudo in rõne generali: nõ in
ratione ſpeciali. Hęc quo ad verba ipſa grę̃ca ſatis.
¶ Animaduertendum ꝙ de verbo ita eſt dicendũ vt de Poſitio. Auer. de vbo infinito.
nomine apud Auerroem: ipſe enim vult verbum eẽ ge-
nus: cuius duę ſunt ſpecies. verbum: quod per excellen-
tiam intelligiꝰ finitũ ⁊ determinatũ: ⁊ aoriſtũ: qđ eſt in-
definitũ pđicatione. huic poſitiõi ꝯſonat verbũ illđ: diffe-
tię huic nullũ poſituꝫ eſt nomen. Modo differentia: aut Modus.

eſt ſpecies generis:aut in ſpeciem contrahens:quo fit vt
Ariſtoteles non velit deffinitiones complere:ſed deffini-
tum per differẽtias diuidere:vt illius ſpecies deſcribat.
Dubitatio magna. ¶ Sed circa hęc eſt dubitatio non parua. Utrum: videlʒ.
omne verbum quatenus verbum eſt poſſit infinitari: ⁊
ſi ſic:quomodo ab ipſo verbo negato differt in oratiõe.
Poſitio recentiorũ ¶ Tenẽt recentiores duo.primum omne verbum qua-
tenus verbum poſſe infinitari.ſcðm ꝙ verbum infinitũ
ꝙ differũt. ſiue aoriſtum ꝙ quia (vt Ciculanus inquit) verbum ne-
gatiuum vim tenet duorum.aoriſtuʒ vo vnius:ideo ao-
riſtum verbum vna dictio eſt ⁊ affirmatiua:verbum ne
gatum duę dictiones ſunt contradictoriam ad affirma-
tum. ¶ Propterea apud hos hęc non cõtradicunt cur-
rit ⁊ non currit:vt nõ currit tenetur aoriſtice.
Rões p poſitione Prima ¶ Pro hac poſitione arguũt primo:qr Ariſtoteles inquit
verbum aoriſtum:ſimiliter de quocunqʒ eſſe:⁊ de eo qð
eſt:⁊ de eo quod non eſt. Hoc aũt non competit ei niſi in
Secunda. oratione remaneat infinitum ſiue aoriſtum. ¶ Secũdo
dicit ipſum eſſe ſemper notam ſiue ſignum:hoc aũt eſſe
Tertia. non poteſt niſi in oratione remaneat aoriſtũ. ¶ Tertio
vt nomen in oratione poteſt remanere nomen aoriſtuʒ.
Quarta. ita verbum etiam. ¶ Quarto omnis pars orationis po-
teſt remanere in oratione. Sed verbum aoriſtum eſt ps
Ultima. orationis. ¶ Ultimo.ſi verbum aoriſtum ſolum extra
orationem eſſet tale:tunc eſſet inutile atqʒ ſuperfluum.
⁊ ſic volunt verbum aoriſtum in oratiõe differre a ver-
bo negato:eſſeqʒ aoriſtum etiaʒ in oratiõe vt ipſum ne-
Cõfutatio p:ia rõe ꝑn errot. gatuʒ. Differentia autem dicta eſt,apud hos. ¶ Sed hec
poſitio ſtare non poteſt.primo:qr non omne verbuʒ põt
aoriſtari:qr nõ verbũ ſubſtantiuũ ſyncathegorice ſũptũ:
quemadmodum nec nomen entis tranſcendenter ſum-
Secũdus error. ptum apud eos. ¶ Secundo errant:quia nullus verbũ
ſyncathegorice ſumptum:hoc eſt vt importat cõpoſitio-
Prĩa rõ. nem tm̃ videtur poſſe aoriſtari.primo: qr aut particula
negatiua addita verbo tollit ab illo compoſitionem po-
nens oppoſitam diuiſioneʒ aut negationem:aut nullam
ab eo aufert affirmationem ſiue compoſitionẽ:ſi nulla-
tenus compoſitionem aut affirmationẽ tollit.hęc enun-
tiatio hypocentaurus non currit.erit affirmatiua: igiť
valʒ.hypocẽtaurus eſt ex affirmatiua de tertio adiacen-
te ⁊ non termino diſtrahente aut diminuẽte ad affirma-
Secũda. tiuam de ſecundo. ¶ Secundo illa nõ differunt quę nõ
variant enuntiationem quantum ad veritatem ⁊ falſi-
tatem.modo in nullo differt apud hos dicere hypocen-
taurus non currit negatiue ⁊ aoriſtice tenendo particu-
lam non quoad veritatem ⁊ falſitatem:igitur non diffe-
runt. ¶ Ultimo eſt auctoritas Boetij hic expreſſa:⁊ ex-
poſitoris etiam in ſecundo huius: qui volunt verbum
infinitum poſitum in oratione non differre a verbo ipſo
Solo p̃ba pure negato. ¶ Propter hęc animaduertendum eſt ꝙ
verbum ſiue adiectiuum ſiue ſubſtantiuum duo impor-
tare videtur.vnum quatenus verbum eſt: compoſitio-
nem prędicati cuʒ ſubiecto:qua quidẽ ratione eſt ſynca-
thegorema ſiue ſignum prędicatorũ:vt ſigna ipſa diſtri-
butiua ſunt ſyncathegoremata ſubiectoꝝ vt dixit Por
phyrius. ¶ Aliud vo non quatenus verbum:ſed quate-
nus deſcendit e nomine: importat idem illud quod no-
men:vt laborat ideʒ principaliter quod labor:e quo de-
riuatum eſt laborat:ipſum eſt ideʒ quod eẽ ſiue exiſtẽs:
⁊ in cęteris id genus. ¶ Tunc dico duo ad dubitationẽ.
Primuʒ. Primum eſt ꝙ ſumendo verbum quatenus verbũ:hoc
eſt vt importat cõpoſitionem:⁊ vt eſt ſyncathegorema
prędicatorum ipſum non poteſt aoriſtari aoriſtatione
alia e negatione ipſa:vt rationes noſtrę cogunt: ⁊ aucto-
Scðm. ritates tactę. Secundum eſt ꝙ verbum ipſum quo ad

ſignificatum:in quo cũ nõie verbali ipſo conuenit:⁊ per
quod e nomine deſcendit:aoriſtari poteſt: aoriſtatione
videlʒ tranſeunte in prędicatum:vt hypocentaurus nõ
laborat:ſenſus eſt hypocentaurus eſt non exiſtens labo-
rans.remanet enĩ eſt ipſum ſyncathegorice ſumptũ pu-
re affirmatiuʒ.totuʒ illud quod habebat cathegorice:re-
manet aoriſtatum. ¶ Hęc eſt ſententia Auerrois plane Cõfirmatio Auer.
in paraphraſe huius partis:⁊ in ſecundo huius. Inquit
enim hic:⁊ verbum infinitum eſt quod ſignificat illud
quod ſignificat nomen infinitum:⁊ tempus illius inten-
tionis:⁊ illud eſt priuatio quam ſignificat nomen infini-
tuʒ:ſcilicet priuatio quę deffinita eſt in lib.ꝑdicamẽtoꝝ:
ſicut ſermo noſter non ſanatur:ipſe namqʒ ſignificat illð
quod ſignificat ſermo noſter nõ ſanitas:⁊ tempus illius
intentionis:ideſt illius priuationis. ¶ Hęc eadem in ſe-
cundo huius ad verbum etiam ait Auerrois: ⁊ ſic ver-
bum quatenus verbum aoriſtari non poteſt: ſed quate-
nus cum nomine ipſo conuenit. Per hęc ad omnia argu
menta patet ſolutio:nam bene concludunt poſſe verbuʒ
aoriſtari ⁊ remanere in oratione aoriſtũ:nõ tamen qua-
tenus verbũ ⁊ ſyncathegorema:ſed quatenus cathegore
ma:⁊ quo cum nomine conuenit:vt videlicet particula
ipſa negatiua aoriſtat prędicatum pro tempore impor-
tato per verbum:vt in hac enuntiatione. Scylla nõ cur
rit aoriſtice tenendo particulaʒ nõ:ſenſus eſt Scyllę nõ
curſus pro nũc ineſt:aut Scylla eſt nõ exiſtens nũc cur-
rẽs.vbi verbum eſt in enuntiatione illa erit purus ſyn-
cathegorema ꝑdicati aoriſtice tenti nihil aliud penitus
importans niſi compoſitionem extremorum.

¶ Similiter autem valuit atqʒ valebit non ver-
bum:ſed verbi caſus ſunt. differunt vo a ver-
bo:quoniam hoc quidem praeſens ꝯſignificat
tempus:illa vo circumcirca.

Cõ.16. ¶ Scðm Ammonij interpretationẽ Ariſtoteles excludit
a diffinitione verbi caſus verbi vt pręteritum ⁊ futu-
rum. Uult enim caſus hoſce non eſſe verba: ſed verbi
inflexiões:quęqʒ hoc modo differũt a verbo:quatenus
verbũ ipſuʒ pręſens tempus conſignificat.illa vo conſi-
gnificãt circumcirca vt pręteritũ quod eſt ante pręſens.
Uerba grę ca. futurum quod eſt poſt pręſens. ¶ Quantum vo ad ver-
ba gręca attinet Ariſtoteles adiecit tempus cum dixit
pręſens tempus. Nam vt Ammonius inquit: pręſens
dicitur de momento: quod gręce eſt nyn: latine nunc:
⁊ quoniaʒ in ipſo nunc non poteſt eſſe actio ⁊ paſſio:quę
propria ſunt verbo:ad excludendum ipſum nunc adie-
Perix circumcirca. cit tempus. ¶ Amplius verbum illud circumcirca grę-
ce eſt perix:quod Boetius trãſtulit quod complectitur:
ſed rationabiliter circumcirca dicuntur:quia pręteritũ
⁊ futurum circuunt pręſens: quoniam preteritum eſt:
quod fuit pręſens.futuruʒ vo quod erit pręſens.hinc fit
quod ſolum pręſens dicatur abſolute tempus:cum reli-
qua non niſi ratione habita ad ipſum dicantur. Et quo-
niaʒ de ratione verbi eſt agere aut pati.actio vo ⁊ paſſio
non ſunt niſi in tẽpore pręſenti.in alijs vo ſm quid:quia
videlicet fuerunt aut erunt.iure principaliter verbum
pręſens verbum dictum eſt.alia vo per inflexionem ca-
ſus verbi. ¶ Ex his colligit Ammonius completaʒ de-
Intẽtio Auer. finitionem verbi:⁊ res patet. ¶ Animaduerte ꝙ de in-
tentiõe Auerrois in hac paraphraſe ſolitus dicere hanc
eſſe ſecundam verbi diuiſionem ꝙ verborum quędam
ſunt recta quędam obliqua:⁊ vtraqʒ ſunt verba:verbuʒ
rectum principaliter:⁊ per quandam excellentiam dici-
tur verbũ:reliqua dicuntur verba inflexa ſiue obliqua:
nec valet.ſunt verba obliqua:igiť verba.

244

Dubitationes. Prima. Secūda. ⸿Circa hunc locum conſueui querere an diuiſiones hę
ipſius verbi ſint generis in ſpecies. ⸿Secundo vtruȝ
obliqua ſint principalius verba: q̄ recta.

Prima ſolo ⸿Ad primā nonnulli voluere diuiſioneſ illas verbi eē
analogi in analogata. Eſt eniȝ verbū analogum quod-
dam ad recta obliquaq;: ⁊ ad finita atq; infinita. Naȝ
verbum principaliter de recto ⁊ finito dicitur per attri-
Cōfutatio butionē. ⸿Ad hęc dicit̄ de aliȷs: ſed hoc ſtare non pōt:
quia vt ait Alexander Aphrodiſius: eſſe analogū ꝑ ſpe-
cies debet deſcribi: modo verbum non per illa Ariſto-
Poſitio Auer. teles deſcripſit. ⸿Auerrois aūt videt̄ velle has diui-
ſiones eſſe generis in ſpēs. ⸿Sed nec hęc mihi placet:
q2 oīs differentia ſpecifica eſt per formas: modo finitu-
do infinitudo rectitudo atq; inflexio ſunt accidentia
Poſitio propria. vbo. ⸿Propter hęc mihi vr̄ ꝙ diuiſiōes hę ſint ſubie
cti in accidentia: verum pōt diuidi ſubiectū in acciden-
tia dupliciter. Uno modo ſeruata idētitate illi⁹: vt So-
cratis diuiſio erit: q2 nūc dormit: nūc diſputat: nūc legit
⁊ id genus. Et hac diuidendi ratione verbuȝ ipſum eſt
diuiſum in rectum ⁊ obliquum: nam vt tēpus eſt idem
numero differens accidēte a p̄terito ⁊ futuro: ita verbū
eſt vnū numero qđ eſt p̄ſens p̄teritum ⁊ futuȝ. ⸿Alio
modo nō ſeruat̄ ſubiecti idētitas: vt quādo diuidit̄ ani
mal per nigrum vt coruus: ⁊ per albū vt cygnus: ⁊ id ge
nus: ⁊ hac diuidēdi forma, verbū ipm ſectū eſt per fini-
Solu. tum ⁊ infinitum. nō eni ideȝ numero poteſt eſſe vtrūq;
Tu vo ſuper hęc conſidera. ⸿Ad ſcđaȝ dicere ſoliti ſu
mus verba obliqua eſſe ignobiliora: q̄ꝛ cadūt nec ſunt
talia: niſi quatenus circuīt p̄ns. ⸿Sed dices obliq̄ cō
plectuntur p̄ns per Boetium qui ſic tranſtulit: ⁊ addūt
aliquid: igitur ſunt p̄ſtantiora. Dici pōt verbū (vt dicit
Ariſto.) principaliter intelligi de p̄nte. ⸿Tunc ad ar-
gumentum dico ꝙ includunt illđ ſm quid ⁊ reſpectiue
non autem ſimpliciter vt verba ipſa recta.

⸿Ipſa igitur verba per ſe quidem dicta ⁊ no
mina ſunt ⁊ aliquid ſignificant: naȝ proferēs
illa cogitationeȝ ſiſtit: audiēs quoq; quieſcit.
Sed ſi eſt aut non eſt nondū ſignificat: quan
do non ſit ſignum rei eſſe aut non eſſe: neq; ſi
ipſum eſſe ſeiunctum dices: naȝ ipſum q̄dem
nihil eſt: ſed conſignificat quandaȝ compoſi
tioneȝ: quae ſine compoſitis intelligi nequit.

Cō.17. Expoſitio Ammonij. ⸿Ammonius exponit Ariſto. velle declarare: quonam
modo verba ipſa ſe habeāt ad ſignificādū veȝ vel fal-
ſum. ⸿Si dices contra eum Ariſto. rem hanc attigiſſe
in p̄hemio hui⁹ libri: igit̄ nō erat repetēdū. ⸿R̄ndet
Ariſto. hoc egiſſe generatim de oībus ſimplicibus: nūc
ſpeciatiȝ de verbis ipſis rē amplectit̄. ⸿Amplius tūc
rem hāc raptim tetigit: nūc lōga oratione ꝑficiet. Hui⁹
forte expoſitionis cā eſt: q2 verba ipſa videnť maxime
conuenire cū oratione: ⁊ ſic videnť ſignificare veȝ vel
Cōfutatio expoſitionis. falſum. ⸿Hęc expoſitio non placet: q2 res hęc patebit
in definitiōe orationis ⁊ enūtiationis: igit̄ nō eſt totiēs
1° capō. repetēdū. ⸿Amplius hęc expoſitio litterę nō cōſonat
vt videt̄. ⸿Propterea expoſitor vult cū Boetio Ariſ.
tradere hic verbi cū nomine ipſo cōuenientiā ⁊ dr̄iaȝ.
Cōfutatio ⸿Nec hęc expoſitio placet: quādo ꝑ definitiones coȝ
res hęc pateat ſatis. Propterea videtur mihi ꝙ littera
ſit illatiua: ⁊ ſic videtur ex dictis concludere duo ⁊ ꝙ
verba ſm ſe: ⁊ per ſe dicta ſint nomina: ⁊ qđ ſignificat
Dubitatō aliquid. ⸿Sed ambiges. nullum diſperatū p̄ędicatur
de diſperato: nec per ſe nec caȝ alio: ſed verbū ⁊ nomen
ſunt diſperata: igitur non p̄ędicatur nomen de verbo.

⸿Reſpondent Thomas ⁊ Ammonius nomē hic acci Rn̄ſio.
pi vt cōiter ſignificat quālibet dictionem impoſitaȝ ad
ſignificandū aliquam rem: ⁊ cum ipm agere vel pati eſt
aliqua res: igitur verbum vt ſic dicitur nomē. ⸿Sed Cōfutatio
hęc reſpōſio mihi nō placet pace coȝ dixeriȝ primo: q2
tunc aliter acciperetur nomē hic ⁊ aliter dum ipſuȝ de-
finierat: ⁊ ſic in tam breuibus ęquiuocatione vſus eſſet.
⸿Scđo ſi nomen hic acciperet̄ ꝓ dictione ſignificāte
rem: tūc verba tam per ſe q̄ cū alio ſumpta eſſent noīa
quādo vtroq; mō reȝ ſignificēt. ⸿Boetius cui Auer. Rn̄ſio Boetij
conſentire videtur: vult vba ſm ſe ſumpta dici nomina
ſm ſimilitudinem: ſed quando accipiunt̄ cū extremis:
tunc nominibus nō aſſimilantur. ⸿Hęc expoſitio nō Cōfutatio
placet: q̄ꝛ dictuȝ Ariſt. eſt abſolutū ⁊ non ſimilitudina
riū. ⸿Animaduertēdū igitur ꝙ Ariſt. loquitur de ver Propria expoſitio.
bis vt deriuant̄ a nominib⁹: ⁊ tūc vult ꝙ verbū ⁊ nomē
ſibi correſpōdens ſint idē quo ad ſignificatū ꝑ ſe ⁊ prī-
cipale: vt valet ideȝ qđ valitudo. currit ideȝ qđ curſus.
Curſus eni ⁊ currit idē principaliter ſignificāt: vt albū
⁊ albedo: ſed differunt q̄tum ad conſignificatum: nam
verbū cū ponitur inter extrema vltra principale ſigni-
ficatum cōſignificat cōpoſitionē quādam: quę ſine ex-
tremis intelligi nequit. Nomē vo illi correſpōdēs ſigni
ficat tm̄ rē abſq; illo. Ideo inquit. Ipſa igit̄ verba ꝑ ſe
quidem dicta atq; prolata ⁊ nō inter extrema ꝯſtituta
⁊ nomina ſunt: ⁊ ſignificāt aliquid. ⸿Hęc res ſequitur
ex definitionib⁹ nominis ⁊ vbi: vt patet. ⸿Quātū ad Quātū ad vba greca
verba gręca attinet dixit per ſe dicta hoc eſt non inter
extrema cōſtituta: q2 verbū habet ſignificatū p̄cipale:
⁊ hoc habet vt per ſe dictuȝ: ⁊ vt ſic nomē eſt: habet ꝯſi
gnificatū: quatenus iter extrema ponit̄. Ideo ait per ſe
dicta: cū enim ꝑ ſe dicitur aut ꝓfertur: cadit a cōſignifi
cato: qđ ſibi cōpetit ꝑ hoc quod ſtat iter extrema. Igit̄
ſibi tm̄ remanet principale ſignificatū: ⁊ cum illud met
ſit ipſius nominis: verba igitur ꝑ ſe dicta erūt noīa. Et
hāc expoſitionē pauci: imo nullus ante me ꝑcepit. adie-
cit aūt ⁊ noīa ſunt ⁊ ſignificāt aliquid: naȝ omnis dictio
etiam non ſignificatiua dici poteſt nomē cōmuniſſime
acceptum. Ad denotandum ꝙ vult intelligere de nomi
ne proprie dicto adiecit ⁊ ſunt nomina: ⁊ ſignificant ali
quid. ⸿Et ita verbum illud gręce ⁊ non expoſitiue te-
netur: vt Ammonius credit. ⸿Hanc concluſioneȝ ſyl- Sylloḡ.
logizat Ariſtoteles. ſiſtens cogitationem ⁊ quietans au-
dientem: eſt nomen ⁊ ſignificat aliquid: verbum per ſe
dictum ſiſtit cogitationem ⁊ quietat audientem. Igitur
nomen ⁊ per ſe aliquid ſignificat: tangit minorem ⁊ in-
quit: nam proferens illa ſic ſeorſum dicta cogitationem
ſiſtit: audiens quoq; eadem illi proferenti acquieſcit.
⸿Quantum vo ad verba gręca attinet verbum illud Quātū ad vba greca
grecum legon tranſtuli ꝓferens: quia dicere ſumit pro Legon.
proferre. ⸿Eſtq; etiam ſermo ſuus clarior: propterea
ſuppleui illud verbum illa: quia de verbis loquitur.
⸿Uerbum ſiſteſi tranſtuli ſiſtit ⁊ non conſtituit: quo- Siſteſi.
niam conſtituere cōuenit partibus reſpectu alicuius to
tius. Lateres enim conſtituunt domuȝ. modo nec ver-
ba ſic dicta ſunt partes nec cogitatio totum. ⸿Uerbū
Dianoeam cogitationem tranſtuli: ⁊ non intellectū: nā Dianoea.
intellectus eſt ſolum intelligibilium: dianoea ēt ſenſibi
lium: eſt eniȝ dianoea intellectus cum imaginatiōe con
iunctus: vt dicit Themiſtius in libro de memoria ⁊ re-
miniſcentia. ⸿Sed cōtra hęc obijciet iunior: q2 ſi pro- Obiectio.
ferens verba ſm ſe dicta ſiſtit dianoeaȝ: tunc verba ſi-
gnificarent eſſe vel non eſſe: hoc eſt affirmationem vel
negationem. ⸿Reſpondet Ariſtoteles ꝙ ille qui di-
cit verbum ſiſtit intellectum quo ad operationem: quę

eſt ſimplicium intelligentia: hac enim ratione quieſcit
audiens: non aũt ſiſtit ad dianoeam ſine cogitationem
quo ad ſcḋam: quę eſt eſſe vel nõ eſſe intelligere. Jngt.
¶ Sed ſi eſt aut non eſt ſubaudi tu ꝓferens verba per
ſe: nõdum ſignificat: ⁊ per ↄſequẽs ſiſtit intellectũ quo
ad primã operationẽ: ⁊ nõ quo ad ſcḋaȝ: que eſt intelli
gere eſſe vel non eſſe. ¶ Oe aũt Ariſt. hic ſoluat tacitaȝ
hanc dubitationẽ particula illa aduerſatiua [Sed] de
Probatiõ notat: quę eſt obiectioni aduerſans. ¶ Reſponſionem
hanc ꝓbat ⁊ īquit: qm̃ ſubaudi tu ꝓlatũ illud ſic per ſe
nõ eſt ſignũ rei eſſe vel nõ eſſe: hoc eſt non ſignificat rẽ
Multip^x expoſitio. eſſe vel non eſſe: ſed reȝ tm̃ [neqȝ ſi.] ¶ Hęc pars mul
Expoſitio Ammõij tipliciter exponiẗ. Ammonius exponit ꝙ vtaẗ ratione
a maiori: qm̃ ſi aliqḋ vbũ ſignificet veꝝ vel falſum eẽt
ipſuȝ verbũ eſſe: ſed hoc nõ eſt: qm̃ ſeiunctũ dictũ nihil
ſit: ſed ſolum cum inter extrema collocatur: vbi tunc cõ
ſignificat compoſitionẽ quãdam: quę ſine cõpoſitis in
2ª expõ. telligi nequit. ¶ Sed qꝛ in gręco ſcribiẗ on: qḋ latine
ſonat ens. ¶ Jdeo Alexan. alr̃ exponit: ens nihil ſignifi
cat. Jgitur nec ipȝ verbũ eſt qḋ ab eo deriuaẗ. añcedẽs
Cõfutatio ꝑ Thomã ꝓbat ꝑ hoc: qꝛ eſt ęquiuocũ decẽ ꝓdicamẽtis. ¶ Reſu
tat hãc expoſitionẽ Thomas: tũ pͥo: qꝛ ens nõ ęquiuo
cum eſt: ſed analogum cũ prędiceẗ ſm̃ prius ⁊ poſteriꝰ.
tum etiã qꝛ dictio ęquiuoca nõ nihil ſignificat: ſed mul
ta: ⁊ qñqȝ hoc ⁊ qñqȝ illud. Tum etiã qꝛ hęc expoſitio
3ª expõ Thomę. nõ multũ facit ad intẽtionẽ p̃teȝ. ¶ Tertia exponitur
vt Ariſt. arguat de omni verbo: nã omne verbũ ĩcludit
eſſe vt currere curſum eſſe ⁊ id genus. Sed ipſum eſſe
pure dictum nihil eſt: igitur oẽ verbũ pure dictuȝ nihil
erit. ¶ Sed hęc expoſitio quã approbat expoſitor mi
hi nõ placet: tũc enĩ ↄcluderẽ ꝙ alia verba nihil eſſent:
nam omnia illa cõcludunt ipm̃ eſſe qḋ nihil eſt. Tum
ſcḋo ꝙ Ariſtote. exiuit ab illo ꝓpoſito ⁊ ad aliud ſe trã
Expoſitio Ammõij ſtulit: cui hęc expoſitio nõ cõſonat. ¶ Propterea Am
monius exponit ipſum verbũ eſſe nihil eſſe: qꝛ nõ ſigni
ficat veꝝ vel falſum. ¶ Sed cõſignificat quãdã cõpo
Obiectio Thomę. ſitionẽ: quę ſine extremis intelligi negt. ¶ Obycit huic
Thomas ꝙ hoc eſt cõmune oĩbus noĩbꝰ ⁊ verbis. Jgi
tur non vadit ad intentioneȝ Ariſto. qui aſſumpſit ipm̃
eſſe quaſi quoddã ſpeciale. ¶ Hoc nihil eſt contra Am
moniũ: qꝛ lȝ Ariſto. ſpeciatim accepit ipm̃ eſſe. Jllud ge
neratiȝ includiẗ in oĩbus: ideo põt ampliari ad oĩa: nec
rationes cõtra Alexã. valent. Prima nõ: qꝛ ens eſſe ana
logũ ſumpſit: ſed nõ ꝓbat. Secũda minime valet: hoc
ſignificat multa. igitur ſignificat aliqḋ: ſed bñ aliq̃: vñ
hęc ſtant ſimul. ens ſignificat multa: ⁊ ens nihil ſignifi
cat. ¶ Sed vtcũqȝ ſit expoſitiones hę expoſitoris ſunt
ambiguę: ⁊ ꝑ illas difficile eſt ītelligere qḋ Ariſt. velit.
Propria expoſitio. ¶ Jdeo alr̃ ⁊ Porphyrio ↄſentanee expono: dixerat. n.
Ariſto. veꝝ ſiſtere cogitationẽ quo ad primã operatio
nẽ intellectus: non aũt quo ad ſcḋam: qm̃ nullũ verbuȝ
ſignificat rem eſſe vel nõ eſſe: qḋ eſt in operatione ſcḋa
intellectus. ¶ Cõtra obycies: nã ipm̃ verbũ eſſe / videẗ
ſignificare rem eſſe vel non eſſe. Jgitur rñſio illa falſa
videtur. igitur mihi ꝙ Ariſt. reſpõdeat huic obiectiõi.
Ubi diligenter animaduertendũ ꝙ ipm̃ verbũ ſum es
eſt: poteſt capi pure atqȝ nude penitus ab omni ſignifi
catione: ⁊ ſic dicitur ſyncathegorema a logicis: qꝛ vt oĩs
nullus ⁊ id genꝰ nihil ſignificant: ſed ſunt ſyncathegore
mata: ⁊ termini habẽtes officiũ: ſic verbũ ſum es eſt: cũ
pure accipiẗ: vt etiã non coincidit cũ ſuo participio: eſt
terminꝰ hñs offm̃ atqȝ ſyncathegorema: ideo ingt: neqȝ
ſi ipm̃ eſſe ſeiũctũ dices ⁊ a noĩe ⁊ a participio ſubaudi
ſignificat eſſe vel nõ eẽ: nã ipſum quidẽ vt ſic nihil eſt
ſignificatiue. ¶ Sed cõſignificatiue ideo ſubdit: ſȝ cõ
ſignificat q̃dã cõpoſitionẽ: quę ſine extremis cõpoſitis
intelligi negt. Jgitur eſt ſyncathegorema ⁊ non terminꝰ
ꝑ ſe ſignificatiuꝰ. ¶ Ex hoc ſoluiẗ dubitatio ⁊ colligiẗ
ꝙ verbũ adiectiuũ differt a noĩe penes cõſignificatũ: ⁊
nõ penes ſignificatũ. Cum enĩ omne verbũ adiectiuuȝ
includat eſſe: ideo includit ↄſignificando cõpoſitionẽ il
lã. ¶ Ex his colligiẗ ꝙ verba ipſa ſm̃ ſe dicta noĩa ſũt
qꝛ nihil ſignificant p̃ter noĩa e qbus deriuanẗ: vt vͦo in
ter extrema collocanẗ cõſignificant ipm̃ eſſe: ⁊ ita cõpo
ſitionẽ extremoꝝ: ⁊ ſic non ſunt noĩa: quo modo expo
nẽdo nõ accidũt tot cõfuſiones. ¶ Et hęc expoſitio for
taſſe eſt Porphyrij: ⁊ ſi non ſua eſt noſtra. Quo vͦo ad
gręca verba attinet ipm̃ on / ꝓ eſſe accepit: non vt Alex.
exponit pro ꝑticipio: qꝛ ſic eſſet terminus ꝑ ſe ſignifica
tiuus: vt iſte terminus exiſtẽs: qḋ eſt cõtra intentioneȝ
litterę: adiecit ipm̃ nihil eẽ cathegorematice: qꝛ nihil ꝑ
ſe ſignificat: cũ ſit terminus habẽs officiũ: ideo ſubdit:
ſed cõſignificat: tãqȝ ſyncathegorema ⁊ terminꝰ habẽs
officiũ. ¶ Hęc eſt expoſitio clara vt mihi videẗ: ⁊ ſatis
ad mentem Ariſto. Et de verbo ſatis.

¶ De oratione.

ORatio vͦo eſt vox ſignificatiua:
cuius partium aliqua ſeparata ſi
gnificatiua eſt vt dictio: ſed nõ vt
affirmatio: veluti homo ſignifi
cat quidem aliquid: non autem
quoniaȝ ſit aut non ſit: ſed erit affirmatio aut
negatio ſi quicquam ſibi addideris. vna vͦo
hominis ſyllaba nullatenus ſignificat. nõ enĩ
in hac dictione ſorex rex ſignificat: ſed tm̃ nũc
vox eſt: in compoſitis vͦo ſignificat aliquid:
ſed vt diximus non pro ſe.

¶ Jllud (vt diximus) qḋ principalr̃ hic perquiritur: eſt Cõ. 18.
enunciatio: huius partes ⁊ materia nomẽ: vȝ. ⁊ verbum
declaratę ſũt. pars vͦo vt forma quę ẽ oĩo: nũc declaraẗ.
cur vͦo (vt Ammoniꝰ dubitat) nõ eo ordine rẽ aſſecutꝰ
eſt quo in ꝓhemio pollicebaẗ: dictũ eſt. ¶ Animaduer Nota.
tẽdũ igitur ꝙ nomini ⁊ vbo ⁊ oĩoni cõia ſunt vox ſigni
ficare ⁊ nõ per naturã: ſed ad placitũ: vtrũ vͦo cęterę par
ticulę: vt ſine tp̃e vel cũ tẽpore: an recte ⁊ determinate
ſiue aoriſtice: iam ex dictis pȝ: differt aũt oĩo ab vtroqȝ:
qm̃ illius pars ſignificatiua eſt vt dictio: noĩs vͦo ⁊ vbi
nõ niſi per accñs (vt diximus) in definitione p̃terea
an a natura ſit oĩo ipſa ſignificatiua an ad placitũ: qꝛ de
hoc erit poſtea diſputatio. ¶ Apponit aũt illa duo vt ꝙ
ſit vox ⁊ ſignificatiua vt habeat genus ꝓximũ. adiecit
cuius pars ſignificat vt dictio ⁊ nõ vt affirmatio vt ha
beas dr̃iam: qua differt e nomine ⁊ verbo.

¶ Sȝ ad intellm̃ huiꝰ definitiõis dubitemꝰ de ſingulis. 1ª dubiꝰ.
Et ꝓ vͦ veꝝ oĩo ſit vox: ⁊ vi ꝙ nõ: oĩo nõ eſt vna vox: igiẗ
nõ eſt vox. Antecedẽs arguiẗ: oĩo eſt multę voces: m̃ltę
voces nõ ſunt vna vox: igiẗ oĩo nõ eſt vna vox. ¶ Rñ Rñꝰ ſortꝭ colonien.
dẽt ſorticulę ↄcedẽdo ꝙ oratio ẽ multę voces: ⁊ vlteriꝰ
ꝙ plures ſiue multę voces ſunt vox ſiue vna ſola vox:
quẽadmodũ plures hoĩes ſunt vnꝰ ſolus hõ: ⁊ ꝙ ita ſit
probãt: qm̃ hęc vox eſt vna ſola vox: ⁊ illa vox eſt vna
ſola vox. Jgitur hęc vox ⁊ illa vox ſunt vna ſola vox.
¶ Sed hęc vox ⁊ illa vox ſunt plures voces. Jgiẗ plu
res voces ſunt vna ſola vox: ⁊ ſic concedant plures vo
ces eſſe vnã ſolã vocẽ diuiſiue: vt dictũ eſt. ¶ Sed di Replica.
ces ↄ hos: qꝛ ſi p̃les voces ſunt vna ſola vox: igiẗ ꝑ ↄuer
ſionẽ l ꝑte vna ſola vox eẽt p̃les voces. ¶ Ampliꝰ p̃les

voces non ſunt hec vna ſola vox: nec illa vna ſola vox.
Igit̃ nulla vna ſola vox: ⁊ p̄ ꝯñs plures voces non ſunt
Defenſio. vna ſola vox. ℂ Rn̄dẽt ſorticole ⁊ defendũt partẽ ſuã
ꝙ p̄dicatũ illius ꝓpoſitiõis. plures voces ſunt vna ſo
la vox. ꝯfundit̃ ꝓpter vim copulationis: que includit̃
in v̄bo illo plures. Reſolvit̃.n. plẽ ſic ⁊ illa ⁊ illa vt di
ximus. mõ nota copulationis habet vim cõfundendi: ⁊
ita negant cõuerſionez: q2 variat̃ ſuppoſitio. In prima
illa p̄ticula vox ſupponit ꝯfuſe. In ſecũda dterminate.
Et ſi dicat̃ quõ cõuertit̃: quere ipſos: q2 eſt extra ꝓpoſi
tũ. ℂ Ad ſcd̃am dicunt ꝙ plures voces nulla vna ſola
vox ſunt: qm̃ nec illa nec hec. cum quo tñ ſtat ꝙ plures
voces ſint vna ſola vox: qm̃ i hac iſte termin⁹ vox ſtat
ꝯfuſe tm̃: in illa determinate aut diſcrete: p̄ꝑ qd̃ hec nõ
cõtradicũt plures voces ſunt vna ſola vox: ⁊ plures vo-
ces nulla vna ſola vox ſunt: cũ termini nõ eodem modo
Qualis viſio ſcolaris. ſupponãt. ℂ Et ꝗ̃ hec ſint acute dicta: ⁊ non p̃nt impro
bari: ſcias nõ eſſe peripatetice dicta nec neceſſaria nec
in talibus capitiũculis debemus detineri. ℂ Multi.n.
Rñ⁹ peripatetica. vt logicam ſeruent ad vnguem amittunt p̄hiam: ⁊ mo-
ra in his impedit hominẽ ſcire veritatẽ. ℂ Peripathe-
tici igit̃ dicerent ꝙ oratio eſt vna vox vnitate verbi: ⁊
ſic põt dici plures voces ſimplices. vna v̄o cõpoſita ex
2ª dubitatio. illis ꝓpter vnitatem verbi. ℂ Aliqui dubitãt ſcd̃o cur
dixit in neutro genere: cuius partiũ aliquid ſignificant
ſeparatim: ⁊ non dixit cuius pars aliqua ſignificat ſepa
Cõtentio rata. ℂ Hec dubitatio ꝓcedit ex ignorãtia grecoꝝ ver
boꝝ. In greca.n. lingua pars que grece meros dicitur:
neutri eſt generis: ideo ad nos debet venire: cuius p̄ius
aliq̃ ſeparata ſignificat: ⁊ ita põderatio expoſitoris fri
3ª dubitatio. uola eſt: vt multe alie. ℂ Tertio dubitat Aſpaſi⁹ cõtra
illaz particulã vt dictio. qm̃ alicui cõpetit definitũ: cui
Prima reſponſio. nõ cõpetit definitio. ℂ Nã hypothetica eſt oratio: ⁊ tñ
partes eius ſignificant vt orationes. ℂ Rn̄det Por-
phyrius hic eſſe diffinitam ſolã orationẽ ſimplicem: eo
q2 p̄ior in oĩbus reperit̃: cui reſponſioni etiam Aſpaſiũ
Obiectio. cõſentire ferũt. ℂ Obycit huic (vt mihi videtur) Boe
tius: qm̃ definitũ nõ dz eſſe in plus ꝗ̃ definitio. Igit̃ cũ
oratio ſit cõmunis ſimplici ⁊ cõpoſite: definitio et dz eẽ
Defenſio. cõmunis. ℂ Sed hec rõ nõ cogit: dicerent eni ꝙ lz rõ
quatenus oratio ſit communis ſimplici ⁊ compoſite: tñ
quatenus hic deſcribitur non cõuenit niſi ſimplici per
Alia ſolutio. ſe: q2 ꝯtracte ⁊ nõ cõmuniter hic deſcribitur. ℂ Me-
Prĩa rõ. lius igit̃ ſolvo eis: q2 Ariſt. poſtea diuidet orõnẽ in enũ
tiatiuã ⁊ nõ enũtiatiuã: ⁊ enũtiatiuaz rurſus diuidet p̄
ſimplicem ⁊ cõpoſitam: ⁊ nullibi iam ipſam cõpoſitaz
definit alia definitione: igit̃ vult eã eſſe hic definitam.
Scd̃a. ℂ Scd̃o oratio cõpetit vniuoce ſimplici ⁊ cõpoſite: igi
tur debet dari vna definitio cõmunis vniuoca: ⁊ nulli-
Rñſio 2ª. bi dedit illã: igitur eẽt manca. ℂ Alexã. v̄o ⁊ Ammo-
nius reſpondent ꝙ hec definitio eſt cõis oĩbus vt ipm
definitũ: nã etiam oratio cõpoſita habet partes que ſi-
Obiectio. gnificãt: vt dictio. ℂ Huic opponũt alij vt Phylopon⁹
⁊ Syrianus: q2 Ariſto. ait vt dictio: ⁊ non vt affirmatio.
modo orõ cõpoſita hz partes q̃ ſignifificant vt affirma
Defenſio. tio: ⁊ ita male adiecifſet: ⁊ nõ vt affirmatio. ℂ Alij ſol-
uũt ꝙ dcm̃ p̄bĩ dz itelligi ſupplẽdo ſic: vt dictio neceſſa-
rio: ⁊ nõ neceſſario vt affirmatio: ⁊ ſic competit oĩbus.
Rñ⁹ p̄p̄a ℂ Ego ãt dico pace tãtoꝝ dixeri ꝙ Ari. dixit vt dictio:
qm̃ lz partes orõnis cõpoſite ſint orõnes: tñ non vt ora-
tiones: ſed vt dictiones ſignificãt ſeparate: ⁊ hoc ſatis.
4ª dub⁹. ℂ Dubitant q̃rto: cur adiecit vt dictio ⁊ nõ vt affirma
tio: ſatis eniz fuiſſet dicere vt dictio: nunꝗ̃ eni dictio eſt
Rñſio pmã. affirmatio. ℂ Reſpõdent quidam: q2 Ariſt. ſolitus eſt
nõnunꝗ̃ dictionez pro affirmatione accipere: ne igitur
viſus impediat: ſuppleuit ⁊ non vt affirmatio: ⁊ ſignãter
ait: ⁊ nõ vt affirmatio: q2 negatio addit ad affirmatio-
nẽ: ꝓpterea ſi non vt affirmatio ſatis habet̃ etiã ꝙ nec
vt negatio. ℂ Hec rñſio ſic dicta: ſi eſt alicuius expoſi- Qualis reſpõſio hec
toris greci: taceo: qm̃ ipſi verba Ariſt. melius intelligũt:
⁊ verecundũ eſt pugnare contra grecos de verbis gre-
cis. ℂ Hoc tamẽ nõ tacebo: ꝙ vbiqz Ariſ. dũ dictionez
vocat. grece eam phaſim vocat: affirmationem v̄o cata-
phaſim. Sin aliter nõ memini me legiſſe: nõ tñ nego ca
taphaſim cõponi ex cata ⁊ phaſis. Ideo dico ꝙ ſupple- Rñ⁹ p̄p̄a
uit nõ vt affirmatio ad denotandũ partes orõnis vt di
xi poſſe ſignificare vt affirmatio: ſed Ariſt. vult non ſic
intelligere: ſed q̃tenus habent viz dictionis. ℂ Hoc.n.
ſuppleuit ꝓpter orationes cõpoſitas: cuius partes ſunt
affirmationes: ſed nõ vt affirmationes: ſed vt dictiões
ſignificant. ℂ Ultimo querit Phyloponus: vtrum hec 5ª dubitatio
definitio cõpetat ſoluz orationi perfecte: ℂ Rn̄dit ꝙ Rñſio
ſoli perfecte hec cõpetit: qm̃ partes non dicuntur niſi in
relatione ad totũ: totuz aũt ⁊ perfectum idem: ⁊ cũ ora-
tio hic definiatur in relatione ad partes: videt̃ rationa-
biliter hic definiri vt p̄fecta. ℂ Sed ꝯ obycit Boetius Obiectio.
primo: q2 omne cõpoſitum habet partes: cũ autem tam Prima.
p̄fecta ꝗ̃ imperfecta habeat partes: rationabiliter que-
libet erit totum ⁊ perfectum. ℂ Scd̃o tunc partes ora- Scd̃a.
tionis ⁊ cuiuſqz compoſiti nõ eſſent p̄tes niſi in fine cõ
poſitionis: q2 tunc ſolũ cõpoſitũ dicitur eſſe cõpoſitum.
ℂ Mihi videt̃ ꝙ rationes he non militãt: q2 nõ dicit̃ Defenſio.
aliquid cõpoſitum: niſi ꝓpter formã ⁊ materiã: cũ ora-
tioni imperfecte deſit aut forma aut materia: alr̃ eſſet
perfecta: rationabiliter nõ dicit̃ compoſitũ nec totum:
Tũc ad rões dico: ꝙ oratio iperfecta nõ eſt totuz: qm̃
vel caret v̄bo ſimplr̃ vel verbo p̄ncipali: ⁊ per ꝯſequens
caret forme: ⁊ ſic nec eſt cõpoſitũ nec totũ: ſz q̃dã vocũ
multitudo. ℂ Ad ſcd̃m dico ꝙ partes nõ ſunt p̄tes niſi
poſtꝗ̃ eſt ipm totũ. an̄ eni dicunt̃ partes in potẽtia: niſi
igitur intellectus actu cõponat ſubm ⁊ predicatum cuz
verbo: non erit actu totũ: ⁊ ſic nec actu p̄tes: ⁊ ſic ꝯcedo
id ad qd̃ deducit. ℂ Meli⁹ igit̃ ꝯtra illos põt obyci: qm̃ Melior cõtentio.
ſtatiz orationẽ hic definitã ſubdiuidit p̄ perfectã ⁊ im-
perfectam: quã rem incõgrue egiſſet: niſi vtriqz hãc de-
finitionẽ eẽ cõez voluiſſet. ℂ Collige igit̃ definitionẽ.
oratio v̄o eſt vox ſignificatiua: cui⁹ partiũ aliqua ſigni- Definitio
ficatiua eſt ſeparata: vt dictio ⁊ nõ vt affirmatio: hoc eſt
ſignificatione ſimplici non cõpoſitiua aut diuiſiua: qm̃ Declaratio particularium.
aũt aliquid ſignificare vt pars põt eſſe dupliciter: aut p̄s
compoſita: vt in hypothetica: aut vt ſyllaba: vt in voce
cõpoſita: ideo duo facit. Primo declarat ꝙ pars orõnis
ſignificat nõ vt pars cõpoſita: videlz nõ vt affirmatio
vel negatio. Scd̃o ꝙ nec vt ſyllaba. De primo inq̃t ve-
luti hõ ſignificat quidez aliqd: non aũt ſignificat ꝙ eſt
aut non eſt: ſed erit affirmatio aut negatio ſi ſibi quicꝗ̃
addideris: hoc eſt verbũ ſolum. ℂ Et ſic per exẽplũ p3
prima pars: deinde declarat ſcd̃am: ⁊ inquit. vna v̄o ho-
minis ſyllaba nullaten⁹ ſignificat: quod probat per exẽ-
plum ⁊ locuz a maiori: ⁊ inquit. Nõ eni in hac dictione
ſorex rex ſignificat: ſed tñ vox eſt ſola: non habens viz
ſignificandi. ℂ Contra tu dices: quia in cõpoſitis vt in
hircocervũ ſignificat pars. Reſpondet in cõpoſitis no-
minibus ſignificat aliqd ipſa pars ſeorſuz: ſed (vt dixi-
mus) non pro ſe ad intellectum totius: cuius erat pars.
ℂ Sic igit̃ patet ꝙ pars orõnis non ſignificat vt pars
cõpoſita: nec vt ſyllaba: igit̃ ſignificat vt dictio. ℂ Orõ
igitur eſt vox ſignificatiua: cuius partium propinquaꝝ
aliqua eſt ſignificatiua ſeparata per ſe quidez vt dictio:
non autem ſemper vt affirmatio vel negatio.

¶ Eſt aũt oratio omnis ſignificatiua quidem: non tamẽ vt inſtrumẽtum: ſed queadmoduʒ dictum eſt ſm̃ inſtitutionem.

Cõ.19. ¶ Syllogiʒabat Plato in eo libro: qui Cratilus inſcribitur: orationẽ eſſe nã: ⁊ nõ iſtitutione ſic. oratio eſt inſtrumentum virtutis interpretatiue nãliter nobis exiſtentis.
Platõis ratio Per ipſaʒ enim ſignificamus aĩe affectiones ceu per inſtrumẽtum. omne auteʒ inſtrm̃ virtutis naturalis eſt natura: veluti virtutis viſiue oculi: auditiue aures: ⁊ id genus. igitur oratio natura: ſed nõ inſtitutione eſt. hic erat
Ari. rñõ. Platonis ſyllogiſmus. ¶ Huic reſpõdet Ariſ. ⁊ conſentit maiori. negat tamẽ minorem. nam virtutis interpretatiue primũ inſtrumentũ ⁊ ꝓprium eſt pulmo: guttur: dentes: lingua: ⁊ id genus: que nãlia ſunt. oratio vero eſt effectus illius vtutis mediãtibus illis inſtrumẽtis: ⁊ ita minor falſa eſt. Inquit. Eſt autem oratio omnis ſignificatiua qdem: nõ tamen vt inſtrumẽtum: ſed (queadmoduʒ dictum eſt) ſm̃ inſtitutionẽ: ⁊ ita Platonis minor falſa
Verboꝝ expoſitio. eſt. ¶ Quãtuʒ vero ad verba greca attinet organon: vult Boetius eſſe poſitũ pro natura: qꝛ (vt dictuʒ eſt) Plato omniũ artium inſtrumẽta ſm̃ nãm ipſarum artium ↄſiſtere ponebat: ⁊ ita erit ſenſus ꝙ oratio ſignificat: nõ vt inſtrumentum hoc eſt natura: ſed (vt dictum eſt in caplo de nomine) ſm̃ ſyntheken hoc eſt ſiue iſtitutionẽ: ſiue placituʒ: ſiue fedus: ſiue pactũ. Melius aũt Ariſtoteles organon non pro natura poſuit: ſed pro inſtrumento: quia per hoc (vt Ammonius ⁊ Alex. aiunt) Ariſtote-
Dubitatio nes ꝯ ſolutionem. les minorem Platonis negare intendit. ¶ Sed adhuc ſolutio Ariſtotelis nõ videt̃ tuta Platonici quidã Hermippus ⁊ Numenius obijciũt. nam idem videtur de ef-
Pria rõ. fectu. Oratio enim effectus eſt virtutis nãlis per inſtrumẽta naturalia: ⁊ omnis effectus vtutis nãlis per inſtrumenta nãlia eſt nã: nõ inſtitutione. igitur oratio ipſa na-
Scda rõ. tura erit. ¶ Secũdo. oratio eſt iſtrumẽtum intellectus: qui eſt virtus nãlis. nã intellectus oratio ſignificat. Syllogiſmo qui oratio eſt ratiocinatur: definitione que rurſus oratio eſt definit. Sed vt ſupra. omne virtutis nãlis inſtrumẽtuʒ eſt nã. igitur oratio natura erit: non aũt in-
Solo Ammõij. ſtitutione. ¶ Ad hec Ammonius ſolutionem innuit ꝙ queadmoduʒ in tripudio motus ipſe a nã eſt: modificatio illius (vt ita dicam) ab inſtitutione ⁊ artificio: ita in oratione voces ſiue ſoni natura ſunt. modificationes vero inſtitutione: ⁊ ita quatenus voces ſiue ſoni orationes natura ſunt quatenus tales voces inſtitutione formantur. ¶ Tunc ad rationeʒ primã maior falſa eſt. poteſt enim aliqs eſſe effectus virtutis nãlis per inſtrumenta nãlia: vt tripudiũ ⁊ eſſe inſtitutione. ¶ Ad 2m ait Ammonius ꝙ intellectus non eſt nã: quoniaʒ nullius corporis actus eſt: ſed quaſi ſupra nãm: ⁊ ſic nihil prohibet virtutis ſu-
Cõfutatio pra nãm eſſe effectum iſtitutione. ¶ Sed hec reſpõſio ſtare non põt: qꝛ ſaltẽ intellectus eſt virtus nãlis: diſtinguendo nãle ↄtra artem. Igitur effectus ſuus debet eſſe
Solo pꝑa nãlis: vt diſtinguitur cõtra artem. ¶ Propterea dicendum ꝙ artificialiũ principiũ immediatuʒ eſt voluntas. Hec enim eſt immediata cã inſtitutionũ: ⁊ ꝓpterea ꝙꝙ concurrant intellectus et naturalia inſtrumẽta virtutis interpretatiue: qꝛ tamen oĩa ſubiacent volũtati: ideo inſtitutione ſunt ⁊ nõ natura. ⁊ hoc neſciuit explicare Am-
Rõ Alex. monius: lʒ forte hoc voluerit balbutiri. ¶ Alexander aphrodiſius enim [illegible] probare orationẽ eſſe inſtitutione: qꝛ cuius quelibet [illegible] eſt inſtitutione: totum iſtitutione eſt. Sed orationis partes vt nomẽ ⁊ verbũ inſtitutione
Cõfutatio ſunt. Igit̃ tota oratio. ¶ Hec ratio pace ſua petere videtur: qꝛ Plato ⁊ Socrates in lib° Cratili. voluere etiã nomina ⁊ vba nãliter ſignificare. ¶ Amplius ſimilis qõ eſt de nomine ⁊ vbo: quando ipſa ſint effectus virtutis nãlis per inſtrumẽta nãlia. ¶ Ideo melius a ſigno idẽ ꝓbari põt: que apud diuerſos ſunt diuerſa inſtitutione eſſe videntur. id eniʒ quod naturale eſt ſemper eſt vniforme: ſed orationes apud diuerſas linguas diuerſe ſpectantur ꝙꝙ idẽ ſignificent: igitur non nã: ſed inſtitutione ſunt: ⁊ hec eſt ſua melior ratio. Rõ vera hoc. ¶ Sed circa hec recentiores ambigunt vtrum nomẽ qõ ſignificat aliquid ſi imponatur de nouo ad ſignificandũ aliud: remaneat idem nomen. verbi cã. iſtud nomẽ homo ſignificat Socratem ⁊ Platonem: vtruʒ ſi ponatur ad ſignificandũ idem qõ equus remaneat idem nomen. Dubitationes recentioꝝ Prima. ¶ Secũda dubitatio vtrũ oõ que de nouo imponitur ad ſignificandũ aliud ꝙꝙ primo ſignificabat: vt hec oratio: homo eſt animal: dato ꝙ ſignificet deum eſſe: teneat vicẽ oõnis vel dictionis. Scda. ¶ Ad primã reſpõdẽt nõnulli recentioꝝ ꝙ nomen impoſitum de nouo aliter ad ſignificandũ ꝙꝙ ſignificabat non eſt idem nomen: hoc probãt exemplo: qꝛ ſicut ex variatiõe forme artificialis reſultat alia atqʒ alia res artificialis: ita ex variatione ſignificationũ reſultabunt alia atqʒ alia noĩa. Solo ad primaʒ recentioꝝ. ¶ Sed hec poſitio ſtare nõ põt. primo: qꝛ ad variationẽ eiꝰ qõ deforis ⁊ per accidens accedit nihil oʒ variari: ſed nomen ⁊ verbuʒ ſignificant ex volũtate: ita ꝙ ſignificatio deforis accidit nomini ⁊ verbo: igitur nomen per illius variationẽ nõ variabit̃. Cõfutatio ¶ Amplius ſi ad variationẽ ſignificationum varientur nomina: ad conuenientiam erunt eadẽ. Igit̃ homo ⁊ Anthropus erunt vnum nomen: qõ nemo dixit. ¶ Ideo dicenduʒ ꝙ nullatenus variatur nomen: lʒ variet̃ ſignificatio cũ illa ſit accidens ipſi nomini. Põt tamen dici variatum extrinſece: queadmodum colũna ſit dextra vel ſiniſtra ipſo animali variato. nec valet: ſignificatio formalis variatur: igitur nomen: qꝛ illa eſt ſibi extrinſeca: ſicut colũne dextreitas. Solo ꝓpria. ¶ Ad rationẽ dico ꝙ variata forma artificial̃ itrinſece variãt res artificialis: modo non ſic eſt in nominibus. Prima ratio. ¶ Ad ſecundam reſpõdent ydem ꝙ oratio de nouo impoſita ſignificandum nouũ cõplexũ vim habet dictionis. Ad ſecundam. ¶ Hoc abſolute dictum eſt falſum: qꝛ volo ꝙ homo ſignificat mihi equum hos animal: ⁊ facio hanc propoſitionem: homo eſt bos: pʒ ꝙ quelibʒ dictio ⁊ pars ſignificat vt dictio: igitur tota nõ ſignificat vt dictio. Cõfutatio ¶ Ampliꝰ hec oratio de nouo ſic ſignificãs eſt oratio: igitur partes eius ſignificãt vt dictiones ꝑ diffinitionẽ datã. ¶ Propterea dico ꝙ oratio poteſt imponi ad ſignificãdum aliquod cõplexum de nouo dupliciter. Solo. Uno modo ponẽdo ꝙ partes ſignificẽt: ex quarum ſignificatione reſultet ſignificatio totius: ⁊ hoc modo ſignificat vt oõ: vt argumẽta cogunt. alio mõ ponẽdo ꝙ oõ ſignificet primo illõ cõplexum de nouo nihil de partibus afferendo: hoc eſt nõ ꝑ hoc ꝙ ſignificatio eius reſultet ex ſignificatiõe noua partiũ. Et hoc mõ bene dicũt ꝙ ſignificet vt dictio: qꝛ ſua ſignificatio nõ reſultat ex ſignificatiõe ꝑtiũ: ꝗ in caſu nõ erit oõ: lʒ ptes ſint noĩa: nec ꝓpõ: lʒ ſignificet cõplexũ: ſed dictio erit tm̃. de hac re ſupra diſputatũ eſt.

¶ Enuntiatiua vero nõ oĩs: ſed illa in qua verũ aut falſum eſt: nõ aũt in oĩbus eſt: veluti deprecatiua. oratio qdẽ eſt: ſed neqʒ vera neqʒ falſa: cetere qdem igitur relinquantur: nã ad oratoriã aut poeſim illaꝝ magis cõſideratio attinet: enũtiatiua vero pñtis cõtẽplatiõis eſt.

¶ Diuiſio enũtiatiõis: vt Boetiꝰ eſt auctor hac rõne ſit Cõ.20.
ſumpta

ſumpta oratiõe pro genere: orationũ alia imperfecta: vt Plato in lycio. Alia võ perfecta. perfecte võ (ſi liceat bimẽbrem facere.) Alia enuntiatiua. alia nõ enuntiatiua. queq; diuiſio: ideo per alterũ mẽbrum negatiuũ datur: qm̃ ſubdiuidẽtib⁹ mẽbris genus cõe nomẽ nõ habet. nõ enũtiatiue võ alia eſt deprecatiua: vt adſit letitie bacchus dator. Alia iperatiua: vt accipe: dacq; fidez. Alia interrogatiua: vt quo te meri pedes. an quo via ducit in vrbẽ: Alia vocatiua: vt o qui rex hominũq; deũq; eternis regis imperijs. Enũtiatiua võ eſt vt dies eſt: dies nõ eſt. Non enuntiatiuarũ võ ſpecies expoſitor reducit ad tres. quoniaz ille quinq; ordinate ſunt vt vnus ex intellectu alterius dirigat: quod quidem tribus fit modis. Primo ad attendẽdum mẽte: ⁊ ad hoc oratio deſeruit vocatiua. Secũdo ad reſpõdẽduz voce: ⁊ ad hoc facit interrogatiua. Tertio ad exequẽdũ opere: qd̃ etiã trifariam fit. aut per expſſionẽ deſiderij: ⁊ ad hoc facit optatiua. vel reſpectu ſuperioris: ⁊ ad hoc facit deprecatiua. aut reſpectu inferioris: ⁊ ad hoc facit imperatiua. Siqs aũt vellet poſſet reducere etiã has ad bimẽbrẽ que res cũ nõ multũ conferat: ſit h̃ ſatis. Ariſtoteles itaq; mirabili breuitate vtẽs: vt Ammonius inquit. tria facit fere ſimul. orationez diuidit: enũciatiuã definit: intẽtionẽ ad ſpẽm aſtringit. Diuidens orationẽ ait. enuntiatiua võ nõ omnis. Et ſic innuit orationũ aliã eſſe enũtiatiuã: aliaz nõ enuntiatiuaz. Deinde innuens definitionẽ inquit. Sed illa in qua verũ vel falſum eſt. Eſt igit̃ enũtiatio oratio in qua vel veruz vel falſuz eſt. Ut võ clarior eſſet hec definitio ſubſcribit differẽtiã: qua differt a ceteris. Que in definitione poſita eſt. ⁊ inquit nõ aũt in omnibus eſt verũ. vz. vel falſuz. velut deprecatiua oratio ⁊ cetere id genus oratio quidez eſt. ſed neq; vera: neq; falſa. Deinde abijciens a cõſideratione pñti orões nõ enũciatiuas aſtringit intẽtionẽ in ſpẽm. Nã huculq; de partibus iterpretationis: ⁊ de cõi ipſa orõne locutus eſt. Et inquit. cetere quidez igit̃ relinquant̃. nam ad oratoriã ſiue rhetoricam: aut ad poeſim ſiue poeticaz magis illarum cõſideratio attinet. Enũtiatiua võ pñtis contẽplationis eſt: que ſpẽs eſt orationis potior: huius võ ſpẽs ſunt affirmatio ⁊ negatio. Hec igit̃ ſunt que Ariſtoteles breuib⁹ cõplexus eſt. ¶ Quãtũ võ ad verba greca attinet verũ vel falſum in enuntiatione ſunt: in intellectu: atq; reb⁹. In reb⁹ quidem vt in cã: qm̃ ab eo qd̃ res eſt vel nõ eſt enũtiatio ſit aut vera aut falſa. In intellectu võ: qz intellectus ſubm̃ oium verorũ. ⁊ ita in intellectu ſunt vt in ſubto. In enũtiatione võ ipſa ſunt vt in ſigno ceu ſanitas in vrina. ¶ Sed ſupradictis emergũt dubitationes. Prima. videt̃ q̃ Ariſtoteles male definierit enũtiationẽ per verũ vel falſuz: qm̃ verũ vel falſuz. aut ſunt dñtie: aut ppria. Siqdez ppria non erit bona definitio. ſi dñie: tũc cõſtituũt ſpẽs: ⁊ ita p ſuas ſpẽs definiſſet. ¶ Secũda cur ſolũ de enũtiatione eſt cõſideratio. Logica eni eſt ſcia cõis. igit̃ de oib⁹. ¶ Tertia de ppõne tractatur in libro priorũ: ⁊ in libro poſteriorũ. Igit̃ nõ hic de enuntiatione: cũ idem ſint. ¶ Ad pmã reſpondet Ammoni⁹ q̃ enũtiationẽ ſignanter definit per verũ vel falſuz: qz ſunt fines eius: ⁊ definitio dat̃ per finẽ mitoriens. Uel dici põt q̃ ſunt vt ppria: que ponunt̃ loco differẽtie: que nobis latet. etiã ſi ſint dñtie ⁊ cõſtituunt ſpẽs. genus definiri per ſpẽs fieri poteſt: vt dicit Alexander: quãdo vel dñtie latent: aut genus nõ ſit penit⁹ vniuocum. ¶ Ad ſecũdam reſpõdet Theophraſtus phs q̃ omnis oratio aut iſtituta ordinataq; eſt ad auſcultationem auditionemq;: aut res ipſas. Si ad auſcultationes atq; auditiones: ſic pertinet ad rhetorem atq; poetam. vt Plato oſtẽdit in phedro. ⁊ Socrates philebo. Si võ ad res: ſic enũtiatio inſtituta eſt ad librum poſteriorum ⁊ ad ſciam: ⁊ ita erit ppria huic cõſiderationi. ¶ Ad tertiam dici põt q̃ enuntiatio differt a ppoſitione: qm̃ ppoſitio ordinat̃ ad ſyllogiſmũ: ⁊ quatenus ordinat̃ ad ſyllogiſmũ dicit̃ ppoſitio: que ſi ordinat̃ ad demõſtrationẽ: poſitio di. ſi ad ſyllogiſmũ dialecticũ: ppõ dialectica. Si ad ſyllogiſmũ ſophiſticũ: ppoſitio ſophiſtica. Sed ſi ad ſyllogiſmũ ſimplr̃: vocat̃ ppoſitio abſolute. Enuntiatio võ dicit̃ quatenus ſubordinatur itellectui per voces expmẽtis de rebus verũ falſumue. Et ita differunt q̃a enuntiatio eſt extra mentem tñ in voce aut ſcripto: propoſitio extra ⁊ intra mentẽ. Enuntiatio etiaz dici poteſt ppoſitio: ⁊ cõcluſio. ⁊ pblema: pblema in dialectico ſyllogiſmo: concluſio in demõſtratione: itemq; dici poteſt queſtio: ⁊ id genus: ppoſitio nõ niſi premiſſa. Hec tamẽ latius explicabunt̃ in libro priorũ ⁊ poſteriorũ. ¶ Querunt rurſus ſorticole an eiuſmodi ppoſitiones: tonat: coruſcat: lego ⁊ id genus ſunt enũtiatiões. Secũdo an differat dicere ego lego: ego auguſtinus ſcribo: ⁊ dicere lego: ſcribo. ¶ Ad pmaz reſpõdent nõnulli ſorticole q̃ illiuſmodi ppõnes: nec ſunt orões: nec enũtiationes: bene tamẽ ſunt complexa quedam in virtute. Mouentur aũt argumento q̃ illarũ vna pars vtpote ſubiectũ eſt in mente. vz. ego. Alia võ in voce: vtpote pdicatum. Enuntiatio aũt ⁊ omnis oratio eſt penitus in voce vel ſcripto ⁊ ita eiuſmodi eẽ nõ poſſunt orationes vel enũtiatiões. ¶ Sed iſti delirant penitus. Nã eiuſmodi ſunt in voce aut ſcripto: ⁊ in eis eſt verum vel falſum: igitur enuntiationes. Hec enĩ fuit Ariſtotelis definitio. Nec cõtra eos aliter arguo: ſunt eniz hec de ſe veriſibilia. ¶ Animaduerte igitur q̃ eiuſmodi ſunt enuntiationes: qm̃ verba ſunt ſubm̃ ⁊ pdicatũ ⁊ copula. In iſta dictione lego: aut ambulas: eſt ſubiectũ vi pme vel ſecũde perſone verbi: que ſua natura illam importat. Eſt predicatũ: quia reſolui poteſt in participium: eſt ⁊ copula propter idez. igitur abſolute eſt enuntiatio. ¶ Ad rationẽ dico q̃ ſubiectuz nõ eſt in mẽte ita vt nõ ſit in voce: eſt enim in mẽte forſitan explicite. in voce võ implicite vti ⁊ pdicatũ. ¶ Ad ſcdam reſpõdent nõnulli q̃ illiuſmodi ppoſitiones differunt: quoniã cum addunt̃ ſubiecta illis: que ſunt pnomina ⁊ pme ⁊ ſecũde perſone: denotat̃ affectio aliqua ſiue preciſio quedam: verbi cã cum dicit̃ ego auguſtinus ſcribo: denotatur q̃ aut ſolus ſcribo: aut nullus ita bene ſcribit. ¶ Et tũc iuxta hanc regulã deducunt captiũculas. Prima. ego auguſtinus ſcribo. igit̃ nullus alius ſcribit aut nullus alius ita bene ſcribit. Tenet captiũcula p regulam. Secunda. nõ valet. ego auguſtinus curro. igit̃ ego ſum. Eſt eniz antecedens veruz vbi ego ſolus currerem: conſequens võ falſum: quia denotaret me ſolũ eſſe. Tertia hec eſt abſolute falſa. ego ſum: tu es: qz tunc nullus alius eſſet. ideo dixit deus. ego ſum qui ſum: quoniã alia a deo vel non ſunt: vel nõ ita bene. Bene tamẽ concedent has ſum: es: ⁊ id genus. ¶ Sed iſti pp̃ter captiũculas ſepe trudantur in pueriles fabulas. Hec eniz riſu digna ſatis ſunt. Nam dum dico ego ſuz vel tu es: aut in his volunt eſſe intelligenda ſubiecta: aut nõ. Si nõ: igit̃ erit aliqua enuntiatio perfecta: ⁊ nõ cuz ſubiecto. Si võ volunt eſſe ſubiecta intelligenda. ſed intellectus poteſt explicare voce omne quod cõcipit: ⁊ nõ aliter poteſt: q̃ dicendo ego ſum: vel tu es. igit̃ ee equiualent ſum: ⁊ ego ſum: es ⁊ tu es. Secũdo tũc h[illegible] eſſet nugatoria tñ deus eſt: tñ ego ſcribo: ⁊ id genus. Propterea videtur mihi illiuſmodi orationes nõ differre quãtum ad rem: ſed ſolũ quo ad vſum rhetoricum atq; ornatum. quo eniz ad veritatez idez eſt dicere tu es: ⁊ es: ego ſcribo: ⁊ ſcribo. Ad

Cõuenio

Reſpõſio propria.

dunt tamen rhetores pronomina ipſa pme ꝛ ſecūde perſo ne nōnunq̄ӡ emphaticos: veluti illud Maronis. Me ne incepto deſiſtere victam: ſub illo pronoīe me, intellexit reginam deorum: ꝛ ſororem: ꝛ Jouis cōiugē. Similiter Cicero. Ego omni officio ac poti⁹ pietate erga te ceteris ſatiſfacio. ſub illo pronomine ego: ſe illum talem qui cuӡ lentulo familiariſſime vixit: ꝛ qui tot beneficia ab eo acceperat intellexit. Addunt igitur rhetores eiuſmodi ad amplitudinem. ӡ quo ad ꝓpōnū veritatēӡ: quā logicus cōſiderat: nulla ſit differētia. Et hoc modo intelligēdum eſt illud Priſciani grāmatici. Hec ſatis.

¶ Eſt aūt vna prima oratio enuntiatiua: affirmatio. Deinceps negatio. Ceterae vero oēs cōiunctione ſunt vna. Neceſſe eſt aūt omnē orationem enuntiatiuā eſſe ex verbo aut caſu verbi: quando ꝛ hominis ratio niſi ipſum eſt: aut fuit aut erit: aut tale aliquid adijciat nequaq̄ӡ oratio enuntiatiua ſit. Quāobrem vnū quoddam ſit ꝛ non multa animal: greſſibile: bipes: Neqӡ enim q2 propinque dicuntur: vna erit. Erit alterius hoc tractare negocij.

Cō. 21. ¶ Cōueniunt expoſitores ꝛ greci ꝛ latini ꝙ definitā enūtiationem nunc diuidat Ariſtoteles: ꝛ volunt ꝙ Ariſtoteles breuibus duas diuiſiones enūtiationis explicet: quarum vna eſt ꝙ enūtiationū quedam eſt vna ſimplex: quedam vna cōiunctione. Quam expoſitor eo approbat ꝙ etiā in rebus aliqd eſt vnuӡ ſimplex: vt indiuiſibile aut cōtinuū: alteruӡ colligatione: aut cōpoſitiōe: aut ordine. ¶ Secūda vero vt expoſitor ait ſubdiuiſio eſt enūtiationis vnius in affirmationē: ꝛ negationē. Unde recētiores volunt diuiſiones eſſe has enuntiationum quedaӡ eſt cathegorica. quedam hypothetica. Cathegoricaꝝ alia eſt affirmatiua alia negatiua. ¶ Mouet Boetius dubitationeӡ

Du⁹ boe. vtrum id quod ait pma ad affirmationem referat: vt ſit poſterior negatio. An id quod ait pma ad ſimplicē retulerit orationē: vt ſecūda ſit que ex orationibus iungitur. ¶ Hec Boetij queſtio reſoluit in tres. Prima vtrū di-

Reſolo qōnis. uiſio enūtiationis per vnā ꝛ coniunctione vnā ſit pōr diuiſione per affirmationē ꝛ negationē. ¶ 2ᵒ vtrū affirmatio ſit prior negatione. ¶ 3ᵒ vtrū ſimplex ſit pōr coniuncta. ¶ Rn̄det expoſitor: ꝛ quo acceperunt recētiores: ꝙ

Rn̄ſio ad pmaӡ ſm expōnem. pma diuiſio enūtiationis eſt per cathegoricā ſiue vnam ſimplicem: ꝛ hypotheticā ſiue coniunctione vnā. Huius ratio ab expoſitore colligit: quia prima entis diuiſio eſt per vnū ꝛ multa. Igitur prima enūtiationis diuiſio eſſe debet ſilr. Alia vero diuiſio eſt potius ſubdiuiſio enuntiationis ſimplicis. ¶ Sed pace hoꝝ dixeriӡ: hoc ſtare nō

Cōmatio pmi erroꝛ. pōt: quoniā etiā hypothetica ſiue cōiūctione vna eſt affirmatiua vel negatiua. Igit nō diuiſio ſecūda ſiue ſubdiuiſio alterius membri eſt illa que ſit per affirmationē ꝛ negationem. ¶ Secūdo errant recentiores quādo vo-

Secūdus error. lunt hanc diuiſionē eſſe per cathegoricā ꝛ hypotheticā: qm̄ tunc ſola cōditionalis eſſet cōiūctione vna. Ammonius eniӡ ꝛ Boetius volūt hypotheticā nō eſſe niſi duobus modis. aut cōditionalem: aut diſiunctiuā que etiam ſpēs ꝯditionalis eſt vt dicemus. Unī ꝛ grece hypotheſis cōditio eſt. Igit hypothetica cōditionalis eſt tm̄. ¶ Jō

Sol. pha. pmiӡ dicēdū ad pmā ꝙ he due diuiſiones enūtiationis equales cōuertibiles cuӡ ipſis ſunt. Ut enim ens diuidit per vnum ꝛ multa: ꝛ per actū ꝛ potētiaӡ ꝛ id genus. Quoniā omne ens aut eſt vnuӡ aut multa. Similr omne ens aut actu aut potentia. Sic omnis enūtiatio aut vna ſimplex aut coniuncta. Et omnis etiā aut affirmatiua aut negatiua. Et ita equales ſunt diuiſiones eiuſmodi: ꝛ nō vnam ſubdiuiſionē alterius. ¶ Dico ſecūdo ꝙ hec diuiſio per Se. ſolu3

vnā ꝛ cōiūctione vnā: nō eſt diuiſio per cathegoricam ꝛ hypotheticam. Nō eniӡ vt Boetius ꝛ Ammonius aiūt: cathegoricū opponitur hypothetico: ſed cōiūctione vni. Eſt aūt cōiunctio nō vno modo: ſed interdū copulatione: interdum tēpore: interdū loco: ꝛ id genus. He enim ſunt cōiunctione vne. quādo ſol exoritur: dies eſt: quia cōiunguntur cōiunctione temporis. He ſimiliter. vbi tu diſputas: Socrates iacet. ꝛ alie eiuſmodi. Que tamen nō ſunt hypothetice. Recte igitur Ariſtoteles verbo cōmuniori vtens. dicit: cetere vero oēs cōiūctione ſunt vna: ꝛ nō dixit ceteras omnes eſſe hypotheticas. ¶ Ad ſecundā reſpon Solo. ad ſecūdam Ammo.

det Ammonius ꝙ affirmatio ſolum ex parte vocis eſt prior negatione: quia eſt ſimplicior. Nam negatiua enūtiatio affirmatiue addit particulam negatiuā. ¶ Expo- Additio expoſitoris.

ſitor autē adiecit duas alias rōnes: ꝙ affirmatio eſt pōr ex parte intellectus: quoniā affirmatiua ſignificat compoſitionē intellectus. negatiua ſignificat diuiſioneӡ. modo compoſitio eſt prior diuiſione. cum nō ſit diuiſio niſi compoſitoꝝ. Secūdo ex parte rei: quoniā affirmatio ſignificat eſſe: negatio nō eſſe. modo eſſe ꝛ vlr habitus naturalr prior eſt puatione. ¶ Sed hec additio nō placet. Cōmatio additiōis.

Prima quidem nō: quoniā a pari diuiſio eſſet prior cōpoſitione: qm̄ non eſt compoſitio niſi diuiſoꝝ. Similiter vt dicit Ammonius affirmatio ꝛ negatio quo ad cōpoſitionem ꝛ vnitatem nō differūt: quoniā vtraqӡ eſt cōpoſita ex verbo ꝛ nomine. Licet illa dicat diuiſio reꝝ. Secunda vero minime: qm̄ priuatio nālr pcedit habitum. vt dī in predicamētis. Prius enim catulus cecus eſt q̄ӡ videns. ꝛ ita ſatis eſt reſponſio Ammonij: qua Boetius etiā approbat. ¶ Ad tertiā reſpōdet Boetius ꝙ enūtia- Sol. 3ᵉ pᵒ

tio ſimplex eſt natura talis. At coniuncta nō eſt vna niſi poſitione ꝛ quaſi ab extrinſeco. Sed qd eſt nāle pus eſt eo quod poſitione eſt tale. iure ſimplicem pōreӡ opӡ eſſe cōiuncta q̄ӡ q̄ӡ reſponſionem Ammonius ſentit. ¶ Sed Cōmatio

hec reſpōſio videt cōtradicere Ariſtoteli: quia ſi enūtiationis ſimplicis vnitas eſt a natura: etiā ipſa erit a natura. eadem enim ratio eſt entis: ꝛ vnius: ꝓpōnis ꝛ vnius: vt dicit in elenchis. ¶ Sed Ariſtoteles ait ꝯtra Platonem nullam orationē eſſe a natura. Igit videt hec expoſitio cōtra Ariſtotelē. Propterea dico ꝙ via inuentiua Reſpōſio propria.

que cōpoſitione agitur: ſimplex enūtiatio prior eſt. Uia vero analitica hoc eſt reſolutoria compoſita eſt pōr ſimplici. Sed qm̄ Ariſtoteles in iſto libro eſt inuentiuus: iure ſimplicē preponit. Inquit igitur. eſt aūt vna pma oratio enūtiatiua affirmatio. ꝛ rn̄dēs ad particulā pma ſubſcribit deinceps negatio: quia ipſa negatio voce poſterior eſt. L̄ ſ3 expō

Ad particulā illam vna. rn̄dens ait: alie vero cōiunctione ſunt vna. vt hypothetica ꝛ id genus. ¶ Sed adhuc eſt Du⁹ alex.

dubitatio Alexandri. vӡ. vtrū diuiſio enuntiationis per affirmationē ꝛ negationē ſit generis in ſpēs. ¶ Secūda 2ᵉ ammo.

eſt dubitatio Ammonij: vtrū hec ſiue enuntiatio ſiue ꝓpoſitio ſol exiſtente ſuper terraӡ dies eſt: ſit ſimplex: aut cōiunctione vna. ¶ Rn̄det Alexander ꝙ diuiſio enun- R̄ᵒ Alex.

tiationis per affirmationē ꝛ negationeӡ nō eſſet generis in ſpēs: quoniā in genere nō eſt ordo: in enūtiatione eſt ordo. ¶ Rn̄dēt Ammonius ꝛ Boeti⁹ ꝛ expoſitor ꝙ hēc Secunda reſponſio.

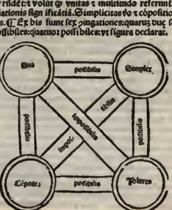
vna poteſt eſſe altera prior cōparatione facta inter ſe vt in numeris pӡ. Sed cōparatiōe ad tertiū: vtpote ad cōe genus nullus eſt ordo: qm̄ equalr ſunt oratiōes veri vel falſi participes: que eſt definitio enūtiatiōis. ꝛ hec rn̄ſio pōt ſtare. Scias tn̄ ꝙ Boetius ꝛ Ammonius inter affirmationē ꝛ negationē nullū aliū volunt ordinē: niſi plationis

tionis ꝛ vocū. ℂ Expoſitor alios affert:quos deſecim⁹.
Rñſio ad ſcdam ℂ Ad ſcdam dici pōt ꝙ illa eſt ꝯiūctione vna:qꝛ abla-
tiuus abſolutus reſoluit̃ per ꝯiunctionē aliquā:vt dicūt
Expō ſcde ꝑus pma. grāmatici. Hec de diuiſionibus colliguntur. ℂ Deinde vt
Ammonius ꝛ Boetius introducūt. Ariſto. volēs diſputa-
re de affirmatione ꝛ negatione:q̄ ſunt ſpēs enūtiationis.
ꝓmittit quoddā vtile ad ſermonē de illis. vz. ꝙ oīs enū-
tiatio ꝯſtat ex vbo. vz. ꝑſentis tēporis:aut caſu verbi:qđ
eſt ꝑteriti aut futuri. Tacuit verbū infinitū: vt ait Am-
monius: Tum qꝛ ꝑncipalr̃ de affirmatione loquit̃:tum
vel maxime:qꝛ coordinat̃ cū negatiuo. habet enī cū eo
pᵒ dubiuᵐ fere eādē vim. ℂ Sed dubitat Ammonius cur ꝑtermit
nomē. pōt enī imo ꝯſtat enunciatio ex noie ꝛ recto vt ſol
Rñſio pᵃ orit̃: ꝛ caſu ei⁹ vt me tedet ſcribere. ℂ Rñdet pmo hoc
eſſe ꝑtermiſſū:qꝛ pōt eſſe enūtiatio: ꝛ nō ex noie vel ca-
ſu nois: vt ſcire tuū nihil eſt:vbi verbū eſt ſubiectū. Nul
Cōfutatio la tñ enūtiatio eſſe poteſt ſine vbo aut vbi caſu. ℂ Hec
rñſio nō valet: qꝛ verba illa in enuntiatione noia ſunt.
Propterea Porphyrius phs quē Boetius etiā ſequitur
voluit ꝑtermiſiſſe ipſū nomē:qꝛ verbū eſt principalior
pars:cū ſit pars formalis:quaſi totius enūtiationis com
Signum pletiua. ℂ Signū aūt affert ꝙ tota oīo a ꝑdicato qđ eſt
verbū nomē nanciſcit̃. dicit̃ enī cathegorica hoc eſt ꝑdi
Expō ꝓpa catiua. ℂ Hec eſt vna expoſitio quę ſtare pōt. Mihi tñ
videt̃ ꝙ Ariſto. rñdeat qōni tacitę. Dixit enī eſſe enūtia
tionū alterā ſimplicē:alterā ꝯiūctione vnā. ℂ Ideo qs
obyciet. oīs enūtiatio ꝯſtat ex vbo. verbū aūt importat
cōpoſitionē:quā ſine extremis nō eſt itelligere. Igit̃ oīs
enūtiatio dr̄ cōpoſita. Cui rñdet ꝙ oīs enūtiatio eſt cō-
poſita ex noie ꝛ verbo. Sed dr̄ ſimplex: qꝛ nō ex pluri-
bus enuntiationibus ꝯſtat. Veluti hęc. ſi ſol exorit̃: dies
eſt:quę pluribus ꝯſtat orōnibus. Et tūc ꝯtinuet̃ lr̄a ſic:lꝫ
enunciationū ſit q̄dam ſimplex. Neceſſe eſt tñ oēm ora-
tionē enunciatiuā eſſe ex verbo aut caſu verbi. Igit̃ dr̄
ſimplex ſimplicitate oppoſita cōpoſitioni ex pluribus
Approba- tio expōnis enunciationibus. ℂ Et hęc eſt expō rectior. Primo: qꝛ
illa particula aduerſatiua aūt ꝑponi nō ſolet ſic obiter:
niſi ad obiectiones tacitas tollendas. Scdo. qꝛ interpo-
ſitio fuiſſet nimis caſualis ꝛ non ꝑtinēs. Tacuit aūt no-
Probatio mē:qꝛ verbū intelligi nō pōt abſq; extremis. ℂ Qđ āt
oīs enunciatiua oīo ex verbo ꝯſtare debeat. ꝓbat ꝑ locū
a maiori ſic. qꝛ ſi qua oīo eſſet enunciatiua ſine verbo:
maxime eſſet definitio. Nō īqt qꝛ ꝛ hoīs rō:niſi ipſū
eſt:aut fuit:aut erit:aut tale aliqđ adyciat̃: nequaq̄ oīo
enunciatiua ſit. Igit̃ oīs enunciatiua oīo ex verbo ꝯſta-
re dꝫ. Sed qꝛ de definitione locutus eſt: ꝛ qđ de vnita-
te eius eſt alterius negocij. ideo ſe excuſat: interponit tñ
ꝯfutationē cuiuſdā falſę rñſionis. Dicebāt enī qdam ꝙ
definitio eſt vna:qꝛ partes ꝓpinquius iacent. Inqt. quā-
obrem vnū ſit ꝛ nō multa aīal:greſſibile:bipes. Interpo
nit ſolōnē falſam. ꝛ īquit. neq; enī qꝛ ꝓpinque dicuntur:
vna erit. Tūc redit ad excuſationē:quaſi dicēs:q̄re vnū
Notabile ſit definitio:erit alterius hoc tractare negocij. ℂ Aiad-
uerſione dignum vt declarat Boetius ꝛ Ammonius ad
vnitatē definitionis eſſe neceſſariā partiū ꝓpinquitatē:
qꝛ vbi partes longo interuallo ꝯciſe ꝓferrent̃:definitio
nō eſſet vna. Ne igit̃ credat̃ hanc eſſe cāꝫ verā:remouit
illam ꝛ trāſmiſit nos ad 7ᵐ ꝛ 8ᵐ meta^ce. ℂ Et lꝫ de vni-
tate definitionis Ariſt. trāſmiſerit nos ad metaphyſicā.
Dubitatio ℂ Dubitāt expoſitores greci quę eſt cā vnitatis defini-
Reſponſio Theophraſti. tionis. ℂ Rñdet Theophraſtus in libro de affirmatio-
ne ꝛ negatione. ꝙ definitio eſt vna ratione ſubiecti: qđ
definit. Scdo ꝓpter partium ꝓximam ꝯſtitutionem.
Cōfutatio aliquoꝝ ℂ Obyciūt ꝯ Theophraſtū:qꝛ tūc definitio nō eēt vna
ꝑ ſe:qꝛ eſſet vna rōne ſubiecti: ꝛ ita ratione extrinſeca.

Scdo:qꝛ tūc oīa accidētia eſſent vnū eſſentialr̃: qꝛ ſunt
in vno ſubiecto:vel ſaltē ea quę eſſent in vno ſubiecto.
ℂ Ammonius affert duas cauſas. Prima eſt partium Rñſᵒ Ammonij
vicinitas. Scda vō eſt:qꝛ in re eſt aliqd loco mātę:aliqd
loco formę. ꝛ cū iter hęc nihil mediet: rōnabilr̃ faciunt
definitionē vnā. ℂ Sed ambo poſſunt bene dicere:qꝛ Cōcordia
vt Auerroes ait in 7ᵒ meta^ce. cō. 42ᵒ. definitio vno mō
pōt ſumi vt inſtrumentū quo intellectus iducit̃ ad itelli
gēdas eſſentias reꝝ: ꝛ cū inſtrumētū ſumat vnitatē a fi-
ne. Finis aūt eſt definiti eſſentia:iure ab vnitate definiti
definitio erit vna. Et ſic recte Theophraſtus ait. Altero
vō ſumi pōt vt eſt ipſa rei eſſentia:quę cū reſultet ex vl
tima dr̄ia ſiue vltima forma:q̄ eſt vltimus actus: ſic bñ
Ammonius ait. ℂ Sed hęc res nō eſt hic tractanda: vt
bñ Ariſt. ℂ Dubitat ēt Themiſti⁹ ꝑ poſte. qꝛ vꝫ ꝙ defi Dubiuᵐ Themiſtij
nitio ſit enuntiatio:qꝛ eſt ſpēs ꝓpōnis immediatę: vt ait
Ariſt. ibi. hic āt vult nō eſſe enūtiationē. Hāc qōnē mul
ti ſoluere enituntur:quos in ꝑ poſte. ꝯfutamus. nunc vō
Philoponi expōnē aſſerimus: ꝙ definitio pōt ꝯſiderari
vt premiſſa: ꝛ ſic eſt ꝓpō ꝛ enuntiatio: vt Ariſt. vult ibi.
Alio modo vt terminus: ꝛ ſic loquit̃ Ariſt. hic: qꝛ vt ſic
nō eſt enuntiatiua oratio ſed terminus vt dicit.

ℂ Eſt aūt vna oīo enunciatiua: aut ea q̄ vnum
ſignificat. Aut ea q̄ ꝯiunctione eſt vna. Plu-
res vō eſſe q̄ plura ꝛ nō vnū ſignificant. Aut
eae q̄ ſine coniunctione ſunt.

ℂ Expoſitores fere oēs volunt Ariſt. diuiſionē ꝑpoſitā Cō. 22.
nūc exponē:qđ (vt mihi videt̃) ſtare non pōt. ℂ Addit
enī nōnulla mēbra q̄ nō ꝑdiuiſit. ℂ Ideo Ariſt. diuiſio- pᵃ expō
nē enūtiationis rurſus nunc alio mō ordit̃: q̄ hac forma Cōfutatio
reducit̃. Enūtiationū:alia eſt vna. Alia plures: vna biſa-
riam dr̄. Hec qdem ſimplr̃. Illa vō ſm qd vt dicemus.
Plures rurſus bifariā: eę qdē plures:qꝛ plura ꝛ nō vnū
ſignificāt. Illę plures:qꝛ ſine ꝯiūctione multę ſūt. Hui⁹
ſcdę diuiſionis pᵃ pars pmę parti pmę diuiſionis aduer
ſat̃. 2ᵃ vō pars eiuſdē. 2ᵉ illiuſmodi. ℂ Ambigunt q̄ di- pᵐ dubiuᵐ Reſponſio
uiſio ſit hęc: ℂ Rñdēt ꝛ ſane ſapide ꝙ eſt diuiſio ęqui-
uoci in ſignificata: vt ſi hō diuideret̃ in veꝝ: ꝛ marmo-
reū. Nā ſola enūtiatio vna eſt enūtiatio. Plures vō ſunt
vna platione: ꝛ metaphoꝛ. ℂ 2ᵒ dubitāt qd Ariſt. velit 2ᵐ dubiuᵐ
ꝑ enunciationē vnā ſimplr̃: ꝛ vnā ſm qd: qdq; ꝑ plures
ſimplr̃: ꝛ plures ſm qd. ℂ Ad hāc Boe. ꝛ Ammo. ꝯcor- Rñſᵒ cōis
diter rñdēt: ꝛ volūt ꝙ vnitas ꝛ multitudo referant̃ ad
enūtiationis ſignificātiā. Simplicitas vō ꝛ cōpoſitio ad
voces. ℂ Ex his fiunt ſex ꝯiugationes:quaꝝ duę ſunt
impoſſibiles:quattuor poſſibiles: vt figura declarat.

¶ Et ita vna ſimplex eſt quę eſt vna ſimplr̄: vt hō eſt rationale. Eſt eñi vna quo ad ſignificatū. Simplex v̄o quo ad voces. vna v̄o cōpoſita eſt vna ſm quid vt ſi ſol oriť: dies eſt. Socrates diſputat: ⁊ Plato legit: ⁊ id gen⁹. Hęc enim dr̄ vna ſm qd: qꝛ cōiunctiōe vna. Plures ēt bifariam ſunt: plures cōpoſitę cōtra p̄mū mēbrū: vt quę inconiunctę ſunt tales: vt Socrates legit. Plato diſputat. Ariſtoteles moueť. Sunt eñi plēs ⁊ cōpoſitę: ſm voces. Plures v̄o ſimplices: vt canis latrat. Eſt quidem plures ſignificatu: vocibus v̄o ſimplex. Simili mō hęc: aiax pugnauit cū hectore. Multi eñi fuere aiaces. Hęc quo opponiť ad 2ᵐ mēbrū.

Replicę Expo. ¶ Sed huic obycit expoſitor. Primo: qꝛ per diſiunctionē: quā interponit videť diſtinguere inter orationē quę ſignificat vnū: ⁊ quę eſt vna coniunctione. Scd̄o. qꝛ ſupra dixit ꝙ eſt vnū qd̄dā: ⁊ nō multa. aīal greſſibile bipes: qd̄ v̄o eſt coniunctione vnū: nō eſt vnū: ⁊ non multa. ſed eſt vnū ex multis.

Defenſio ¶ Sed iſtę rōnes friuolę ſunt. Prima qdē: qꝛ nō diſiungit inter vnā: ⁊ cōiunctione vnā: ſed inter vnā ſimplicē: quā ſubintellexit i p̄mo mēbro: ⁊ vnā ꝯiunctione. ¶ Ad ſcd̄a dico ꝙ penes aliud accipiť vnitas enunciationis: ⁊ definitionis hic ⁊ ibi. Qm̄ hic ſumiť vnitas a ſignificatu: multitudo etiā. Ibi aľr vt diximus.

Tertia dubitatio. ¶ Tertio dubitant: oīs hō vel equus currit: eſt vna ſimplex: aut vna cōpoſita. Similr̄ Plato athenieñs ſapiēs achademic⁹ eſt in lycio: eſt vna ſimplex: vel vna cōpoſita. Silr̄ omnis hō ſi eſt hos mugit: ⁊ Socrates ⁊ Plato diſputāt: ſunt ne vnę ſimplices: an vnę cōpoſitę:

Reſpōſio propria. ¶ Quicqd velint Boeti⁹: Porphyri⁹: Ammonius: ⁊ aly. dico ꝙ qlibet harū eſt vna ſimplex. Nā verbū eſt vnū a quo ſumiť vnitas enūtiādi. Prima qdē vna de ſubiecto diſiūcto. Secūda vna de ſubīto cōpoſito. Tertia vna de ſubiecto cōditionato. Quarta v̄o vna de ſubiecto copulato: ⁊ ita quelibet eſt vna ſimplex.

Expoſitio verborū ¶ Quātū v̄o ad verba attinet adiecit [⁊ nō vnū] quaſi dicat ꝓpoſitio ſiue enunciatio eſt vna ſimplex: ⁊ plures. plures quę ſignāt plura: ⁊ nō vnū. Qm̄ vt Ammonius inqt. ſunt enūtiationes plēs de aliquo vl'i: vt aīal greſſibile bipes eſt hō. Pōt eñi reſolui hęc in plures: ſed qꝛ cōtineņť ſub aīali: ſunt vna. Propterea ait: ⁊ nō vnū ꝓpter tales enūtiationes. Aut dici pōt vt Porphyri⁹ phus ait hoc eſſe dictū ad differētiā enūtiationū quę ſumunt definitionē pro ſubiecto aut pro pdicato. Nā videnť multa ſignificare: ſed re vera vnū ſignificant.

¶ Nomen quidem igitur aut verbum dictio ſit ſolū. Cum non contingat vt is qui voce aliquid ſignificet ſic dicat vt enunciet: ſiue interrogante aliquo: ſiue non. Sed ipſe profert.

Cō. 23. ¶ Videť ꝙ Ariſtoteles inferat vt per particulā illatiuā deſignat. Videť v̄o ꝙ dubitationē excludat vt ꝑ ſeriem verbo℞ haberi pōt. Eſt eñi dubitatio talis: qꝛ dictū eſt enūtiationē eſſe vnā ab vnitate ſignificatus. Sed nomē aut verbū vnū ſignificat. Igr̄ enunciatio vna erit nomē vnū aut v̄bū vnū. ¶ Soluit ⁊ vult ꝙ is q ꝓfert nomen aut verbū vnū: vnū dicit. Et is etiā qui ꝓfert enuntiationem vnam: vnū dicit: ſed nō eodem mō. Nā dicens nomen vel verbū: dicit vnū prolatiue: ⁊ nō enunciatiue. At is qui enūtiationē vnā dicit: vnū dicit enunciatiue. quatenus enunciat vnū de vno: aut remouet vnū ab vno. Et hoc inqt nomen qdem igiť aut verbū dictio ſit ſolū: cū nō contingat vt is qui voce aliqd ſignāt ſic dicat vt enūtiet. Sed cōtingit vt ſic dicat vt ꝓferat tm̄: adiecit ſiue interrogante aliquo ſiue nō interrogante aliquo: qm̄ qui aliqd nomine aut verbo ſignificat pōt dicere vt enūtiet aliquo interrogante: vt ſiquis petat quis hodie venenū bibit. Et reſpōdeať Socrates. Patet ꝙ is qui dixit Socrates: enūtiauit: ⁊ hoc qꝛ pcceſſit interrogatio. vbi autē nulla p̄fuiſſet īterrogatio: dicēs Socrates tm̄: nō enūtiauit: ſed protulit dūtaxat. Igiť enunciatio differt a verbo ſiue noīe: qm̄ enūtiatio ſemꝑ ſignāt vnū de vno enūtiatiue: ſiue p̄cedat: ſiue nō pcedat interrogatio. At nomē vel verbū pōt enūtiare vnū de vno ſolū p̄cedēte īterrogatione. Propterea ait cum non cōtingat vt is qui voce aliqd ſignāt ſic dicat vt enūtiet: ſiue interrogāte aliquo: ſiue nullo. Hoc eſt vt enūtiet i omni caſu: nā nō niſi vbi pcceſſiſſet interrogatio: ſed ipſe ita dicit vt in oī caſu ꝓferat vnū. Et ſic differt enūtiatio a verbo ⁊ noīe.

¶ Harū v̄o haec quidē eſt ſimplex enūtiatio: velut quae aliquid de aliquo. aut aliqd ab aliquo enunciat. Illa v̄o ex his cōpoſita: veluti ea oratio q̄dam quae ſane componitur.

¶ Ammonius vult vt Ariſtoteles ſubdiuidat eas enuntiationes: quas dicimus aut interrogante aliquo. Aut q̄s volumus dicere per nos ipſos. Sed hoc eſt repetere idē pluries: quod non conuenit Ariſtoteli. Melius igiť diuiſionis pdictę membra exponit per exēpla. Et inqt. harum v̄o hęc qdem eſt ſimplex enūtiatio. velut per exempla ea quę aliqd de aliquo: aut aliqd ab aliquo ſubaudi enuntiat. Hoc eſt vt affirmatio: Socrates eſt achademicus aut negatio: vt Socrates nō eſt timidus. *Cō. 24. Expoſitio Ammo. Cōfutatio Propria expoſitio.*

¶ Illa v̄o eſt quę ex his cōponiť: quod trifariā fit vt Ammonius ait. vz. aut ex ambabus affirmationibus: aut ambabus negationibus: vel ex altera affirmatione: altera negatione. Cuius exēplum ſubdit. ⁊ inquit. veluti ea oratio quędam quę ſane cōponitur ſupple ex duabus affirmationibus: vt Aiax pugnauit: ⁊ Ulyxes furit. Ex duabus negationib⁹: vt Plato nō eſt crudelis: ⁊ Socrates nō eſt auarus. Aut ex vna affirmatione: ⁊ altera negatione: vt Plato eſt in lycio: ⁊ Socrates non in achademia. Et ita per exempla patet diuiſio: ⁊ membra diuiſionis. *Trifariā ē cōpoſita.*

¶ Eſt autem ſimplex enūtiatio vox: quae ſignificat aliquid eſſe de aliquo: aut non eſſe. modo quo tempora diſtinguuntur.

Cō. 25. Expoſitio Alexā. ¶ Alexander aphrodiſius exponit Ariſtotelē nunc definire ſimplicē enūtiationē: quā ait definiſſe per ſpecies. Argumēto ꝙ enūtiatio nō genus eſt illarum: ſed veluti ęquiuocū quoddā.

Cōfirmatio aſpaſij ¶ Hęc Aſpaſius rōne hac ꝯfirmat: qꝛ eo modo hic Ariſtoteles enūtiationē definit: quo primo p̄orum deſcripſit ꝓpoſitionē: ſed illic ſic ꝓpoſitionē deſcripſit. ꝓpoſitio eſt oratio affirmatiua vel negatiua alicuius de aliquo: aut alicuius ab aliquo. Igitur ⁊ ſimiliter enunciationem deſcribere debet.

Argumētū ammo. ꝯtra Ale. ¶ Obycit autem Ammonius (vt ſumit expoſitor) quia ſtatim Ariſtoteles definiens affirmationem ⁊ negationem ponit enuntiationem: ⁊ non vt differentiam. Igitur vt genus. Et ita non ęquiuocum: ſed genus erit illarum: ⁊ per conſequēs nō definiēdū per ſpecies.

Expoſitio Porphi. ¶ Porphyrius philoſophus cum Alexandro volens Ariſtotelem definire enūtiationem ſimplicem: ait non per ſpecies definiſſe: ſed per virtutes affirmationis ⁊ negationis. eſſe enim ⁊ non eſſe nō ſunt ſpecies enuntiationis: ſed virtutes affirmationis ⁊ negationis.

Argumētū expoſitoris ꝯ Porphyr. ¶ Sed obycit expoſitor: quoniā ſicut in definitione generis nō debent poni ſpecies: ita neqꝫ ea quę ſunt propria ſpecierum modo ſignificare eſſe: proprium eſt affirmationi. Significare non eſſe negationi. Igitur non debent poni in definitione generis.

Expoſitio Boe. ¶ Boetius aūt quaſi hęc miſcens vult Ariſtotelem ſimul diuidere enūtiationem ſimplicem: ⁊ definire: vt intelligenti patet: et

longis

Argumē/tū expoſitione ꝯtra Boe.

longis verbis exponit. ¶ Sed hoc expoſitor refellit: q2 ſi enunciatio ſimul definiretur ⁊ diuideretur: cum nō videatur definiri niſi aut per ſpecies: aut per virtutes ſpecierum. neceſſario eum dicere oportebit vel vt Alexander: vel vt Porphyrius. Cum Ammonio vero expoſitor ſentit: ⁊ nos quoqꝫ ſentimus. vꝫ ꝙ Ariſtoteles enuntiationem ſimplicem in duas differentias diuidit: vt inde definitiones ſpecierum nanciſcatur. Et inquit: eſt autē ſimplex enunciatio. ſupple omnis aut quę ſignificat aliquid eſſe de aliquo: quod ad affirmationem attinet: aut quę ſignificat aliquid non eſſe de aliquo: quod ad negationem: ⁊ ne intelligatur ſolum de pręſenti tempore: ſubſcribit modo quo tempora diſtinguuntur: quaſi dicat: etiā in alijs verbi temporibus.

Qualis diuiſio hęc.

¶ Hęc vero diuiſio vt expoſitor ſentit non eſt enuntiationis in ſpecies: ſed in differētias ſpecificas: non enim ait ꝙ enuntiatio eſt affirmatio vel negatio: ſed vox ſignificatiua eius quod eſt eſſe: quę eſt differētia affirmationis ſpecifica. Uel eius quod eſt non eſſe: quo tangitur differentia ſpecifica negationis. Propter hęc ex his differētijs ſubſcribet ſpecierum deſcriptiones.

Defenſio Alexā. e aliorum. 1° ſuppō.

¶ Hęc eſt optima expoſitio. Uer illa Alexandri nō eſt veriſſimilis. ¶ Propterea primo debes ſcire Alexandrum voluiſſe enuntiationem: non eſſe ſimpliciter ęquiuocum ſed analogum: quaſi analogia genus dicitur analogum ſpeciebus ſeptimo phyſicę auſcultationis. Hęc enim analogia perfecti ad imperfectum rationi generis non repugnat.

2° ſuppō.

¶ Ulterius animaduertendū enuntiationem poſſe bifariam definiri. a priori: ⁊ ſic in pręcedentibus definit Ariſtoteles nullas in eius definitiōe addēdo ſpecies. Aut a poſteriori. Et hoc dupliciter. vel per ea quę itellectui competunt: ⁊ ita per ſpecies acceptas a vero ⁊ falſo. ſupius deſcripſit: aut per ea quę rebus conueniunt: ⁊ ita deſcribit hic: cum dicit enuntiatio ſimplex vox eſt quę ſignificat aliquid de aliquo eſſe: vel non eſſe. Uox enim loco generis accipitur. Significans eſſe vel non eſſe loco differentię a poſteriori accepta. Et hęc eſt mens Alexandri: quę multum cōſonat litterę.

Ad argu° ꝯ expoſitoris ad illō ꝯtra Ale. Defenſio Porphy.

¶ Tunc ad argumentum contra Alexandrum patet ſolutio. Non enim negat enuntiationem eſſe genus: ſed ait eſſe analogum etiam. ¶ Per hęc patet reſponſio ad illud contra Porphyrium. Poſſunt enim poni in definitione generis propria ſpecierum: non quidem in definitione propter quid: ſed in definitione quia: ⁊ a poſteriori.

Defenſio Boe.

¶ Similiter ad illud contra Boetiū: ſimul enim definit vt notat illud genus vox: ⁊ diuidit vt notat differētia accepta a virtutibus hoc eſt proprijs ſpecierum.

De hypotheticis. 1° poſitio.

¶ Credunt ſorticolę Ariſtotelem per ſimplicē intelligere cathegoricam: ⁊ per compoſitam hypotheticā. Propterea quęrunt vtrū omnis enuntiatio ſit cathegorica: aut hypothetica. ¶ Circa hanc quęſtionem quidā volunt enuntiationem hypotheticam eſſe eam: quę ex pluribus cathegoricis conſtans: cōiunctione vna eſt: ⁊ quoniam plures cathegoricę poſſunt coniungi pluribus modis. Quędam enim per notam cauſę: vt quia Socrates bibit venenum: fuit fortis. Alię per notam temporis: vt quando veneris in bellum: dabo tibi pręmium. Alię per notam loci: vt vbi Socrates moritur: ſepelitur. Et poſſunt etiam coniungi plures cathegoricę innumeris fere modis. Ideo hypotheticę ſm iſtos ſunt fere innumerę. Quare omnis enuntiatio: quę ex pluribus conſtat enuntiationibus eſt hypothetica. Et ſic inductio: exemplum: ⁊ enthimema: atqꝫ ſyllogiſmus: ⁊ cętera id genus cum ſint enuntiationes coniunctę per notā illationis: omnes ſunt hypotheticę.

2° poſitio.

¶ Alij ponunt hypotheticarum: ſex ſpecies ſiue modos. vt conditionalem: copulatiuam. diſiunctiuam: cauſalem: temporalem: demum ⁊ localem.

3° poſitio.

¶ Sorticolę cōmuniter aiunt tres eſſe ſpecies vt conditionalem: diſiunctiuam: ⁊ copulatiuam. Naꝫ cęteras ad has reduci contēdunt.

4° poſitio ⁊ propria.

¶ Theophraſtus vero ⁊ eudemus volunt hypotheticam omnem eſſe conditionalem: et nullam aliam niſi conditionalem. Huic Boetius aſſentit in primo thopicorum ſuorum. vbi ait conditionales propoſitiones eſſe: quas gręci hypotheticas vocant. Amplius in libro de ſyllogiſmis hypotheticis ait cōditionalem enuntiationem ſortiri ſpeciem ⁊ nomē ab hypotheſi gręce latine conditio: ſiue ſuppoſitio. Rurſus Ariſtoteles in libro priorum vult ex hypotheticis enuntiationibus conſtitui ſyllogiſmos hypotheticos. Conſtat autem per ipſum non niſi ex conditionalibus.

Spēs ꝯditionalis prime.

¶ Conditionalium vero gręci duas tradunt ſpecies. altera eſt: quā continuam vocant. Ut ſi ſol exoritur: dies eſt ſuper nos. Altera eſt: quā diſcontinuam nuncupant: vt vel tu es: vel tu non es. Quę conditionalis diſcontinua appellatur: quia poſita conditione ꝙ non ſis: ſequitur te nō eſſe: cuꝫ itaqꝫ nihil ponat ineſſe: conditionalis erit: cum inter partes diſiunctio ſignetur: diſcōtinua appellatur. Hęc eſt mens omnium gręcorum: ⁊ Boetij vbiqꝫ.

Ad formā qōnis.

Qua ratione fit vt hypothetica ſit ſpecies enuntiationis coniunctę. Nec cathegorica diuiditur cōtra hypotheticam: ſed potius cōtra coniunctam.

De ſpēb° ꝯ inue.

¶ Conſequenter videndum de ſpeciebus conditionalis continue. Et dicēdum vt Ammonius ⁊ Boetius ſentiunt ſpecies poſſe enumerari aut penes qualitatem cathegoricarum e quibus conſtat: aut penes formam: quę habetur ex vi notę conditiones.

Quatuor ſpēs penes qualitatē partiū.

¶ Si penes qualitatem partiuꝫ: tunc ſunt quatuor ſpecies. Prima ex cathegoricis ambabus affirmatiuis: veluti ſi ſol lucet: dies eſt. Secunda ex ambabus negatiuis: vt ſi non eſt animal: non eſt homo. Tertia ex prima affirmatiua ⁊ ſecunda negatiua: vt ſi dies eſt: nox non eſt. Quarta ex prima negatiua ⁊ ſecunda affirmatiua: vt ſi dies nō eſt: nox eſt.

Tres ſpēs penes vim ꝯditionis.

¶ At ſi ſpecies colligantur ex nota conditionis: Quoniam hęc nota ſi. poteſt trifariaꝫ ſumi. aut pure cōditionaliter: vt ſi haberem homeruꝫ: ſtuderem. Aut permiſſiue: vt ſi ad me veneris: mille baſia dabo: aut illatiue: vt ſi dies eſt: ſol lucet: harū trium tertia eſt in vſu gręcorum: ⁊ proprie conditionalis continua.

De affirmatione e negatione Poſitio recētiorū.

¶ Conſequenter quęramus penes quid attenditur affirmatio vel negatio conditionalis continuę. ¶ Reſpondent recentiores ꝙ nota conditionis eſt tanquā forma conditionalis: ⁊ quoniam e forma qualitas proficiſcitur ſicut e materia ipſa quantitas: iure ea dicitur negatiua: cuius conditionis nota negatur. Contra vero affirmatiua: cuius conditionis nota affirmatur. Qua ratione fit: vt quęlibet harum ſit negatiua: non ſi dies eſt: ſol lucet. Itemqꝫ non dies eſt: ſi ſol lucet. Rurſus: dies eſt: non ſi ſol lucet. In his enim omnibus ſemper conditionis nota negatur.

Pō Boe.

¶ Boetius vero in libro de hypotheticis affirmationem vel negationem nanciſcitur ex qualitate cōſequentis. Uult enim conditionalem eſſe negatiuā etiaꝫ ſi ſolum conſequens negatur. Hęc enim eſt negatiua. ſi eſt. a. non eſt. b. Hęc affirmatiua. ſi nō eſt. a. eſt. b. Hęc poſitio perſuaderi poteſt: quoniaꝫ vis tota hypotheticę eſt in illatione conſequentis. Hypothetica enim nihil ponit ineſſe: ſed ſolum aſſerit illationem. Igitur negatio debet eſſe ſupra conſequens: vbi vis illationis habetur.

Dubitatio ꝯ Boe.

¶ Sed dices quales erūt hę non ſi dies eſt: ſol eſt ortus.

⁊ ſol eſt ortus nō ſi dies eſt. ¶ Uidet̃ mihi ꝙ etiã eiuſ-
modi ſunt negatiuę: quoniam in omnibus his vis nega-
tionis exercetur ſupra cōſequente ipſo. Et pro tãto ſunt
negatiuę pro quanto conſequens negatur. Non per hoc:
quia conditionis nota negatur: ſed quia conſequens ne-
gatur ſequi ex antecedēte. Quare apud Boetium poteſt
conditionalis eſſe negatiua trifariam: aut per conditio-
nis negationem: aut per negationis pręponitionē: aut per
De quãti-tate. negationem conſequentis. ¶ Et de quãtitate agamus.
Sonicola-rum po-ſitio. Sorticolę tenent conditionalem continuam nullius eſ-
ſe quantitatis: quoniam quãtitas eſt conditio ſubiecti.
Modo illa nō eſt ex ſubiecto: ⁊ prędicato: quare erit ois
ꝓpria pō. non quanta. ¶ Probabiliter teneri poteſt omnem con-
ditionalem continuam eſſe quantam. Et hoc a quantita-
te conſequentis. Uocat enim Ariſtoteles ſyllogiſmorũ
hos vniuerſales: hos particulares. Et hoc a quantitate
concluſionis. Igitur cum conditionalis continua ſit vti
enthimema poteſt dici quãta ab eius cōſequẽtis quan-
titate. Et ita hęc vniuerſalis: cuius cōſequens eſt vniuer-
ſale: illa particularis ſimili ratione. Hęc quidẽ erit vni-
uerſalis: ſi omnis homo currit: omnis homo mouetur.
Hęc particularis: ſi omnis homo currit: quoddã animal
De veritate ⁊ falſitate. currit. ¶ Et de veritate ⁊ falſitate tranſigamus. Auer-
Poſitio Auer. roes ſeptimo phyſicę auſcultationis. cōmento ſecundo
vult aliquam conditionalem eſſe veram: cuius antece-
dens ⁊ conſequens ſunt impoſſibilia. aliquã eſſe falſã:
cuius antecedens ⁊ cōſequens ſunt neceſſaria. Et ita te-
net conditionalem diuidi per verum ⁊ falſum.
Rōnes ¶ Pro hac poſitione arguunt recentiores: cōtradictoria
Prīa rō. diuidunt omnem enuntiationem ſm verum et falſum:
vt dicit Ariſtoteles primo priorum. Sed conditionalis
continua habet contradictorium: quia poteſt negari et
Scḋa rō. affirmari. Igitur eſt vera vel falſa. ¶ Secundo cuiuſli-
bet cōtradictoriorũ altera pars eſt vera ⁊ altera falſa. Hęc
ſunt contradictoria: ſi dies eſt: ſol lucet. Et nō ſi dies eſt:
ſol lucet. Igitur altera vera: ⁊ altera falſa. ⁊ quicquid di-
catur: ſequitur conditionalem eſſe veram vel falſam.
Cōfutatio ¶ Sed hęc poſitio ſtare non poteſt: quia vt dicit̃ in prę---
dicamentis ab eo quod res eſt vel non eſt: oratio dicitur
vera aut falſa. Sed hypothetica nihil ponit in eſſe: aut
in non eſſe. Igitur non poteſt dici vera vel falſa.
ꝓpria pō. ¶ Propter hęc videt̃ mihi ſaluo meliori iudicio ꝙ nul-
la hypothetica debet dici vera vel falſa. Sed bene ne-
ceſſaria vel contingens: quam quidam vocant bonam
aut malam. Rectius neceſſariã aut contingentem: ſiue
impoſſibilem. Et hęc eſt intentio Boetij vbiq̃.
Quale ſit dictorum in hypothe-ticis. ¶ Tunc ad rationes dico. Ad p̄mum ꝙ contradictoriũ
in hypotheticis non eadem ratione accipitur veluti in
ſimplicibus: nam in ſimplicibus deſtruit veritatem vel
falſitatẽ: hoc eſt id quod eſt in re: vel quod nō eſt in re.
In hypotheticis vero deſtruit neceſſitatem vel impoſſi-
bilitatem illationis. Et ita contradicere eſt fere ęquiuo-
ce. Tunc ad formam dico ꝙ cōtradictoria diuidunt ve-
rum ⁊ falſũ in cathegoricis: in hypotheticis neceſſariũ
aut impoſſibile. Et hoc ſatis. ¶ Similiter ad ſcḋm con-
tradictoriorum enim de neceſſitate alterum eſt verum:
alterum falſum in cathegoricis. In hypotheticis vero al-
terum neceſſarium: alterum impoſſibile vel cōtingens:
De diſcō-tinua. hoc eſt non neceſſarium. ¶ Et de conditionali diſconti-
nua agamus: quęq̃ diſiunctiua dicitur. Et primo dica-
mus ꝙ quęlibet pars diſiunctiuę poteſt eſſe conſequēs:
vt dicendo tu es: vel tu non es. Quãquam Boetius vta-
tur vbiq̃ duabus diſiunctionis notis: vt vel tu es: vel
tu non es. Et hoc vt notetur nihil poni ineſſe: nec in pri-
ma nec in ſecunda. Dico igitur ꝙ quęlibet poteſt eſſe cō-
ſequens. Nam vel mouetur vel quieſcit: poteſt habere
conſequens alteram indifferenter: quia ſi non mouetur
quieſcit: ⁊ ſi non quieſcit: mouetur. ¶ Tunc dicendum De affir-matione.
ꝙ diſiunctiua ſolum eſt negatiua vel affirmatiua per ne-
gationem prępoſitam. Cauſa eſt: quia quicquid tenea-
tur pro conſequente: intelligetur negatum: quod non eſt
ita in ipſa conditionali continua. ¶ Secūdo dico ꝙ ali- De quãti-tate.
qua eſt vniuerſalis: ⁊ aliqua particularis. Sed nō a quã-
titate alterius enuntiationis: ſed quotiens ambę ſunt
eiuſdem quantitatis. Cauſa eſt: quia quęlibet poteſt eſſe
conſequens: vt igitur ſeruetur quantitas conſequentis:
oportet ambas eſſe eiuſdem rationis. ¶ Sed dies vel Dubitatio
omne. a. eſt: vel quoddam. b. eſt: quanta eſt iſta. Dici po-
teſt ꝙ hęc eſt alicuius quantitatis in ſe: quoniam illius:
cuius quantitatis eſt ea cathegorica: quę ſumetur pro cō-
ſequēte. Acta vero eſt diſiunctiuę vniuerſalis: ⁊ diſiuncti-
uę particularis. Nec hęc cōtradicunt. Poteſt enim vna
met diſiũctiua eſſe vniuerſalis ⁊ particularis hac ratio-
ne. vz. diſiunctiuę vniuerſalis: ⁊ diſiũctiuę particularis.
¶ De veritate vero ⁊ falſitate: ita ſentiendum veluti de De veritate
conditionali continua. Cum enim diſiunctiua ſit condi-
tionalis: ⁊ cōditionalis nihil ponat ineſſe: in re nulla erit
vera: ⁊ nulla falſa. Sed quęlibet diſiunctiua erit aut ne-
ceſſaria aut impoſſibilis: ſiue poſſibilis ſiue contingens.
¶ Et de ęquipollentijs negatiuarum dicamus. Et q̃q̃ De ęquipol-lentijs.
recentiores multa dicant: mihi videtur ꝙ negatio prę---- De ꝯtinua
poſita toti conditionali aut notę conditionis: aut conſe-
quenti: facit ęquipollere copulatiuę conſtitutę ex antece-
dente conditionalis ⁊ oppoſito conſequentis: verbi cau-
ſa: ſi homo eſt: animal eſt. Siquis pręponens negationē:
dixerit non ſi homo eſt: animal eſt. Hanc vult ſignifica-
re homo eſt: ⁊ non eſt animal. Similiter hęc: non ſi dies
eſt: ſol lucet: ęquipollet huic. ⁊ dies eſt: ⁊ ſol nō lucet. Hu-
ius cauſa eſt: quia conditio non ponit ineſſe: copulatio
vero ponit: quare cum particula negatiua neget conditio-
nem ponet copulationem: ⁊ cum neget conſequens: vbi
eſt vis omnis: ponet etiam oppoſitum conſequentis.
¶ Simili ratione non vel mouetur vel quieſcit: ęqui- De diſcō-tinua.
pollet copulatiuę conſtitutę ex oppoſitis ambarum ca-
thegoricarum. vz. ⁊ non mouetur ⁊ non quieſcit. Cauſa
vero quare negatio prępoſitę diſiunctiuę facit ęquipolle-
re vel ponit copulationem: eſt quia copulatio ponit ineſ-
ſe. Uerum ponit contradictorium ambarum partium:
quia in diſcontinua quęlibet pars poteſt eſſe cōſequens:
ideo cuiuſlibet partis oppoſitum debet ponere. In con-
tinua vero eſt conſequens determinatum: ideo ponit ſo-
lum oppoſitum conſequentis. ¶ Hęc de hypotheticis
ad mentem gręcorum expoſitorum volui dixiſſe. Nam
ab Ariſtotele pauca habemus. Sorticolę vero: cum ſtu-
diorum ſuorum finis ſit oſtentatio: non eſſe: multa di-
cunt in confuſione veritatis: quę pręterennda ſunt: cum
in illis non ſit fęlicitas: neq̃ ad fęlicitatem pręparent.
De enuntiationibus vero coniunctis: quoniam regulę
ſunt innumerę: non eſt nunc pręſens pertractatio: ve-
rum ſi ocium dabitur: ad importunitatem ſorticolarum
atq̃ captiunculatorum interdum occurremus: ⁊ quid
peripathetice ſit ſentiendum circa eorum captiunculas
et cauillos exponemus. ¶ Nunc vero de his ſit dictum
intantum.

¶ De affirmatione ⁊ negatione.

Affirmatio ṽo eſt enuntiatio alicuius de aliquo. Negatio autem eſt enuntiatio alicuius ab aliquo. Nunc datis differentijs: qbus enuntiatio deſcendit in affirmationem ⁊ negationem. vz. eſſe ⁊ non eſſe. deſcribit illas: ⁊ inquit. affirmatio ṽo eſt enuntiatio alicuius pdicati de ſubiecto aliquo. Negatio ṽo eſt enuntiatio alicuius ab aliquo. Tangitur enim enuntiatio loco generis. Cetera differentię loco. ¶ Sorticolę ṽo dicunt: enuntiatio affirmatiua eſt in qua verbum principale affirmatur. Negatio autem in qua verbum principale negatur. Sed definitio Ariſtotelis eſt melior: quia eſt data ex ijs quę ſunt per ſe. Naz ab eo q2 pdicatū ſubiecto ineſt: affirmatiua proficiſcitur enuntiatio. Ab eo autem quia remouetur: negatiua emergit. Et ſic definitio Ariſtotelis eſt accepta a cauſa. Definitio ſorticolarum accepta eſt a ſigno. Eſt enim affirmatio et negatio in verbo veluti in ſigno. Ideo illa eſt quaſi accepta ab accidente. ¶ Sed dubitatur: quoniam in iſta aliquid remouetur ab aliquo. vz. Socrates differt a Platone: ⁊ tamen eſt affirmatiua. In iſta ṽo. Socrates negatur de equo eſt negatiua: ⁊ tamen eſt enuntiatio alicuius de aliquo. Similiter quoqz ⁊ hęc poſitio negatur. Propoſitiones interimuntur: ⁊ id genus. Dicendum q definitiones ſic intelliguntur: affirmatio eſt enuntiatio alicuius pdicati de aliquo ſubiecto. Negatio eſt enuntiatio alicuius pdicati ab aliquo ſubiecto. Tunc dico q hęc eſt affirmatio: Socrates differt a Platone: quoniaz reſoluitur in hanc. Socrates eſt differēs a Platone: vbi pdicatum eſt totum hoc: differens a Platone: ⁊ non Plato. Tale autem pdicatum ineſt ſubiecto. Fortaſſe illa. Socrates negatur de equo eſt negatiua: quia eſt ſenſus: equus non eſt Socrates. Fortaſſe eſt affirmatiua: et eſt ſenſus. Socrates eſt negatus de equo. ¶ Hęc de affirmatione ⁊ negatione.

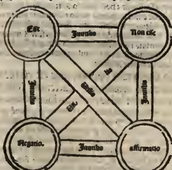
¶ Cum ṽo ſit enuntiare ⁊ quod eſt non eſſe: ⁊ quod non eſt eſſe: ⁊ quod eſt eſſe: ⁊ quod non eſt nō eſſe. Et circa ea tempora quae ſunt extra praeſens ſimiliter: continget omne quod ⁊ quis affirmauerit: negare. Atqz quod negauerit: affirmare. Quare patet cuilibet affirmationi negationem: ⁊ cuilibet negationi affirmationem eſſe oppoſitam.

Cō.26. ¶ Tractaturus Ariſtoteles de oppoſitionibus enuntiationum pponit talem concluſionem: omnis affirmatio negationi opponitur: ⁊ omnis negatio affirmationi. Et ſyllogiſmus componitur ſic. omnis affirmatio poſſibilis negari negationi opponit. Et omnis negatio poſſibilis affirmari opponitur affirmationi. Sed omnis negatio poteſt affirmari: ⁊ omnis affirmatio negari. Igitur omnis affirmatio negationi opponitur: ⁊ ecōtra. Maiorem ptermiſit. Minorez ṽo probat exemplo. ¶ Ad cuius euidentiam animaduerſione dignum: q materię enuntiationum omnes ad duas reducuntur. ad habitudinem ſubiecti ad pdicatum affirmatiuā: quę ſi fuerit in actu: dicitur eſſe vt in terminis animal homo. Homo eniz in anima ad animal habitudinem dicit affirmatiuaz. Propterea appellatur in eſſe: e quo proficiſcuntur enūtiationes affirmatiuę de ineſſe. Si ṽo fuerit habitudo in potētia: erit contingens eſſe affirmatiuum: e qua exoriuntur enuntiationes de contingenti in eſſe cuius termini erunt

Quot materię enuntiationū.

iuſtum homo. Aut materia enuntiationuz reducetur ad habitudinē ſubiecti ad pdicatum negatiuaz: quod erit aut in actu: vt in his terminis equus homo. Ex hoc emergunt enūtiationes de ineſſe negato. Aut in potētia: vt in his terminis grāmaticū animal: ex hoc naſcuntur enūtiationes de cōtingenti nō ineſſe. Qua rōne fit q ex parte rez duę ſint omniuz enuntiationū materię. Ex parte ṽo noſtri modi enuntiandi vt Ammonius innuit ſunt duę formę. Nā noſter enūtiandi modus eſſe poteſt aut affirmādo: aut negando. Quare ſunt quatuor: duę qdem materię ex parte rez. Duę ṽo formę ex parte noſtra. Ex pte rez nuncupātur eſſe: ⁊ non eſſe. Ex parte noſtra appellātur affirmatio ⁊ negatio. Sed qm̄ cum ſint quatuor termini poſſunt ſex modis coniugari: dicemus ſex fieri cōiugationes. quarum quatuor ſunt impoſſibiles: duę tm̄ impoſſibiles. Prima erit ex habitudine affirmatiua qd vocat eſſe: ⁊ noſtro modo affirmādi: quod dicimus affirmationem. Et hęc eſt vtilis: vt ſi hominem eſſe animal enūtiemus. Alia ex habitudine negatiua: ⁊ noſtro modo negandi. Ut ſi enūtiemus hominem nō eſſe animal: cuz tamen homo ſit animal: ⁊ hęc eſt inutilis. Tertia erit ex habitudine negatiua ⁊ noſtro modo negādi: vt ſi equuz hominem nō eſſe enuntiemus. Hęcqz etiam vtilis erit. Quarta ex habitudine negatiua ⁊ noſtro modo affirmādi: vt ſi equum hominem dicimus: ⁊ hęc inutilis eſt. Eſt gnta ex affirmatione ⁊ negatione: quę ſunt ex parte noſtra: qd non poteſt fieri. Sexta ex eſſe ⁊ nō eſſe ex parte rez: quod minime eſt poſſibile. Erunt igit cōiugationes ſex: quarum duę ſunt poſſibiles. cęterę inutiles.

Forme enūtiationū duę.

¶ Ex ijs exēplariter pōt patere minor. Nā ſi eſſe ɔtingit negari. Et nō eſſe contingit affirmari: oīs affirmatio erit poſſibilis negari. Et oīs negatio poſſibilis affirmari: quę fuit minor. Inquit. Cum ṽo ſit enūtiare ⁊ quod eſt in re: nō eſſe: vt in negatiōe falſa. Ut dicēdo hō nō eſt aīal. Et quod nō eſt in re: eſſe: vt in affirmatione falſa: vt dicēdo ethiops eſt albus. Et qd eſt: eſſe: vt in affirmatione vera. ⁊ qd nō eſt: nō eſſe: vt in negatione vera. ⁊ nō tm̄ de enūtiationibus per pręſens tēpus: ſed etiā ⁊ circa ea tēpora quę ſunt extra pręſens ſilr. Dat minorē: ⁊ ingt. contingit ⁊ omne qd quis affirmauerit negare. Nā ſi affirmat eē: illud negare poſſumus. Si affirmat nō eſſe: etiā illud negare poſſumus. Cōtra ēt ⁊ qd negauerit affirmare pp̄ter eādez rōnez. Sic quaſi per exēpla patet minor. Tūc infert cōcluſionez: ⁊ inquit. quare pz cuilibet affirmationi negationē: ⁊ cuilibet negationi affirmationē eſſe oppoſitaz. Quę fuit ɔcluſio ſyllogiſmi ppoſiti. ¶ Aiaduertēdū

Ulo rōne

vim rōnis eſſe:omne quod affirmatur contingit negari: ꝛ ecōtra:omne quod negaṫ cōtingit affirmari. Igiṫ affirmatio ꝛ negatio ſunt oppoſitę:antecedēs deducebatur. Nam quod eſt quod affirmaṫ contingit negari. Et quod non eſt etiā quod affirmaṫ contingit negari. Igiṫ omne affirmatum cōtingit negari. Contra etiā:quia quod non eſt:quod negaṫ contingit affirmari:ꝛ quod eſt quod negatur:contingit negari. Igiṫ omne quod negatur:contingit affirmari. Quare affirmatio ꝛ negatio erūt oppoſitę.

Dubitatio ❡ Sed dubitaṫ contra conſequentiā:quoniā omne qḋ mouetur:contingit eſſe albū. Contra etiā.omne albū cōtingit moueri:ꝛ tamē album ꝛ motuz non ſunt oppoſita. Igiṫ licet omne affirmatū contingat negari:ꝛ ecōtra:nō ꝓpterea debēt putari oppoſita.

Solo. ❡ Dico ꝙ nō ſunt ſimilia. Omne eniȝ quod moueṫ:contingit eſſe albū ipſo remanente in motu:ꝛ ecōtra:omne quod eſt albuȝ:contingit moueri ipſo remanente cuȝ albedine. Propterea nō ſunt oppoſita. At affirmatū ſi negetur non remanet cuȝ affirmatione. Nec etiā ſi negatū affirmetur:remanet cū negatione. Propterea ſunt oppoſita:vnde qm̄ oē albuȝ contingit eſſe nigrū:ꝛ ſi ſit nigrum:non remanet album: ideo album ꝛ nigrum opponantur.

❡ Sitqȝ hͦ ꝯdictio affirmatio ꝛ negō oppoſite.

Cō. 27. ❡ Quid oppoſitio ſit declarauit:nunc qd ꝯdictio:ſubſcribit:ꝛ debet ſic intelligi. ꝯdictio eſt hoc affirmatio ꝛ negatio oppoſitę:hoc eſt ꝯdictio eſt oppoſitio affirmationis ꝛ negationis. Poniṫ oppoſitio loco generis. Reliq̄ collocanṫ diṫ ceṫ. Ammonius credidit nō rem definiſſe Ariſ. ſed vnde ipſa ꝯdictio nomē ſuuȝ nanciſcaṫ. Affert ſignū qꝛ in grȩco ſenſus ſit ꝛ hoc ꝯdictio:affirmatio ꝛ negatio oppoſitę.hoc enim loquendi modo nō vtimur niſi in nominū impoſitione:vt dixit ſupra ꝛ ſit nomē infinitū:hoc certe eſt bene dictū:credo tamē ꝙ Ariſto. ſimul nomen finxit:ꝛ nominis rōneȝ ſubiecit:ratio aūt quā ſignificat nomen:definitio eſt. Et ita ſimul nomen ꝛ rationē nominis:vt mihi videtur obſtulit.

❡ Dico autem eam opponi:quae eſt eiuſdem de eodē:ꝛ nō aequiuoce:ꝛ caetera id genus: q̄ ꝺterminauim⁹ ad ſophiſticas iportunitates.

Cō. 28. ❡ Soluit dubitationes.nam ꝯtra dictā deſcriptionē pōt multiplr inſtari.

Prima obiectio. ❡ Primo hęc eſt oppō ſm affirmationem ꝛ negationem aīal eſt grāmaticum:aīal nō eſt grāmaticū:quę tn̄ non eſt ꝯdictio.

2ª ❡ Scḋo hęc eſt oppō ſȝ affirmationē ꝛ negationem canis latrat:canis nō latrat: quę tn̄ nō eſt ꝯdictio.

3ª ❡ Tertio hęc eſt oppō ſm affirmationē ꝛ negationē.ethiops eſt albus dentem:ethiops nō eſt albus pedem:quę nō eſt cōtradictio.

4ª ❡ Quarto:ꝛ hęc eſt oppoſitio affirmationis ꝛ negationis. Plato currit tarde. Plato nō currit velociter:quę nec eſt ꝯdictio.

5ª ❡ Quinto:ꝛ hęc eſt oppoſitio affirmationis ꝛ negatiōis pluit hodie:nō pluit heri:quę etiam nō eſt contradictio.

6ª ❡ Sexto:ꝛ hęc pluit in gallia:nō pluit in Italia. Et cetera id gen⁹. Propterea ad hęc oīa ſatiſfaciens vult deſcriptionē eſſe intelligēdā ſic.cōcluſio eſt oppō affirmatiōis ꝛ negationis ſeruata idētitate ſubiecti ꝛ ꝑdicati. Per qḋ tolliṫ pma obiectio:aīal nō eſt idē numero ſubm:nō equoce:per qḋ tolliṫ ſcḋa. Canis eniȝ ęquocū eſt ſm idem: per qḋ ceſſat obiectio de ethiope.eſt eniȝ illud ſm diuerſas partes:ſm eūdeȝ modū quo etiā debeṫ quarta. Naȝ nō eſt eodē mō:qḋ aſſumiṫ:ſm idē tēpus:quo demitur quīta inſtātia:qm̄ ea ſunt vera in diuerſis tēporibus:ſm eundē locū:quo ēt demiṫ vltima quę ꝓcedit ex diīa loci. Et ſi aliquę eſſent:quę ſolent fieri a ſophiſtis:etiā audiēdę ſunt. Erit igiṫ ꝯdictio oppoſitio eiuſdē de eodem: non ęquiuoce:ſm idem:eodeȝ modo:tēpore eodē:ꝛ ſm eundē locum:ꝛ ſiqua alia erunt. Et tunc pȝ ꝯdictionem differre a ſubcontrarietate:ꝯrietate:ſubalternationeqȝ. Ingt:dico aūt eam opponi ſupple alteri:quę eſt eiuſdeȝ de eodē:quo ad pmā cōditionē:ꝛ nō ęquoce quo ad ſecūdam. Et cętera id genus:quę determinauimus ad ſophiſticas importunitates:quo ad ceteras q̄tuor cōditiones.

❡ Particula ſecunda.

❡ De ſubiectis ꝛ praedicatis. Propōnum.

Um aūt reꝝ aliae quidē ſint vniuerſales:aliae ꝟo ꝑticulares. Dico aūt vniuerſale qḋ de pluribus aptū eſt praedicari. Particulare ꝟo qḋ nō. Veluti homo qdē vniuerſale. Callias ꝟo particulare: neceſſe igiṫ eſt cuȝ aliqd ineſt alicui vel nō ieſt. id cui ineſt interdū quidem enūtiare eſſe aliqḋ coꝝ quae alicui inſunt vniuerſalia. Interdum ꝟo aliquod eorum quae ſunt particularia.

Tractaturus Ariſto.de reſidijs oppōnib⁹ enūtiationū ꝑ de qb⁹ ſubiectis ſint enūtiatiōes ꝯcludit. Nā ꝑ hͦ poterim⁹ ſcire id cui ſignū vle ſit addēdū. Eſt āt ꝯ text⁹:ꝙ oīs enūtiatio ſit aut ḋ ſubiectis vlibus:aut de ſubiectis particularibus. Et ſyllogiçat ſic: oēs res aut vles aut particulares:oīs enūtiatio eſt de rebus. Igiṫ oīs enūtiatio aut eſt de vlibus:aut de ſingularibus ſubiectis. Dui⁹ rōnis ꝓponit maiorē:ꝛ ingt:cū aūt reꝝ alię qdē ſint vles:alię ꝑticulares:hęc eſt minor:quā definitione ꝛ exēplo exponit.ꝛ ingt.dico autē vle qḋ de pluribus aptū eſt ꝑdicari. Particulare ꝟo qḋ nō:ſubaudi aptū eſt de pluribus ꝑdicari. Veluti homo qdeȝ vle. Callias ꝟo ꝑticulare. Hęc eſt expō maioris: ſubintellecta tunc minori.vȝ.ꝙ enūtiatio oīs ſit de rebus:dat ꝯcluſionē:ꝛ terminat ſuſpēſiuā.o. Neceᷓ igiṫ eſt cū aliqd vt ꝑdicatū ineſt alicui vt ſubīo in affirmatione:vel nō ineſt in negōne:tunc ſupple tn̄:vt grȩco eſt ſupplēdū:id cui ineſt hoc eſt ſubm īterdū qdē enūtiare eſſe aliqḋ coꝝ q̄ alicui inſunt vlia. Interdū eē aliqḋ coꝝ q̄ ſunt ꝑticularia. Sic igiṫ:oē ſubm enūtiationis de neccitate aut eſt vle:aut particulare. Hęc eſt expō partis. Quo ꝟo ad grȩca verba attinet verbū particulare grȩce eſt cathecaſton:qḋ nōnulli volūt latine eē ſingulare:ꝛ recte ſentiūt. Ego ꝟo īter ſingulare ꝛ particulare nūc diſam nō facio. Accepi enī hęc vt multiuoca. Multę qōnes ꝛ dubōnes hͦ ſolent cōcitari:quę cū ſint potius metaphyſicę.iure ꝑteriri poſſunt. Cō. 29.

❡ Siquideȝ igiṫ eſſe aut non eſſe de vlī vliter enuntiauerit quiſpiā:cōtrariae erūt enūtiationes. Dico aūt de vniuerſali enūtiationē vlem veluti oīs homo albus ē:nullus hō albus eſt.

❡ In enuntiationibus inueniṫ multiplex oppō. Oppoſitio enī inueniṫ in terminis. Et de hac loqniṫ Ar. in poſtꝑdicamētis:vbi diſtinguit in q̄tuor.vȝ. ꝯdictoriā:ꝯriaȝ: ꝑuatiuā:ꝛ relatiuā. Inueniṫ ēt ī ſylliſ:ꝛ de hac logṫ Ar. in ꝑ poſte.ca⁹ de ignorātia:vbi docet faceṫ ſylloſ ex ꝯrijs ꝓpōnibus ad ipſa ꝑ⁹ pn⁹. Inueniṫ q̄ȝ in ꝓpōnibus ſiue enūtiationib⁹. Et de hac nūc logṫ. Cō. 30. Op. multiplex.

❡ Ubi eas enumerat q̄tuor:qm̄ enūtiatiōes aut opponunṫ penes q̄titatē tm̄: aut penes q̄litatē:aut penes vtrūqȝ. Si penes quātitatē: eſt ſubalternatio:vt qlȝ hō alb⁹ eſt. Quidā hō alb⁹ ē. Aut nlľs hō alb⁹ ē:qdā hō alb⁹ nō ē. Si penes q̄litatē:aut ſeruata vliᵗᵉ:aut ſeruata ꝑticulaᵗᵉ. Si penes q̄litatē ſeruata vlitate Numerus oppōnum.

ta vlitate

ta vniuerſalitate:eſt ɔ̃rietas.vt oīs homo iuſtus eſt.nul
lus hō iuſtus eſt.Si ſeruata particularitate : eſt ſubcon
trarietas.vt qdā hō currit:qdā hō nō currit : at ſi penes
vtrūqȝ:erit ɔ̃dictio:vt oīs hō diſputat:qdā hō nō diſpu
tat. Nunc igit̃ de ɔ̃rietate ꝓponit ⁊ dicit . Sigdē igitur
eſſe:aut nō eſſe de vniuerſali. vl'iter quiſpiaȝ enuntiaue
rit:cōtrariȩ erunt enuntiationes.dico aūt de vl'i enuntia
tionē vl'em : veluti oīs hō albus eſt:nullus hō albus eſt.
Dubitatio. ℭSed dices ɔ̃tra:qꝛ nūc hȩ ſunt ɔ̃rię.oīs hō albus eſt:
nullus hō niger eſt:⁊ oīs hō iuſtus eſt:⁊ nullus equus iu
ſtus eſt:⁊ oīs hō diſciplinȩ capax eſt:nullus equus bipes
Solutio. eſt.In oīb⁹ eniȝ ꝗs de vl'i enuntiat̃ eē ⁊ nō eſſe . ℭDici
pōt ꝙ ſuppleuit ꝑ exēplū cōplemētuȝ definitionis.ɔ̃rię
eniȝ enūciationes ſunt affirmatio ⁊ negatio vniuerſales
Quid ex ponō fra ſtra agat. eiuſdē pręd:cati de eodē vniuerſali ſubiecto . ℭLabo
rat expoſitoꝛ aſſignare colorem cur hȩ oppōnis ſpēs in
enuntiationib⁹ nomē ɔ̃rietatis nacta ſit:⁊ fruſtra vt mi
hi videt̃. Nā illud qđ aſſignat pro colore:adhuc cur con
trarietas dicat̃:hȝ qōneȝ.nō enim pōt reddi cā cur iter
albū ⁊ nigrū ſit ɔ̃trarietas.inter albū ⁊ nō albū cōtradi
ctio. Nomina eniȝ ad inſtitutētis ſunt libitū. Sed ſuppo
ſita rōne nominis reddi pōt cā:iō de noībus loquamur:
vt plures rationes nominū nunc omittentes.

ℭQuando aūt de vniuerſalibus nō vniuerſa
liter nō ſunt cōtrariae:quae autem ſignifican
tur:contingit nōnunꝗ̃ eſſe cōtraria. Dico aūt
non vniuerſaliter enuntiare de vniuerſalibus:
veluti eſt albus homo:nō eſt albus homo:ho
mo nāqȝ cum ſit vniuerſale:non vt vniuerſali
vtitur enuntiatione. Omnis enim non ſignifi
cat vl'e:ſed quoniā vniuerſaliter.

Cō.31. ℭExpoſitores greci:⁊ ſi multipliciter textū exponāt:oēs
pariter voluīt Ariſt.deſcribere ſubcōtrarias idefinitas.
Sunt eniȝ ſubcōtrarię bifariā:aut particulares:vt qdaȝ
homo albus eſt quidaȝ homo albus nō eſt:⁊ indefinite.
vt homo albus eſt.homo albus nō eſt:⁊ inquit.qn̄ auteȝ
de vl'ibus ſubiectis nō vniuerſaliter quiſpiā enuntiaue
rit:nō ſunt cōtrarię.quę aūt ſignificantur:contingit non
Senſus. nunꝗ̃ eſſe cōtraria.Erit igitur ſenſus.indefinitę ſubcon
trarię ſunt affirmatio ⁊ negatio de ſubiectis vl'ibus non
vl'es:quaꝝ ſignificata ɔ̃tingit eſſe nōnunꝗ̃ ɔ̃ria . ℭAit
Expoſitio Alexan. Alexā.vltimā particulā eſſe additā ꝓpter ꝓpōnes:in q
bus de ſubiectis vl'ib⁹ pdicant̃ pręd:cata vl'ia ad illa nō
vl'iter:vt hō eſt aīal hō nō eſt aīal:nam tales habēt vim
Cōfutatio cōtrariarū. ℭHęc expoſitio ⁊ ſi cōiter approbet̃:mihi
nō placet. Ariſto.eniȝ nihil meminit de pręd:catis vl'ib⁹
Propria expoſitio. ad ſubiecta vl'ia. ℭPropterea animaduertēdum eſt ꝙ
ad idefinitas ſubcōtrarias requiritur primo vt nō ſint
vl'es:⁊ per hoc differunt a ɔ̃rijs:⁊ cōueniūt cū ſubcōtra
rijs particularib⁹. ℭRequirit̃ ſcđo ꝙ ſint de ſubiectis
vl'ibus:⁊ per hoc differūt a ɔ̃dictorijs ſingularibus.vȝ.
Callias eſt albus.Callias nō eſt albus. ℭTertio ꝙ ſint
aptę effici vl'es:⁊ per hoc differūt a ſubcōtrarijs particu
laribus:vt qdā homo albus eſt.quidā homo albus non
eſt. Nō enim hȩ poſſunt effici vl'es ſ̃m cōſuetū modum
loquēdi.Eſſet eniȝ improprie dictū.omnis quidā homo
albus eſt.nullus quidā hō albus eſt.at indefinitę cū ſint
capaces oēs quātitatis:ob qđ indefinitę dictę ſunt effici
poſſunt vl'es nō cōtra cōſuetū modum loquēdi ꝑ ſolam
Sēſus de finitionis. additionē ſigni vl'is. ℭErit igitur ſenſus.idefinitę ſub
cōtrarię ſunt affirmatio ⁊ negatio de ſubiectis vl'ib⁹ nō
vl'es:quaꝝ ſignificata cōtingit eſſe nōnunꝗ̃ ɔ̃traria. Di
co affirmatio ⁊ negatio loco generis ⁊ ad differētiā ſub

alternarum.dico de ſubiectis vl'ibus ad dr̃iam cōtradi
ctoriaꝝ ſingulariū.dico nō vniuerſales ad dr̃iam cōtra
riarū.dico:quaꝝ ſignificata cōtingit eſſe nōnunꝗ̃ ɔ̃tra
ria ad dr̃iam particulariū quę effici nō pn̄t vl'es ꝑ addi
tionē ſigni.has exponit per exēplum.d. Dico aūt nō vl'r
enuntiare de vl'ibus:veluti eſt albus homo.nō eſt albus
homo.hō nāqȝ cū ſit vl'e:ipſe enuntians nō vt vl'i enun
tiatione vtitur.hoc eſt nō vl'iter accipitur. Nā nō addit̃
ipſi ſignum vl'e oē vel id genus:qđ lȝ non ſit vl'is res:eſt
tamen vl'itatis nota:⁊ hoc ait.oīs eniȝ nō ſignificat vl'e:
ſed vl'iter:hoc eſt:eſt vl'itatis nota:⁊ ꝑ ɔ̃ſequēs ſine ipſo
nihil vniuerſaliter tenet̃:⁊ per exēplū qđ ſubiecit:ſigni
ficauit tales affirmationes ⁊ negationes eſſe enuntiatio
nes eiuſdem pręd:cati de eodē vniuerſali ſubiecto vt di
ximus de cōtrarijs. ℭQuęrūt quot ſunt ſigna termino Quot ſunt ſigna pō.
rum.oēs ſentiūt illa reduci ad duo:qꝛ vel eſt ſignuȝ ſiue
nota vl'itatis:vt oīs nullus ⁊ id genus:aut particularita
tis:vt quidā aliquis ⁊ id genus. Huius cām expoſitoꝛ ex Cauſa.
Ammonio aſſignat ꝙ eiuſmodi ſigna ſequunt̃ modum
apprȩhendendi rem ipſam. Uniuerſale aūt apprȩhendi
poteſt reſpectu ſuoꝝ ſuppoſitoꝝ bifariam:aut quatenus
actu hęret oībus ſuis ſuppoſitis:aut actu ab oībus remo
uetur:⁊ hūc moduȝ ſequunt̃ ſigna vl'ia negatiuuȝ ⁊ affir
matiuum . ℭAlio modo vt itelligitur parti ineſſe vel a
parte remoueri:⁊ ſic habent̃ ſigna particularia affirma
tiuum ⁊ negatiuū:aut pōt cōſiderari in diſpoſitiōe neu
tra.Et cū hęc ɔ̃ſideratio ſit priuatiua:ideo nō fuit aliqđ
Replica. ſignuȝ illius.Sed dices:nōne natura vl'is vt natura hu
mana poteſt cōſiderari vt abſoluta ab idiuiduis:cur nō
datur ſignuȝ illius apprȩhēſionis . ℭAmplius:cur non
Philoponus. datur ſignū ſingularitatis. ℭPhiloponus ꝓmo prioꝝ
in ſolutione quęſtionū ſtoicoꝝ ait:ꝙ natura qū itelligit̃
abſtracta itelligitur vt ſingularis ſingularitate naturę:⁊
cū ſingulari nullū cōpetat ſignū:ideo vt ſic illi nulla cor
reſpōdet ſignificationis nota.Singulare quoqȝ vniuer
ſalis nulla eget ſignificationis nota:cū in ipſo illa habea
Propria ſolutio. tur ſua nominis vi. ℭDici tñ poſſet dari tertiū ſignum
cōſequēs apprȩhēſionem rei ſub rōne ſingulari : vt ſunt
ꝓnomina demōſtratiua:quę pn̄t demōſtrare ſingulari
tatē nāę ⁊ ſingularitatē vl'is. ℭPoſſumus enim dicere
hȩc nā humana in cōi eſt tñ ipa:⁊ ſic vtimur nota ſingu
laritatis:⁊ ēt poſſumus dicere.iſtę hō diſputat:⁊ vtimur
ſimilr:⁊ ſic ſigna cōſequētia noſtrū apprȩhēdēdi modū
ſunt tria:vt vniuerſale:particulare:⁊ ſingulare.

ℭIn eo vo quod eſt praedicatum vniuerſale
id quod eſt vniuerſaliter praedicare : nō eſt ve
rum. Nulla eniȝ affirmatio eſt vera:in qua de
vniuerſaliter praedicato vniuerſale praedice
tur: vt eſt omnis homo omne animal.

ℭAriſtoteles ſ̃m omnes refellit dubiuȝ : quod apud me Cō.32.
debet ſic introduci:dictum eſt ꝙ contrarię ſunt affirma
tio ⁊ negatio vniuerſales de vniuerſalibus:modo dubi
tatur:cum contrarietas ſit maxima oppoſitio:⁊ ſumma
repugnatio:videtur ꝙ debeat eſſe tam ſ̃m ſubiectuȝ ꝗ̃
ſ̃m pręd:catum. Qua ratione videtur vt tam ſubiectuȝ
ꝗ̃ pręd:catum debeat vniuerſaliter teneri ſ̃m ɔ̃trarias
qualitates.ſic eniȝ eſſet maxima oppoſitio. Magis eniȝ
opponuntur hȩ.oīs hō omne animal eſt: ⁊ nullus homo
nullum animal eſt : ꝗ̃ ſi eſſet differentia penes ſubiecta
tm̄. vȝ.dicēdo.omnis homo animal ē.nullus homo ani
mal eſt. Reſpondet Ariſtoteles in oppoſitionibus con
trarijs non eſſe poſſibile id fieri:quoniam ſemper affir
matiua eſſet falſa ; ⁊ ſic nunꝗ̃ contingeret eas diuidere

verum ꝛ falſum. Licet enim nonnunꝗ̄ ſint ſimul falſę: tamen interdum ſunt ſimul verę: vbi autem adderētur ſigna vniuerſalitatis vtriſqȝ vniuerſalibꝰ: ſemper affirmatiua eſſet falſa in omni materia: quod eſt cōtra naturam contrariarum. Propterea inquit. in eo vō quod eſt prędicatum vniuerſale id quod eſt vniuerſaliter prędicare. non eſt verum: ſubaudi ſubiecto exiſtente vniuerſali vniuerſaliter tento: vt fit in contrarijs ipſis. Nulla enim affirmatio eſt vera: in qua de vniuerſaliter prędicato quod ponitur a parte ſubiecti vniuerſale vniuerſaliter determinatum prędicetur: vt omnis homo omne animal eſt. ℂ Ex his non colligitur ſignum vniuerſale nō poſſe addi ad prędicatum: vt multi ſumunt: ſed ꝙ in enunciationibus cōtrarijs: in quibus vniuerſale vniuerſaliter ſubijcitur: nō debet vniuerſale vniuerſaliter prędicare vt in exēplo Ariſtotelis colligitur: quę res docet expoſitorem nō recte ſentire: qui ſumit vniuerſaliter ex his Ariſtotelis verbis notam vniuerſalitatis nō eſſe addendam prędicato. ℂ Speciatim enim Ariſtoteles loquitur vt in ipſis contrarijs enunciationibus: in quibus vniuerſalia ſubiecta vniuerſaliter ſubijciunt̄. ℂ Utrum vō vniuerſalitatis nota poſſit addi prędicato: quęſtio eſt impertinēs noſtro propoſito. Et de ea diſputant primo priorum. textu illo. dico autem vniuerſalem. in fine illius digreſſionis. pro nunc autem reſponderi poteſt primo: ꝙ conuenientius ſubiecto additur: quoniam per ſignum notatur quātitas acceptionis ſubiecti pro ſuis ſuppoſitis: igitur ſibi eſſet dignius addi. ℂ Secundo. vt ait Ariſtoteles primo priorum. cap. 24. (quo modo autem idonei erimus) quia inutile erit ad ſyllogiſmorum modos vel figuram. ℂ Dico ſcd̄o ꝙ interdum addi poteſt: interdum vō nō. Additur quidem quotiens prędicatum ſua natura remouetur e ſubiecto: tunc enim ſubiecto poteſt addi ſignum vniuerſale affirmatiuum. prędicato ſignum vniuerſale negatiuuȝ: vt omnis hō nullus equus eſt. Quotiens vō prędicatum natura ſua ſubiecto cōpetit ſibi vniuerſale ſignum affirmatiuum addi nō poteſt, ſi idem ſignum addatur ſubiecto: quia eſt hęc falſa. omnis homo omne animal ē. Similiter ꝛ hęc. omnis homo eſt omnis homo: vbi tamen vniuerſale ſignum negatiuum ſubiectis adderetur: ambę eſſent verę. vȝ. nullus homo omne animal eſt: nullus homo omnis homo eſt: ꝛ cętera id genus. Similiter quotiens prędicatum nō habet niſi vnum ſuppoſitum addi poteſt ſignum vniuerſale affirmatiuum prędicato: vt ſol eſt omnis ſol. ℂ Poſſunt aūt hęc reduci ad normam: nam vel prędicata habēt plura ſuppoſita actu: vel vnū tm̄. Si vnum tm̄: ſit hęc regula affirmatio vera erit: vbi vle vniuerſaliter prędicatur de ſubiecto: nam hęc eſt vera. omnis ſol eſt omnis ſol: ſiue iſte ſol eſt omnis ſol. Si vō prędicatū habet actu plura. ℂ Sit hęc pͣ regula: negatio ē vera: vbi vniuerſale vniuerſaliter prędicatur de ſubiecto vniuerſali vniuerſaliter: vt nullus homo eſt omnis homo: ꝛ nullus homo eſt omnis equus: nullus homo eſt omne animal: ꝛ id genus. ℂ Secunda regula affirmatio eſt vera: in qua vniuerſale vlr̄ negatuȝ prędicat̄ de ſubiecto vl̄i: vt equus eſt nullus homo: ꝛ hęc ſimiliter. omne lignuȝ eſt nullus homo. ℂ Tertia regula. omnis affirmatio eſt falſa: vbi prędicatum vniuerſale vlr̄ prędicatur de ſubiecto vl̄i: vt oīs homo: omne animal eſt: hō omne animal eſt: ꝛ id genus. Multa alia dici ſolent: quę omitto. ℂ Poteſt tamē dici aliquod eſſe verum per accidens: quod eſt falſuȝ per ſe. Et ita dicerē ſignum vle per ſe eſſe addendum ad ſubiectum per accidens aūt gratia mãę: nōnunꝗ̄ nihil prohibet addi ad prędicatū: vt in caſibus prędictis.

Utrum vle ſignum pōt addi p̄dicato.

Reductio oīuȝ ad regulas. Regula vnica.

Prīa regula negationis.

Scd̄a regula affirmationis.

Tertia regula affirmationis.

Ratio ꝓpria ꝛ generalis.

ℂ Opponi quidem igitur affirmationeȝ negationi dico cōtradictorie: eam quae vniuerſaliter ſignificat ei: q̄ non vniuerſaliter; vt omnis homo albus eſt: non omnis homo albus eſt: nullus hō albus eſt: eſt quidā hō albus.

ℂ Ex his vt videatur quo modo differunt cōtradictorię ꝛ ꝯtrarię enunciationes. deſcribit rurſus vtraſqȝ: ꝛ poteſt deſcriptio ꝯtradictoriaꝝ ſic colligi. enunciationes ꝯtradictorię ſunt affirmatio ꝛ negatio vniuerſalis ꝛ nō vl'is eiuſdē prędicati de eodē ſubiecto vl'i: hęc fuit declarata: ꝛ per exēpla declarat: ꝛ ſermo patet. ℂ Sed ambigere qm̄ verbū finitum ꝛ verbū īfinituȝ cōtradictorię opponuntur: quarū in littera nihil meminit. Rn̄det Ammonius Ariſt. deſcripſiſſe enūtiationes ꝯtradictorias ꝛ nō ſimplices voces. Propterea ait litterę eē ſupplēduȝ hoc modo opponi affirmationē negationi enuntiatiuę ꝯtradictorię dico: ꝛ reliqua: nam per hęc tollitur dubitatio. ℂ Animaduerſione dignum in cōtradictione enuntiationū reperiri. omne genus oppōnis: vt eā quę eſt penes quātitatē: cū vna ſit vl'is: alia ꝑticularis: ꝛ eaȝ quę eſt penes qualitateȝ: qm̄ vna affirmatiua altera negatiua: qua ratione fit: vt hęc maxima habeatur. Cō.33.

ℂ Contrariae vō vniuerſalem affirmationem ꝛ vniuerſalem negationem: vt omnis homo iuſtus eſt: nullus homo iuſtus eſt.

ℂ Nunc deſcribit ꝯtrās: ꝛ vult ꝙ ꝯtrię ſunt affirmatio ꝛ negatio. vl'es eiuſdē ꝑdicati de eodē ſubiecto vl'i: vt per exēpla eius pȝ. Eſt autē hęc oppoſitio minor ꝯdictione: qm̄ ſꝫ ſolā q̄litatē habet̄. eſt vō maior ſubcōtrarietate: qm̄ enūtiationes ꝯtrę maxime diſtāt: cū in vna ꝑdicatū de quolibet ſubto affirmet̄. in altera de quolibet. negēt̄ in ſubꝯtrietate diſtātia eſt ꝑ partes. Exemplum. Cō.34.

ℂ Si igit̄ habes quatuor oppōnes. Maxīa quidē oīuȝ eſt ꝯdictio cū q̄ntitate ꝛ q̄litate ſit. ℂ In ſcd̄o gradu eſt cōtrarietas cū ſit oppoſitio ſm̄ qualitatē ſm̄ ſe totā. ℂ In tertio gradu eſt ſubꝯtrietas: nā eſt oppoſitio penes qualitatē: ſed eſt ſm̄ ꝑtes. ℂ Ultima ꝛ minima eſt ſubalternatio: qm̄ eſt oppoſitio penes q̄ntitatē: ē oppoſitio penes quātitatē minor: q̄ꝫ illa penes qualitatē: qm̄ in quātitate nō eſt oppoſitio vt dicit̄ in ꝑdicamētis. Sed hn̄ ſm̄ q̄litatē: hęc oīa ex dictis patēt. Pōt vō harū ratio ſic ſumi: qꝛ enūciatiōes dici pñt oppoſitę. aut in q̄ntitate ſolū: ꝛ hę ſubalternę dicunt̄. aut in qualitate ſolū: ꝛ hę bifariā. aut eniȝ in toto: ꝛ hę ꝯtrię ſūt. aut nō in toto ſed in parte: ꝛ hę ſubcōtrarię hn̄tur. aut in q̄ntitate ꝛ qualitate: ꝛ ſic hn̄tur

contradictoriȩ. Ratio igitur harū ſic haberi pōt.
¶ Quapropter hac quidē ſimul verae ſint fieri
nequit. ijs vō oppoſitae de codē ſimul verae
ſint: contingit interdum vt non omnis homo
albus eſt: ⁊ eſt quidam homo albus.
Cō.35. ¶ Quo modo enuntiationes oppoſitȩ ſe habeant ad ve-
rum ⁊ falſum: nunc declarat ⁊ ſm recentiores ea quȩ di-
Pria lex. cet: erunt leges enuntiationum oppoſitarum. ¶ Prima
itaqȝ regula ē. vniuerſalis affirmatiua ⁊ vniuerſalis ne-
Scda lex. gatiua non poſſunt eſſe ſimul verȩ. ¶ Secunda regula.
ſubcōtrariȩ ijs oppoſitȩ poſſunt eſſe ſimul verȩ. Inquit.
quapropter hȩ qdē ſimul verȩ ſint: fieri nequit. ¶ Hȩc
eſt prima regula. ijs vō oppoſitȩ de eodem ſimul verȩ
ſint: contingit interdum: vt non omnis homo albus eſt:
Proba- ⁊ eſt quidam homo albus: hȩc eſt ſecūda regula. ¶ Pri
tio prime. ma regula poteſt ex dictis ſequi. probatum eſt enīȝ eiuſ-
modi enuntiationes eſſe contrarias. Cōtraria autem nō
poſſunt eidem competere: vt album ⁊ nigrum. bene ta-
men ab eodem remoueri: qua ratione fit vt non poſſint
eſſe ſimul verȩ: bene tamen vt ſupplent iuniores logici
ſimul falſȩ: vt omne animal eſt homo: nullȝ animal eſt
homo: ambȩ enim ſimul falſȩ ſunt. Similiter. omnis ho
mo albus eſt: nullus homo albus eſt. Prima igitur regu
Proba- la locum habet propter naturam contrariorum. Secun
tio ſcde. da vō valet per primam. Si enim contrariȩ nō poſſunt
eſſe ſimul verȩ: ſubcōtrariȩ non poſſunt eſſe ſimul falſȩ.
vbi enim hȩ eſſent ſimul falſȩ: cum hȩ cōtradicant illis:
illȩ erunt ſimul verȩ: per legem contradictoriarū: quȩ di
cit: ſi vna eſt falſa alia vera: q̄re ſi illȩ ambȩ falſȩ ſint cō-
trariȩ quȩ ſunt illis contradictoriȩ erunt ſimul verȩ: ⁊
quia prima regula: ſequitur ex dictis: ⁊ ſecunda ex pri-
ma infertur: iure Ariſtoteles litteram hanc fecit illati-
uam ⁊ quaſi correlariam.
¶ Quaecunqȝ quidem igitur contradictiones
vniuerſalium ſunt vniuerſaliter: neceſſe eſt al-
teram veram eſſe vel falſam: ⁊ quaecunqȝ in
ſingularibus ſunt: vt eſt ſocrates albus: nō eſt
ſocrates albus.
Cō.36. ¶ Regulas contradictoriarum nunc tradit. Prima eſt.
Pria lex in cōtradi ctorijs. contradictiones vniuerſales nō poſſunt eſſe ſimul verȩ
nec ſimul falſȩ: ſed omnino neceſſe eſt alteram verā eſſe
Scda lex. alteram falſam. Secunda regula. contradictiones in ſin
gularibus ſimiliter nec ſimul verȩ: nec ſimul falſȩ eſſe
poſſunt: ſed neceſſario alteram veram alterā falſaȝ eſſe
Cā legū. oportet. Harum regularum nulla aſſignari poteſt cauſa:
quoniaȝ eſt axioma ſiue dignitas: vt illa. impoſſibile eſt
idem ſimul eſſe ⁊ non eſſe.
¶ Quaecunqȝ vō in vniuerſalibus nō vniuer-
ſaliter: non ſemper altera quidem vera eſt: al-
tera autem falſa. Simul enim verū eſt dicere:
quoniam eſt homo albus: ⁊ quoniam non eſt
homo albus: ⁊ eſt hō pulcher: ⁊ nō eſt homo
pulcher. Si enim turpis eſt: pulcher etiam nō
erit: ⁊ ſi fit: etiam non eſt.
Cō.37. ¶ Quinta regula eſt in ſubcontrarijs indefinitis: videli-
Quita lex cet. ſubcōtrariȩ īdefinitȩ eſſe poſſunt ſimul verȩ: nunq̄
autem ſimul falſȩ. Simul enim verum eſt dicere: quo-
niam eſt homo albus: ⁊ quoniam non eſt homo albus: ⁊
Proba- eſt homo pulcher: ⁊ non eſt homo pulcher. ¶ Probat
tio. hȩc ſic: hȩc ſtant ſimul eſt homo pulcher: vt italus. eſt ho
mo turpis vt ȩthiops: ſed turpis eſt non pulcher: igitur
ſtabunt illȩ ſimul: eſt homo pulcher: vtȝ ōre pro italo: eſt
homo non pulcher pro turpi ȩthiope. ¶ Amplius ſi ali-
quid fit album: non eſt album: igitur ſtant ſimul homo
albus eſt pro eo qui iam factus eſt albus: homo non al-
bus eſt pro eo qui fit albus. ¶ Sorticolȩ probant regu- Sorti cola rū probatio.
lam ex ſingularibus. hic vel ille vel ille eſt albus: igitur
homo eſt albus: hic vel ille non eſt albus: igitur homo
non eſt albus: quare hȩ ſtabunt ſimul: homo eſt albus:
homo non eſt albus.
¶ Sed hoc alicui ilico abſurdum eſſe videbi-
tur. Propterea ꝙ videtur ſignificare non eſt
homo albus ſimul: ⁊ ꝙ nullus homo albus
eſt. At neqȝ idem ſignificant: neqȝ ſimul ſunt
neceſſario verae.
¶ Sed obijciet ſtatim aliquis ꝯtra dicta: quia hȩ. homo Cō.38.
albus non eſt: ⁊ nullus homo albus eſt: idem ſignificare
videntur. Reſpondet ꝙ neqȝ idem ſignificāt: neqȝ ſunt
ſimul neceſſario verȩ. Qȝ non idem ſignificent patet: qȝ
vna vniuerſaliter ſignificat in toto. altera non vniuerſa-
liter. Qȝ vō non ſint neceſſario ſemper ſimul verȩ: patet:
quia ſtat hanc eſſe veram: homo albus non eſt: illam vō
falſam: nullus homo albus eſt. In quibus poteſt colligi Regula ſubalter-
regula ſexta ſubalternarum: videlicet. ꝙ ſi vniuerſalis narū ſexta.
ſit vera: ſemper ſibi ſubalterna eſt vera. Contra autem
eſſe poteſt ſubalterna vera: ⁊ ſubalternās falſa. ¶ Sed
circa pręſentem lectionē ſoliti ſumus dubitare. ¶ Pri- Prima
mo: quia Ariſtoteles vult ſingulares oppoſitas eſſe con- dubitatio.
tradictorias: vt ſocrates albus eſt: ſocrates albus nō eſt:
quod falſum eſſe videtur: quoniam ſola qualitate oppo-
nuntur: igitur nō contradictoriȩ. ¶ Secūdo: quia tunc Secūda.
vni eſſent duȩ cōtradictoriȩ: vt huic. eſt ſocrates albus:
contradicerent hȩ: nullus homo albus eſt: ſocrates al-
bus nō eſt. ¶ Tertio: quo modo differet indefinita: quȩ Tertia.
ab Ariſtotele dicit̄ non vniuerſalis: a particulari. ¶ Ad Solo prie
primam dici poteſt. ꝙ in ſingularibus eſt verum cōtra-
dicere: quoniam contradictio eſt oppoſitio: cuius no eſt
dare medium ſm ſe: vt patet intelligenti. Tunc dico in
contradictione ſingularium ſufficere oppoſitionē qua-
litatis tm̄. Sufficit enim ꝙ quicquid vna affirmat alia
negat. ¶ Ad ſcdm dico ꝙ prima contradictio eſt in ſin- Solo ſe-
gularibus. in alijs vō ratione ſingularium. Hȩ eniȝ con- cunde.
tradicunt: omnis homo albus eſt: non omnis homo al-
bus eſt: quia dicunt oppoſita circa vnum ſingulare. Re-
ducuntur enim ad vnum punctum indiuiduum. Et ita
concedo vni eſſe duo cōtradictoria nō ęque primo: huic
enim. ſocrates albus eſt. prima contradictoria eſt: ſocra-
tes albus nō eſt. ſecunda illa. nullus homo albus eſt: quȩ
ideo illi cōtradicit: quia dicit oppoſitum circa idem nu-
mero. ¶ Ad tertium Ammonius prolixe loquitur: quȩ Solo ter-
breuibus expoſitor noſter ⁊ clarius collegit: ego tamen tie.
breuioribus vtens: dico ꝙ differt indefinita a particula-
ri: quia ſubiectum indefinitȩ eſt capax. omnis quantita-
tis ⁊ per ſe ſubiectum particularis nō niſi per accidens:
Hęc eniȝ eſt per accidens vniuerſalis. omnis aliquis ho
mo albus eſt. Secundo: quia ſubiectuȝ particularis de-
terminatum eſt ad certam quantitatis ſpecieȝ. ſubiectū
vō indefinitȩ capax eſt omnis quantitatis. Propterea
aoriſtica ſiue indefinita dicta eſt.
¶ Patet autem ⁊ ꝙ vna negatio vnius affir-
mationis ſit.
¶ Poſuit Ariſtoteles plures oppoſitionis ſpecies: qbus Cō.39.

videbitur fortaſſe vni affirmationi plures negatiões opponi: aut contra vni negationi plures affirmationes. Ad tollēdum igitur cauillum hunc occurrit obiter declarādo vni affirmationi negationē vnaʒ cōtra vero negationi vni affirmationē vnā opponi. Et hoc proponit dicēs: patet aūt ⁊ ꝙ vna negatio vnius affirmationis ſit. ꝯtra vero vnius negationis ꝙ ſit vna affirmatio.

¶ Idem nāqʒ vt negatio neget oportet: quod affirmauit affirmatio ipſa ⁊ ab eodeʒ: ſiue ſingulare ſit illud ſiue vniuerſale quoddam: aut vniuerſaliter aut non vniuerſaliter ſumptum. Dico autem vt eſt Socrates albus: non eſt Socrates albus.

Cō.40. ¶ Probat quod dixerat ratione primo: ⁊ ſyllogizat ſic. Quicquid negat illud ideʒ quod affirmatio affirmauit:
Sylla. eſt vna negatio vnius affirmationis: deinde ſcribit minorem dicens: idem namqʒ vt negatio neget oportet qđ affirmauit affirmatio ipſa: ⁊ ab eodem ſubiecto ſiue ſingulare ſit illud ſubiectum: ſiue vniuerſale quoddaʒ hoc aut vniuerſaliter aut nō vniuerſaliter ſumatur. erit igitur cōcluſio ꝙ vni affirmationi vna eſt negatio oppoſita: cuius exemplum ponit: ⁊ patet.

¶ Et ſi quoddā aliud ab eodem negauerit: aut ab alio idem: non erit illi oppoſita: ſed ab ea diuerſa. Huic itaqʒ. omnis homo albus eſt. contradicit illa. non omnis homo albus eſt. Huic vero. aliquis homo albus eſt: illa. nullus homo albus eſt: huic demuʒ. eſt homo albus: illa. nō eſt homo albus. Et quidem igitur affirmatio vna negationi vni cōtradictorie opponatur: ⁊ quae ſint hae: dictū ē: ⁊ ꝙ aliae cōtrariae ſint: ⁊ quae ſint iſtae: dictum eſt: ⁊ ꝙ nō omnis vera vel falſa ꝯtradictio: ⁊ propter quid: ⁊ quādo vera vel falſa: etiam dictum eſt.

Cō.41. ¶ Dubitabis fortaſſe ſi negatio prędicatū idem de ſubiecto alio neget ab eo. de quo idem prędicatum affirmatio affirmauit: eſt illi cōtradictoria. verbi cauſa. eſt Socrates albus. nō eſt Plato albus: aut ſi neget aliud prędicatum de ſubiecto eodem de quo affirmatio affirmauit: vt dicendo. eſt ſocrates albus: non eſt ſocrates probus: ſunt ne iſtę cōtradictorię? Reſpōdet dicēs ꝙ ſi quodam aliud prędicatuʒ ab eo ſubiecto negauerit negatio ipſa: aut ab alio ſubiecto negauerit idem prędicatuʒ: qđ affirmatio affirmauerit: nō erit illi oppoſita cōtradictorię: ſed ab ea diuerſa: quā iuniores logici vocāt impertinentem ſiue diſperatam. Hę enim vt cōtradicāt debent eſſe de cōſimilibus ſubiectis atqʒ prędicatis. Deinde cōcludit multa exempla: ⁊ epilogat: ⁊ ſermo patet tranſla-
Dubitatio tione ſolum. ¶ Illud vero dubitatione dignum eſt: qꝛ inter indefinitas videtur ponere cōtradictionem: vt inter has:
Solutio. homo albus eſt: homo albus non eſt. ¶ Hoc vero ſoluas eas eſſe contradictorias quotiens ſubiectuʒ ſumitur pro eodem numero puncto. Pro diuerſis autem ſuppoſitis ſumendo. dicendum eſt vt ſupra.

¶ Ea autem vna eſt affirmatio: eaqʒ negatio vna: quae vnum de vno ſignificat: ſiue ſit vniuerſaliter vniuerſale: ſiue non ſimiliter. Veluti omnis homo albus eſt: nō omnis homo albus eſt: eſt homo albus: non eſt homo albus: nullus homo albus eſt: aliquis hō albus eſt: modo album vnum ſignificet. Et ſi duob⁹ nomen eſt vnum poſitum: e quibus vnum nō cōſtat: non eſt vna affirmatio: neqʒ vna negatio. Veluti ſi equo ⁊ homini quiſpiam nomen tunica impoſuerit: haec oratio tunica eſt alba: non erit vna affirmatio: neqʒ vna negatio.

¶ Conueniunt omnes velle Ariſtotelem declarare quę ſit enuntiatio vna: quęqʒ plures. Primo fortaſſe vt Ammonius ſentit: qꝛ prędixit vni affirmationi negationem vnam opponi: qua ratione euenit vt declaremus quę ſit affirmatio vna: quęue negatio ſimiliter vna. Secundo fortaſſe hoc declarat quia ambiguum eſt an vniuerſalis enuntiatio vna ſit: cum multitudinem amplectatur. Propterea conſentaneum eſt videre: an cum illa vniuerſalis enuntiationis multitudine ſtet vnitas: quę res declarabitur ſi quę ſit vna affirmatio: quęue vna negatio explicetur. Tertio vt Alexander ait: qꝛ in oppoſitionibus omnibus neceſſaria eſt vnitas enuntiationis: cū in ęquiuocis nō ſit oppoſitio: idō neceſſe eſt videre quę ſit enuntiatio vna: quęue plures inquit: ea autē vna eſt affirmatio eaqʒ negatio vna quę vnum prędicatuʒ de vno ſubiecto enuntiādo ſignificat: ſiue tale ſubiectuʒ ſit vniuerſaliter vniuerſale vt in vniuerſali enuntiatione: ſiue non ſit vniuerſaliter vniuerſale ſimiliter vt i ceteris nō vniuerſalibus. Cuius rei exempla ponit: quę patēt. addit tamen [modo album vnum ſignificet] hoc ideo adiecit: qꝛ expreſſerat per exempla in enūtiationibus vnis ſemper ſubiectum debere eſſe vnum: ne itaqʒ quis credat ſolaʒ ſubiecti vnitatem ſufficere: adiecit [modo album vnum ſignificet] qua ratione declaratur ꝙ ad vnitatem enuntiationis neceſſaria eſt ⁊ ſubiecti ⁊ prędicati vnitas. Ex quibus quę enuntiatio non vna ſit: ſubiungit dicens: ꝙ ſi duobus nomen eſt vnum poſitum: e quibus vnum nō conſtat: nō eſt vna affirmatio: nec etiam vna negatio: veluti ſi equo ⁊ homini quiſpiam nomen tunica impoſuerit. hęc oratio. tunica eſt alba: nō erit affirmatio. nec hęc alia. tunica eſt non alba. erit vna negatio: igitur enuntiatio nō vna eſt: aut quando vnum de pluribus: aut plura de vno: aut plura de pluribus etiaʒ nominis vnitate ſeruata enuntiat. Addit [e quibus vnum non conſtet:] quia ſi ſignificata vocis ſint plura: ex his tamen conſtet vnuʒ aut numero aut ratione: adhuc enuntiatio erit vna. hęc enim vna eſt. Socrates eſt homo: q̄uis Socrates ſignificet aggregatum quoddam pluriū. Similiter hęc eſt vna: omnis homo albus eſt: q̄uis plures homines ſub illius ſubiecto compręhēdantur: quoniam ex illis reſultat vnum ſcḋm rationem.

¶ Differt autem nihil hoc ab eo quod dicitur. eſt homo equus alb⁹. hoc vero nihil differt ab eo quod dicitur: eſt homo albus: ⁊ eſt equus albus. Quod ſi hae plura ſignificēt: ⁊ ſint plures: patet ⁊ primam aut plura aut nihil ſignificare. Non eſt enim aliquis homo equus. Quare nec in his neceſſe eſt alteram veram: alteram falſam eſſe.

¶ Syllogizat quę exemplificauerat fere expoſitorie ſic. Cō.43.
homo eſt albus: equus eſt albus: plura ſignificant: ⁊ ſunt plures: hęc oratio. tunica ē alba: eſt illę duę: equus albus

eſt:homo albus eſt:igitur hęc oratio.tunica alba eſt.plura ſignificat:⁊ eſt plures. Inquit[differt autē nihil hoc] id eſt hęc oratio tunica eſt alba ab eo qđ dī eſt hō equus albus:hoc vō nihil differt ab eo quod dicitur eſt homo albus:⁊ eſt equus albus.hęc minoris vis.addit maiorez dicēs.ꝙ ſi hę plura ſignificēt:⁊ ſint plures:patet ⁊ ꝓmaz aut plura aut nihil ſignificare:plura qdē ſi homo equus plura ſunt:nihil vō ſi equus ſit homo aut contra homo equus:quod cum ſit falſum nihil erit.Propterea ſubdit nō eſt eniz aliquis homo equus:nec cōtra aliquis equus homo.Ex is cōcludit propoſitę digreſſionis fructum dicens:quare nec in is hoc eſt ęquiuocis neceſſe eſt alteraz veram:alteram falſam eſſe.¶ Animaduerſione dignuz primo ꝙ Ariſtoteles finxit exemplum:quoniā in exemplis naturalibus poſſet eſſe dubitatio īter opiniones: vt igitur nihil dubÿ relinquat:iure finxit exēplū.¶ Scđo animaduertēdum ꝙ finxit exemplum ſubiecti ⁊ nō prędicati:vt inueret interdum ſolam ſubiecti multiplicitatem facere ęquiuocam enuntiationē.¶ Sed ambigere ſolitus ſum ꝑmo:qꝛ oratio hęc.tunica alba eſt:eſt plures inconiunctę. Illę.homo eſt albus:⁊ equus eſt albus ſunt plures cōiunctione:igitur non ſunt ſimiles.¶ Amplius hęc oratio.tunica eſt alba:poteſt eſſe in vno ſenſu tñ:vt ſi tunica ſumatur pro homine ſolo qui ſit albus. Illa vō cum ſit vna copulatiua ambas partes vult veras eſſe. ¶ Tertio dubitaui vtrum ſubiecto exiſtente ęquiuoco ſolum:ſemper oratio ſit ęquiuoca.¶ Ad prima duo dubia Aſpaſius:Alexan.Porphyrius:⁊ Ammonius: quos Boetius ⁊ expoſitor ſectātur:volunt illud eſſe itelligendum:quo ad vnitatem atqz multiplicitatez enuntiationis:nō autem quo ad veritatem ⁊ falſitatez:vt rationes innuunt.Poteſt tamē melius[vt mihi videtur]dici.ꝙ illę duę orationes:homo albus eſt ⁊ equus albus eſt: debent legi inconiunctę. Nam illa particula[et]quę gręce eſt kai:nō copulatiue:ſed vt ſermonis continuatiua legi debet:⁊ tunc dubitationes nullę erunt.¶ Ad tertiuz auctores in metaphyſicę 4°.cōmen.ſcđo velle vidētur ꝙ ſi ſubiectum ſit ęquiuocum,prędicatum vō vniuocum: poteſt oratio īterdum eſſe vniuoca:interdum ęquiuoca. vniuoca quidem quādo prędicatum ſit accidens:veluti hęc:canis pulcher eſt. Interdum vō ęquiuoca:quotiens prędicatuz ſit ſubſtātia:vt canis animal eſt.Res hęc an vera ſit:in ſophiſticis omittatur:quę cum nō ſit multuz ad propoſitum. Hęc Auerrois ſolutio ſufficit.

¶ In is quidem igitur quae ſunt:⁊ in his quae fuerunt:neceſſe eſt affirmationē aut negationem veram vel falſam eſſe. In vniuerſalibus quidem ⁊ vt vniuerſaliter ſemper alterā quidem veram:alteram autem falſam neceſſe eſt eſſe:etiam in ſingularibus vt dictū eſt. In vniuerſalibus autem nō vniuerſaliter: nō neceſſe eſt.dictum autem eſt ⁊ de is.

Cō. 44. ¶ An textus iſtę ſit noui capituli initiuz:vt expoſitori noſtro placet:vel ſit finis pręcedentis vel illius epilogus ⁊ gloſa:vt Boetio videtur certe ambiguum eſt: ſed quoniam ſiue ſic ſiue ſic veritas eadem eſt:videtur mihi ꝙ Ariſto.enuntiationum talem inuat diſtinctionē: ꝙ quędam eſt de pręſenti:quędam de pręterito:quędaz vō de futuro:⁊ quęlibet harum eſt vniuerſalis aut ſingularis: ⁊ vniuerſalis etiam alia eſt vniuerſaliter:alia nō vniuerſaliter.Tunc vult ꝙ leges dictę ſuperius etiam habēt locum in his quę ſunt de pręſenti:⁊ in his quę ſunt de pręterito. In his enim prima cōtradictionis lex ſiue in ſingularibus ſit:ſiue in vniuerſalibus vniuerſaliter:ſemper locum hꝫ:quoniā altera cōtradictionis pars vera altera falſa eſt.Rurſus ⁊ in his ſcđa lex ſubcōtrariarū vniuerſalium nō vniuerſaliter etiaz locum hꝫ:qꝛ eſſe pñt ambę verę:nunqȝ aūt ſimul falſę.¶ Alias credebā Ariſto. hāc enuntiationem diuiſionem eſſe per ineſſe ⁊ neceſſario ineſſe ⁊ cōtingenter ineſſe : videtur enim enuntiatio de pręſenti oratio de ineſſe:cum ſit contingens poſita in actu.Enuntiatio vō de pręterito eſſe videtur neceſſaria: cum neceſſarium ſit id quod ſemper fuit:quę vō de futuro eſt : videtur contingens cum ſit de ineſſe nō poſito in actu.Res hęc ſatis colorata videtur veruz:an ſit ita vel ne:dubium eſt.Ariſtoteles enim nō habet oculum niſi ad enuntiationū tempora:de materÿs vō ipſarū in ſcđo huius explicabit:ideo nunc ſit dictū in tm̄.

¶ In ſingularib⁹ vō atqz futuris nō eſt ſimil̄r. Nam ſi ois affirmatio vel negatio vera eſt aut falſa: ⁊ oē neceſſe eſt eē aut nō eſſe.

¶ Proponit diſputare de lege contradictoriarum ſingularium de futuro:vbi animaduerſione dignum ꝙ enuntiationes vniuerſales de futuro ſimili lege incedunt: ſicut vniuerſales de pręſenti vel pręterito . In is eniz quę cōtradicūt in vniuerſalibus vniuerſaliter neceſſario altera eſt vera:altera falſa: vt omnis homo erit albus:non omnis homo erit albus. In vniuerſalibus vō nō vniuerſaliter poſſunt eſſe ſimul verę:non autem ſimul falſę:vt homo erit albus:homo nō erit albus. Reſtat igitur ſola dubitatio in ſingularibus cōtradictorÿs de futuro verū de neceſſitate altera pars ſit determiate vera:altera determinate falſa : vt Achilles bellum geret.Achilles belluz nō geret. Inquit Ariſtoteles.in ſingularibus vō atqz futuris nō eſt ſimiliter altera pars determinate vera:altera determinate falſa.Sunt qui ipſi textui volunt eſſe addendum verbum[contingentibus]vt ſit ſenſus:in ſingularibus vō atqz futuris ⁊ contingentibus:nō eſt ſimiliter altera pars vera determinate altera falſa : addunt [in contingētibus]quia illud nō valet in neceſſarÿs:determinate enim aut ſol exorietur:aut nō exorietur.Sed hęc additio nō eſt neceſſaria:quoniam Ariſtoteles futurum vbiqz appellat id quod nō eſt:⁊ poteſt eē ⁊ nō eſſe: tale autem eſt cōtingens. Hęc enim:homo curret.infert hanc:cōtingit hominem currere:igitur illa additio nulla eſt:cuz ſatis per verba eius habeatur. ¶ Ad hoc probādum Ariſtoteles facit enthimema dicēs:naz ſi omnis affirmatio vel negatio in his vera eſt aut falſa:⁊ pro igitur omne neceſſe eſt eſſe aut nō eſſe:hoc eſt neceſſe eſt alteram partem eſſe determinate veram:alteraz determinate falſam:hoc eſt enthimema e quo infertur deinceps omne aut eſſe neceſſe aut neceſſe nō eſſe:⁊ ita erunt duę naturę tm̄ neceſſe eſſe:⁊ impoſſibile eſſe:⁊ nō negabitur natura contingens . Propterea circa enthimema iſtud non parum laborandum erit.

¶ Si enim hic quidē dixerit aliquid fore.alius autem illud idem non fore dixerit:alter ipſoꝝ neceſſario verum dicat perſpicuuz eſt. Si ois affirmatio negatio vera eſt aut falſa. In talib⁹ enim ſimul verae ambae non erunt.

¶ Credit expoſitor Ariſtotelem deducere enthimema: Cō. 45.
motus fortaſſe propter illam particulam[enim]quę videtur reddere cauſam eius quod dixit. Mihi autem nō placet : quoniam ea quę nunc dicit : nec remotę nec pro- Cō. 46.

pinquę eſſe poſſunt pręmiſſe concluſionis enthimematis. videtur igitur mihi ꝙ Ariſto. cum dederit enthimema: nūc vim illius enthimematis mutat ad caſuꝫ ⁊ exēplum: vt habeat qđ dixerat clarius: ⁊ ſyllogiſmus cōponitur ſic: omnis affirmatio eſt aut vera aut falſa. Omnis qui dicit aliqđ fore vel non fore: affirmat vel negat: igit̃ omnis qui dicit aliquid fore vel non fore: dicit verū vel falſum. de rōne primo tangit minorē in exēplo ⁊ inquit. Si eniꝫ aliquis dixerit aliquid fore. Alius aūt illud idē non fore dixerit: hęc minor quaſi incōpleta cui addit cōcluſionē. d. alter ipſoꝝ neceſſario verū dicat] perſpicuū eſt. Jt qꝛ hęc eſt vna hypothetica quę poteſt reduci ī ſyllogiſmū: ſubſcribit maiorē. d. [Si omnis affirmatio vł negatio vera eſt aut falſa.] Vult igit̃ ex h̄ habere maiorem talem. oīs affirmatio vel negatio vera vel falſa eſt. cui addas: ſed oīs qui dicit aliquid fore vel nō fore: affirmat vel negat: igitur oīs qui dicit aliqđ fore vel nō fore: dicit verū vel falſum: probat maiorē. d. Jn talibus eniꝫ ſimul ambę verę nō erunt: ecce quō pacto Ariſtoteles dictuꝫ enthimema reſumpſit ſub forma ſyllogiſtica: ⁊ per exemplum ⁊ caſum vt clarius eſſet.

Nam ſi verum eſt dicere hoc album aut nō album eſſe: neceſſe eſt album aut nō albuꝫ eē: ⁊ ſi eſt album vel non album: verum erit affirmare vel negare: ⁊ ſi non eſt: mentitur: atqꝫ ſi mentitur: nō eſt. Quare neceſſe eſt ſemꝑ affirmationē aut negationē verā eſſe: vel falſaꝫ.

Cō. 47. Cavillabit fortaſſe quiſpiā maiorem: qꝛ affirmari poteſt aliquid ⁊ nō eſſe ita in re verum ſicut affirmat̃. Nā mathematici ponunt caſus affirmādo illos qui nō ſunt: vt dicūt trahatur linea a cētro ad cęlū. vbi affirmatur lineam eſſe tractam: nō tamē eſt verum ipſaꝫ eſſe in re tractam: ⁊ ita non omnis affirmatio vel negatio eſt vera aut falſa: cum nō omnis ſit ita in re vel nō ita. Cavillum hunc refellit. d. nam ſi verum eſt dicere hoc albū: aut nō album eſſe: neceſſe eſt album aut nō albuꝫ eſſe: ⁊ cōvertitur. vꝫ. ꝙ ſi eſt albū vel nō album: verū erit affirmare vel negare. Similiter quo ad falſitatem: ⁊ īquit [⁊ ſi nō eſt verum albuꝫ eſſe: mētitur] ſi dicatur album eſſe: ⁊ ſi mētitur per hoc quod dicit illud eſſe: id nō eſt. Ex is cōcludit maiorem ipſam. d. quare neceſſe eſt ſemꝑ affirmationem aut negationem veram eſſe vel falſam: ⁊ ita habetur maioris veritas: ⁊ cavilli cōfutatio.

Nihil ergo aut eſt aut ſit a fortūa: neqꝫ qcꝙ̄ ad vtrūqꝫ ꝯtingens: neqꝫ erit aut nō erit qcꝙ̄: ſed oīa neceſſario evenient: nihilqꝫ ad vtrūqꝫ contingēs: nam aut is dicit veruꝫ: qui affirmavit: aut is qui negavit. Similiter enim fieret aut nō fieret. vtrūlibet enim non magis ſic vel non ſic ſe habet aut habebit.

Cō. 48. Nunc vltimo infert inconveniens ſequēs ad ſyllogiſmum dictum: vbi debes ſcire ꝙ cōtingens eſt quoddaꝫ rarēter: quoddam plęrunqꝫ quod dici ſolet natuꝫ quoddam ad vtrunqꝫ: tūc intendit declarare ꝙ nulla erit natura pręter neceſſariam: ſi cōcluſio ſyllogiſmi vera ſit: ⁊ īquit. [Nihil ergo aut eſt aut ſit a fortuna] ⁊ ita tolletur ꝯtingēs raro. [neqꝫ quicꝙ̄ ad vtrūqꝫ cōtingēs] ⁊ ita tolletur cōtingens quod appellant infinituꝫ. [neqꝫ erit aut non erit quicꝙ̄] ⁊ ita tolletur contingens plęrunqꝫ ſiue natum: quod eſt aut ad eſſe aut ad nō eſſe magis limitatum. [Sed oīa neceſſario evenient: nihilqꝫ ad vtrūqꝫ cōtingēs erit: repetit quaſi cauſam: vnde hęc ſequuntur dicens: nam aut is dicit veruꝫ qui affirmavit: aut is qui negavit: hoc eſt qui oppoſitū dixit: ⁊ ita ſimiliter neceſſario alteꝝ fieret vel no fieret: quare ⁊ demetur natura de ineſſe: qꝛ vtrūlibet non magis ſic vel non ſic ſe habet de ineſſe vel ſe habebit. de neceſſitate alterum eſt: ⁊ ita tolletur materia cōtingētium: ⁊ materia de ineſſe: ⁊ omnia erunt neceſſaria: aut neceſſario eveniētia. Hęc ſunt impoſſibilia ſequentia ad cōcluſionem.

Adhuc autem ſiquid nūc eſt album: verum erat dicere prius ꝙ erit album: quare ſemꝑ verum erat dicere quolibet eorū quae facta ſunt ꝙ eſt aut erit. Si ſemper verum erat dicere ꝙ eſt aut erit: non poterit illud non eſſe: aut non fore. At id quod non poteſt non fieri: impoſſibile eſt non fieri. Quod autem impoſſibile eſt non fieri: neceſſe eſt fieri: vniverſa ergo futura neceſſe eſt fieri: nullum ergo eſt ad vtrunqꝫ contingens: neqꝫ a fortuna quicꝙ̄ erit: nam ſi a fortuna nō ex neceſſitate.

Et gręci ⁊ latini cōveniunt ꝙ Ariſtoteles ad quęſtionē propoſitā nūc ponat ſcđam rōneꝫ. Sed huic expoſitioni nō aſſentio qꝛ neqꝫ verba Ariſto. nec ſeries illi cōvenit: ideo videt̃ mihi ꝙ cū Ariſt. argumētatus ſit ad quęſtioneꝫ in ſingularibus de futuris probādo ꝙ in illis nō eſt altera pars cōtradictionis determinate vera: nūc diſputat in ſingularibus de pręſenti: probans ꝙ nec in iſtis altera contradictionis pars ſit determinate vera: altera determinate falſa: ⁊ arguit ſic: cuilibet ꝓpoſitioni de pręſenti correſpōdet aliqua de futuro: igit̃ ſi in ſingularibꝰ de pręſenti altera cōtradictionis pars ſit determiāte vera: altera determinate falſa: vt ꝙ Plato ſit albus determinate: aut nō albus: tūc in ſingularibꝰ de futuro is correſpōdētibus altera cōtradictionis pars erit determinate vera: altera determinate falſa: ⁊ ita fuit altera illarum vera. Plato erit albū vel nō erit albū. Fuit altera illarū determinate vera: igitur ſemꝑ fuit vera. Si ſemꝑ vera fuit: nō poterat nō fore: nō poterat nō fore: igitur nō poterat nō fieri: quod nō poteſt nō fieri: impoſſe eſt nō fieri: qꝛ nō poteſt eſſe ęquivalet de īpoſſibile eſſe: ⁊ nō pōt nō eſſe ad impoſſibile nō eſſe: quod autem impoſſibile eſt nō fieri: neceſſe eſt fieri. per regulam ęquipollentiarum. Et ita vniverſa futura neceſſario erunt. īquit. [Adhuc aūt ſi quid] nūc de pręſenti eſt album: vt Plato vel Callias: verum erat dicere prius ꝙ erit album: ⁊ ita vult cuilibet de pręſenti correſpōdiſſe aliquā de futuro: quare ſemꝑ ante tempus pręſens verum erat dicere quolibet eoruꝫ quę facta ſunt ꝙ eſt aut erit: patet: qꝛ omne futurum anteꝙ̄ ſit pręſens: ſemper eſt futurū: ⁊ ita anteꝙ̄ hęc ſit vera Plato eſt albus: cum ſit determinate vera per te: ab ęterno fuit futurę veritatis: vltra arguit ſi ſemper verum erat dicere ꝙ eſt aut erit: nō poterit illud nō eſſe aut non fore: quia ſemper fore ęquivalet ad impoſſibile vel non poſſibile non fore: ⁊ ita ad impoſſibile vel non poſſibile non fieri: vltra. at id quod nō poteſt nō fieri: impoſſibile eſt nō fieri: quia non poſſibile ⁊ impoſſibile ęquivalent: vltra. quod auteꝫ impoſſibile eſt nō fieri: neceſſe eſt fieri ab ęquivalēti ad ęquivalētem. Negatio eniꝫ poſtpoſita facit ęquipollere ſuo ꝯtrario. Ex is īfert. vniverſa ergo futura neceſſe eſt fieri. Cū enim quęlibet Cō. 49.

ſingularis de pñti ſit determinate vera aut falſa: ⁊ cuilibet de pręſenti correſpõdet vna de futuro: quelibet de futuro erit determinate vera aut falſa: ⁊ ita vniuerſa futura neceſſario fient: tunc dat impoſſibile ſequẽs ad hęc dicens. Nullũ ergo eſt ad vtrũqꝫ ꝯtingens: neqꝫ a fortuna quicqꝫ erit: quia ſi a fortuna aliqd erit: nõ oĩa ex neceſſitate erunt. Sic igiť ſi in ſingularib⁹ de pñti altera ꝯdictionis pars eẽt determinate vera: omnia vt prius euenirẽt neceſſario: vt p entbimemata a pmo ad vltimũ patet.

℃ At vero neqꝫ dicere poteſt aliquis neutrũ eſſe verum: vt neqꝫ fore: neqꝫ non fore. Primo nanqꝫ cum affirmatio falſa erit: negatio vera non erit: ⁊ cum hec ſit falſa: contingit affirmationem non veram eſſe.

Cõ.50. ℃ Megarici negarunt potẽtiã: ⁊ omne poſſe cõcedentes ſolum actũ ⁊ pñtiã: ⁊ ita iſti dicebãt neutrũ futuroꝝ eſſe verũ: cũ nullũ ſit futurũ poſſibile eſſe pñs. Hos igiť Ariſtoteles refellit inferens affirmationẽ ⁊ negationem in his eſſe ſimul falſas ſimplr: qđ pro nunc relinqt tanqꝫ impoſſibile: ⁊ inqt. At vo neqꝫ dicere põt aliqs neutrum eſſe verũ: vt megarici opinanť negãtes potẽtiã ⁊ poſſibilia atqꝫ futura: dicẽtes nihil neqꝫ fore: neqꝫ nõ fore. Primo nãqꝫ cũ affirmatio falſa erit apud illos: negatio vera nõ erit: ⁊ ita ambę ſimul falſę: ⁊ cuꝫ hęc. hoc eſt negatio. ſit falſa: contingit affirmationẽ nõ verã eſſe: ⁊ ita ambę ſimul falſę: cõtra naturam cõtradictionis.

℃ Ad haec etiã ſi quis veruꝫ erit dicere aliquid ſimul eſſe albũ: ⁊ magnũ oportet vtrunqꝫ eẽ: etiam ſi erit verum cras: oportebit eſſe cras: ⁊ ſi non erit: non erit cras: non vtiqꝫ erit contingens ad vtrũqꝫ vt nauale bellũ: oportebit eniꝫ neqꝫ fieri nauale bellum: neqꝫ non fieri.

Com.51 ℃ Scdo cõtra eoſdeꝫ arguit ſic: ſi in futuris ſingularib⁹: ambę cõtradictionis partes ſimul ſunt falſę. Igitur de pręſenti aliquando erunt ſimul falſę. tenet conſequentia per locũ a ꝯtrario: quia ſi aliqua de futuro ſũt ſimul vera: etiam de pñti opꝫ aliqñ eſſe ſimul vera: etiaꝫ ſi aliqua ſũt de futuro ſimul falſa: opꝫ vt de pñti aliqñ ſint ſimul falſa. Et tota ratio fundať in hac maxima. cuilibet ꝓpoſitioni de futuro tali correſpõdebit vna de pñti talis: vt ſi de futuro vera: correſpõdebit aliquando aliqua de pręſenti vera. ſi falſa: ẽt ⁊ falſa: quare ſi de futuro apud megaricos vtręqꝫ falſę ſunt: aliquãdo de pñti vtręqꝫ falſę erunt. ℃ Inquit ad hęc ẽt ſi qꝛ veꝝ erit dicere aliquid ſimul eſſe albuꝫ ⁊ magnũ: oportet vtrunqꝫ eſſe de pręſenti: etiam ſi erit veruꝫ cras oportebit eſſe cras: ⁊ ſi nõ erit verũ cras: nõ erit cras: ⁊ ita cuilibet de futuro tali: correſpõdebit vna de pręſenti talis: ex hoc ſequitur ꝙ non erit cõtingens ad vtrunqꝫ: qꝛ omne tale eſt de futuro: ⁊ nauale belluꝫ nõ erit cõtingẽs ad vtrũqꝫ: qꝛ ex quo de futuro ambę partes ſunt falſę: opꝫ de pñti ambas falſas eẽ: ⁊ ita negabitur omne ꝯtingẽs ad vtrũqꝫ. ℃ Sed

Dubitatio dubitãt. quia hęc eſt vera de futuro. albũ erit nigruꝫ: ⁊ tñ

Rñſio. hęc. albũ ẽ nigrũ. nũqꝫ eſt vł erit de pñti vera. ℃ Quicquid velint iuniores: dico ꝙ hęc eſt de futuro vera. albũ erit nigrum pro ſubiecto cui accidit albedo: vt pꝫ per reſolutoriũ ſyllogiſmũ: ideo ſibi nõ correſpondebit illa de pñti albũ eſt nigrũ: ſed hęc hoc eſt nigrũ: quę aliquan

Maxima do de pñti eſt vera. ℃ Ex regula Ariſto. ⁊ modo ꝓbãdi colligiť hęc maxima. ꝓpõnem eſſe falſam: cõuertitur cũ ſua cõtradictoria. ⁊ ſi falſum eſt dicere. Socrates eſt: ſequiť igitur Socrates nõ eſt: ⁊ ſi falſa eſt hęc ꝓpoſitio Plato eſt albus: ſequitur: igiť Plato nõ eſt albus.

℃ Ea igitur abſurda quae ꝯtingunt: haec ſunt: ⁊ iſtiuſmodi caetera. Siqdẽ neceſſe ẽ cuiuſlibet affirmationis atqꝫ negationis inuicẽ oppoſitaꝝ tam in vlib⁹ vlr qꝫ in ſingularib⁹: alteraꝫ quidẽ eſſe veraꝫ: alterã aũt falſam eſſe: vt ꝙ in his que fiunt: nihil ſit ad vtrunqꝫ. Sed de neceſſitate ſint aut fiant cuncta: ⁊ ita nec conſultare opus erit: nec res agendas aggredi: veluti ſi hoc qdẽ fecerimus: eueniet hoc. Si vero illud non fecerimus: non eueniet hoc.

℃ Quicquid velint expoſitores: Ariſtoteles (vt mihi videtur) epilogat abſurda dicta addẽs alia. Abſurda quidem ſunt ꝙ nihil fiat cõtingenter ad vtrunqꝫ: ⁊ ꝙ cuncta neceſſario eueniant. ea quę addit. duo ſunt etiã vt ꝙ fruſtra ſit cõſultatio: ⁊ ꝙ fruſtra ſit aggredi res agẽdas: ſicut ꝯſiliarij agunt: qui hoc modo agunt dicẽtes: ſi hoc agimus vt ſi munitiones arcibus cõmittimus: eueniet hoc. ſi vo non facimus illud: nõ eueniet hoc: ideſt nõ conſeruabuntur arces. ℃ Animaduerſione dignuꝫ cõſultationes eſſe: partim a natura: partim ab arte. natura qdeꝫ quia homines inter animalia ſoli ſunt conſultiui. Animalium vo cęteroꝝ nulluꝫ. arte vo: qꝛ diſciplina euadimus boni ⁊ mali conſultores: tunc ex hoc arguitur. quod eſt a natura non eſt fruſtra: conſultare vt diximus eſt a natura: igitur non fruſtra: ⁊ ita nõ erunt omnia neceſſaria. dicere enim conſultationem non eſſe fruſtra: ⁊ euenire oĩa neceſſario eſt implicare contradictionem. Cõ.52.

℃ Prohibet eniꝫ nihil ẽt in annos vſqꝫ mille: hoc quidem fore aliqueꝫ dicere. Illud vo nõ fore aliuꝫ dicere: igitur neceſſario eueniet alterum eoꝝ: quod tunc dicere verũ erat.

℃ Videtur mihi ꝙ repetat abſurda: ⁊ primo caſu poſito ꝙ aliquis affirmet aliquid venturum fere ad mille annos. alius dicat illud non venturum: ⁊ ſyllogiſmus componitur ſic. In ſingularibus contingentibus affirmatio vel negatio eſt determinate vera neceſſario. Sed dicere aliquid venturum ad mille annos: aliquid non venturũ eſt affirmare ⁊ negare in ſingularibus ꝯtingentibus: igitur de neceſſitate alterum eorum eueniet: quod tunc dicere verum erat. De ratione tangit minorem. d. ꝓhibet enim nihil etiã in annos vſqꝫ mille: hoc qdẽ fore aliquẽ dicere. illud vo non fore alium dicere. Dat cõcluſionem dicens: igitur neceſſario eueniet eorũ alterũ: quod tunc dicere verum erat: quod vnum dictorum abſurdorum. Hęc ratio deducta eſt a caſu poſito. Com.53

℃ Etiaꝫ nihil refert ſi qui dixerint cõtradictionem ipſam: aut nõ dixerint. patet enim ita res ipſas ſeſe habere: ſi nõ alter quicqꝫ affirmauerit alter negauerit: non enim qꝛ affirmatio aut negatio dicta eſt: res ipſa erit: aut nõ erit: neqꝫ magis ſi in annos vſqꝫ mille: qꝫ quãtouis tpe. Quare ſi in omni tpe ſic ſe habebat: vt alteruꝫ fore veꝝ dicať: neceſſe erat hoc fieri: ⁊ vnumquodqꝫ eoꝝ que fiũt: ſic ſemꝑ ſe habere vt neceſſario fieret: naꝫ ſi vere quis dixit aliqđ fore fieri nõ poterit vt nõ eueniat: ⁊ ſi euenerit: ſemper ante veꝝ erat dicere ipſum fore.

Cõ.54. ¶ Eadẽ abſurda deducit nõ ſuppoſito caſu: accipit tamẽ duas ſuppoſitiones. Prima ꝙ nihil differt quo ad rerũ aut exiſtentiaꝫ aut euentũ ſi vnus affirmet aliquid fore alter neget illud fore: qꝛ ꝓpter noſtrũ affirmare vel negare non mutat̃ reꝝ curſus ita vt ſit aliquid vel non ſit. Scđa ſuppoſitio. nõ differt quo ad reꝝ euentũ eaꝝ que nunc aguntur veꝝ fuerint affirmate vel negate ante annos mille vel aliud quãtũ vis tẽpus: hoc eſt qcqd venturũ eſt in aliquo tẽpore futuro vt cras ꝛ determinate: in omni differẽtia tẽporis preteriti eſt determinate venturum pro cras: ꝛ non differt vt ſit magis verũ pro mille ante annis: vel pro maiori tpe: ꝛ hoc inquit; neqꝫ differt reꝝ euẽtus magis ſi in annos vſqꝫ mille anteã fuerit affirmatus aut negatus: ꝙ quãto vis tempore. eadem enĩ videtur ratio ſi annis mille antea fuerit affirmatus aut negatus: ꝛ ſi cẽtũ ſolũ antea. He ſunt due ſuppoſitiones. Tũc arguit: quare ſi omni tẽpore preterito ſic ſe habebat contradictio vt alterũ fore veꝝ dicatur per te qui ponis in his alterã cõtradictionis partem eſſe determinate verã: neceſſe erat hoc fieri: ꝛ vnũquodqꝫ eoꝝ que fiũt ſic ſe habere ſemper vt neceſſario fieret: qm̃ ipſ fieri ſemꝑ ꝛ in omni differẽtia tẽporis preteriti erat verum. Deducit cõſequẽtiã. o. nam per te ſi vere quis dixit aliqd fore fieri non poterit vt illud nõ eueniat: cõtra etiaꝫ etſi eue-

Rõnis vis neritꝫ ſemꝑ ante veꝝ erat dicere ipm fore. ¶ Eſt igitur vis rõnis. in omni dĩia tẽporis preteriti erat vera altera pars ꝯtradictionis: ꝛ veꝝ dicere alterũ fore: igit̃ neceſſario erit: nam ſi nõ neceſſario erit: nõ ſemꝑ fore in omni dĩia tẽporis preteriti veꝝ fuiſſet: vl̃ cathegorice: ſic omne determinate venturũ in aliquo tpe futuro qđ eſt determinate venturũ antea pro omni dĩia tẽporis preteriti de neceſſitate eueniet ſiue qs affirmet aut neget illud euenire. hec patet ex ſcđa ſuppõne. Sed omne veꝝ per aduerſarios eſt determinate ventuꝝ antea in omni differẽtia tpis preteriti: igit̃ neceſſario eueniet: ꝛ ita pꝫ idẽ abſurdũ ſequi poſito caſu ſiue nõ poſito caſu.

¶ Si itaqꝫ hec abſurda ſunt: illa impoſſibilia ſunt. videmus enĩ futuroꝝ principiũ eẽ: tum ab eo qđ ꝯſultamus: tum ab eo qđ agimus.

Cõ.55. ¶ Ea que dixerat: declarat eſſe impoſſibilia: ꝛ primo ꝓponit: ꝺ: ꝛ inqt. [Si itaqꝫ.] ſubaudiui in greco abſurda ſunt illa etiam ſubaudiui impoſſibilia ſunt: ꝛ hoc ꝓbat primo in ſingularibus ꝯtingentib9 ſic. ea oĩa quoꝝ nos ipſi dñi ꝛ principia ex toto ſumus ſunt ꝯtingentia. hĩgit minorẽ dicens. videmus enĩ futuroꝝ pncipiũ eẽ: tum ab eo qđ conſultamus: tum ab eo qđ agimus. Igitur extrema contradictionis ſunt in ſingularib9 futuris penitus cõtingẽ-

Actionũ genera. tia ad vtrunqꝫ. ¶ Animaduerſione dignum ꝙ in nobis ſunt tres actionũ ſpẽs. altera que ſpectat penitus ad eaꝫ anime partẽ que dĩ viuifica: ab alijs vegetatiua: vt nutritio: auctio: ꝛ generatio: ꝛ he pro maiori pte ſũt neccĩe: ꝛ nutritio ꝛ auctio ſine iminutio: quicqd ſit gñatio que nõ fit in nobis. Alia que ſpectat ad aĩam ſenſibilẽ: vt appetitus: ſenſus: ꝛ motus: ꝛ he ẽt pro plurib9 ptib9 ſũt neccĩe vt ſenſus: cũ enim tangimur: neccio ſentimus: ꝛ fortaſſe appetimus: lꝫ poſſint rõne moderari: q̃ vo ſpectãt ad rõnalem ptem: he ſunt penit9 anime rõnali ꝛ nobis ſubdite: ꝛ haꝝ dñi ſumus oĩno: ꝛ de his Ariſtoteles loquitur.

¶ Et cum in his que non ſemper actu ſunt: ſit omnino aliquid poſſibile eſſe ꝛ non eſſe. Silr in is in qbus ambo ꝛ eſſe ꝛ non eſſe ꝯtingunt: ſit etiam vt in illis ſint fieri ꝛ non fieri.

Cõ.56. ¶ Scđo idẽ ꝑſuadet in vlib9 de futuro: vbi debes ſcire ꝙ rerũ q̃dã ſunt que oĩno nõ ſemꝑ actu ſũt: ſꝫ frequẽter vt effectus naturales: quedam que eq̃liter ſunt ꝛ nõ ſunt vel rarenter ſunt vt fortuita: ideo accipit ꝙ taꝫ in primis rebus ꝙ in ſecũdis eſt poſſibile eſſe ꝛ poſſibile nõ eſſe: ꝛ infert ꝙ ꝓpter hoc opꝫ vt in illis vtriſqꝫ ſit poſſibile fieri ꝛ nõ fieri: ꝛ ſyllogiſmus eſt ea in qbus eſt poſſibile eẽ ꝛ non eſſe: eſt poſſibile fieri ꝛ nõ fieri: hec eſt maior: dat minorem dicens: ꝛ cũ in his que nõ ſemper actu ſunt: ſit oĩno aliquid poſſibile eẽ ꝛ nõ eſſe: vt ſunt res naturales que plerunqꝫ ſunt. Similiter in his in qbus ambo ꝛ eſſe ꝛ non eſſe cõtingunt: vt fortuita: hec eſt minor: dat cõcluſionem dicens: ſit etiam vt in illis ſint fieri ꝛ non fieri: ꝛ ita contingentia que deſcribitur per poſſibile fieri ꝛ nõ fieri. Hec eſt ratio Ariſtotelis.

¶ Plura etiam nobis perſpicua ſunt ſic ſe habere: veluti veſtimentum hoc ſcindi poteſt ꝛ non ſcindetur: ſed prius ꝯteretur. Poteſt etiã ſimiliter non ſcindi: non enĩ poſſet ipm prius conteri: niſi potuiſſet non incidi. Quare ꝛ in alijs futuris idem erit: quaecunqꝫ ſm̃ taleꝫ dicuntur potentiam.

¶ Hic ponitur tertia ratio per exẽplum: ꝛ põt cõponi ſic Cõ.57.
ſyllogiſmo expoſitorio: hoc. vꝫ. veſtẽ incidi eſt ꝯtingẽs: hoc eſt aliqđ futuroꝝ: igit̃ aliqđ entiũ futuroꝝ nõ neccĩo eueniet. Igitur ab equiualẽte non oĩa futura neceſſario euenient. Aut forte arguit exemplo per ſimile iudicium ſic. veſtem incidi eſt cõtingens: igitur in alijs futuris ſimiliter inquit. plura etiã perſpicua ſunt ſic ſe hr̃e: vtpote veſtimentũ hoc ſcindi põt: ꝛ nõ ſcindet̃: ſed prius ꝑ tpa poſt ꝯteretur: igitur ſcindi poteſt ꝛ ſi nõ ſcindetur. Silr põt ẽt nõ ſcindi: nõ enĩ poſſet ipm prius pro tpe poſt cõteri: niſi poſſet nõ ſcindi: igitur põt ſcindi: qꝛ non cõteri: ꝛ nõ ſcindi: qꝛ cõteri ꝛ ita ſcindi ꝛ nõ ſcindi: q̃re vt in hoc vno ita ẽt in alijs futuris erit idẽ quecũqꝫ ſm̃ talẽ dicũtur potẽtiã. ecce quo modo ſyllogiſmus eſt ab vno exemplo ſimili ad cetera. Fecit enim hoc exemplum in cõfirmationẽ ꝓpter hebetes: quos exẽpla fortaſſe magis mouent ꝙ rationes etiam demonſtratiue.

¶ Perſpicuuꝫ ergo non omnia neceſſario aut eſſe aut fieri: ſed alia quidem eſſe ad vtrũlibet contingentia: de quibus non magis affirmatio ꝙ negatio erit vera vel falſa. Alia vo talia eſſe vt ipſorum magis atqꝫ frequentius alterum eueniat: modo quidem alterũ fieri contingat: alterum vo minus.

¶ Ex is rõnibus cõcludit cõcluſionẽ ꝛ inquit. perſpicuũ Cõ.58.
ergo nõ omnia neceſſario aut eſſe aut fieri. hec cõcluſio verum declarat quot modis eſſe poterunt cõtingentia: ꝛ enumerat duo cõtingẽtiũ genera: eſt enĩ quoddã cõtingens equale ſiue infinituꝫ qđ poteſt equaliter eſſe ꝛ non eſſe vt moueri Socratẽ: eſt ꝛ cõtingens natum: qđ ſi eſt aptum magis ꝛ frequentius euenire: dicit̃ cõtingens natum frequẽter aut plerunqꝫ vt caneſcere in ſenectute. ſi vo minus aptũ euenire: dicit̃ cõtingens rarum: ꝛ hec eſt concluſio textus. De his dicemus in 2° inquit. Sed alia quidẽ eſſe ad vtrũlibet cõtingentia: de quib9 non magis affirmatio ꝙ negatio erit vera vel falſa. Alia vo talia eẽ Soſo totũ qõnis e primo qđ.
vt ipſoꝝ magis ꝛ frequentius alteruꝫ vt affirmatio vel negatio eueniat: modo quidem alterũ fieri cõtingat alterum minus: ꝛ iſte ſunt ſpecies ꝯtingẽtie. ¶ Per hec habet̃ ſolutio ad queſtionẽ principalẽ: querebat̃ enĩ vtrũ

in ꝓpõnibus

in ꝓpōnibus ſingularibus de futuro altera pars ꝯdictionis ſit determinate vera: altera determinate falſa. ❡ Solutio eſt ꝙ in neceſſarijs de futuro altera eſt determinate vˢa: altera determinate falſa. Qm̄ ſol orietˀ neceſſario ⁊ determinate: vel nō orietˀ. Siľr ſol exn̄s in leone neceſſ̄o ⁊ determinate eſtuabit: aut nō eſtuabit. Itēqꝫ ſol exn̄s in capricorno determinate hyemabit aut nō hyemabit. In illis vˢo q̄ de futuro ſūt ꝯtigētī lꝫ neutra ꝯdictiōis ꝑs ſit determinate vera: neutra determinate falſa: tn̄ in illis de futuro ꝯtingenti plerunqꝫ: altera pars ꝯdictionis eſt magis apta euenire q̄ʒ altera: vt lꝫ neutra haꝝ determinate eueniet hō in ſenectute caneſcet: aut nō caneſcet. Illa ꝯdictionis pars videlꝫ caneſcet frequētius ⁊ aptius eueniet. In his vˢo q̄ de ꝯtingenti ſunt eq̄li: lꝫ altera eueniet: neutra tn̄ determinate aut eueniet: aut frequentius vel aptius. ❡ Hec eſt ſolo dubitationis. Siľis ſolo eſſe pōt in ꝯtigētibus de p̄ſenti. nā ꝓpōnes de futuro equipollēt: aut inferūt ſimiles de preſenti cum modo ꝯtingētis vt cras erit nauale bellū. Igitˀ ꝯtingit nauale bellum eſſe. Vel nauale bellū erit: aut nauale bellum non erit. Igitˀ ꝯtingit nauale bellū eſſe vel nō eſſe. Et ita quicquid dicitur in illis de futuro: vult eſſe intelligendum in his de p̄ſenti in mā ꝯtingētī. Hec Ariſtoteles de queſtione.

❡ Id igitur quidem quod eſt quādo eſt: neceſſe eſt eſſe. ⁊ id qđ non eſt quando nō eſt neceſſe eſt non eſſe: non tamen aut omne qđ eſt eſſe neceſſe eſt. Aut omne qđ nō eſt nō eſſe neceſſe eſt. Non enim idem eſt omne quod eſt neceſſario eſſe: cum eſt. ⁊ ſimpliciter neceſſario eſſe. Et de eo quod non eſt ſimili modo.

Cō.59. ❡ Cum Ariſtoteles terminauerit illam q̄ōnē: an in futuris ꝯtingentibus altera pars ꝯdictionis ſit determinate vera: altera determinate falſa ſolū quo ad partē negatiuā videlꝫ ꝙ nō ꝓpter impoſſibilia enarrata: nunc vult declarare: an in illis ſit aliquo mō neceſſitas. Et p̄mo ꝓponit quot modis dicatˀ neceſſariū: ſiue neceſſaria veritas: ⁊ vult ꝙ neceſſariū bifariā dı̄ ſimpľr videlꝫ ⁊ ex ſuppōne ſiue ꝯditione. Simpľr q̄dē neceſſariū eſt vt ſolē oriri: aut ipſuꝫ reddi in capricornū. Ex ſuppōne vˢo neceſſariū id eſſe qn̄ eſt. Aut id nō eſſe qn̄ non eſt: vt Socrates currit qn̄ currit. Aut Socrates nō diſputat qn̄ nō diſputat. Hoc enim eſt neceſſariū nō abſolute: ſed ex ſuppōne. Inquit. id igitˀ quidē quod eſt qn̄ eſt: neceſſe eſt eſſe: vt Socrates qn̄ currit: neceſſario currit. Et id quod nō eſt: qn̄ nō eſt: neceſſe eſt nō eſſe: vt Socrates nō diſputat qn̄ nō diſputat. Et locutus eſt per terminos trāſcēdētes vt eius ſermo ſit vniuerſalior ⁊ oībus ꝯueniēs. Hoc eſt primū membꝛuꝫ: deinde tāgēs ſcđm inquit. nō tn̄ omne qđ eſt: abſolute neceſſe eſt eſſe. Aut omne qđ nō eſt: neceſſe eſt nō eſſe. Nam Socratem currere abſolute non neceſſe eſt. Nec abſolute neceſſe eſt non currere. Sed bene aut dū currit: aut dū nō currit. Cuius cām ſubſcribit. ⁊ inquit. Nō enim idem eſt oē qđ eſt neceſſario eſſe cū eſt. Et ſimpľr neceſſario eſſe: ⁊ de eo qđ non eſt ſimili modo eſt dicēdū. Nā nō eſt idē neceſſario nō eſſe cū nō eſt: ⁊ neceſſario nō eſſe ſimpľr. Sic igitˀ duplex eſt neceſſariū. ex ſuppōne: ⁊ ſimpľr. Philoponus vˢo p̄mo prioꝝ auctoritate Alexādri ⁊ Soſigenis ſubdiuit neceſſarium ex ꝯditione: qꝛ pōt eſſe aut ꝯditione cadēti in ſubiecto vt omne qđ currit: neceſſario mouetˀ duꝫ currit. Aut cadēti in p̄dicato: vt Socrates ſedet neceſſario duꝫ ſedet. Quā diuiſionē Ariſtoteles in 2° huius vlterius examinabit. Nunc vˢo ſit dictum in tantum.

❡ Et in contradictione etiam ratio eadem eſt. Oē nāqꝫ eē aut nō eſſe neceſſe eſt: itemqꝫ aut fore aut non fore. Nō tn̄ neceſſe eſt diſiūctiue alterum fore. Ceu neceſſe eſt quidem cras nauale bellū fore: aut nō fore. Nō tn̄ fore nauale bellū cras: neceſſe eſt: neqꝫ rurſus nō fore. at tamen fore aut non fore neceſſe eſt.

❡ Premiſſa diſtinctione verbi neceſſarij: nūc applicat illam ad rem. ⁊ declarat quo modo in enūtiationibus de futuro eſt neceſſitas: ⁊ vult ꝙ in illis de futuro reperitˀ neceſſitas ſimpľr: quotiēs ſit vna cathegorica de altero extremoꝝ diſiūcto. verbi cauſa. neceſſe eſt cras nauale bellum fore vel nō fore diſiūctim videlꝫ tenēdo extrema: quotiēs vˢo ſiūt plures cathegorice in vna diſiūctiua: in illis nō pōt eſſe neceſſariū. Nō enī neceſſe eſt cras nauale bellū fore. Aut neceſſe eſt cras nauale bellū non fore. Sūt eniꝫ he due cathegorice ambe falſe. Inquit. ⁊ in ꝯdictione hoc eſt diſiūctione facta inter ꝯdictorias rō eadem etiaꝫ eſt vt in illis dicatˀ neceſſitas. Oē nāqꝫ eſſe aut nō eſſe neceſſe eſt quo ad illas de p̄ſenti. Itemqꝫ aut fore aut nō fore diſiūctim. ſ. tenēdo illa: ⁊ ita cathegorica de extremo diſiūcto neceſſaria eſt: ⁊ in illis de p̄ſenti: ⁊ in illis de futuro. Nō tn̄ neceſſe eſt diſiūctiue ⁊ in hypothetica diſiūctiua alteꝝ fore. Exēpluꝫ ponit: ⁊ inquit. Ceu neceſſe eſt q̄dē cras nauale bellū fore: aut non fore. Nō tn̄ fore nauale bellū cras neceſſe eſt: neqꝫ rurſus nō fore neceſſe eſt. Attamen fore aut non fore neceſſe eſt. Cō.60.

❡ Sed dices quo mō eſt neceſſariū in illis ex ꝯditione. Dubitatio
❡ Dicēdū ꝙ in illis eſt neceſſariū ex ꝯditiōe: dū videlꝫ futuꝝ eſt: vt cras nauale bellū fore neceſſe eſt qn̄ eſt futuꝝ: aut nō fore quādo nō eſt futuꝝ. Solutio ❡ Animaduerſione tn̄ dignuꝫ ꝙ fortaſſe neceſſitas reꝑta in cathegorica de extremo diſiūcto eſt neceſſitas nō ſimpľr vt expoſui: ſed ex ꝯditione: qꝛ neceſſariū alteꝝ: ſi alteꝝ neceſſe eſt eſſe. Notabile Abſolute vˢo in illis nullatenus aliquid reperitˀ neceſſarium. Et hoc eſt tutius dictum. Alˢ vˢo dixi ꝙ illa. nauale bellum erit vel nō erit: eſt neceſſaria ſimpľr: qꝛ ſua ꝯdictoria. nō nauale bellum erit vel nō erit eſſe ſimpľr impoſſibilis. vt patet per equiualentem que eſt copulatiua facta ex partibus cōtradictorijs: vt nauale bellum erit: ⁊ nauale bellum nō erit: que eſt ſimpliciter impoſſibilis: tu vˢo conſidera.

❡ Quare cū orationes ita ſint verae: veluti res ipſae: perſpicuum ſimiliter neceſſario ſe habere ⁊ in contradictione: quemadmodum ſic ſe habent ea quae ad vtrunqꝫ eſſe: aut fore contraria poſſunt: quod quidem contingit in his quae nō ſemper ſunt: aut non ſemper nō ſunt. Harum enim rerum alteram contradictionis partem veram aut falſam eſſe neceſſe eſt: non tamen hanc vel illam: ſed vtraqꝫ contigerit. Fit etiam vt magis quidem vera ſit altera: nō tamen vera iam aut falſa.

❡ Hactenus de rebus ipſis: nunc ad orationes que a rebus proficiſcūtur ſermonem ꝯuertit. Et breuibus vult ita eſſe in orationibus: veluti nunc dictum eſt in rebus. Cō.61. At in rebus quo modo nō ſit neceſſitas abſolute: ⁊ quomodo eſt dictum eſt. Igitur ⁊ in orationibus pari modo eſt dicēdum. Inquit. quare cum orationes ita ſint vere: veluti res ipſe: perſpicuꝫ ſimiliter neceſſario ſe habere

ꝛ in ↄtradictione talium enūciationum:quemadmoduꝫ
ſic ſe habēt ea quę ad vtrūqꝫ eē:aut fore ↄtraria poſſūt.
Et declarat in quibus.ꝛ inquit.quod quidem ↄtingit in
his:quę nō ſemper ſunt:aut nō ſemper non ſunt: qualia
ſunt ↄtingētia:quę ſūt nō neceſſaria:quę ſemper ſūt.Aut
impoſſibilia quę ſemper nō ſūt. Harū enim reꝝ(vt di
ximus)alteram ↄtradictionis partem veram aut falſam
eſſe neceſſe eſt:nō tñ hāc vel illam diſiūctiue:ſed vtraqꝫ
ↄtigerit diſiūctim.¶ Sed dices cū neutra ſit neceſſario
vera:eſt ne altera magis apta fieri vera:ꝙ̄ altera?Re-
ſpōdet fit etiam vt magis quidem vera ſit altera: vt in
ↄtingētibus plerūqꝫ:vt Socratem fore canuꝫ in ſenio
ꝙ̄ nō fore. Nō tamē vera iam determinate ꝛ neceſſario
aut falſa determinate.Sic igitur patet in cōtradictione
de futuris neceſſario alteram partem fore verā diſiun-
ctim. Neutram autem diſiūctiue aut determinate.

¶ Quare patet non omnium affirmationuꝫ ꝛ
negationum oppoſitaꝝ:alteram neceſſario ve
ram eſſe:alteram falſam. Non enim quemad-
modum in his quae ſunt:ſic ſe habet ꝛ in ijs q̄
non ſunt quidem. Eſſe vero aut non eſſe poſ-
ſunt. Sed veluti dictum eſt.

Cō.62. ¶ Epilogat ſolutionē:ꝛ cauſam ſolutionis.ꝛ īquit.quare
patet nō oīuꝫ affirmationū ꝛ negationū oppoſitaꝝ:alte-
rā neceſſario verā eſſe:alteram falſam.Cuius cām epilo
gat dicēs. Nō eni queādmodū in his quę ſūt: vt ſūt illę
de ineſſe:aut neceſſario ieſſe:ꝛ de p̄ſenti:ſic ſe hꝫ ꝛ in his
quę nō ſūt quidem:eſſe vero poſſūt.Ut ſūt illę de futuro.
Sed veluti dictū eſt.Dictū eſt eniꝫ ꝙ neceſſario in illis
de futuro diſiūctim altera ē vera. Nō tñ neceſſario hęc
vera:vel illa neceſſario falſa. Hinc ſorticolę ſumūt: cui-
libet ꝓpōni de futuro verę reſpōdet aliqua de p̄ſenti:q̄
quǫqꝫ erit vera:nō tñ ecōtra cuilibet de p̄ñti rñdet vna
Nō de re- de futuro:quę fuit aliqñ determinate vera. ¶ Quęrunt
rū ↄtingē- iuniores an quodlibet ↄtigēs neceſſario eueniat.ꝛ mltis
tia. rōnibus arguūt ꝙ ſic.p̄mo aliqđ ↄtigēs neceſſario eue-
p̄ma rō niet.Igiť quodlibet:tenet ↄña:qꝛ nō maior eſt ratio de
vno ꝙ̄ de oībus.Antecedēs declarať de aīa antichriſti:
qm̄ aīa antichriſti aliqñ neceſſario erit. Igitur aīa anti-
chriſti neceſſario erit.Tenet ↄña ab iferiori ad ſuuꝫ ſu-
perius.Antecedēs vero declarať:qꝛ poſt.a.iſtās i quo erit:
2ª neceſſario erit:cum ſit ſempiterna.¶ Scđo ad idē.tem
pus in quo aīa antichriſti neceſſario erit:neceſſario erit.
Igiť aīa antichriſti neceſſario erit.Tenet ↄña.naꝫ poſt
a.tēpus aīa antichriſti neceſſario erit.Et tēpus poſt.a.ne
ceſſario erit.Igiť ꝛ aīa ipſa neceſſario erit.¶ Scđo p̄n-
cipalr̄ arguiť.de neceſſitate oē futuꝝ erit:quodlibet cō-
tingēs eſt futuruꝫ. Igitur de neceſſitate oē ↄtingēs erit.
Tenet ſyllogiſmus ex maiori de neceſſario ꝛ minori de
3ª ineſſe.¶ Tertio accipio aliquod ↄtingēs.vbi cā.a.ꝛ ſi-
gno oēs cās ꝓmouētes ad.a.ꝑ ipſuꝫ.b.ꝛ oēs impediētes
ad.a.per ipſuꝫ.c.Et arguo.aut erūt ęque potētes: aut al-
tera pollētior altera.Si ęque potētes: neutra pars erit:
vel ambę erunt.Si altera fortior: ea pars determinate
4ª erit.¶ Quarto.omne ſcitū a deo neceſſe eſt eē.ſꝫ omne
ↄtingēs aut futuꝝ eſt ſcitum a deo. Igiť omne ↄtingēs
neceſſe eſt eſſe.Tenet ſyllogiſmus ex maiori de neceſſa-
rio ꝛ minori de ineſſe.Maior patet: qꝛ ſciētia eſt neceſ-
5ª ſarioꝝ p̄mo poſterioꝝ.Minores oēs ↄcedūt.¶ Quin-
to vt ſit illud futuꝝ qđ aliqñ erit.a.nunc hęc propoſitio
eſt vera.a.erit.Igiť ante inſtās in quo.a.ponetur ineſſe:
fuit hęc vera.a.erit.ſit hęc ꝓpoſitio.a.erit.b.nunc hęc eſt
vera.b.fuit vera.ſed omnis propoſitio de pręterito eſt
neceſſaria.Igiť hęc ꝓpoſitio.b.fuit vera eſt neceſſaria.
Sed.b.ſignificat illam.a.erit.Igitur neceſſario.a.erit:ꝛ
ita vt prius.¶ Sexto ſit aliquod futuꝝ.a.ꝛ quęro vel 6ª
id ſcitur a deo:vel nō ſcitur. Nō poteſt dici ꝙ nō ſciatur
qꝛ ↄtra oēs.Si ſcitur:aut poteſt eſſe ꝙ.a.nō ſit: aut non
poteſt eē.Si nō poteſt eſſe:igitur neceſſario erit ꝑ equi-
pollētiam.Si poteſt eſſe ꝙ nō ſit.Igiť ↄtingit ipſuꝫ nō
fore.ponatur ꝙ nō ſit:cuꝫ omne poſſibile poſſit poni in-
eſſe.Igitur dei ſciētia eſt deceptio.¶ Septimo aliquod 7ª
ſciēs futura neceſſario erit.Igiť omnia neceſſario erūt.
probať:qꝛ nō poteſt eſſe ſciēs futura:niſi futura neceſſa
rio erūt.¶ Octauo lignū corrumpeť:igitur ligꝰuꝫ erit. 8ª
Antecedēs eſt neceſſarium:igitur ꝛ ↄſequens. ¶ Nono 9ª
cęlum neceſſario agit:ꝛ nullum agēs hic pōt illius actio-
nem impedire.igitur actiones neceſſario erunt. Prima
pars patet.ſaltem apud Ariſtotele:ꝫ.Scđa declarať:qm̄
nulla cauſa pōt impedire actionem alterius:niſi ſit aut
tantę potētię:aut maioris. Modo nihil hic inferius eſt
maioris: aut tātę potētię quātę cęlum. Cum nec anima
humana: qm̄ illa eſt in minori magnitudine ꝙ̄ aīa cęli.
¶ Decimo ſpeciatim arguūt de actionibꝰ noſtris. Qm̄ 10ª
omne neceſſario agēs in ea:quibus actiones noſtrę mu-
tātur:actiones neceſſario mutat. Sed cęlum neceſſario
agit in complexionem:qua aīa ipſa in agendo mutatur:
vt in libro phyſionomię.ꝛ in primo de aīa diciť. Igiť vt
p̄us.¶ Undecimo pollētior eſt virtus cęli:ꝙ̄ cuius vis 11ª
rei nālis.Sed aliqua virtus alicuius rei nālis pōt neceſ
ſario animę actiones mutare vt humor in morbis:ꝛ vi-
nū in ebrijs.igitur ꝛ virtus cęli. ¶ Ultimo ſuppono ꝙ 12ª
cęli ꝛ ſtellarum motus:ꝛ lumina:ꝛ configurationes ſint
propter nos. Hoc oēs aſſerūt.Scđo peto media in fineꝫ
eſſe fruſtra:quotiēs ijs poſitis:poteſt finis non eſſe: aut
aliter eſſe.Tūc arguo.ſit vna cęli ↄſtitutio quę protēdat
Socratē eſſe impium:aut igiť neceſſario erit:aut poteſt
nō eſſe.Si primū:habeť ꝓpoſitum.Si ſcđm:tūc mediū
in illam finem erit fruſtra.¶ In iſto q̄ſito eſt multoruꝫ Poſitio
ſtoicoꝝ poſitio:quę ait oē ↄtingēs neceſſario fore.vnde ſtoicoꝝ
in rebus duas ſtatuūt naturas:neceſſariā videlꝫ ꝛ impoſſi
bilē.neceſſariam quidem:qꝛ omne qđ eſt:neceſſario eſt:
ꝛ omne qđ erit vel pōt eſſe:neceſſario erit. Impoſſibilē
vero:qꝛ qđ nō eſt:impoſſibile eſt eſſe:ꝛ quod nō erit: ipoſ-
ſibile eſt fore.¶ Mouētur aūt potiſſimum:qm̄ oīa cō- Motiua
tinētur in ordine ſecūdaꝝ cauſaꝝ:quod fatum vocant. ſtoicoꝝ
Et hic ordo in prouidētia ſiue dei pręſciētia. Modo nō
vidēt quo nā modo cum fati neceſſitate: ꝛ dei ꝓuidētia
ſtare poſſet cōtingētia. Hinc ↄcludūt finem eſſe ſtabili-
tum:ꝛ media in finē etiā. Propterea nos nō ↄſultamus:
qꝛ pōt ſic ꝛ bene finis euenire.Sed ſi bonus finis eſt cō
ſtitutus in fato atqꝫ ꝓuidētia:bonam ↄſultationem pre-
cedere neceſſe eſt.¶ Huius poſitionis videntur multi Auctores
aſtronomi vt Hermes vetuſtiſſimꝰ author:Necepſus
quoqꝫ ꝛ Petoſiris:ꝛ de noſtris Maternus:atqꝫ Mani
lius.De exteris Albumaſar:ꝛ plurimi Mauri:Setiriō
poſſidonius:atqꝫ Phrenicius. Huius quoqꝫ videtur ꝛ
Cicero i iiº de diuinatione. Lucius quoqꝫ Apulleiꝰ Her
metis ſectator in his q̄ ſcribit de nā deoꝝ. Seneca i tra-
gedijs.Ouidius.Tu ſola dicēs iſuperabile fatum nata
mouere potes.Maro.Manēt imota tuoruꝫ fata tibi.ꝛ
in 6º.Deſine fata deum flecti ſperare pręcādo. Huius ꝑ-
terea poſitionis plurimi pħi fuere:vt Democritus: He-
raclitus:Empedocles:ꝛ multi epicureoꝝ. ¶ Plato vero 2ª poſitio
in Thimeo ait:nihil eſſe vel fore neceſſarium:niſi deuꝫ.
Nam cum oīa dependeant a diuina volantate: ꝛ illa ſit
penitus libere ꝛ contingēter agens:etiam omnia ab illa
penitus ↄtingēter proficiſcūtur. Huius poſitionis ſunt

nr̃i theologi: ⁊ in illa oīs ſane cōcordat poſitio. Dicimus
enī eē in rebus ſimplr̃ neceſſariū deū ſolū. Cetera eē ab-
ſolute ꝯtigētia: eē tñ q̄dā neceſſaria ex ſuppōne: nō nega
3ª poſitio mus. ⸿ Alij q̄ſi īter hec mediātes diſtiguūt. nā effectus
q̄dā ſūt quoꝝ cauſe totales atq̄ ꝑncipales ſūt corpa ce-
leſtia: vt ortus ſydeꝝ: decurſus ſtellaꝝ ꝑ. 12. ſigna: ꝯfigu
rationes eclipſes: ⁊ id gen⁹: ⁊ hos effectus neceſſario eue
nire autumāt. Alij ſūt effect⁹: ad quos ſtelle nō ꝑncipalr̃
ꝯcurrūt: ſed diſpoſitiue. ⁊ hi nō vna rōne ſūt: q2 ad alios
ꝑncipalr̃ ꝯcurrit nā: vt mot⁹ elemētoꝝ: ſtirpiū ⁊ aialiū:
⁊ id genus. ⁊ huiꝰ etiā neceſſario eueniūt. Ad alios vo ꝯ-
currit volūtas: vt actiones nr̃e: ⁊ ad haꝝ euētus ꝯcurrūt
celi afficiēdo atq̄ diſponēdo. Sed cū nos ſimus illoꝝ
dñi: tādem ꝯtigēter e nobis ꝑficiſcūtur. Et breuiter aiūt
ꝙ rebus exiſtētibus: ⁊ ad imaginationē ablata omni vo
lūtate ⁊ humana ⁊ diuina: oēs euētus neceſſario agūtur
atq̄ fiēt. Huius ſnīe Criſippus tarſenſis cleontis audi-
tor in li° de fato: quē etate. 80. annoꝝ ſcripſerat: eſſe vi.
Poſitio peripathe ticoꝝ. ⸿ Peripathetici vo nām reꝝ in tres diuiſere. Nā aliaꝝ
dicūt neceſſariā vt celeſtiū ⁊ diuinoꝝ: ⁊ eoꝝ oīuz q̄ ma-
terie ⁊ ꝯrij ſūt experta. Aliaꝝ īpoſſibilē: veluti eoꝝ que
nō ſūt: nec in viribus ꝯtinētur cauſaꝝ: vt hipocētauri.
⁊ id genus. Aliam vo ꝯtingētē īter hec mediā: que ſi eq̄-
lis ſit ad vtrūq̄ ꝯtingēs reddit īfinitum: ſi ad alteꝝ ma-
gis apta: ꝯtingēs facit natū. Hoꝝ ꝯtingētiū due ſūt cau-
ſe: nā videlz ipſa: que eſt cauſa vniuerſalis oīum cōtin-
gētium. Atq̄ volūtas humana ſaltē actionuz nr̃aꝝ ꝑ ſe:
multoꝝ alioꝝ ꝑ accidēs. Nā lz actiones aialiuz ⁊ rerum
nāliū ſint determinate cū proficiſcātur a nā illoꝝ: vt vo
ſubdūtur humane volūtati ꝯtingētiā ſubeūt. Qua rōne
fit vt ſublata volūtate nr̃a ⁊ dei: adhuc in rebus pōt eſſe
ꝯtingētia que ꝑficiſcitur a nā. Nā lz vnūquodq̄ in ſui
actionē ſit limitatū: tñ ꝑpter ꝯcurſuz plurium cauſaruz
Difficultas adhuc pōt euētus ꝯtingēs eſſe. ⸿ Ea vo que peripathe-
ticis q̄ōnē maximā faciūt: ſūt duo. Primū q̄uo cū reruz
ꝯtingētia ſtat ꝓuidētia diuina. Cū illa ſit nō niſi neceſſa-
rioꝝ. Scđo q̄uo ſtare pōt cū neceſſaria celi cauſalitate.
Auer. pō ⸿ Ad que Auerroes in multis locis rñdēs. Primū eui-
tare enititur ꝑ hec ꝙ deus ꝓuidētiā reꝝ nō hz particu-
larē: cuz cognitio particulariū ſit extra ſciētiam ⁊ doctri
nam. Sed reꝝ ꝓuidētiā hz vniuerſalez aliqua ex parte:
ſub quo ſane mō neceſſitatē habēt. Scđm vo euitat q2
celum ſolum cauſam vniuerſalē ꝑ ſui lumē ⁊ motū reꝝ
dicit. Nā res ipſe ſuis a primis cauſis ꝑficiſcūtur e celo
Cōfutatio vt ab vniuerſali cauſa. ⸿ Sed hec que dicit ſūt ꝯfuta-
ta a nobis in multis locis libri deſtructio deſtructionuz.
Et arguiť nūc. deus eſt cauſa entis vt ens. igiť oīuz mo-
doꝝ entis: ſed modi entis ſūt neceſſariuz ⁊ ꝯtingēs: vt 5°
meta. habeť. Igiť cauſa entis ꝯtigētis: ⁊ neceſſarij. Igiť
cū dei cauſalitate ſtat ꝯtigētia. Quo vo ad celeſtē cauſa-
litatē arguo. Nā aīa q̄ nulli corporee ipreſſioni ſubditur
pōt diſponi ad ꝯriū: ⁊ nō ſequi nām illius diſpōnis. mō
rōnalis aīa nulli ipreſſioni corporee ſubdiť. Igiť poteſt
diſponi a celo: ⁊ illius diſpōnis eligē ꝯriū. Qua rōne cuz
cauſalitate celi ſtat ꝯtingētia actionuz nr̃aꝝ. Hinc pz ꝙ
triplex ſit nā videlz neceſſaria: q̄dā penitus ꝯtingens: q̄-
dā īpoſſibilis: ꝓpōnis neceſſarie in nā ſūt neceſſaria: ve-
lut de neceſſitate ſol exoriť. ꝓpōnes ꝯtingētes ſūt in nā
ꝯtingēti: que ſi exierint ad actū: ꝓpōnes erūt de ineſſe. ſi
nō exierint ad actū: ſūt de ꝯtingēti. Propoſitiones vo ī-
poſſibiles in nā ſūt de īpoſſibili. Huius pōnis fuit Pto-
lomeus oīuz mathematicoꝝ ꝑnceps in ꝓhemio libroꝝ
apoteleſmatū: vbi pluribus rōnibus ꝓbat fatū: quod in
ſtellaꝝ ꝯſtitutionibus ꝯſiſtit: rebus nō neceſſitatem ipo
nit. Sed afficit ad alterā ꝯtigētis ꝑtē. ⸿ Tūc ad rōnes.
Ad ꝑmā ſorticole tenēt aīaz antichri poſt. a. iſtās adhuc
ꝯtigēter eē. Nā qđ ſemel eſt ꝯtigēs: ſemꝑ eſt ꝯtigēs: ꝑpe
tuari tñ eā fatenť volūtate diuina: vt Plato etiā in Thi
meo ait. Alij peripathetici tenēt aīam antichriſti poſt. a.
neceſſario eē: ⁊ ita ꝯcedūt aīaz antichriſti aliq̄ñ neceſſa-
rio eē: nō tñ valet. igiť neceſſario erit. Cū arguať. a. ſz q̄d
ad ſimplr̃. ⸿ Ulteri⁹ ad 2m ꝯcedūt. ſorticole tpē in quo
erit aīa antichriſti neceſſario aliq̄ñ fore: nō tñ aīaz anti-
chriſti fore neceſſario: q2 in illo tpe q̄ñcūq̄ erit: aīa illa
ꝯtigēter erit. ⸿ Ad 2am ꝑncipalē rñdet Auer. ⁊ ēt Ioan-
nes grāmaticus ꝑ ꝑoꝝ ꝙ ex maiori de neceſſario ⁊ mi-
nori de ineſſe: ꝯclō ſit de nec̄io ꝯditionato: q̄uo ꝯcedo ꝙ
oē ꝯtigēs erit nec̄io īq̄uātū futuꝝ: veluti valz ō nec̄io. oē
currēs moueť. Socra. currit. igiť de nec̄io Socr. moueť
īq̄uātū currit. Hec res ſatis diſputata ē in li° ꝑoꝝ. ⸿ Ad
3m rñdēt ſorticole caſuz eē īpolez: q2 nō pñt accipi oīa
q̄ pñt ipedire: nec oīa q̄ pñt ꝓmoueř ad aliqđ fore: cū illa
ſint īfinita. ⸿ Ad 4m dōm vt ad 2m: erit enī ꝯclō ō ne-
ceſſitate ꝯditionata. vz. ꝙ oīa futura nec̄io erūt vt ꝑſcita
q̄ abſolute nō nec̄io erūt. ⸿ Ad 5m dici pōt ꝙ oīs de ꝑ-
terito ē nec̄ia: cui⁹ vitas nō depēdet a futuro: vt ē in ꝓpo
ſito. ⸿ Ad 6m ſorticole ꝯcedūt ꝑdeſtinatū poſſe dānari.
Nō tñ poſſe ꝑdeſtinatū dānari. Nā p° ē in ſenſu diuiſo:
q̄ nō dz poni ieſſe. 2° vo de ſenſu cōpoſito: q̄ requirit vita-
tē momētariā. Theologi ꝯcedūt ꝑdeſtiatū poſſe dānari
⁊ q̄ñ dī ponať ieſſe: nō admittūt: q2 repugnat poſito. Po
ſitū enī ē fuiſſe ꝑdeſtinatū: cui repugnat ipz dānari. Nō
enī captiūculatores aiūt oē polē ē aut admittēdū: aut cō
cedēdū. Sz ſolū cū nō repugnat poſito. Alij ꝑipathetice
magis aiūt oē polē ꝑ ſe ōbē ⁊ poſſe poni ieſſe: ꝑ accñs tñ
nōnūq̄ poni nō pōt: veluti i caſu: vbi ꝑceſſit obligatio il-
li⁹ oppoſiti. Algaçel vo maxim⁹ iter arabes meli⁹ ſatiſfa
cit ⁊ ad rē: aſſerit enī deū ꝓuidē ⁊ ꝑſcire cūcta vētura. ſz
ſua ſcia ē talis vt nō reb⁹ neceſſitatē ponat. Nā vt deus
ſciť q̄d nō ē: ita ſciť q̄uo nō ſcit nos. ſciť enī ꝙ de⁹ nō ſcit
nos: mō q̄ ſcim⁹ res: nā ſcia nr̃a eſt ex nec̄ijs: ⁊ de nec̄ijs.
ſciť āt ꝙ ſcia dei nō ē mō nr̃o. Sz q̄uo ſit: ē nob ignotū: ⁊
ꝑ ꝯñs ignotū nob ē q̄ mō cū dei ꝑſcia ſtat euētuū ꝯtingē-
tia. ⸿ Tūc ad pūctū dico ꝙ de⁹ ꝑſcivit q̄cq̄d erit ō ſocra
te: ⁊ tñ nō ſeq̄ť ꝙ nec̄io oē illō erit. modus vo q̄ illō fieri
pōt ē nobis ignot⁹. ⸿ Sz dices ſcia dei eſt ꝑfectior. igiť
mag̃ ex nec̄ijs ⁊ de nec̄ijs. negať ꝯñs: q2 ſcia q̄ ē nec̄ioꝝ
⁊ ꝯtigētiū ē amplior ⁊ ꝑfectior: cū ſit mltoꝝ q̄ illa q̄ eſt
nec̄ioꝝ tm̃. Sic igiť ſnīa viꝝ iſtū aſſerēdū eſt deū ꝑſcire
cūcta: modus vo q̄ ē ignot⁹. ⸿ Et ſi adhuc cauillabis ds
ꝑſcit ſocratē beādū: aut igiť ſocra. pōt dānari aut nō. di-
co ꝙ pt dānari: ⁊ pt nō dānari. Et cū dī ponať ieſſe. volo
eē poſitū: nō tñ ſeq̄ť. igiť ſcia dei ē deceptio: q2 illa ꝑſcia
fuit cū vtroq̄. Eſſet enī deceptio ſi fuiſſet alteri⁹ tm̃. Mo
dus vo q̄ illa ꝑſcia ſit vtriuſq̄: ⁊ alteri⁹ ē vltra captū hu
manū. ⸿ Ad 7m ꝯcedūt ſorticole aliqđ ens ſciēs futura
nec̄io eē ⁊ fore: accipiēdo ipz formalr̃: nō tñ īq̄uantū ſcit
futura. ⸿ Ad 8m ꝯcedūt aliqđ eē nec̄io corru̇ile: qđ nec̄io
nō erit vt antichrs: q̄ nūc ꝯtigēter erit: ⁊ tñ nec̄io erit cor
ruptibile: nec repugnāt. ⸿ Ad 9m dōm ꝙ aīa pōt ipedi-
re actionē celi: nō q2 ſit maioris vtutis: neq̄ eq̄lis: ſz q2 il
li īproportionata. ⸿ Ad 10m dico ꝙ celū pōt 2r agē in ho
minē. vno mō ipſo adhuc ꝑmanēte debito iſtro ꝑ actio-
nib⁹ ſuis: ⁊ ita celū nō agē pōt in hoīe niſi ꝯtingēter. alio
mō ōſtruēdo iſtrā ꝑ actionib⁹: ⁊ ita nō ē ꝑuare arbitriū:
ſz corrūpe iſtrz agēdi. ⸿ Per idē pz ad 11m. ⸿ Ad 12m
ſolō pz: ſūt enī ſtelle mot⁹: ⁊ ꝯfigu^nes ꝑꝑ nos fine ſcđario:
nec icōuenit illa eē fruſtra re⁹ finis 2⁹. Cuz tñ ſint adhuc
ꝑꝑ finē p^m. P. mlte ſt actiones q̄ euitari nō pñt vt gnō ⁊
corru⁹ ⁊ ꝑꝑea n̄ ſt fruſtra. Qua rōne pz cū celi cāſiltate: ⁊
dī ꝑſcia poſſe ſtare euētuū ꝯtigētiā: quā Auer. ignorauit.

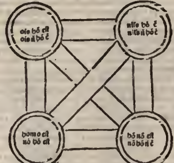
⸿ Primi de interpretatione Finis.

¶ Ariſtotelis de interpretatione Liber ſecūdus Auguſtino nipho interprete ⁊ expoſitore.

Quoniā aūt affirmatio eſt enūtiatio aliquid de aliquo ſignificans: hoc aūt eſt aut nomē aut noie vacans. Unum vero ⁊ de vno id in affirmatione eſſe opꝫ. Dictumqꝫ eſt antea quid nam ſit ⁊ ipſuꝫ nomē: ⁊ qd etiā noie vacās. Ipſuꝫ eni nō hō nomē qdē nō dico: ſꝫ idefinitū nomē. Unū eni quodāmō idefinitū nomē ſignificare vꝫ. Queadmodū ⁊ nō valet nō verbū: ſed indefinitū verbū appello. Erit igitur affirmatio ois atqꝫ negatio: aut ex noie ⁊ verbo: aut ex idefinito noie ⁊ verbo.

Cō.pᵐ Expoſitores latini oēs hic 2ᵐ de iterpretatione librum ꝯſtituūt. In quo expoſitor Thomas Ariſt. de enūtiatione agere aſſerit: q̄tenus per aliqd ſibi additū determinaṫ. Nā in p̄ de enuntiatione abſolute actū eſt. Alij volūt Ariſt. de equiualētia ⁊ ꝯuerſione ⁊ ꝯria enūtiationū pertractare. Sed qcqd ſit de intētione libri: in grecis codicibꝰ hic nō librū 2ᵐ ꝯſtitutū adinueni. Nā Ariſt. hūc librū nō ꝑ partiales libros diuiſit: ſꝫ ꝑ particulas: in quaꝝ qualibet ꝓpriā adiecit itētionē. Nos vō ⁊ more latinoꝝ: ꝑ libros: ⁊ more Ariſt. ꝑ particulas ipſuꝫ diuidemus qñ occurrit. Ariſt. igiṫ hac in preſētē ꝓponit ꝯclionez. ois affirmatio aut negatio ex noie ꝯſtat ⁊ vbo ſiue finitis ſiue ifinitis. Et ita vba lr̄e ad vnū ſyllꝫ ſic reſoluūtur: ois enūtiatio aliqd de aliquo ſignificās: ex noie ꝯſtat ⁊ verbo finitis vel ifinitis. ois affirmatio vel negatio eſt enūtiatio ſignificans aliqd de aliquo. Igiṫ ois affirmatio vel negatio ex noie ꝯſtat ⁊ vbo finitis vel ifinitis. Huius ſylli p̄mo ſumpſit minorē dicens: qm̄ aūt affirmatio eſt enūtiatio aliqd de aliquo ſignificās. hec eſt minor: q̄ ſuſpēſiue legi dꝫ vſqꝫ ibi [Erit igiṫ affirmatio.] Maior vō ex deſcriptione enūtiationis ſuppoſita eſt. ¶ Aiaduerſione tñ dignū non nunq̄ ꝓpōnes accipi in oīone neceſſaria inutiles qdē ad ſyllm: ad aliqd tñ cōmodas vt ad pſyllm: aut ad occultationē: vt inquit Philoponus. nō nunq̄ ad terminoꝝ expōnē: qui in ſyllo aut pſyllo ponunṫ. Interdū vō ad ornatum vt rhetores agūt. aliqñ ad cauillos fieri poſſibiles. ⁊ ꝑꝑ alias cauſas. Ariſt. igiṫ in his q̄ hic ait mlta accepit inutilia ⁊ ad ſyllꝫ ⁊ pſyllm: ſunt tñ addita vt termini maioris ⁊ minoris necnō ꝯclonis itelligant. Propterea declarās qd ꝑ aliqd de aliquo dicere velit: qđ in maiori ⁊ minori accepit. qdue ꝑ nomē ⁊ vbū finitū ⁊ idefinitū itelligat i ꝯclone. Inqt. h̄ āt id eſt id qđ de aliquo dī. ē aut nomē: aut noie vacās: qđ grece eſt anonymon. Tale vō ſiue nomē ſiue anonymon eſſe opꝫ vnū de vno tā in affirmatione q̄ȝ negatione: ſubaudi ſi enūtiationis vnitas ſit ſaluāda. Et q̄ſi ſeſe excuſans. Inqt. dictūqꝫ ē antea qd nā ſit ipſuꝫ nomē: qdqꝫ anonymon: qđ in exēplo repetit dicēs. Ipſum eni nō hō nomē qdē nō dico: ſꝫ aoriſton h̄ eſt idefinitū: ſiue ifinitū: ſiue iterminatū. Sꝫ qꝛ dixit id qđ dī de alio: ⁊ id de quo aliđ dī debeṫ eē vnū: h̄ q̄ſi exponit dicēs: vnū eni nō ſimplr̄: ſꝫ quodāmō quo ad vnitatē ſignificarꝰ idefinitū nomē ſignificare vꝫ. Silr̄ āt ⁊ nō valet nō vbū: ſꝫ idefinitū vbū appello. Hec ſūt p̄miſſa ad terminoꝝ expōnē: q in ſyllo ſunt: qbus addit ſylli ꝯclonē. ⁊ iquit. Erit igiṫ affirmatio ois: atqꝫ negatio: aut ex noie ⁊ vbo: aut ex idefinito nomine ⁊ verbo. Hec eſt ꝯcluſio.

¶ Abſqꝫ āt verbo nulla eſt affirmatio: atqꝫ negatio vlla. Ipſum eni eſt: aut erat: aut erit: aut fit: atqꝫ alia id genus verba ex numero ſūt coꝝ q̄ dicta ſūt. Cōſignificāt eni tēpus. Quare prima affirmatio atqꝫ negatio erit: eſt hō: non eſt hō. Deinceps eſt nō hō: nō eſt nō hō. Rurſus eſt ois hō: nō eſt ois hō. Eſt ois nō hō: nō eſt omnis non homo. Et in temporibus q̄ extrinſecus ſunt: eadem eſt ratio.

¶ Quia enūtiationē ꝯſtare ex noie nemo dubitat: cū nomē ſit enūtiatōis p̄ncipaliſſima pars: q̄ ⁊ vbū ⁊ enūtiatio ipſa fere tota ꝑficiſciṫ. ad dnotādū vbū ad enūtiationeꝫ nō minꝰ neceſſuꝫ eē: ait [Abſqꝫ āt vbo nulla ē affirmatio atqꝫ negatio vlla.] Inſuꝑ ne qs credat illđ ſolū de vbo p̄ſenti eē itelligēdū: ad cetera tpa aiaduertēs. inqt. Ipꝫ. n. ē de p̄ſnti: aut erat ſiue fuit de p̄terito: aut erit de futuro: aut fit i ꝯtigētibꝰ atqꝫ alia id genꝰ vba ſiſuꝫ tēpoꝝ: aut ꝑſonaꝝ ex numero ſūt coꝝ q̄ dcā ſūt i liꝰ p̄ eē necīa enūtiatiōi. Quia dixerat enūtiatiōes fieri ex noie ⁊ vbo: ⁊ ex anonymo ⁊ vbo vacāte: qs iter has ſit ordo in oppōnibꝰ ſubſcribit: ⁊ inqt. q̄re (vt vno vbo vtar) enūtiationes de vbo ⁊ noie: p̄ores ſūt eis q̄ ſūt de anonymo ⁊ vbo vacante. Sūt. n. ille ſimpliciores. he vō ꝑ additionē dicte. Et q̄ dicit patēt. ¶ Debes ſcire ꝙ ſubiecit exēpla in ꝑticularibꝰ ⁊ ſingularibꝰ. In ꝑticularibꝰ qdē: qm̄ he cū idefinitis coīcidūt in vtute. In ſingularibꝰ vō: qm̄ ꝑ quātitates nō variant. Rurſus p̄termiſit exēpla in enūtiationibus de p̄dicatis noibꝰ vl̄ anonymis: ⁊ de ſubiectis ⁊ p̄dicatis ſimul noibꝰ ⁊ anonymis: qꝛ iudiciū ē idē. Amplꝰ exēpla tacuit ceteroꝝ tēpoꝝ: qꝛ vt iquit ipſe rō eadē eſt i oibꝰ. ¶ Ambigūt expoſitores quāta ſit idefinita de ſubiecto aoriſtato ſiue idefinito vt nō hō ē. Antiqui peripathetici opinabanṫ illā ⁊ ceteras id genꝰ vles eē affirmatiōes. Quoꝝ erat potiſſima rō: qꝛ ꝯria ꝯrios effectꝰ derelinquūt circa idē. Sꝫ finitudo noi finito addita: vt in illa. hō eſt. ponit pro certo ꝯſtitutoqꝫ ſuppoſito determinationem. igiṫ ifinitudo noi addita derelinquet ifinita ſuppoſita. Ariſt. āt in exēplo p̄tcis textus ꝯriū ſentit: vt apte pꝫ: iđ ſm Philoponū in p̄oribꝰ dici pōt ꝙ relinquṫ ifinita pōt eē ſub indr̄ia: vel (vt ſorticole dicūt) ſub diſiunctione: ⁊ h̄ mō nō facit ad vlitatē. Alio mō ſub illatione: vt ſorticole aiūt ſub copulatione: ⁊ h̄ mō ad vlitatē facit. Prio mō ifinitudo illa in noie ipſo aoriſtato relinquiṫ. Et nō ſecundo modo: ⁊ ita nō vlem ſed indefinitā adhuc illa

enūtiatio Cō.2.

enunciatio vim detinet.

ℂ Particula tertia.

Quom āt ipſuz eſt tertiū adiacēs p̄dicaẗ dupl'r iam oppōnes dicū-tur. Dico āt vt ē iuſtus hō: ipſuz eſt tertiū adiacere dico nomē aut verbum in affirmatione.

Cō.3. Docuit multiplicare enūciationes de 2° adiacente ſolū p vnā oppōnē: nūc docet multiplicare enūciationes de 3°. Exponit tn̄ p̄ qd ſit ppō ſiue enūciatio de 3°. Quā Auerroes trinariā vocat. ⁊ iquit. Cū autez ipſuz eſt 3m adiacēs p̄dicaẗ: dupl'r iam oppōnes dicunẗ: hoc eſt duę eſſe poſſūt oppōnes: altera qdē penes verbi affirmationē ⁊ negationē: altera penes p̄dicati finitudinē ⁊ ifinitudinē. Exponit qđ dixerat p exēplū ⁊ iquit. dico āt vt eſt iuſtus hō. ipſuz eſt 3m adiacere dico nomē. i. tertiā dictionē aut v̄bū: vt eſt ſm veritatē. ℂ Debes ſcire p̄ q̄ in enūciationibus de 2° adiacēte: attēdiẗ vna oppoſitio penes v̄bi affirmationē: ⁊ negationem vt eſt hō: nō ē hō. Hę enī vna oppōne opponunẗ. vz. q̄litate v̄bi. In enunciationibus v̄o de 3° poſſunt fieri duę oppōnes: vna penes v̄bi q̄litatē: altera penes p̄dicati finitudinē ⁊ īfinitudinē. vn̄ in his: eſt iuſtus hō: nō eſt non iuſtus hō. duę oppōnes ſūt: vna ad ipſuz verbū: altera ad p̄dicatū. ℂ 2° debes ſcire q̄ ipſuz ē adiacet 3m nomē: aut v̄bū in enūtiatione: q̄ꝛ pōt accipi vt dictio: ⁊ tūc ipſuz eſt vt dictio tertia adiacer: pōt accipi vt v̄bū vt eſt ſm veritatē: ⁊ ipſuz eſt tertiū v̄bū diceẗ adiacere. ℂ 3° debes ſcire q̄ more gręco ſemp ponit̃ verbū p̄mo loco: deinde p̄dicatū: demū ſubiectū: vt eſt iuſtus hō. verbū eſt ipſuz eſt. p̄dicatū ipſum iuſtus. ſubiectū v̄o ipſuz hō. Hoc āt gręci faciūt: q̄ꝛ p̄cipuū p̄dicatū eſt verbū. iō primo in loco ſtatuūt. Prędicatū eſt ante ſubiectū. ideo ſcđo loco. ℂ Aliq melius etiā dicunt q̄ ipſuz eſt p̄mo ponitur loco: q̄ꝛ eſt capax ois determinationis. 2° ponit̃ p̄dicatuz: quod eſt min' verbo determinationis capax: ⁊ magis ipſo ſubiecto. Ultimo ſubiectum tanq̄ ſūme determinatum.

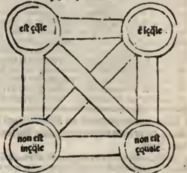
ℂ Quare ob id ipſum quattuor erunt haec.

Cō.4. ℂ Cōcludit enuntiationū multiplicationē. ⁊ inq̄t. Quare ob id ipſuz q̄tuor erūt hęc. Nā cū ſint duę oppōnes: q̄libet oppō ad minus duas requirit. igiẗ ſi p̄me erunt duę: hę erūt q̄tuor. ℂ Sed dices qd demōſtrat illud v̄bum illa: cū aīt q̄tuor erūt illa. Videẗ enī q̄ nō ſūt niſi duę. nā hę duę ſūt. eſt iuſtus hō. nō eſt nō iuſtus hō: q̄ tn̄ duplici opponunẗ oppōne. igiẗ nō q̄cūqz opponūtur duplici oppoſitione: ſūt q̄tuor. ℂ 2° dices q̄ erūt ſex: duę oppōne v̄bi: duę oppōne ſubiecti p finitū ⁊ īfinitū: duę oppōne p̄dicati ſil'r: vt eſt iuſtus hō. nō eſt iuſtus hō. Itez oppōne ſubiecti: vt ē iuſtus hō. nō eſt iuſtus nō hō. Oppōne v̄o p̄dicati vt eſt iuſtus hō. nō eſt nō iuſtus nō hō. ℂ Ad p̄mū dici pōt q̄ illō verbū illa ſiue hęc: demōſtrat q̄tuor enūciationes: q̄ ſeorſuz opponunẗ: vt illas eſt iuſtus hō. nō eſt iuſtus hō. eſt nō iuſtus hō. nō eſt nō iuſtus homo. ℂ Ad ſcđaz dico q̄ Ariſt. nō hz ꝯſiderationē ad ſubm: ſed ſolū ad p̄dicatū. vz. formale qđ eſt verbū eſt: ⁊ māle qđ eſt oppoſitū verbi: ideo multiplicauit q̄tuor tn̄.

ℂ Harum quidem duae ad affirmationē ⁊ negationem ſe habent ſm ꝯſequentiam: vt priuationes. Alię v̄o minime.

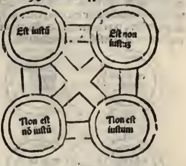
Cō.5. ℂ Circa expōnē hui' loci nō paruę extiteẗ expōnes apud grecos. Aliter enī hūc locū Ammonius: aliter Hermin' aliter Porphyrius intelligit. Ego v̄o faciliorem ſenſum colligens: nō aliter exponā hūc locuz q̄ ſeſe Ariſtoteles īterpręteẗ in fine p̄mi p̄oꝝ. Primo igitur debes ſcire q̄ terminoꝝ qdā opponūtur p̄uatiue: vt iuſtū iniuſtū: eq̄le ineq̄le: probū iprobū: doctū indoctū: ⁊ id genus. In his q̄tuor p oppōnē eriguntẗ enunciationes. Prima eſt affirmatiua recta eſt ęquale. Huic negatio recta eſt illa non eſt ęquale. Tertia eſt affirmatio trāſpoſita eſt inęquale. Huic oppoſita negatio eſt illa: non eſt inęquale.

Figura priuationum.

ℂ In his eſt talis ordo vt negatio recta ad affirmationē trāſpoſitā ſequaẗ. nā ad eſſe inęquale: ſequiẗ nō eē ęq̄le. Et negatio trāſpoſita ad affirmationē rectaz: ſil'r ſequiẗ vt ad eſſe ęquale ſequaẗ nō eſſe inęquale. Sic igiẗ harū q̄tuor negationes ſequunẗ. Affirmationes v̄o minime. ℂ Ulterius debes ſcire q̄ etiā ſūt termini qui opponūtur īfinitiue vt iuſtū: nō iuſtū. ęquale: nō ęquale. bonū ⁊ nō bonū: ⁊ id genus. ℂ In q̄s etiā q̄tuor alię fiūt ſiles p̄uationibus: affirmatio qdē recta eſt vt eſt iuſtū: huic negatio oppoſita erit. nō eſt iuſtuz. Affirmatio tranſpoſita eſt nō iuſtū: huic negatio oppoſita erit. nō eſt nō iuſtū.

Figura infinite oppoſitarum.

ℂ Harꝝ qdē negationes ſequunẗ ad affirmationes vt dictū eſt in p̄uationibus mō trāſpoſito. vz. ad affirmationē rectā. ſequiẗ negatio tranſpoſita vt eſt iuſtuz. Igitur nō eſt nō iuſtuz. Et ad affirmationē tranſpoſitā negatio recta: vt eſt nō iuſtū. igiẗ nō eſt iuſtuz. Econtra v̄o minime. Inquit. harꝝ quattuor quę dictę ſunt: duę ad affirmationem ⁊ negationē ſe habent ſm ꝯñam vt priuationes.

hoc eſt illaꝝ quattuoꝛ infinitiue oppoſitaꝝ:duę ſequunt̃, vt negationes ad affirmationes mō trāſpoſito: vt dixi mus in his q̄ ꝓuatione opponunt̃:due v̄o vt affirmatio nes minime ſequunt̃ ad negationes:queadmodū nec in ꝓuatione oppoſitis. Quaſi velit dicē ꝙ ad affirmationē rectā ſe hꝫ ita negatio trāſpoſita vt ſequat̃ illā. Ad nega tionē v̄o rectā affirmatio tranſpoſita ita ſe hꝫ vt antece

Regulę dat:ꝛ nō ſequat̃. ℂ Hic notāt iunioꝛes quattuoꝛ regulas

p̄ quas in ꝑoꝛibus diximus:ꝛ dicemus paſſim. Prima ex affirmatione recta ſequit̃ negatio trāſpoſita h̄ eſt ex af firmatione de p̄dicato finito:ſequit̃ negatio de p̄dicato

2ᵉ īfinito: vt eſt ęq̄le.igit̃ nō eſt nō ęq̄le. ℂ 2ª ex affirma tione trāſpoſita:ſequit̃ negatio recta vt eſt nō ęq̄le.igit̃

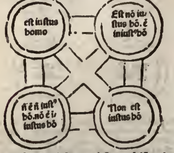
3ᵉ nō eſt ęq̄le. ℂ 3ª ex negatione recta nō ſequit̃ affirmatio trāſpoſita niſi cū ſubiecti ꝯſtātia:q2 nō valet nō ē bonū: igit̃ eſt nō bonū. Nā cētaurus nō eſt bonū: g tñ falſo dī

4ᵉ eſt nō bon⁹. ℂ Ultima ex negatione trāſpoſita nō ſeq̄t̃ affirmatio ſimplex recta:q2 nō valet nō ē nō bonū.igit̃ eſt bonū. Nā cētaurus nō eſt nō bonū:g tñ falſo ferť cē taurus ē bon⁹ niſi ſubiecto ꝯſtāte. Hę regulę fūdant̃ in ꝯdictione:etiā ad ipſas nō eſt inſtare:ideo ſunt optimę.

ℂ Dico autem ipſum eſt aut iuſto:aut non iu ſto adiacere. Quare etiam negatio. Igit̃ qua tuoꝛ erunt.

Cō.6. ℂ Poſſet cauillatoꝛ dicē Ariſt. ꝙ hęc eſt affirmatio.ē iu ſtū.cui⁹ negatio erit eſt nō iuſtū. Et ita nō erūt q̄tuoꝛ cū nō differāt eſt nō iuſtū:ꝛ nō eſt iuſtū. ℂ R̄ndet.dico ât ipꝫ eſt ī illis ambab⁹ aut iuſto adiacē:ꝛ ide facē affirma tionē hāc eſt iuſtū. Aut adiacē nō iuſto:ꝛ ita etiā facē af firmationē trāſpoſitā hāc eſt nō iuſtū. Nā vtrobiq3 ipꝫ eſt affirmatū manet. Propterea cōcludit:q̄re etiā nega tio.i.v̄bū negatū ſubaudi pōt adiacē v̄bo vtriuſq3 illaꝝ: adiacēdo p̄:fiet hęc nō eſt iuſtū:q̄ negatio dī recta. Adia cēdo ſcdo:fiet illa nō eſt nō iuſtū. Igit̃ erūt q̄tuoꝛ vt di ctū eſt.vꝫ.affirmatio ꝛ negatio recte ſiue ſimplices. Af firmatio ꝛ negatio trāſpoſitę ſiue ꝑ additionē dictę.

ℂ Intelligamus autē id quod dicit̃:ex h̄is quae hic ſubſcribunt̃. Eſt iuſtus hō.hui⁹ negatio: nō ē iuſtus hō. Eſt nō iuſtus hō. Hui⁹ negatio nō eſt nō iuſtus hō. Hic eni ipſuꝫ eſt:ꝛ itē ipm nō eſt iuſto:ꝛ non iuſto adiacet. Haec igit̃ ſic poſita ſunt vt in reſolutiuis dictum eſt.

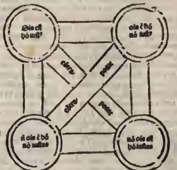

Cō.7. ℂ Q2 verbū adiacet iuſto ꝛ non iuſto:ꝑ exēplū declarat. vbi pꝫ ipꝫ eſt adiacere iuſto.in hac.eſt iuſtus hō.ꝛ nō iu ſto.in illa.eſt nō iuſtus hō. Itēq3 ꝛ ipꝫ nō eſt ſilr adiacē iuſto in illa.nō eſt iuſtus hō. Et adiacē nō iuſto in illa.nō eſt nō iuſtus hō. Quę rō docet illas eē q̄tuoꝛ:ꝛ nō duas tm̄. ℂ Sic igit̃ pꝫ ꝙ habēdo rōnē ad p̄dicatū tm̄:poſtu mus hic rōnē ad p̄dicatū foꝛmale ſolū:vt in binarijs: ꝛ

Epilog⁹ ita erūt duę oppoſitę penes affirmationē ꝛ negationem verbi. Habēdo v̄o rōnē ad p̄dicatū foꝛmale h̄ eſt v̄buꝫ: ꝛ ad p̄dicatū m̄ale h̄ eſt appoſitū:erūt q̄tuoꝛ duę ſimpli ces oppoſitę penes verbi affirmationē ꝛ negationē:quę rectę e peripatheticis nonnullis appellant̃. Duę compo ſite penes vtrūq3 p̄dicatum oppoſitę:quę tranſpoſite di cuntur. Hęc de multiplicatione particularium: ꝛ de oꝛ dine earum inter ſe habemus ab Ariſtotele.

ℂ Similr̄ āt ſeſe habebit:ſi nois vniuerſalr̄ ſit affirmatio. Ueluti ois eſt hō iuſtus. Negatio huius:nō ois eſt hō iuſtus. Ois eſt homo nō iuſtus:non omnis eſt homo nō iuſtus.

Diametrę

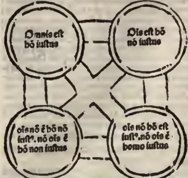

Diametrę

Cō.8. ℂ Hactenus de multiplicatione nō vliū: ꝛ de illaꝝ op pōne atq3 ꝯña. Nūc de m̄tiplicatione vliū vult loqui.

Expoſitio Boetij ℂ Boeti⁹ vir magn⁹ foꝛſitan auctē Alex.aut Poꝛphy. quos in pte plurimū ſectat̃: vł ītelligē ꝑ affirmationē ꝛ negationē nois vlr̄:ſimplices ꝛ trāſpoſitas penes p̄dica ta tam ꝯtrarie:q̄ꝫ ꝯtradictoꝛie oppoſitas.

Cuius vlri figura eſt.

ℂ Hęc eni apō Boetiū ſe hn̄t ſimilr̄ vt dictū eſt in p̄ma figura. Nā negatiuę ſequunt̃ affirmatiuas modo decla rato

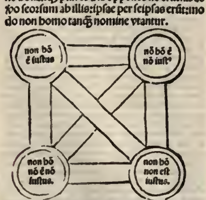
rato in qbus poſſunt formari q̄tuor regulę:vt in nō vni-
Cōmentario Expoſitio Herm. bus dictum eſt. Hęc expō nō placet:qm̄ ꝯdicit exemplo
Ariſt. Amplius hę cēnt ſex:illę fuerūt q̄tuor. Propterea
melı᷒ cū Herminio pħo ſentio ꝙ Ariſt.ꝑ affirmationē
ꝛ negationē nois vniuerſalr vult ꝯdictorias penes q̄lita
tē ꝛ quātitatē. Ut ſūt. ois hō eſt iuſtus. huic oppoſita. nō
ois hō eſt iuſtus. ois hō eſt nō iuſtus. nō ois hō eſt nō iu
ſtus. Et tūc hę numero q̄tuor erūt:ꝛ quo ad ꝯñam etiaꝫ
ſimiles ſūt illis nō vniuerſalibus. ¶ Debes ſcire ꝙ etiā
has multiplicauit ſolum penes p̄dicatum ſubiecto ſem-
per exiſtēte vt in primis nō vniuerſalibus finito.

¶ Uerū q̄ ꝑ diametrū opponunť: nō ꝯtigit ſil'r
veras eſſe ſimul. Sed ꝯtingit quandoqꝫ.

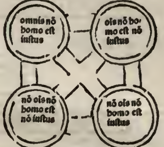
Cō. 9. ¶ Nūc dīlaꝫ tāgit īter nō vles ꝛ vles. Sed laborauerūt
veteres:qd Ariſt.ꝑ angulares itelligat: qd grece eſt per
diametrū oppoſitę:quos nō poſſum nō mirari:cū tm̄ la-
borauerint:cum res ipſa ſit cognitu facilis. ¶ Jō debes
ſcire ꝙ ꝑ diametrū oppoſitas vult ea quę opponunť q̄-
litate p̄dicatoꝝ ſola. Et ſic hę ꝑ diametrū opponunť. ois
hō eſt iuſtus. ois hō eſt nō iuſtus. Alię diametrę ſūt. non
ois homo eſt iuſtus. non ois hō eſt non iuſtus. Jnquit.
veꝝ quę ꝑ diametrū opponunť:nō ꝯtingit ſil'r eē ſimul
veras tā ſuperiores q̄ inferiores: vt erat in non vlibus.
vbi tā diametrę ſuperiores q̄ diametrę inferiores erāt
ſimul verę. Sed ꝯtingit q̄nqꝫ:ideſt:ſed ꝯtingit ſolūꝫ in
aliqbus: vtpote in diametris inferioribus. Hę enī ſtant
ſimul. nō ois hō eſt nō iuſtus. ꝛ nō ois hō eſt iuſtus. Nā
prima valet hāc. aliquis hō nō eſt nō iuſtus. Secunda
valet illam: aliquis hō non eſt iuſtus. modo hę ſtant ſi-
mul. Nam prima verificatur pro Socrate iuſto. Scđa
pro Phalere impio. Propter qd illud verbum grecum
pote: qd latine eſt aliqñ ſiue q̄nqꝫ ſiue iterdū. hic ſumiť
pro aliquibus. Hęc videť expō Herminy etiam.

¶ De ſex infinitis ꝓpoſitionū ſubiectis.

Hae qdē igiť duae īter ſe opponū-
tur. Aliae vero duae ſūt:cuꝫ nō hō
tāq̄ ſubm qddā accipiť. Ut ē iu-
ſtus nō hō. Nō ē iuſtus nō hō. eſt
nō iuſtus nō hō. nō eſt non iuſtus
nō hō. Atqꝫ plures his oppōnes nō erūt. Hae
vero ſeorſum ab illis: ipſae per ſeipſas erūt: mo
do non homo tanq̄ nomine vtantur.

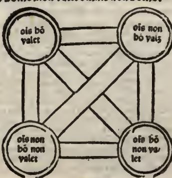
Cō. 10. **Tertio** docet multiplicare enūtiationes de 3° adia-
cēte penes ſubti īfinitudinē. Unā hę a p̄mis
nō differūt niſi ꝙ ī illis ſꝑ ſubꝫ finituꝫ ſeruabať. Jn his
āt ſꝑ īfi᷑. De vbo vo ꝛ p̄dicato vbi agēdū ē vt in p̄mis.
Epilogat igiť ꝛ īngt. Hę igiť duę īter ſe opponunť. H eſt
duas eſſe oppōnes ſꝑ ſubto exñte finito pꝫ. Alię vo duę
ſūt ſubaudi ſubto ſꝑ exñte īfinito q̄rū exēpla ī figura po
nit:ꝛ ſmo pꝫ. ¶ Tūc q̄ſi epilogādo:ꝛ ponēdo dīlaꝫ īter
has vbi ſꝑ ſubti īfinitudo ſuať:ꝛ illas vbi ſubti finitu-
do ſꝑ aderat. īqnit. atqꝫ plures ħs oppōnes nō erūt: qm̄
duę in p̄mis ſeruata finitate ſubti. Duę ī his ſuata īfini-
tudie. Differūt āt hę ab illis: qꝛ hę ſeorſuꝫ ſūt ab illis: qꝛ
ſꝑ ī his ſuať ſubti īfinitudo. Jllis vo īfinitudo. Et ꝑꝑea
hę ſt alię ab illis dīía ſubtoꝝ:ꝛ erūt hę īter ſe ita quo ad
ꝯñaꝫ ꝛ oppōnē vt p̄me. mō nō hō tanq̄ noīe ſiue ſubto
vtāť. Hoc ē dūmō ſꝑ ſubti ſueť īfinitudo. Et dixit tāq̄
noīe: qꝛ nomē īfi᷑ nō ē nomen: ſꝫ vicē nois tꝫ. ¶ Debes
ſcire ꝙ hę ſūt diſperatę a p̄mis. ꝓ dīía ſubtoꝝ vt dixi. 2°
qꝛ negōnes haꝝ nō ſequūť affirmationes illaꝝ: ꝑꝑea ſe
hñt īter ſe ea oppōne: eo ordie: qb᷒ ꝛ p̄ͤ ſe habebāt. Et vt
mltiplicauit enūtiatiōes nō vles: ita potes ꝛ vles mlti-
plicare: q̄rū exē᷑ eſt. Diametrę. Diſ enū- tiationis

Diametrę

¶ Hęc ſūt q̄ Ariſt. dixit ð mltiplicatiōe enūtiationū vbi
verbū ipm eſt p̄dicať aut ſcđm aut tertiū adiacens.

¶ Quibus vero nō accōmodať ipſum eſt: vt cū
haec ponūtur valet ꝛ ambulat. Jn his idē fa-
cit hoc modo poſitū: ac ſi ipſuꝫ eſt adderet: vt
valet ois homo. nō valet ois homo. valet ois
nō homo. non valet omnis non homo.

Cō.11. ¶ Docuit multiplicare enūtiationes de v̄bo ipſo ē. Nūc
docet multiplicare illas in q̄bus nō ip̄z eſt ponit̄:ſ; cęte-
ra v̄ba adiectiua vt in q̄bus ponunt̄ hęc v̄ba ambulat ⁊
valet. Et iquit:q̄bus v̄o nō accōmodat̄ ip̄z eſt:vt cū hęc
ponunt̄ valet ⁊ ambulat. In ijs idē facit h̄ mō poſituz.
Animadu- ac ſi ip̄z eſt adderet̄ vt p exēpla oſtēdit. ¶ Debes ſcire
uerſio cir- q̄ in his variatio ē penes ſubti finitudinē ⁊ īfinitudinē:
ca litterā. q: vt dicet̄ penes ip̄m v̄bū obſeruari nō pōt. Rurſus ſ;
in his duę oppōnes fiūt:q̄tuor quoq; enūtiationes quē-
admodū in illis:nō tñ ſimili mō hę ſe hñt ſm ordinez ⁊
ꝯñam. Nā negatiuę ſuppoſitę nō ſequunt̄ affirmatiōes
ſimplices. Nō eni ſequit̄. ois hō valet. igit̄ ois nō hō nō
valet:q: ꝯdictoriū ꝯñtis. aliquis nō hō valet:ſtat cū an-
tecedēte. pōt eni valere equus aliq's nō hō. Nec ſequit̄
ois nō hō valet. Igit̄ ois hō non valet. Pōt eni añs eſſe
veꝝ:⁊ ꝯñs falſum. ⁊ ita hę ſe hñt ſimili mō cuz illis quo
ad multiplicationē atq; oppōnē:non aūt quo ad ordinez
Expō ali ⁊ ꝯñam. ¶ Sunt qui dicant q̄ Ariſt. comparat has vbi
quoꝝ adiectiua v̄ba ponunt̄ enūtiationibus:vbi ip̄m eſt ſcđm
adiacēs p̄dicat̄:⁊ tūc ſenſus eſt apud eos:quibus v̄o non
accōmodat̄ ipſum ē:vt cū hęc ponunt̄ valet ⁊ ambulat.
In his idem facit hoc modo poſitū:ac ſi ipſuz eſt adde-
ret̄. Et ita volūt enūtiationes tales eſſe veluti illas vbi
ipſuz eſt ſcđm adiacēs p̄dicat̄:quo videl; ad enūtiatio-
nem numeꝝ:oppoſitiones ⁊ ꝯñas. Et ita iſte ſermo non
Cōfutatio trinarijs ſed binarijs ſimilis eſt. ¶ Hęc expō puerilis
eſt ⁊ friuola. Ariſt. enim cępit de trinarijs loqui:vt nunc
redeat ad binarias transgreſſio eſſet. Propterea malo
errare cū Ammonio:qui textū cōparatiuū facit non ad
binarias ſed ad p̄xime dictas. Hę eni;. hō ambulat. hō
non ambulat:nō binarię apud gręcos habent̄:ſed trina-
rię. erit igit̄ comparatio ſolū quo ad numeꝝ ⁊ oppōnes:
quo v̄o ad ordinē minime. Erit etiā diſſimilitudo:q: his
in enūtiationibus ſubti attendit̄ variatio. In illis ſecus:
vt dictū eſt. De multiplicatione v̄o oiuz inſimul perqui-
re doctiſſimū Syrianū Philoxenū:qui ſubtili rōne oēs
collegit:atq; in numeꝝ ⁊ normam redegit.

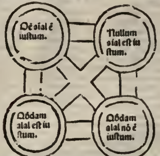
¶ Nō eni dicēdū eſt nō ois hō:ſed ip̄m nō ipſi
termino hō addendū eſt. Ipſuz enim ois non
vle ſignificat:ſ; qm̄ vniuerſalr:qđ q̄dē ex his
p;. valet hō. nō valet hō. valet nō hō. non valet
non homo. Haec enim ab illis differūt:ex eo
quia non ſunt vniuerſaliter. Quare ipſuz ois
aut ipſuz nullus nihil aliud ſignificāt q̄ nomi
nis vniuerſaliter affirmationē aut negationē.
igitur caetera id genus addi oportet.

Cō.12. ¶ Circa dicta fortaſſe ambiget iunior vtrum negationis
nota. v;. ip̄m nō ſit addēda ad ipſuz ois:an ad ipſuz hō.
Si debeat enūtiatio reddi infinita ſiue de ſubiecto aori
ſtato. Et fortaſſe arguet̄ q̄ ſic. vle pōt aoriſtari infinita-
riq;. Sed ip̄m ois ſiue ip̄m nullus ſūt vlia. Igit̄ poſſunt
infinitari. ⁊ ita illis addenda erit negationis nota. Rñ-
det q̄ ſi enūtiatio d̄beat reddi aoriſtica ſiue de ſubiecto
infinito negationis nota non ad ipſum ois addenda eſt:
ſed ad ipſuz homo. Inq̄t. non eni dicēdū eſt non ois hō.
ſi enūtiatio videl; ipſa aoriſtica fieri debeat:ſ; ip̄m non
ipſi termino hō addendū eſt:⁊ tūc erit enūtiatio aoriſti-
ca de ſubiecto īfinito. Ad cauillū rñdet q̄ ip̄m ois nō eſt
vniuerſale:ſed vniuerſalr ſignificat:ſiue eſt vniuerſalis
p̄dicationis nota. Et tūc minor cauilli falſa erit. Inquit.
ipſuz eni ois non vniuerſale ſignificat:ſed qm̄ vniuerſa-
liter ꝯſignificat:eſtq; vniuerſalis p̄dicationis nota. Et

hoc declarat exēplis. ⁊ īquit. quod q̄dem ex ijs p;. valet
homo. non valet homo. vbi ambę ſūt ſimplices ob ip̄m
terminū hō. non valet non hō. valet non homo. quę ſunt
aoriſticę:quia terminus homo aoriſtatus exiſtit in illis.
hęc eni ab illis differūt ex eo:q: nō ſūt vliter:⁊ p ꝯñs vt
in his aoriſtatio penes terminū hō habet̄:ita in vlibus
vliter. Ideo īfert. quare ipſuz ois aut ipſuz nullus nihil
aliud ſignificat q̄ nois vliter affirmationē aut negatio-
nē. Igit̄ cętera his ſimilia id genus addi o; cū his duo-
bus:⁊ dicere de illis vt de his quod aoriſtari nō poſſunt.
¶ Sed circa hęc dubitant an verbuz in oꝛone aoriſtari 1ᵒ dubiᵒ
ſiue infinitari poſſit. ¶ Quidā gręcoꝝ expoſitoꝝ dixe- Pōᵒ pᵒ
runt verbū aoriſtari poſſe in oꝛone. Primo:q: tunc non
poſſet aoriſtari participiū:cum nihil aliud ſit participiū
q̄ verbū reſolutū ſiue deriuatū:vt Auerroes dixit in pa
raphraſe p̄mi huius. Scđo. ſi v̄bū eſt ⁊ finitū ⁊ infinitū:
vbi in oratione non aoriſtaret̄:fruſtra diceret̄ infinitū.
Tertio. Plato in quodā dialogo volēs p̄bare q̄ ſenſus
nō attingit veritatis notionē ſic ſyllogiçat. Senſus non
contingit rationē ſubſtātię:quod nō ꝯtingit rōnē ſubſtā-
tię:nec ipſius veritatis notionē ꝯtingit. Senſus igit̄ ve-
ritatis nō ꝯtingit notionem. Modo videt̄ ex negatiuis
oībus ſyllm feciſſe. hoc aūt fieri nō pōt:niſi verbum aut
participiū infinitet̄. ¶ Alexāder aphrodiſius p̄pter hęc Pōᵒ alex.
tenet verbū aoriſtari nō poſſe in oꝛone. Immo ſemper
aoriſtatio verbi in illius participiū redūdat. Cām huius
attulit:q: verbū vnionē extremoꝝ de p̄prio ſignificatu
h;:talis aūt vnio aoriſtari non pōt. Ideo ſi verbū adie-
ctiuū aoriſtet̄. Id p̄pter participiuz fit:in quo reſoluit̄.
¶ Tūc p; ſolo. Ad p̄ᵐ eni p; verbū ea parte qua ſynca-
thegorema eſt aoriſtari nō poſſe. Sed qua cū participio
ꝯuenit:⁊ ita ꝯñs nulla eſt. ¶ Ad 2ᵐ dici pōt verbum nō
ea rōne qua ſyncathegorema aoriſtat̄:ſed ea p̄te qua in
participiū redundat. Et hoc mō in oꝛone poni pōt vt in
ſyllō Platonis p;. Ad ſyll; Platonis p; ſolo:accepit eni
verbuz nō ꝯtingit pro participio:ideſt:nō ꝯtingens eſt.
¶ Scđo q̄runt an ſyncathegoremata poſſint aoriſtari: 2ᵒ dubiᵒ
Sorticolę nōnulli tenere p̄ſuadent q̄ poſſunt aoriſtari.
Primo:oē finitū pōt aoriſtari:ſyncathegorema eſt ens
finitū:cū nō ſit res finita. igit̄ pōt aoriſtari. Scđo ſignū
quāti finiti pōt reddi īfinitū:mō ſyncathegorema eſt ſi-
gnū termini finiti vle aut particulare. Tertio qđ p̄dicat̄
de ente ⁊ nō ente videt̄ aoriſtatū:mō iſte terminus non
ois p̄dicat̄ de ente ⁊ nō ente. Hęc eſt eni vera. hypocen-
taurus eſt non ois. Et hęc ſimilr. equus eſt nō ois. Et ita
volūt p̄pter hęc argᵗᵃ eiuſmodi ſyncathegoremata poſ-
ſe aoriſtari. ¶ Hęc pō ſic nude recitata expōſſe Ariſtote Cōfutatio
li ꝯtradicit. ¶ Veꝝ poteſt trahi in bonum. nam ſynca- Rñᵒ ipa
thegorema:vt ois nullus:⁊ id genus:pōt capi mālr pro
ſeipſo in voce ⁊ ſibi ꝯſimili in ſcripto aut in mēte vt ſor
ticolę tradunt. Et hoc modo non ſyncathegorema ſ; ter
minus ſignificatiuus dicet̄. ⁊ hac rōne poſſunt talia aori
ſtari:vt vltimum argumentuz ꝯcludit:q: de ente ⁊ non
ente prędicari poteſt. Alio modo ſumi poteſt pure ſynca
thegorematice:⁊ ſic nō eſt ens:ſed entis vlr aut particu-
lariter ſumpti nota. Et ita p; ipſum vt ſic nō poſſe aori-
ſtari:ſed bene eſt nota aut aoriſtati:aut finiti termini.
¶ Tūc ad p̄mū p; ſolo. nam hęc ſyncathegoremata ſyn
cathegorematice accepta non ſunt entia:ſed entiū ſigna.
¶ Ad 2ᵐ maior eſt falſa:qm̄ ſignū eſt non eſt terminus:
ſed termini ſignum. ¶ Tertiū v̄o eſt ſolutū. ¶ Sortico Quid col
lę colligunt ex regulis Ariſtotelis ab enunciatione vbi ligūt ſorti-
v̄bū tertiū adiacet ſequi enūtiationē de ſcđo. Nā Ariſt. colę
vult q̄ ex negatiua nō ſequat̄ affirmatiua. Et hoc q: af-
firmatio ponit ſub; eſſe. Propterea nō valet. aial nō eſt
iuſtū:

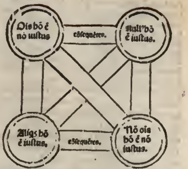
iuſtum:igitur eſt nō iuſtū. Naȝ prima nō ponit aial eſſe. Secūda vō ponit. rem hanc ꝑſuadēt. primo: q2 ſubiectū debet ſumi ſiue ſupponere ſm viȝ verbi. mō in hac. aial eſt nō iuſtū. vis vbi eſt pn̄tis ⁊ affirmata: igit̄ aial p pſen tib⁹ ⁊ affirmatis ſupponi oȝ. Scdo hęc ꝯſequētia valet. animal eſt iuſtū: igit̄ aial eſt: q2 ſi non. detur oppoſitum: tunc non eſt animal: vltra non eſt animal: igitur animal non eſt ens. ab ęquiualēti ad ęquiualētē. aial nō eſt ens: igitur animal nō eſt iuſtū. a ſuperiori ad iferius: ⁊ ita ex oppoſito cōſequētis ſequit̄ oppoſitū antecedētis: ⁊ ꝑ cōſequens illa conſequentia bona erat. animal eſt iuſtum: igitur aial eſt. Rem hanc ad tempus tranſmittimus: ſumus enim de eo non ſemel dicturi.

¶ Cum aūt huic affirmationi. omne aial eſt iuſtum ea negatio cōtraria ſit: quae nullū aial eē iuſtū ſignificat. hae qdeȝ ꝙ neqȝ verae ſimul: neqȝ in eodem ſint ꝑſpicuū eſt. His vō oppoſitae ſunt interdū: vt nō omne aial eſt iuſtuȝ: ⁊ aliquod animal eſt iuſtum.

Cō.13. ¶ Ariſtoteles vult repetere regulas ꝯſequētiaꝝ: lō anq̄ eas reſumat: repetit q̄ in primo dicta ſunt de enuntiationib⁹ quō ſe hnt circa veꝝ ⁊ falſuȝ. Et dicit duo. Primuȝ ꝙ cōtrarię nō poſſunt eſſe ſimul verę. Scdm eſt ꝙ ſubcontrarię pn̄t eſſe ſimul verę. Ingt. cū aūt huic affirmationi. omne aial eſt iuſtū. ea negatio ꝯria ſit: quę nullum animal eſſe iuſtū ſignificat: hę quidē ꝙ neqȝ verę ſimul: neqȝ in eodē ſint: perſpicuū eſt. hoc eſt primū. his vō oppoſitę vı ſubcōtrarię (quę oppoſitę dicunt̄: q2 illis ꝯtradicūt ex trāſuerſo: aut q2 q̄ntitate diſperate ſunt) ſunt interdū ſimul verę: vt per exēpla pȝ. Quo vō ad gręca vba attinet: dixit [neqȝ ſimul.] inq̄ ꝑ diuerſis tꝑibus eſſe pn̄t verę. Hęc eni aureo ſeculo vera erat. omnis hō iuſtus ē. noſtris vō tꝑibus. hęc ꝯtraria illi eſt vera. nullus hō eſt iuſtus. dixit [neqȝ in eodē.] q2 reſpectu diuerſoꝝ ſuppoſitoꝝ eſſe pn̄t verę ſimul: vt hę. oē aial eſt rōnale: vı aial ſumit̄ ꝑ hoībus. nullū aial eſt rōnale. ꝑ equis ſumptuȝ. ſubcōtrarię aūt pn̄t eſſe in eodē tꝑe ſimul verę: nō tn̄ in eodem. hę enim in eodem: quoddam animal eſt iuſtuȝ. quoddam animal non eſt iuſtum: vim habent contradictionis ſi pro Socrate animal vtrobiqȝ accipiatur.

¶ Sequūtur aūt ēt hae: eadem quidē q̄ eſt. oīs homo eſt nō iuſtus: illa quae eſt. nullus homo eſt iuſtus. hanc vō quae eſt. nō oīs hō eſt non iuſtus. ea quae eſt illi oppoſita. aliqs hō eſt iuſtus. neceſſe eſt enim aliquem eſſe.

¶ Nūc ponit Ari. duas regulas. Pria eſt. ab affirmatiua vlı ō ꝑdicato ifinito ſeqt̄ negatiua ō ꝑdicato finito. ingt. ſequunt̄ aūt ēt hę. eaȝ qdē q̄ eſt. oīs hō eſt nō iuſtus. illa quę ē. nullus hō ē iuſt⁹. Scda regla ē negatiua nō vlı de pdicato ifinito: ſeqtur affirmatio nō vlıs ō ꝑdicato finito ſubō ꝯſtāte ei aliquo nec̄io exn̄te. Ingt. nō oīs hō ē nō iuſtus. ſeqt̄ ea q̄ eſt illi opp^ta. vȝ. negatiōi vlı de ꝑdicato finito. aliqs hō ē iuſtus: ⁊ q2 h̄ vı ꝯ dicta: vbi dicitȝ eſt ex negatiōe nō ſeq affirmationē: addit. nec̄e eſt. n. aliquē eē. q. d. hāc regulā valere qn̄ ſubm negatiuę nec̄io ē aliqđ. Cō.14.

¶ Multa hic iuniores cōponūt: ⁊ oīa ꝑficiſcunt̄ ex malis trāſlatiōib⁹: q̄s hēbāt. Vn̄ laudarē eū q vult vırū gręcū cōmētari lraꝝ gręcaꝝ pri⁹ deb̄t diſcē regulas. alr nō ſemel i pueriles gerras icidet: atqȝ i dliras imaginatiōes. Debes ſcire ꝙ Boeti⁹ alr legit lraȝ. Ipſe. n. vult z^as regulā eē ex ꝑticlari affir^ue ō ꝑdi^to finito ſeq negōnē de ꝑdi^to ifinito. Forraſſe i codice ſuo gręco ſic ſcribebat̄ Ego āt i meo iueni ad vbū vt trāſtuli: ⁊ credo meū eē veriorē. alr vbū illđ [nec̄e ē. n. aliquē eē,] ad nihil adderet̄. Cōtra in ...
Quid boetius.

¶ Perſpicuū ēt in ſinglarib⁹ ſi veꝝ ē iterrogatū negare: affirmare ēt veꝝ eē: vt putas ne ſocrates ſapiēs ē? nō. Socra. ḡ nō ſapiēs. In vlib⁹ āt nō ē vā q̄ ſilr dı: ſȝ negatio ē vera: ceu putas ne oīs hō ſapiens eſt? non. oīs ergo homo nō ſapiēs. hoc eni falſum eſt: ſȝ nō. ḡ oīs hō ſapiens vera ē. Eſt āt haec oppoſita: illa ꝯria.

¶ Volēs Ari. dare dr̄iaȝ inter ſinglares ⁊ vles: q̄ ad negationū trāſpoſitionē eā nāciſcit̄ ex dr̄ia interrogationum dialecticaꝝ. ⁊ innuit duas regulas. Prima. ex negatiua ꝑpoſita: ſeqtur negatiua trāſpoſita in ſingularib⁹. Inquit. perſpicuū ē ēt in ſingularib⁹ ſi veꝝ eſt interrogatuȝ ſiue interrogātē negare negatiōe ꝑpoſita. affirmare ēt negatiōe trāſpoſita veꝝ eē: vt putas ne Socrates ſapiēs eſt? Rn̄dēdo ꝙ nō. Socra. ergo nō ē ſapiēs: erit veꝝ dicere. Secūda regla. ex negatiua ꝑpoſita nō ſeqt̄ negatio trāſpoſita i vlib⁹: ſȝ hn̄ ꝯdictoria. ingt. vlib⁹ āt n̄ ē vā q̄ ſilr dı ſȝ neg⁹ ſiue ꝯdictoria ē vā: ceu putas ne oīs hō ſapiēs ē? Si rn̄det̄ ꝙ n̄: oīs ḡ hō nō ē ſapiēs. h̄. n. fſȝ ē: ſȝ nō. ḡ oīs hō ſapiēs ē: vā eſt. Eſt āt h̄ opp^ra h̄ eſt ꝯdictoria. illa ꝯria trāſpoſita. ¶ Ex his ſumūt ſorticolę ꝙ i ſinglib⁹ n̄ refert negatiōeȝ ꝑponere ⁊ trāſponere: q2 hę ſeſe ſequunt̄. non Socra. ē ſapiēs: ⁊ ſocra. nō ē ſapiēs. eaȝ āt afferūt: q2 i ſinglarib⁹ termin⁹ ſp eodē mō ſinglr ſtat: cū nō ſit ꝯfuſiōis capax. Ita. n. i hac. Socra. nō ē ſapiēs. ille termin⁹ ſocra. Cō.15. Regula ſorticolaꝝ

ſtat ſinglr ſiue diſcrete:vt in hac nõ ſocra.eſt ſapiẽs.Sʒ
occurrũt Ariſtoteli p̃:qꝛ refert dicere.nõ tm̃ ſocra.bibit
venenum:ꝛ tm̃ Socrates nõ bibit venenũ.⁋ Scdo:qꝛ
refert dicẽ.nõ Socrates hñs filiũ diligit illũ : ꝛ Socra.
habẽs filiũ non diligit illũ. Poteſt enĩ ſcda eſſe vera:vbi
haberet duos:quoꝝ vnũ diligeret alteꝝ odiret. Prima
aũt eſt oĩno falſa:ꝑpter hęc oẽs ſorticolę intelligũt regu
lam de ſingularibus ſimpliciter tenẽs ꝛ nõ compoſitis
ſine ratione adiuncti:ſed hęc omitto.

⁋ Illae ṽo q̃ ſm ĩfinita noĩa ꝛ verba ↄiacent:
vt in eo qđ eſt nõ hõ ꝛ non iuſtus:veluti nega
tiones ſine noĩe ꝛ verbo eẽ videnť:ꝫ nõ ſunt:
nam ſemꝑ aut vera aut falſa ſit negatio neceſſe
eſt.Qui ṽo dixit nõ homo:nihil magis dixit:
q̃ꝫ is qui homo protulit:ſed etiã minus verus
vel falſus fuit:niſi q̄ ↄicq̃ꝫ addatur.

Cõ.16. ⁋ Sunt qui dicũt Ariſt.ſoluere qõnem an noĩa ꝛ verba
infinita ſint enũtiatiões negatiuę qđ nõ mihi placet:nã
in principio huius hoc abſoluerat:ideo nõ eſt Ariſto.im
ponẽda repetitio vbi fieri põt vt non imponať. Ideo vĩ
mihi ꝙ quęrat vtꝝ nomẽ infinitũ ſiue verbuꝫ infinitũ
opponať nomini ꝛ ṽbo finito enũtiatiue:ꝛ p̃ ponat id qđ
vĩ p̃ aſpectu:ꝛ inqͭ.illę ṽo quę ſm ĩfinita nomina ꝛ ṽba
ↄiacent vt in eo qđ eſt non hõ:ꝛ nõ iuſtũ veluti negatio
nes oppoſitę affirmationibꝰ ſine noĩe:vt illa nõ laborat.
ꝛ ṽbo.vt hęc nõ hõ nõ iuſtus.teneť.n.illa ꝑticula[ſine]
ſingulatim ſingulũ ſingulo referẽdo:naꝫ illa de noĩe in
finito vĩ ſine ṽbo.de tacito tñ verbo illa de verbo infini
to videť eſſe negatio tacito nomine. Rñdet : ſꝫ nõ ſunt:
cuius rõnem dicit : nã ſemꝑ aut vera aut falſa ſit nega
tio neceſſe eſt.modo hę neqꝫ ſunt ſimul verę neqꝫ ſimul
falſę.hõ non hõ:qꝛ non ſunt enũtiationes.Qui ṽo dixit
non hõ:nihil magis dixit:q̃ꝫ is qui homo.protulit:ſed ẽt
minus verus vel falſus fuit is q dixit hõ niſi quicq̃ꝫ ad
dať.verbuꝫ illud gręce etton latinę minus pro minime
accępit:q̃ſi ſit ſenſus.ꝙ nec ille qui dixit hõ nihil adden
do:verus eſt aut falſus:q̃re nec qui dixit nõ homo.

⁋ Haec ãt.oĩs nõ hõ eſt iuſtus:nulli illaꝝ ideꝫ
ſignificat. Nec huic oppoſita q̃ ẽ.oĩs nõ hõ nõ
eſt iuſtus. At illa q̃ ẽ.oĩs nõ hõ ẽ nõ iuſtus ei q̃
eſt.nullũ nõ homo eſt iuſtus:id ſignificat.

Cõ.17. ⁋ Quem aũt ordinẽ atqꝫ ↄſenſum habeant enuntiatio
nes de ſubiecto infinito variatę penes p̃dicati finitudi
nem vel infinitudinẽ ad enũtiatiões de ſubto finito:nũc
docet ꝛ ponit regulas.⁋ Prima eſt.enũtiatio de ſubto
infinito ꝛ prędicato finito nullũ hẽꝫ ordinẽ ad enũtia
tionẽ de ſubiecto finito ſiue ſit hęc affirmatiua ſiue ne
gatiua.inqͭ.hęc aũt.oĩs nõ hõ eſt iuſtus:ꝛ ſibi ſilea nulli
illaꝝ idem ſignificat.hoc eſt habentiũ ſubm finitum:qꝛ
nec valet hanc.oĩs hõ eſt iuſtus:nec illã.nullus hõ eſt iu
ſtus:ꝛ ita in his nec ẽ ↄſequẽtia nec ↄſenſus:vt Boetius
ait.⁋ Scda regula enũtiatio de ſubiecto infinito nega
tiua cũ nulla illaꝝ de ſubto finito hꝫ ordinẽ aut ↄſenſuꝫ.
Inquit.nec huic oppoſita q̃ eſt.oĩs nõ hõ eſt nõ iuſtus ſi
gnificat idem alicui illaꝝ:qꝛ nec idẽ qđ hęc.oĩs hõ eſt iu
ſtus:neqꝫ idẽ qđ illa.nullus hõ eſt iuſtus:ꝛ per idem nec
ↄſequentiam nec ↄſenſum habet.Quo ṽo ad verba grę
ca attinet verbum illud anticeimena.lꝫ in frequentiori
vſu pro contradictoria ſumat Ariſto.hic iuxta exẽplum
eius pro ↄtraria acceptum eſt. Licet idem ſit de contra
dictoria:naꝫ hęc.nõ oĩs non homo eſt iuſtus.nulli illaꝝ
ideꝫ ſignificat.vꝫ.oĩs homo eſt iuſtus vel nullus hõ eſt

Anticeimena qd ſignificat.

iuſtus.hęc aũt .non oĩs nõ hõ eſt iuſtus ↄtradicit illi.oĩs
non hõ eſt iuſtus.⁋ Tertia regula eſt.ab affirmatiua d̃
ſubiecto ꝛ pręďicato infinito ſeqͭtur negatiua de ſubie
cto ĩfinito ꝛ p̃dicato finito.Inquit.at illa q̃ eſt oĩs nõ hõ
eſt non iuſtus.ſignificat idem illi quę eſt nullus non hõ
eſt iuſtus:ꝛ ita inter has eſt ↄſenſus ꝛ ordo ↄñtię.

⁋ Nomina ṽo ꝛ ṽba trãſpoſita idẽ ſignãt:
ceu hõ eſt albꝰ:albꝰ eſt hõ:nã ſi ita nõ ſit : eiuſ
dẽ affirmatiõis plẽs erũt negatiões. At oñſuꝫ
eſt vnã eſſe vnius oppoſitã.huiꝰ.n.q̃ eſt.hõ ẽ
albus.negatio eſt.hõ nõ eſt albus . Illius ṽo
quae eſt.albus eſt hõ.ſi nõ eſt eadẽ illa . hõ eſt
albus.negatio erit aut albũ eſt nõ hõ:aut albũ
nõ eſt hõ:ꝫ altera quidẽ eſt negatio q̃ eſt.albũ
nõ eſt nõ hõ.eius eſt quae eſt albus eſt nõ hõ.
Altera aũt huius.homo eſt albus:quare erũt
duae vnius. Qꝛ igiť trãſpoſito nomine ꝛ ṽbo
eadem fiat affirmatio ꝛ negatio perſpicuũ.

⁋ Quia ſuperius in exẽplis nunc antepoſuit p̃dicatum ꝛ Cõ.18.
poſtpoſuit ſubm:nũc ↄtra ſubꝫ p̃poſuit ꝛ p̃dicatũ poſtpo
ſuit idcirco trãſpoſitionẽ noiuꝫ ꝛ ṽboꝝ ſignificatũ noiuꝫ
ꝛ ṽboꝝ nõ variare declarat.Et ſup alia cãqͣ rhetores
ꝛ poetę trãſponũt noĩa ꝛ verba vt ornatũ ſuẽt.dialectici
minime:ideo inter hos quaſi cõſultat : oñdens ꝙ noĩa ꝛ
verba trãſpoſita idẽ ſignificẽt.Sꝫ qd velit Ariſt.unio
res multas cõfuſiões cõponũt:ꝛ oẽs ſunt extra Ari.mẽ
tem. Propterea debes ſcire ꝙ nomẽ ad ſuũ ſignificatuꝫ
hꝫ triplicẽ habitudinẽ.vnã abſolute:q̃ illđ ſignificat ab
inſtitutiõe:hãc hꝫ tã in orõne q̃ꝫ ex̃ orationẽ:ꝛ hęc habi
tudo ſignificatio eſt noĩs.Aliã hꝫ ſm exigentiã ṽbi ſiue
tẽporis ṽbi:ꝛ hãc ſorticolę vocãt ſuppoſitionẽ quã Ari.
in elẽchis vocat vſum termini ſiue noĩs ꝑ re.Inqͭ enĩꝫ
cũ nõ ẽ res ipſas ferẽtes diſputare noĩbꝰ ꝑ rebꝰ vtimur
notis:ꝛ h̃ ẽ ſupponere iuxta loquẽdi modũ ſorticolaruꝫ.
Aliã aũt ſm exigẽtiã prędicati:ꝛ hęc vocať verificatio.
Hę aũt tres habitudines ita ſunt:ꝙ ſignificatio eſſe põt
ſine ſuppoſitiõe ſuppoſitio ſine verificatiõe:ꝛ nõ eſt ecõ
uerſo.⁋ Vult igitur Ariſt.ꝙ noĩa ꝛ ṽba trãſpoſita ideꝫ
ſignificent:ita vt a prima habitudine nũq̃ꝫ abſoluantur:
vtꝝ ṽo abſolui poſſint a ſcda ꝛ tertia habitudine ꝑ trãſ
poſitioneꝫ:hic nõ dicit:ſed antea dixit in ſingularibꝰ nõ
referre.hoc inqͭ.noĩa ṽo ꝛ ṽba trãſpoſita idẽ ſignificãt:
ceu hõ eſt albꝰ.albus eſt hõ.hoc ꝓbat dicẽs : nã eiuſdeꝫ
affirmatiõis erũt duę negationes:hoc facile patet:qꝛ ha
bebit negationẽ ſibi ꝓpriã oppoſitã ꝛ negationẽ ſuę cõ
uertẽtis. Hęc enĩ enũtiatio.hõ eſt albꝰ.habet hãc ſibi ꝓ
priam negationẽ.nullus hõ eſt albꝰ:ꝛ hẽbit negationem
ſuę ↄuertẽtis.vꝫ.illã.nullũ albũ eſt hõ:q̃ eſt negatio illiꝰ
albũ eſt hõ:quę eſt ↄuertens p̃mę. Inqͭ.huius.n.quę eſt
hõ eſt albus:negatio eſt.hõ non eſt albus:ſiue nullus hõ
eſt albus.ſumit enĩ indefinitã ꝑ vlĩ. Illius ṽo q̃ eſt albꝰ
eſt homo:quę eſt ↄuertens primã:eſt nullũ albũ eſt hõ.
inquit.modo ſi nõ eſt eadẽ illi:hoc ẽ:ſi ↄuerſa ꝛ ↄuertẽs
non idem ſignificãt:negatio conuertẽtis.vꝫ.illius.albuꝫ
eſt hõ:aut albũ eſt non hõ:aut albuꝫ nõ eſt homo.decla
rat ꝙ non eſt illa.albũ eſt non homo:qꝛ hęc habet ſuam
oppoſitam aliam a prima.vꝫ.nullũ albũ eſt non homo:
igitur oppoſita illius.albũ eſt hõ:eſt illa.albũ nõ eſt hõ.
inquit.ſed altera quidẽ eſt negatio illius.albũ eſt nõ hõ.
vꝫ.quę eſt.albũ nõ ẽ nõ hõ:ſiue nullũ albũ ẽ nõ hõ : igiť
illa.album eſt nõ homo:nõ ẽ oppoſita illi.albũ ẽ hõ : qꝛ
tũc hẽret duas oppoſitas.ſic igitur pꝫ oppoſita illius al

Dubita/tiones. Prima. Secūda. Solo.

hū eſt hō:eſt hęc.vʒ.albū nō eſt hō:ſiue nullū albū ē hō. altera aūt eſt negatio hui⁹.hō eſt alb⁹.vʒ.illa.nullus hō eſt albus:igiť illa.hō eſt alb⁹ ſi nō ęquiualeret in ſignifi/catu illi.albū ē hō:hēet duas negatiōes oppoſitas:alterā merito ſui:alterā merito ſuę ɔuertētis.℄ Sʒ dubitare ſolit⁹ ſuʒ.Pzio ꝙ hęc vi hēt duas oppoſitiōes de facto. vʒ.hō ē alb⁹:vt illā.nullus hō eſt alb⁹:⁊ nullū albū ē hō: igiť ſeqr idē ſiue ſint ideʒ ſiue diuerſę.℄ Scōo diceret aduerſari⁹ cauillatoꝛ ꝙ illa.nullū albū ē hō nō opp'ᵉ illi pmę:ſʒ ſuę ɔuertētí:⁊ ita nō ſegť duas oppoſitas vni eē. ℄ Ad pmā dico ꝙ illę oppoſitę hīt vnā vim.hę enim. nullus hō eſt albus.⁊ nullū albū eſt hō:vnā hīt vim:qꝛ ſeſe mutuo īferūt per regulā ɔuerſionū.Uniuerſalis.n. negatiua ɔuertiť in terminis p̄ poꝝ.igiť nō reputantur niſi p̄ vna.℄ Ad ſcōam dicas ꝙ illa eſt oppoſita pꝛimę: nam hę nō ſtāt ſimul.hō eſt alb⁹:⁊ nullū albū eſt homo: qꝛ tūc hę ſtarēt ſimul.hō eſt albus:⁊ nullus hō eſt albus: qm̄ illę ſeſe inferūt:videlʒ.nullū albū eſt hō:⁊ nullus hō eſt albus:⁊ ita pʒ ꝙ opponiť hęc pꝛimę.Deide epilogat:

Rōnes circa regu/las.

⁊ v̄ba patēt p̄ ſe circa finē pn̄tis capl'i.℄ Debes ſcire ꝙ Ariſt.dedit in iſto caplo q̄tuoꝛ reglas.℄ Pꝛima fuit ex affirmatiōe negatiōe trāſpoſita ſequiť negatio recta:vt hō eſt nō iuſtus:igiť hō nō eſt iuſtus.℄ Scōa fuit huic ɔtria.vʒ.ex negatiōe recta nō ſequiť affirmatio negatiōe ipſa trāſpoſita:qꝛ nō valʒ.nō eſt bonū:igiť eſt nō bonū. Nā centaurus nō eſt nō bonū:⁊ tn̄ non ſeguiť ꝙ ſit non bonū.℄ Tertia ex affirmatiōe recta.ſegť negatio trāſ/poſita negatiōe etiā.vt eſt ęquale:igiť nō eſt nō ęquale. ℄ Quarta regula eɔ̄ nō valʒ.nō eni ſegť.nō eſt nō bo/num:igiť eſt bonū:cū cētaurus nō ſit nō bonuʒ.⁊ tn̄ non ſequiť ꝙ ſit bonū.℄ Contra has regulas multę a ſoꝛti/colis fiunt obiectiōes.Pꝛimo ɔ̄ pꝛimā.nā nō valʒ.aliq̄s hō eſt nō iuſtus:igiť ois hō nō eſt iuſtus.Scōo nō valʒ. Socrates pōt nō pugnare:igiť Socra.nō pōt pugnare. ℄ Contra ſcōaʒ obyciūt:qꝛ valet.ois hō non eſt iuſtus: igiť ois hō eſt nō iuſtus.nā ois hō eſt iuſt⁹ vel nō iuſtus: ℄ Contra tertiā arguit pꝛio qꝛ nō valet.ſocrates ē dñs: igiť nō eſt nō dñs:dato ꝙ ſit ſimul reſpectu vnius dñs:⁊ reſpectu alterius ſeruus.Secundo non valet:ſenex fuit puer:igiť ſenex nō fuit nō puer.Tertio nō valʒ.ſocrates videt equū:igiť nō videt nō equū:dato ꝙ videret equū ⁊ bouē.℄ Contra quartā arguūt:qꝛ bonū ⁊ nō bonū ſūt cōtradictoꝛia:ideo ſi.a. nō eſt non bonū:ſeqtur ꝙ ſit bo/

Ratio eſt ſuo regu/larum. Regula Ariſto.

nus.℄ Pꝛo ſolōne ad oēs rōnes debes ſcire p̄ ꝙ oēs re/gulę intelligi debēt oib⁹ ſilr ſe habētib⁹ ſola variatione facta penes pꝛędicatū de finito ad infinitū.Secūdo de/bes ſcire ꝙ enūtiationes in qb⁹ ſubiecta variantť penes finitū ⁊ infinitū.Cęteris in oib⁹ parib⁹ ſūt inuicē imper/tinentes.hoc eſt ꝙ vna nō ſequiť ad aliā:nec repugnat: vt iſte hō eſt iuſtus.nō hō eſt iuſtus.⁊ hō non eſt iuſtus: nō hō nō ē nō iuſtus.Una.n.haꝝ ad aliā nō ſequiť:nec alteri repugnat:tunc iuxta hęc tollanť obiectiōes.Pꝛia quidem:qꝛ nō ſunt in cęteris ſimiles:cū pꝛima ſit pticu/laris ⁊ ſcōa vlis:⁊ ita nō arguiť p̄ regulā.℄ Ad ſcōm ɔ̄ ideʒ rńdeť eodē mō.Pꝛima eni nō erat de p̄dicato infi/nito:ſed debebat eē hęc.ſocrates eſt nō potēs pugnare: ideo valet:nō pōt pugnare.℄ Ad aliā ɔ̄ ſcōaʒ regulā iaʒ Ariſt.pꝛimo pꝛioꝝ.in fine reſpōdit ꝙ albū ⁊ nō albū nō ſunt ɔ̄dictoꝛia:ſed hn̄ eē albū:vel nō eſſe albū:⁊ ita i p̄/poſito dico ꝙ illa nō ſunt ɔ̄dictoꝛia:niſi ītellecto verbo cū termīo.Ad alias ɔ̄ tertiā eodē mō ſoluunť.℄ Dico eni ad pmā ꝙ valʒ tenēdo verbū illō dñs eodē mō:erat eniʒ dñs ad.a.⁊ reſpectu ipſius.a.etiā nō ē nō dñs.Cū ꝗ̄ ſoꝛticolę dicāt regulā tenere in abſolutis:qō nō puto eē neceſſariū.Diximus eni reglas valere cęteris oib⁹ ſum/

pꝛis eodē mō.℄ Ad ſcōam dicūt regulas Ari.teneri in enūtiatiōib⁹ ō pn̄ti:ſʒ h̄ ē friuolū.nō.n.cēnt vles:vt oēs gręci volūt.Propterea melius eſt dicēdū ꝙ oia cętera ⁊ verbū dʒ ſumi eodē mōꝛ ⁊ p̄ eodē p̄ciſe tp̄e.Propterea debʒ ſic argui.ſenex fuit puer:igiť ſenex no fuit nō puer pꝛo eo tp̄e quo fuit puer.Dixim⁹ eni regulas eſſe veras cęteris ſilibus ſola variatiōe facta penes pꝛędicati fini/tudinē.℄ Ad tertiā dico ꝙ nō arguiť per regulā.Debet enim argui.ſocrates videt equū:igiť ſocrates nō eſt non vidēs equū.℄ Ad vltimā.ſolo pʒ ex dictis ad rōnem ɔ̄ ſecundam regulā.Hęc de iſto capitulo ſatis.

℄ At v̄o vnū de multis:aut mlťa de vno affir/mare ⁊ negare:niſi vnū qd ſit id qō ex plurib⁹ illis ſigńať:nō ē affirmatio neqʒ negatio vna.

℄ Cum Ariſto.velit nūc de oꝛdine ſiue ɔſequētia enūtia/tionū:in qbus pꝛędicať vnū de plurib⁹ aut plura de vno hoc eſt quonā mō valeat a diuiſis ad ɔiūcta ⁊ a ɔiūctis ad diuiſa.Reſumit rurſus quę ſit negatio vł affirmatio vna:q̄ nā plures ſiue nō vna:q̄ longius in pmo huius ab/ſoluit.Multiplicari itaqʒ pn̄t enūtiatiōes(vt diximus in pꝛimo auctoꝛitate Ammony)hunc in moduʒ:nā aut in enūtiatiōe vnū p̄dicať de vno:aut vnuʒ de pluribus: aut multa de multis:aut multa de vno.Si qdem vnum de vno:aut vniuocū de vniuoco:vt hō ē aial:aut vniuo/cum de ęquiuoco:vt canis eſt albus.Item:aut ęquiuocū de ęquiuoco:vt acuties eſt acumē:aut ęquiuocū de vni/uoco:vt animal ē canis.℄ Simili mō ſi vnū de multis: aut vnū vniuocū de multis:vt hō bipes eſt aial:aut ęqui/uocuʒ de multis:vt aial latrabile eſt canis.℄ Iterum ſi mlťa de mlťis:erit aut mlťa ɔiuncta de multis ɔiunctis: vt hō rōnalis eſt aial moꝛtale.ambo.n.definitiōe ɔiun/guntur:ſiue hō ⁊ bipes ⁊ criſpus eſt aial ⁊ ſenſibile ⁊ di/ſciplinę capax.Hęc.n.ambo copula ɔiūganť ⁊ aliq̄s mo/dis:aut cōiuncta de abiunctis:vt homo bipes eſt aial al/bum.aut abiuncta de abiūctis:vt hō criſpus amicus eſt aial iuſtuʒ beniuolū.℄ Simili mō ſi multa de vno:aut eniʒ multa de vniuoco:aut multa de ęquiuoco.pn̄t etiaʒ multis aliis modis multiplicari:hi ſufficiāt.Ariſto.igiť talē cōem ɔſtituit regulā qn̄ p̄dicanť multa de vno:aut vnū de multis:niſi illa multa ſint aliquo mō vnū:aut cō/iunctione aut ſubito aut deſcriptiōe aut definitione:enū/tiatio non vna erit.Hęc eſt regula cōmunis.

Cō.19.

Multipli/catio enū/tiationum/penes plu/ra ⁊ vnum.

℄ Atqʒ vnum dico:non ſi nomē vnum ſit po/ſitum:nō ſit aūt quid vnū ex illis ceu hō eſt foꝛ/ſitan ⁊ animal:⁊ bipes ⁊ māſuetuʒ:ſed ex ħs vnum ſit.Ex albo v̄o ⁊ homine ⁊ ambulāte non vnuʒ eſt.Propterea ſi quis vnū quid de his affirmet:non vna erit affirmatio:ſed vox quidem vna:affirmationes v̄o plures:nec ſi de vno haec:ſed ſimiliter multae.

℄ Exponit nūc Ariſt.quid velit per vnū ⁊ ingt:atqʒ vnū dico:nō ſi nomē vnū ſit poſitū:veluti eſt ęquiuocū:qō ē vna vox plurib⁹ abiunctis impoſita.Propterea ſubdit. non ſit aūt quid vnū ex illis vel definitione aut ſubiecto ⁊ exponit per exēplum qd ſit ex multis vnū eſſe:⁊ ingt. ceu hō eſt foꝛſitan ⁊ aial ⁊ bibes ⁊ manſuetuʒ:ſed ex ħs vnū ſit:aut copulatiōe:vt placet Poꝛphyrio:aut defini/tione:vt videť Auer.in paraphraſe.Quid v̄o ſit ex mul/tis nō eſſe vnū:ſubſcribit dicens.ex albo v̄o ⁊ hoīe ⁊ am/bulante nō vnū eſt definitiōe vel copulatiōe ſʒ demať copula.Propterea ɔcl'dit ſi q̄s vnū qd ō his affirmet:nō vna erit affirmatio:ſʒ vox qdē vna:affirmatōes v̄o plures

Cō.20.

nec ſi gs hęc de vno affirmauerit affirmatio vna erit:ſ3
ſilr mltę. Sic igit̃ p3 qd ſit vnū:qdue ex mltis vnū eē:ꝛ
Dubitatio gd ex mltis nō vnū eē. ℭ S3 dubitat̃:q2 Ari. ait ꝙ ſi gs
Reſpōſio. affirmet de illis vnū:affirmatiōes erūt plēs. Querit̃ q̄
Auer. nā mō h ſit.. Auer. in pñti paraphraſe vi dicē ꝙ ſit vna
veluti ęquoca. ſ3 ɔ̄:q2 enunciatio vbi terminus ęquocus
aut ſubucit̃ aut p̄dicat̃ facit paralogiſmū. Sed hęc enū
tiatio nō facit illū. ℭ Scđo:ois enūtiatio ęquoca eſt di-
ſtinguēda:ſ3 hęc nō diſtinguit̃. ℭ Tertio ex ƴs fit ſaltē
Solutio. vnū in ſubito nō ſicut ex ęquiuocis. ℭ In v̄bis Auer. ap-
paret ſolo. ſubſcribit eni. ſilr eſt diſpoſitio in enūtiatiōe
inq̄tum affirmātur intētiones multę vni ſubo p̄ noia di
uerſa. q.d. ꝙ q̄tū ad h vi eē ſimilitudo cū ęquiuoca enū
tiatione:q2 in hac multi ſunt ſignificat⁹:vel ex p̄te ſubie
cti aut p̄dicati:ſ3 q̄ ad alia nō:vt recte cogūt rōnes.

ℭ Si igit̃ interrogatio dialectica reſpōſionis
eſt poſtulatio:aut propoſitionis: aut alterius
partis cōtradictionis. Propoſitio v̄o ɔtradi-
ctionis vnius eſt pars:nō erit ad haec vna ſane
reſponſio. Nam nec interrogatio vna eſt:ꝛ ſi
etiam vera ſit. Sed de his in topicis dicet̃.

Cō.xx. ℭ Eſculanus ꝛ alij multi volunt Ari. p̄bare id qđ paulo-
Expō alio ante dixerat:ꝛ ſic ſyllogiſticū faciunt textū. ℭ Sed hęc
rum. expoſitio friuola eſt. primo:q2 Ariſto. aſſumpſiſſet igno
Cōfutatio tius ad declarationē ignoti. Qđ.n. hic ſumit i topicis de-
claratur vt ipſemet ait. Modo ea q̄ dicunt̃ in topicis ſunt
poſterius nota:cū hic liber ſit primus:vt Ammo. ꝛ Por
phyrius:ꝛ cęteri dixerūt. Amplius nō cōſonat textui. eſt
enim in gręcis ſenſu ꝛ verbis illatiu⁹:vt intelligenti v̄ba
Expō p̄pa gręca ꝛ nr̄as trāſlationes p3. ℭ Uidet̃ itaq3 mihi textū
eſſe illatiuū. Infert eni duo:quoꝝ p̄mū eſt ꝙ pluriū nō
eſt vna rñſio:atq3 multiplicis minime. Syllogiçat autē
(vt mihi videt̃) ſic: quoꝝ nō eſt vna interrogatio eorū
nō eſt vna rñſio. pluriū nō eſt vna interrogatio:igit̃ plu
rium nō eſt vna rñſio. ℭ Ad huius ſyllogiſmu3 p̄ ſumit
vnū añs copulatū:ex quo vult hīe p̄bationē3 minoris:ꝛ
ingt. Si igitur interrogatio dialectica rñſionis eſt poſtu
latio:aut p̄poſitionis:aut alterius p̄tis ɔ̄dictiōis petitio.
Propoſitio v̄o ɔ̄dictionis eſt ps. Ex ƴs vult hīe p̄batio-
nē3 minoris:q̄ pōt ad ſyllogiſmū ſic reſolui:quoꝝ nō ē
vna p̄poſitio aut poſtulatio:eoꝝ nō eſt vna iterrogatio
per nūc dicta. hoꝝ pluriū nō eſt p̄poſitio aut poſtulatio.
Igitur nec vna interrogatio:ꝛ ita minor patet:tūc infert
cōcluſionē:ꝛ ingt:nō erit ad hęc vna ſane rñſio. Cui⁹ mi
norem epilogat dicēs:nā nec interrogatio illoꝝ pluriu3
vna ē:ꝛ ſi etiā vera ſit. ecce quo mō nō ſyllogiſtica ē lr̄a:
ſ3 illatiua. ℭ Debes ſcire vt ex p̄ topicoꝝ. ca. 3⁰. ſatis ha-
betur ꝙ interrogatio eſt qđ eē ad p̄blema:qđ dī rñſio:
ꝛ ad p̄poſitionē dialecticā:q̄ eſt p̄miſſa ſiue interrogato
ria p̄poſitio:q̄ v̄o dr̄ia ſit inter p̄blema ꝛ p̄poſitionem:
perquire illic. Propterea Ariſto. ait interrogationē dia-
lecticaſ eē aut reſponſionis poſtulatio ſiue p̄blema:aut
petitionē p̄poſitiōis ſiue alterius p̄tis ɔ̄dictiōis q̄ eſt p̄-
poſitio interrogatoris. ℭ Scđo debes ſcire ꝙ differt ēt
qđ a ɔcluſione ꝛ ſuppoſitiōe ſiue p̄ncipio:id.n. qđ in de-
monſtratiuis eſt qđ ante demōſtrationē. in fine demon-
ſtrationis eſt cōcluſio. dicit̃.n. 2⁰ poſterioꝝ. Qōnes ſunt
ęquales numero is q̄ ſcimus. Suppoſitio aūt ꝛ p̄ncipiū
propoſitiōes ſunt ſiue p̄miſſę demōſtratiōis. Qua rōne
p3 p̄blema in dialecticis ſe hīe ad rñſionem: vt qđ ad
concluſionē in demōſtratiuis:ꝛ dialecticā p̄poſitionem
ad ſyllogiſmū i dialecticis vti ſuppoſitiōes ſiue p̄ncipia
ad demōſtrationē. Hęc aūt ſorticolę oēs ignorāt ꝛ. ecē-

tiores. ob.n. ignorātiā terminoꝝ de facili paralogiçam⁹
primo elenchorum:ꝛ tu conſidera.

ℭ Inſuper etiā ſimul perſpicuū eſt ipm qd eſt
interrogationē nō eſſe dialecticā. Nā oportet
ex interrogatiōe dari vt eligat vtrā velit ɔtradi
ctiōis partē. Quādo is qui interrogat debeat
diſtinguere vtrum hō ſit hō:aut nō ſit hoc.

ℭ Scđm qđ cōcludit eſt:ꝙ qđ quid eſt nō ſit interroga- Cō.xx.
tio dialectica:ꝛ ſylls eſt. iterrogatio dialectica iterrogat
vtranq3 partē ɔ̄dictionis. qđ non interrogat vtrāq3 p̄tē
cōtradictiōis:ſed vnā tm̄:igit̃ qđ nō eſt dialectica inter-
rogatio. Primo ſumit ɔcluſionē:ꝛ ingt. inſup ēt ſil̃ cum
ɔ̄ne p̄xie dicta p̄ſpicuū eſt ipm qd eſt iterrogationē nō
eē dialecticā:imo nec ſi eſt:nec qa ē:nec pp̄ qd ē. ℭ Su-
mit deinceps maiorē ſylli:ꝛ ingt. nā op3 ex iterrogatiōe
dari atq3 p̄mitti vt eligat rñdēs vtrā velit ɔ̄ditiōis p̄tē:
cui⁹ rōnē ingt:qñ is q iterrogat:debeat diſtiguere vtꝝ h
ſit hō:aut nō ſit h:vt vtꝝ aīus ſit mortalis an nō. Legit̃
āt in gręcis codicib⁹ v̄bū illō[qñ]aduerſatiue: ſ3 ſonat
expoſitiue veluti alibi ſępius Ari. v̄bū[alia]ſumpſit. Ex
ƴs p3 qōnē ſe hīe ad demōſtrationē vt p̄blema ad dia-
lecticū ſyllm:nā eſt qđ añ demōſtrationē. in fine ɔclio.
p̄blema ēt ante ſyllogiſmū in fine rñſio ſiue illatum.

ℭ Cum aūt eoꝝ quae ſeorſu3 p̄dicant̃. alia q̄dē
compoſita p̄dicentur:vt vnū oia praedicatu3
euadant. Alia v̄o nō:q̄ nam ſit dr̄ia? De hoīe
nāq3 verū eſt dicere:ꝛ ſeorſu3 aīal:ꝛ ſeorſum
bipes:ꝛ haec eadē vt vnū ꝛ hominē ꝛ albu3:
ꝛ haec eadem vt vnum. Sed nō ſi aliquis eſt
cerdo ꝛ bonus erit:ꝛ cerdo bonus. Adhuc ſi
quia ſeorſum vtrūq3 eſt veꝝ:oportet etiā am-
bo vera eſſe. multa erunt ēt abſurda. De hoīe
nanq3 quodam veꝝ eſt dicere:ꝛ ꝙ eſt homo:
ꝛ ꝙ eſt albus:quare ꝛ totū. Rurſus ſi album
ꝛ totum veꝝ eſt dicere:erit ēt hō albus albus:
atq3 hoc in infinitū. Et rurſus muſicus albus
ambulans:ꝛ haec ſepius ɔiuncta in infinitu3
dicentur. Preterea ſi Socrates ē Socrates
ꝛ homo:etia3 Socrates erit ſocrates homo:
ꝛ ſi eſt homo ꝛ bipes:etiā erit hō bipes. Igit̃
ſi quis ſimplr̄ dicat cōplexiones fieri:plurima
abſurda inde cōtingere dicat:p̄ſpicuū eſt.

ℭ His ſuppoſitis ac cōmemorati3. Nūc accedit ad rē:ꝛ p̄ Cō.xx.
petit qōnē:ꝛ ingt. cū āt eoꝝ q̄ ſeorſu3 p̄dicāt̃ diuiſi3. alia
q̄dē cōpoſita p̄dicant̃ vt vnū oia p̄dicatū euadāt. hoc ē
cū q̄dā p̄dicent̃ diuiſi3 ꝛ ſil̃. alia v̄o nō:q̄ nā ſit dr̄ia:ꝛ qñ
licet ꝛ qñ nō. eſt qđ:igit̃ vtꝝ ſp̄ liceat argui a diuiſis ad
cōiuncta:an aliqñ ſic:aliqñ nō. ꝛ qñ ſic:ꝛ qñ non? Arguit
igit̃ p̄ vtraq3 p̄te:ꝛ p̄mo ꝙ valeat:nā ſeqtur. hō eſt aīal:ꝛ
hō ē bipes:igit̃ hō ē aīal bipes. ℭ Amplr⁹ val3. Socra.
eſt hō:ꝛ ſocrates ē alb⁹:igit̃ Socra. ē hō alb⁹. In ɔ̄riū ar
guit:q2 nō val3:aliqs hō ē cerdo ꝛ bon⁹:igit̃ bon⁹ cerdo.
ℭ Scđo ſi valeret:tūc eēt p̄ceſſus in ifinitū i cōplexio-
nib⁹:nā de hoīe q̄dā vt d Socra. veꝝ ē dicere. ꝛ ꝙ ē hō
ꝛ ꝙ ē alb⁹:q̄re ꝛ totū h ſil̃ erit hō alb⁹. Rurſus ſi de So
crate ē veꝝ dicē albū ꝛ totu3:h ē ſi Socra. eſt hō alb⁹. ꝛ
alb⁹ ſeorſu3. Rurſus ēt erit veꝝ dicē ꝙ ſit hō alb⁹ alb⁹
ſil̃ atq3 h in ifinitū. ℭ Tertio nō val3. ſocra. ē muſicus

τ albus τ ambulans:igitur eſt muſicus albus ambulās: qꝛ hęc ſępius ꝯiūcta in infinituꝫ dicerenť. ℂ Quarto ſi Socrates ē ſocrates τ hō:etiā ſocrates erit ſocrates hō: τ ſi Socrates eſt hō τ bipes:ēt erit hō bipes:qḋ ē falſuꝫ: nā ex nō nugatorijs nugatio ꝓficiſcereť:qm̄ in aņte non fuit nugatio. In ꝯſequēte vō videť eē.hęc.n.nugatio eſt. Socra.hō:etiā τ hō bipes:qm̄ in induuiduo ſpecies:τ in ſpecie differencia intelliguntť. Sic igiť pro vtraqꝫ parte hęc ſunt argumēta. Deinde epilogat:τ ſermo patet.

ℂ Sed quonā modo id ponendū ſit dicamus nunc. Eoꝝ itaqꝫ quae p̄dicanť: atqꝫ de quib⁹ p̄dicari ſumunť:quaecunqꝫ per accidens dicuntur:aut de eodē:aut alterū de altero:haec non erunt vnū:vt homo ē albus: τ muſicus: ſed nō vnū eſt albū ipm̄ τ muſicū. Accidunt enim ambo eidem.neqꝫ ſi veꝝ ſit dicere albuꝫ muſicum eſſe:albū muſicū profecto vnū quid erit. Albū.n.per accidens muſicum eſt:quare non erit albū muſicū qd vnū. Quocirca neqꝫ cerdo bon⁹ ſimplr̄ erit:ſed animal erit bipes: cum nō per accn̄s haec de illo ſint. Preterea nec illa:quoꝝ alterū alteri ineſt: quocirca nec albū ſepius erit:nec aliquis homo eſt hō aīal aut bipes. Inſunt.n.haec bipes τ aīal hoī.

Cō.24. ℂ Determinat qōnem:τ vult ꝙ duobus caſib⁹ nō licet a diuiſis ꝓficiſ:i ad cōiunctū.primus eſt:cū ea q̄ diuiſim prędicanť de aliquo ſubiecto:de illo per accn̄s dicantur: ſiue qꝛ ambo eidē accidunt:ſiue qꝛ alteꝝ alteri accn̄s:vt non ſequiť.homo eſt albus τ muſicus.igitur hō eſt alb⁹ muſicus. Accidūt enī albū muſicū ambo homini:naꝫ lꝫ hęc poſſit eē vera.albū τ muſicū:tn̄ albū muſicū nō erit quid vnū:cū albū per accn̄s muſicū ſit:τ poſſit eſſe τ nō eſſe. ℂ Scḋo nō ſequitur. Socrates eſt cerdo τ bonus: igitur cerdo bonus:nā pōt eſſe Socrates vir bon⁹ τ malus cerdo. Secūdus vō caſus eſt quādo vnū illoꝝ pręd(i)catoꝝ diuiſim acceptoꝝ in alio icluditur. Hac enī rōne nō pōt a diuiſis procedi ad cōiunctū:nā antecedēs eſſet nō nugatoriū ꝯſequēs vō nugatoriū: quocirca nō valet. Socrates eſt hō τ aīal:igiť Socrates eſt hō aīal:nec ſequiť. Socrates eſt hō τ bipes: igiť Socrates eſt homo bipes:qꝛ in hoīe inſunt aīal bipeſqꝫ:τ vnū eſt in rōne alterius. Propterea ſoluit ad dubium τ ingt:quocirca nec album ſępius erit Socrates:nec aliquis hō:vt Plato eſt homo aīal:aut bipes. Inſunt.n.hęc aīal τ bipes homini. ℂ Iſti ſunt duo caſus:in qbus non valet:ex quib⁹ colligi pōt in qb⁹ valet. ℂ Per primū.n.caſuꝫ habeť ꝙ illa diuiſa inſint per ſe ſubiecto. ℂ Per ſcḋm habeť ꝙ vnū non inſit in rōne alterius:propterea hn̄ valet. Socrates eſt rōnale τ mortale:igiť rōnale mortale. ℂ Tolliť eniꝫ nugatio:qꝛ neutrū eſt in rōne alterius. Tollitur pceſſus in infinitum:qꝛ non licet poſtmoduꝫ argui eſt rationale mortale:τ mortale.igiť rōnale mortale mortale:qꝛ mortale ſcḋo aſſumptum includebatur in rōne illius totius

Conſideratio lr̃e. rationale mortale. ℂ Debes ſcire ꝙ cuꝫ Ariſto.ait:quocirca neqꝫ cerdo bonus ſimplr̄ erit: ſed aīal bipes erit: non vult abſolute hanc cōſequentiam valere. Socrates eſt bipes τ animal:igitur bipes aīal:ſed ait valere ſolum ratione habita ad primum impedimentum. Propterea ſubſcribit cuꝫ non per accidēs hęc de illo ſint:τ ita valꝫ ratione habita ad primū impedimentum non abſolute: qꝛ ratione habita ad ſecundū impedimentuꝫ non valet.

Nec ignores tranſlatiōes veteres omnes hic erroneas reperiri. Qui enim legit codices Ariſtotelis gręcos:hoc facile diiudicabit.

ℂ Verum eſt aūt dicere de aliquo: τ ſimplr̄ vt aliquē hominē:hoiem:aut aliquē hominē album:hoiem album:non tamē ſemper:naꝫ qn̄ in adiecto aliquod quideꝫ oppoſitoꝝ ineſt:ad quod ſequiť ꝯtradictio:nō veꝝ ſed falſuꝫ eſt. vt ſi hominē mortuuꝫ dixeris hoiem.quando autem non ineſt:verum eſt.

ℂ Hactenus quonaꝫ modo liceat a diuiſis procedere ad coniunctū:nūc contra quonā modo a cōiuncto ad diuiſa liceat arguere declarat. Et colligit primo ꝙ veꝝ eſt dicere:τ ingt.veꝝ eſt aūt dicere de aliquo ſubaudi prędicatū cōiunctū τ ſimplr̄ quodlibet illius:vt de Socra.ſupple verum eſt dicere coniunctim aliqueꝫ hoieꝫ:τ ſeiunctim hoiem tm̄:aut de eodē Socrate veꝝ eſt dicere ꝯiunctiꝫ aliquem hoiem albū:τ ſeiunctim hominē albuꝫ:ſiue hominem ꝑ ſe albū per ſe. Igitur abſolute a ꝯiunctis ad diuiſa valꝫ.vtrū vō in omni τ de omni determinat:τ dicit primo ꝙ nō valet:quādo in prędicato eſt ꝯtradictio vel oppoſitio:vt nō valet. Cęſar eſt hō mortuus:igiť hō.nā mortuū τ hō opponere videnť. Ingt.nō tamē ſempꝫ:naꝫ quādo in adiecto ſiue prędicato:eſt aliquid oppoſitoruꝫ ſ.i repugnans:ſiue diminuens ab eo ad qḋ ſequiť ꝯtradictio:nō verū eſt ſed falſum:vt ſi hoiem mortuū dixeris hominē:quādo aūt nō ieſt hęc in p̄dicato oppoſitio: veꝝ eſt pcedere a cōiunctis ad diuiſa. Quo vō ad verba gręca attinet verbū illud aplos:lꝫ interdū pro oino:iterduꝫ ꝑ vlr̄ ſumať.hic ſumpſit pro ſeorſuꝫ ſiue ſeiunctiꝫ. Ulterius verbū illḋ ꝑ ceimeno:lꝫ hic pro p̄dicato adiecto ſiue adiuncto ſubiecto accipiať: aliqn̄ abſolute ꝑ ol addito ſiue ſubiecto ſiue p̄dicato. Eſt igiť ſenſus ꝙ quotiens eſt oppoſitio in p̄dicato addito ſiue adiecto:tūc nō licet. ℂ Solent dubitare metaphyſici quonam modo hęc ſit vera. Cęſar eſt homo mortu⁹:videť enī abſolute falſa. Per textū.n.hī ꝙ illḋ p̄dicatū cōpoſitū iplicat oppoſita. Igiť ē rō in ſe falſa:τ cū ſit in ſe falſa:vī de ol ſſa: vt diciť 5⁹ metaphy.τ lꝫ hęc res ſpectet potius ad metaphyſicā:quę cōmuniter currit per man⁹ cucullatorum: tamen quę dicuntur ad hoc:τ quę mihi videntur eſſe dicenda breuib⁹:non recuſabo dicere. ℂ Dicunt quidam ꝙ cum homo τ mortuus componuntur: nō efficiť ratio in ſe falſa:qꝛ hō ōterminať per ipꝫ mortuū ad cadauer. ℂ Sed hęc miſſo friuola eſt:qꝛ aut totū hoc:homo mortuus eſt ratio i ſe falſa aut nō.ſi ſic:igiť de quolibꝫ falſa: ceu hō irrōnalis cuꝫ ſit ꝑ ſe falſa:de ol eſt falſa 5⁹ meta. Si vō illḋ totū nō eſt rō in ſe falſa:hoc eſt ꝯ textū τ ꝯ rationē. Contra textū quidē:qm̄ ait vnā partē inferre oppoſitū alterius ꝑ ꝯdictionē. ℂ Cōtra rōneꝫ vō:qm̄ hō nūqꝫ perdit ſuū ſignificatū:igiť cū rō quā ſignificat nomen ſit definitio:hō erit ſempꝫ aīal rōnale: τ ita corpus aiatum τ ita viuū:τ ex alio ē mortuus. Igiť illa rō eſt in ſe ſimplr̄ falſa:τ ita de nullo vera. ℂ Amplius ad principale:vt ꝯceditur hęc. Cęſar eſt hō mortuus:cur non hęc. Cęſar eſt hō irrōnalis. Si eniꝫ ꝯcediť hō mortuus:ergo cadauer.τ ita irratiōale:τ hoc ſeqtur ſi verbū hō ꝯdiť a verbo mortuus. ℂ Uideť igiť mihi ꝙ nomen hꝫ duplicem ſignificatū.alteꝝ ꝓprie veluti hō Socratē τ Platonem. Alteꝝ trāſumptiue vt hoieꝫ pictum cadauer: τ id genus:vt Ariſ.ingt i p̄dicamētis:τ ſi hęc eſt vera. Cęſar eſt hō mortu⁹:qm̄ hō ſumiť in ſignificatu trāſumptiuo. hęc āt falſa. Cęſar eſt hō:qm̄ intelligiť in ſignificatu ꝓprio.

Cō.25.

Dubitatio

Poſitio quorūdā.

Cōfutatio

Rō ſo ppa.

¶ An quidē quando ineſt: nunq̄ verum ſit: qñ vero nō ineſt: ſemper ne verū ſit: queadmodum Homerus eſt aliquid vt poeta: ne igit̄ Homerus etiā eſt: an non. Per accidēs.n. p̄dicatur ipm̄ eſt de Homero: quatenus qdē eſt poeta: non aūt per ſe p̄dicat̄ de Homero ipſum eſt.

Cō.26. ¶ Dubitat rurſus ɔtra ſolutionē datā vtꝝ.vz.qñ nō ē oppoſitio ſiue ɔ̄dictio i adiecto ſemꝑ liceat: ⁊ arguit ꝙ nō: qm̄ hęc eſt vera cōiunctim. Homerus eſt poeta: vbi totuz hoc.eſt poeta.pręſdicat̄ de Homero: ⁊ nō eſt ɔ̄dictio in illo: ⁊ nō valet: igit̄ homerus eſt: ſolo v̄bo eſt p̄dicāte. Inquit [An qdem qñ ineſt: nūq̄ verū ſit: qñ v̄o non ineſt ſemꝑ ne verū ſit.] Quaſi dicat. vtꝝ vt qñ ineſt oppoſitio nūq̄ verū eſt: ita qñ nō ieſt: etiā ſemꝑ verū ſit: ⁊ arguit ꝙ nō inquit queadmoduz Homerus eſt aliqd vt poeta.ne igit̄ Homerus eſt ēt: q̄ſi dicat non. Rūdet ⁊ vult ꝙ nō ſemꝑ licet arguere ſtāte illa ɔditiōe. Et ſic addit ſcđam. ꝙ.vz.ambo illa pręſdicētur ęquę p̄ncipalr̄ de ſubo: ⁊ non vnū p̄ncipalr̄: ⁊ alterū ꝑ accn̄s: ⁊ ſic ſunt duę cōditiones. Prima.ꝙ nō ſit oppoſitio i adiecto. Scđa.ꝙ ambo p̄dicent̄ ęque p̄ncipalr̄. Hęc ſcđa deficit exēplo d̄ Homero. Nam per accidens p̄dicatur eſſe de Homero: quatenus poeta: nō aūt per ſe quatenus ens ⁊ exiſtens.

¶ Quare in qbuſcūq3 praedicatis neq3 eſt cōtrarietas: ſi ꝓ nominibus rōnes dicātur: neq3 per accidēs: ſed per ſe p̄dicantur: in his cōiunctim ⁊ ſimplr̄: verum eſt dicere. Id aūt quod nō eſt: nō verū eſt dicere eē aliqd: q2 eſt opinabile.nō.n.opio de ipſo eſt ipz eē: ſz ipm nō eē.

Cō.27. ¶ Epilogat ɔditiōes iſimul: ⁊ inqt [Quare in qbuſcunq3 p̄dicatis neq3 eſt ɔ̄rietas.] qđ quidez facile diſcernitur. ſi ꝓ noībus rōnes dicātur: nā cū rōnes noīum ſunt oppoſitę in p̄dicatis eſt oppoſitio: vt hō mortu9: nā rō hoīs ē aīal rōnale: animatū. Ideo mortuū eſt cadauer ſine aīa: ⁊ hoc ad p̄mā ɔditionē: neq3 ꝑ accn̄s: ſed ꝑ ſe p̄dicant̄ ambo: hoc eſt ęque p̄ncipalr̄. in his ɔiūctim ⁊ diuiſim ſiue ſimplr̄: ⁊ ſ3 qd. ⁊ h3 gręcus textus. verū eſt dicere. hę ſūt ɔditiōes. Et declarās ſcđam ɔditionē inqt: id aūt quod nō eſt vt Home. nō verū ē dicere eē aliqd: q2 ē opinabile remanēs in opiniōe hoīum. nō.n.opinio de ipo ē ipz eē: ſed ipm nō eē: ſed ſupple tu. verū ē dicere eē poetā: qđ nō eſt aliqd in re: ſz in opione. ¶ Sic igit̄ ꝑ hoc ꝙ Home. eſt in opione: nō ꝓꝑ hoc eſt aliqd in re. hę ſunt ɔditiōes. Et ɔñr de reglis enūtiationū a ɔiūctis ad diuiſa. ¶ Sz

Rōnes. Pⁱᵃ q̄ō. Reſpōſio Auer. i pa raphraſi.

circa hęc ſūt q̄ōnes nō ꝑuę. Prima quonā mō. ſcđa conditio intelligēda ē q̄ dicit ꝙ cōpoſitū illđ d3 p̄dicari ꝑ ſe de ſubo. ¶ Ur̄ aūt ad h̄ rn̄dere Auer. i ſua paraphraſe dicēs. i. ꝑ aliđ ab ipſo: ſz ꝑ ſe. i. ꝓꝑ ipz: q2 cū eſt p̄dicatū ꝑ accn̄s ſ3 iſtū modū falſificat̄ cū ſepat̄. v.g. Home. ē poeta: qm̄ cū ſepant̄ hęc: ⁊ di. Home. ē. illa ſit falſa: cū ſit nē priuatiua. ⁊ cā in h̄ eſt: q2 eē p̄dicat̄ de Homero ex ꝑte q̄ eſt poeta: nō p̄dicatione prima per ſe abſolute. Sic igit̄ Auer. vult ꝙ illđ ɔiūctū p̄dicet̄ ꝑ ſe ⁊ ſ3 ꝙ ipm de ſubo.

Replica. ¶ Sz huic obijciūt nōnulli p̄: q2 valz. Socra. ē hō alb9. igit̄ ē hō: ⁊ ē alb9.

Defenſio. ¶ Scđo: q2 fruſtra adderet̄ ⁊ nō per accn̄s. vī eni ſ3 hāc expōnē ſupflua. Sz hęc friuola ſūt. ¶ Ad p̄mā diceret Auer. ꝙ argu^m ꝑ ſe tenet i oī mā. mō cū liceat dare inſtātiā in alijs ſatis eſt: vt p̄ ꝑoꝝ. cap. 22°. ⁊ 2° topicoꝝ cap. 2°. mō data eſt inſtātia in ille. Homer9 eſt poeta: iđ regula ē falſa. ¶ Ad aliđ diceret Auer. illud eē additū p̄dicatū p̄dicari ꝑ ſe ſ̄m ſe ⁊ q̄ōlz ſui: iđ ſenſus eſt. nō ſ̄m accn̄s h̄ eſt nō rōne ꝑtis. Sumit̄.n.ꝑ accidēs interdū ꝓ eo qđ ē ꝑ ꝑtē. ¶ Sz adhuc iſtabis ɔ̄ Auer. q2 tūc p̄ma ɔditio ſupflueret cū ſatis explicet̄ in ſcđa. Cum eni totuz ɔiunctū p̄dicat̄ ꝑ ſe ⁊ nō rōne ꝑtis de ſubto: vī ꝙ nō poſſit eē oppoſitio in adiecto. ⁊ ſic ſupflueret p̄ª: quaz Ari. ponit i epilogo aliā a ſcđa. Dici pōt ꝙ apđ Auer. illa nō eſt nečia: ſed poſita ad maiorē explicatū. Nos v̄o alr̄ expoſuimus iuxta Ammonij ⁊ Boetij mētez: vt patuit. Replica.

¶ Scđo q̄runt vtꝝ a tertio adiacēte ad ſcđz adiacēs liceat arguere ſemꝑ. ¶ Rn̄det Eſculan9 ꝙ a tertio adiacente ad ſcđm adiacēs nō niſi gr̄a mātę valz: ꝑ ſe āt nūq̄ hoc multiplr̄ ꝓbat̄. Pⁱo a cōpoſito ad diuiſa nō valz: qm̄ termini non eodē mō ſumunt̄: ſed ſemꝑ ipm eſt: qñ tertiū adiacet accipit̄: vt dicit veritatē enuntiationū: qñ v̄o eſt 2^m accipit̄ vt dicit actum exiſtendi: ⁊ ita nō valet. Scđo a ſ3 qd ad ſimplr̄ nō valet ɔ̄ña: ſz cū dico. eſt aīal: igit̄ eſt. arguit̄ a ſcđm qd ad ſimplr̄: q2 ab eē aīal ad eſſe ſimplr̄: igit̄ non valet. ¶ Tertio ablato ipſo ꝑ accidens pōt remanere ipm per ſe atq3 nečium. Sz hęc p̄dicatio hō eſt: vī ꝑ accn̄s. illa v̄o. hō eſt aīal. eſt ꝑ ſe ac nečia: igit̄ ablata illa ꝑ accn̄s hęc pōt remanere vera: ⁊ ita ad illam per ſe ⁊ neceſſariā nō ſequit̄ hęc cōtingēs: ⁊ ꝑ accidens. ¶ Quarto: hęc eſt vera. nullo hoīe exñte hō eſt aīal. igit̄ ex hac nō ſeqtur illa. hō eſt. añs ꝓbat̄: qm̄ ſi nō eſt vera: igit̄ oppoſita ē falſa. oppoſita eſt. hō ē nō aīal: qm̄ aīal ⁊ nō aīal ɔ̄dictoria ſunt. Igitur hęc eſt vera. hō eſt nō aīal. vltra. igit̄ nō rōnale: ⁊ vltra. igit̄ nō hō: ⁊ multa alia impoſſibilia. ¶ Anteq̄ refellā hāc poſitionē: dicamus qd ꝑipathetici dicūt hac i re. Debes igit̄ ſcire (vt dicem9) ꝙ triplex eſt enūtiatio ſiue ꝓpoſitio. vna de ineſſe. alia de neceſſario ineſſe. alia de ɔtingenti ineſſe. Tūc conſtat in propoſitionib9 de ɔtingenti ineſſe nō valere a ꝓpoſitione de tertio adiacēte ad illā de ſecūdo. non eniz valz. Socrates de contingēti eſt albus: igit̄ eſt alb9: ⁊ in alijs ſimilr̄. Dico ſcđo ꝙ taz i ꝓpoſitiōib9 de ineſſe q̄ in illis de neceſſario ineſſe. valet ſeruatis ɔditionib9 Ariſto. vz. quādo nō eſt oppoſitio in adiecto: ⁊ quādo ipz eē ⁊ adiectum ſibi ęque p̄ncipalr̄ pręſdicant̄ de ſubiecto. Dico: qñ non eſt oppoſitio in adiecto ꝓpter tales. homo eſt mortuus. homo eſt pictus: ⁊ id genus. Dico ſecundo quando ipſum eſſe ⁊ adiectū pręſdicant̄ ęque p̄ncipalr̄. Propter tales cētaurus eſt terminus. tm̄ hō ē riſibilis. Hęc eni tm̄ homo eſt riſibilis. eſt vera: ⁊ ipz eſſe p̄dicatur de illo ſubiecto tm̄ hō rōne riſibilis: qđ cū hoīe cōuertit̄: iđ nō valet. tm̄ hō eſt riſibilis: igitur tm̄ hō eſt: qm̄ deficit ſcđa cōditio. lz nōnulli velint regulā eſſe verā in ſimplicib9. Alij dicūt ꝙ debet ſic argui. tm̄ hō ē riſibilis: igit̄ hō eſt riſibilis: qm̄ ſic eſt a cōpoſito ad ſimplex. Ego v̄o dico ꝙ hęc eſt vera. tm̄ aīal eſt hō: ꝓpter hoīez qui vlr̄ eſt aīal. ⁊ ſic eſſe competit ipſi aīali tm̄ rōne hoīs. Ex v̄o hęc ſit poſitio peripatheticoꝝ declarat̄. oīs ꝓpoſitio de ieſſe ē illa quę exiuit ad actū. Et Auer. inquit primo prioꝝ ait eſſe poſſibilē ad actū deuentā: ſed nō eſt ad actū exiens: niſi ſubiectū cōſtet. Igitur eē p̄ncipalr̄ p̄dicatur de ſubiecto: ⁊ per ɔ̄ñs a tertio ad ſcđm valet. Idez ɔfirmat̄ ꝑ Auer. eodē primo prioꝝ. cap. 2°. vbi ponit dr̄iam inter ꝓpoſitiones de ineſſe quas inuentas vocat: ⁊ illas de neceſſario ineſſe: ſolum penes hoc ꝙ in illis de ineſſe pręſdicatū inuenit̄ in ſubo penes plm̄ tpis. in illis de nečio i oī tpe. tñ ambę ſunt in actu. ¶ Tertio ſi ꝓpoſitio de ineſſe nō requirit ſuabiecti conſtantiam non differret a ɔtingēti. tenet conſequentia primo priorūz. capite. 11. vbi vult ꝙ propoſitio contingens dupliciter exponitur. vno modo cum ſubiecti conſtātia: ⁊ ſic miſcet̄ cuz illa de ineſſe. alio modo cū ſubiecti ampliatione: ⁊ ſic eſt pure contingens

Scđa q̄ō. Reſpōſio Eſculani.

Poſitio ꝓpria.

¶ Quarto Ariſt.ca.13.pte illa[Op; ãt accipe oĩ ineſſe.] diſtinguit de duplici ꝓpoſitiõe de ieſſe.vna quę ſimplr eſt quę nõ eſt ſm tẽpus determinatũ:altera vt nũc: ⁊ ad ambas vult eſſe neceſſariã ſubiecti cõſtantiã;. ¶ Quito Philoponus primo prioꝝ.ca.13.parte illa[Oportet ãt ſumere nõ ſolũ.] auctoritate Diadori inquit. Diadorus aũt inqt.alia quędam ſignificata poſſibilis eſſe.ait enim poſſibile eſſe:aut qõ iam exiuit ad actũ:qõ dicimus nos ineſſe:aut põt exire.nõdu; aũt exiuit.ecce quõ ꝓpoſitio de ineſſe eſt illa:cuius ſignificatũ eſt in actu tẽporis:⁊ ita cum ſubiecti cõſtãtia. Idez ſentiunt idem Philoponus ⁊ Alexã.in principio cap.11. ¶ Ex is accipit peripathetice ſentiendu; ſemper valere a coniunctis ad diuiſa ⁊ a tertio adiacente ad ſcðm in ꝓpoſitionib⁹ de ineſſe ⁊ neceſſario ineſſe quãdo ſint ꝓpoſitiones affirmatiue:q: in prima ⁊ hac ſcða regula ſemꝑ de affirmationib⁹ loquit: ſeruatis tamen illis duab⁹ cõditionibus:nec ſolũ vt ſorticolę aiunt. Ariſto.locutus eſt de pdicato cõpoſito ex noĩe ⁊ adiectiuo: vt exẽpla ⁊ ꝓceſſus verboꝝ indicant.

¶ Tunc ad rõnes. ¶ Ad primã dico ꝙ verbũ qñ pdicatur totũ ſm ſe ⁊ qõlibet ſui de ſubiecto verificat:eodẽ modo in coniuncto ⁊ diuiſo capitur:nec variat acceptio: na; in cõpoſito ſumitur vt dicit eſſe ⁊ veritatẽ ꝓpoſitionis:⁊ ſic in diuiſo. ¶ Ad ſcðã ſimiliter.eſſe eñi animal aut eſſe albũ eſt quid ꝯtrahẽs eſſe vlr ⁊ ſimplr acceptũ: ⁊ ita videtur poti⁹ argui ab inferiore ad ſuperius:⁊ non ſm quid ⁊ ſimplr. Error.n.hoꝝ ex hoc orit: q: credunt in ſimplici ipz eſſe ſumi vno modo:in cõpoſita alio mõ:⁊ nõ eſt ita. ¶ Ad tertiã dico ꝙ hęc pdicatio.homo eſt: non eſt per accidẽs ſumptũ pro cõtingenti.cõtingens.n. eſt quod nõdum exiuit ad actũ:⁊ iõ hęc eſt de ineſſe ſimpliciter:non tamen eſt per ſe ⁊ neceſſario ineſſe:ſed eſt in diſpoſitione media.ſ.de ineſſe. Illa ꝟo.hõ eſt animal:eſt de ineſſe ſimplr.hęc.homo eſt:etiã eſt de ieſſe ſimplr:nõ bona ꝯſequẽtia:aut forte pria eſt de ineſſe nečio: hęc de ineſſe ſimplr.hęc eni; apõ peripatheticos.hõ eſt nec eſt cõtingẽs nec neceſſaria.nõ ꝯtingẽs:q: exiuit iã ad actũ. nec neceſſaria:q: nõ in materia neceſſaria:⁊ ita de ieſſe. ¶ Ad quartã dico ꝙ hęc.homo ẽ aial.nullo hoĩe exiſte non eſt vera:ſicut hęc.roſa eſt pulcherrima floꝝ in hyeme:ſed ꝯcedũtur:q: pñt eſſe verę. ¶ Ad rõnem dico ꝙ animal ⁊ nõ aial nõ ſunt ꝯdictoria:vt in fine primi poꝝ habetur. Hypocentaurus.n.nec eſt aial:nec eſt nõ aial:ſ; bene hęc cõtradicunt.eſſe aial ⁊ nõ eſſe aial: ⁊ ſic de homine nõ exiſtẽte nec pdicatur aial nec non aial: ſ; aut eſſe animal aut nõ eſſe aial. Alij dicunt ꝙ nullo hoĩe exiſtente hęc eſt vera.hõ eſt aial:nõ rõne ipſius verbi eſt:ſ; rõne animalis:⁊ ſic deficit ſecũda ꝯditio in caſu illo:ſilr ⁊ de illa.roſa eſt pulcherrima floꝝ: ⁊ id genus. Hęc ſunt dicenda ad mentẽ Ariſto.⁊ oliz peripatheticoꝝ: vt Philoponi: Themiſtij: Diadori: Alexandri. Theophraſti: ⁊ Auerrois. Sed dices:nõ val;. Socrates eſt gubernator equoꝝ: igit gubernator:nec valet.ęthiops eſt albus dentes:igit alb⁹.hę iã ſolutę ſunt.nõ eñi arguit per regulas: q: eſſe gubernatorẽ nõ verificatur de Socrate niſi rõne partis:⁊ ſilr de ęthiope:⁊ ita nõ val; hęc ſm oẽs peripatheticos:

Tertia qõ Quia Ari.ꝯcedit hãc.hõ eſt mortu⁹:q̃ nõ põt eẽ vera:niſi det ampliatio ꝟbi ad id qõ ẽ vel fuit. Quęrũt vtꝝ ampliatio ꝟbi ſit peripathetica:⁊ vi ꝙ nõ. Tũ ꝙ eã nullibi Ari.poſuit. Tũ ꝙ ꝟbũ eſt forma extremoꝝ: igit extrema accipiunt ſm exigẽtiã tpis ⁊ non vltra. Tertio tũc aliquę ꝯdictorię eſſent ſimul verę vel ſimul falſę: vt hę.oĩs homo eſt mortuus:⁊ aliq̃ hõ nõ eſt mortuus:patet prima ꝓ omni hoĩe qui eſt aut fuit.patet ſecunda pro hoĩe ẽt q eſt vel fuit. Quarto:tunc aliq̃ ꝓpoſitio eſſet ſil de ineſſe ⁊ ꝯtingẽs:vt nauale bellũ eſt futurũ.Eſt eñi de ineſſe:q: actu vera.de ꝯtingẽti:q: eſſe ampliat ꝓ eo qõ ẽ aut erit. Multa alia adduci poſſunt: hęc ſatis. Sꝫ vi ꝙ ampliatio negari nõ poſſit apud peripatheticos:ſaltẽ in cõtingẽtibus:⁊ in tẽporib⁹ quę circuiũt pręſens. Primu; patet primo prioꝝ.ca.11.in illa.n.ꝯtingit hoĩe; currere. ille terminus hõ ampliat pro hoĩe qui eſt:vel põt eẽ: vt ibidẽ ait:cui Auerroes Philoponus ⁊ Alexã.cõſentiũt. Rurſus in tẽporib⁹ circueũtibus pñs: vt primo Elenchoꝝ ait Ari.in illa parte:ſanabat laborãs. Dñr ẽt alia tpa circuẽtia pręſens:q: ſaltem ipm ſub diuiſiõe ſignificant:vt dicit Boeti⁹:⁊ ꝑ ꝯñs illõ ſignificabũt ſub diſiunctiõe: vt hõ fuit mortu⁹:ſignificat:qñ eſt vel fuit hõ:aut hõ eſt mortu⁹ vel pictus:ſilr:qñ hęc mortu⁹ vel pictus ſũt ꝑteriti tpis. Utꝝ ꝟo det reſpectu tpis pñtis ac termini ſignificantis rẽ pñtem: vt in hac. Adam eſt ꝑmus hõ: ⁊ illa Home.eſt poeta:alſ diſputabit in elẽchis. ¶ Tũc ad rõnes:ad duas ꝑmas pꝫ ſolõ. ¶ Ad tertiã dico ꝙ ꝓ diuerſis tpib⁹ illę nõ ſũt ꝯdictorię:ſ; ꝓ eodẽ tpe. ¶ Ad vltimã.illa ꝓpoſitio eſt pure ꝯtingẽs cũ ſubm nõ ꝯſtet. ¶ Animaduerte tñ ꝙ ꝑipathetici his duob⁹ modis expreſſe ponunt ampliationẽ:ſ; alij vocẽt eã appellationẽ mõ oppoſiti ſorticolis:vt Albertus:alij termini vel ꝟbi extẽſionẽ alij alio mõ:ſed de noĩb⁹ nõ eſt nimis curãdũ. Sat enim eſt illud nõ eſſe ꝯtra peripatheticos:vt auctoritates innuunt.hęc de cõiunctis ⁊ diuiſis.

Quid de ampliatio ne peripathetica.

¶ Particula quarta.

¶ De modalibus enuntiationibus.

His ꝟo determinatis:conſiderandum eſt quonã modo ſeſe habent affirmationes ac negationes inter ſe:hae videlꝫ quae ſũt de poſſibili eſſe ⁊ nõ poſſibili eſſe:atq; de contingenti ⁊ non contingẽti:deq; impoſſibili ac neceſſario. hñt eñi quandã dubitationẽ.

Anteq̃ ad expõnẽ text⁹:ſ;tẽtionẽq; capli ꝯueniã. Prio accipiẽda ſũt q̃dã neča huic ꝯtractatiõi. Et ꝑ quot ſunt modi enũtiationũ ſiue ꝓpoſitionu;. Eſt.n.in dictis Ari.nõ parua ꝯdictio. Prio nãq; prioꝝ viſus eſt velle eẽ duos tñ modos:neceſſariũ.vꝫ.⁊ cõtingens.hic ꝟo q̃tuor:q̃re aut hic ſupfluus aut ibi diminutus.infra addit veꝝ ⁊ falſu;. ¶ Circa hãc rẽ oẽs peripathetici ꝯueniũt in eo q̃ Ammoni⁹ dixit ꝑmo hui⁹ ꝙ pdicatũ ad ſubm hẽe põt triplicẽ hitudinẽ:quas gręci mãm enũtiatiõis ſiue ꝓpoſitiõis vocãt. ¶ Pria ẽ:q̃ pdicatu; nõdũ ineſt ⁊ põt ineſſe:aut q̃ ineſt ⁊ põt nõ ineſſe. Hanc ꝑipathetici mã; vocãt ꝯtingentẽ. ¶ Scða ẽ:q̃ pdicatu; nõ infuit:⁊ nũc ineſt:aut q̃ nũc actu nõ ineſt.pri⁹ ꝟo ifuit q̃q̃ Auer.⁊ Porphy.mãm de ieſſe vocãt in ꝑorib⁹ analyticis.ca.2⁰. ¶ Tertia demũ ẽ:q̃ pdicatũ ſubo ieſt actu ⁊ nõ põt nõ ieſſe:vel q̃ nõ ineſt actu:nec põt ieſſe:quã q̃ neča; vocãt mã;. Plures hac nõ recipiunt: vt Porphy. etiã hic ſentit:⁊ Auer. Alex.atq; Philopon⁹ ꝑmo prioꝝ. ¶ Ex is apparet:ꝙ lꝫ veꝝ ⁊ falſum videtur modi ꝓpoſitionũ: vt Ari.dicet:re vera nõ ſũt alij oĩno ab illis q diſcũt i ꝑorib⁹. Di.n.⁊ alij id gen⁹ ab aliq̃ mã ſumi nõ pñt ꝓpa cũ nulla ſit. Rurſus ꝟo q̃nq; coordinat cũ po[le] aut nečio.mã eſt aliqõ veꝝ poſe.ſſm ẽt cũ po[le] vel ipoſi.ẽ eñ falm poſe ⁊ falm ipoſe.iterdũ coordinant cũ ieſſe:⁊ ita nõ ponũt i numero. His habitis reſtat videre quot ſint modi:q ſuis ꝓpetatib⁹ notẽt in enũtiatiõe aliquã habitudinem. ¶ Ad hoc reſpõdẽt q̃dã expoſitoꝝ veteꝝ: qui

Cõ.28.

De numero modorum.

In q̃ oẽs conueniũt.

Poſitio p̃ma de numero modorum.

anonymi ſunt:ꝙ modi non coincidentes ſunt tres: contingēs.vʒ.neceſſariū ⁊ ineſſe.nam a modo cōtingēti fiūt propoſitiones de ꝯtingenti:quales ſunt ꝯtingit Cęſarem pugnare.a modo neceſſario ꝓpoſitiōes fiunt neceſſarię: vt neceſſe eſt hominē eſſe animal.a modo vō de ieſſe ꝓpoſitiōes determinātur de ineſſe:vt de ineſſe hō currit. hęc enī eſt modalis a modo ineſſe.dicūt nō coincidētes: qm̄ poſſibile incidit cū modo ꝯtingētis:differt eniʒ ſolū ab illo:nā poſſibile poteſt ꝑuari:qꝛ dicimus impoſe nō ſic contingens:qꝛ nō dicimus incōtingēs: vt Boetius ⁊ Porphyrius ſentiunt. Rurſus impoſſibile idē eſt quod neceſſariū nō eſſe. Itēqʒ ineſſe eſt ⁊ negare ⁊ affirmare.

Modus.
Mouenť aūt hꝗ̄ modi materieꝝ ſumuntur a numero habitudinū:modo tres ſunt materię.tres quoqʒ habitudines:igitur tres ⁊ modi. ¶ Tunc rn̄dent ad cōtradictionem. Ariſto.n.numerauit in prioribus tres modos. videlʒ.ineſſe neceſſariū ⁊ ꝯtingens:qꝛ tm̄ modos qui nō coincidūt enumerauit. Hic vō nō curauit explicare ꝑncipales ⁊ acceſſorios aut reducibiles:nā ibi materias tāgit ſylloꝝ:at cū neceſſariū ⁊ impoſe eodē mō īgrediant ſylloſ pro vno accepit:ſilr cōtingens ⁊ poſſibile.ipm̄ vō ieſſe enumerauit alio modo.hic vō cū ſpecialius loquať: qꝛ ordinat modos ad enūciatiōes:enumerat nūc ꝗtuor: vʒ.poſſibile ꝯtingēs ⁊ neceſſariū ⁊ impoſſibile.prius tn̄ dixit de ipſo ineſſe. Addit aūt veꝝ ⁊ falſuʒ ꝓpter rōnes dictas ⁊ dicēdas. Enumerauit aūt potius neceſſariuʒ ꝙ̄ impoſe in priorib⁹:nā (vt ait Philoponus) neceſſariuʒ eſt vti habitus:impoſſibile vti ꝑuatio.priuatio vō reducitur ad habitū:nō ecōtra. ¶ Obijcit aūt huic poſitioni

Obiec. Philopō.
Philopon⁹ ibidē. Prio: qꝛ numerus modoꝝ nō correſpōdet numero habitudinū ac materieꝝ.poteſt.n.ꝓpoſitio in materia neceſſaria eſſe de modo ꝯtingēti ⁊ de cōtingenti de modo neceſſario:igitur modi nō numeranť penes mās. Secūdo fiat iſte ſylls.aīal currit. Socrates animal. Socrates currit:vbi pʒ hūc eſſe de ieſſe:⁊ nō cū modo de ineſſe. Demum Ariſto.vſqʒ huc locutus eſt de propoſitiōib⁹ ⁊ nō de modalib⁹. Igiť ꝓpoſitio de ineſſe

Declaro.
nō eſt modalis. ¶ Sʒ iſte obiectiōes Philoponi nullę ſunt. Ubi debes ſcire ꝙ aliō eſt eſſe ꝓpōnem de neceſſario:⁊ aliud neccīa:aliud ꝯtingens.⁊ de ꝯtingēti. Aliud de ineſſe ⁊ de mō ineſſe. Stat enī ꝓpoſitionem eſſe neccīaʒ de mō ꝯtingenti:cōtingentē de modo neccīo.de ineſſe de modo ꝯtingēti vel neceſſario. Amplius ſtat aliquaʒ eſſe neccīam ꝯtingentē:vel ineſſe ſm māʒ:quę nec eſt de mō neceſſario ꝯtingēti vel ineſſe. Et ita ꝯcedi pōt ꝙ aliꝗ̄ ſʒ mām eſt in vna ſpe ſm modū denoīať ab alia. Secudo cōcedi poteſt.ꝙ oīs ꝓpoſitio ē modalis māliter ſiue habitudinalr:nō tn̄ oīs erit formalr talis. ¶ Tunc ad rationē Philoponi dico ꝙ modi rn̄dent materijs qn̄ nālr conſtituunť:⁊ hoc ſatis eſt ad arguendum illos eſſe tris. ¶ Ad ſcdaʒ pʒ ſolo. Ille enī ſylls eſt māliter de ineſſe:lʒ nō ſit formaliter modalis. ¶ Ad tertiā pʒ etiaʒ ſolutio. Ariſtote.n.locutus eſt de qs quę ſunt de ineſſe nālr: ⁊

Numer⁹ ſpecierū.
hoc ſufficit. Hęc ō numero modoꝝ. ¶ Cōſequēs eſt loq de numero ſpēꝝ:dicam⁹ ꝙ tria ſunt gn̄a iuxta numeruʒ modoꝝ:quę ſi multiplicanť ꝑ affirmatiuum ⁊ negatiuū erūt duplę:⁊ per ꝯñs erūt ſex:quę rurſus multiplicatę ꝑ vle ꝑticulare ⁊ indefinitum enumerabuntur.18.hęc de numero ꝓpoſitionū. ¶ Ex ijs apparēt tres errores recē-

Errores. Primus.
tioꝝ. ¶ Primus ē:qꝛ voluit ꝓpoſitionē de ineſſe ⁊ modalē differre ſolū ꝑ hoc:qꝛ modalis totā cōpoſitionē determinat ſ illa de ineſſe nō. Hoc eſt friuolū ⁊ nō peripatheticuʒ. Differūt enī penes differētes habitudies vt pa-

Secūdus.
tuit. ¶ Scd̄s ē ꝙ ideo veꝝ ⁊ falſuʒ nō ſunt modi:qꝛ nō determināt cōpoſitionē. Hoc ēt friuolū ē.veꝝ.n.⁊ falſū compoſitionem notāt:ſed nō ponūt in numero:qꝛ nō notāt aliā habitudinem pręter dictas. ¶ Tertius error eſt Aeſculani ꝗ querit:vtꝝ diuiſio ꝓpoſitionū in modalem ⁊ ineſſe ſit generis in ſpēs. Hęc.n.qō nulla eſt:cuʒ ꝗlibet ſit modalis māliter vel formalr. Et de ſitu modi dicamus.ſi nāqʒ gręcos ſeqmur:cū modus ſe teneat cū ꝑdicato formali.vʒ.vbo.primo prioꝝ.⁊ gręci ſemꝑ ponant prio loco.vʒ.verbū.deinde ꝑdicatū nāle.vltimo ſubm: hac rōne modus eſt ꝑmo loco ꝯſtituēdus:ſi latinos imitabimur cū Boetius ponat verbuʒ vltimo loco vti vltimam formā. Ponemus modū in vltimo:queʒ auctores ordinē ſeruāt per totū. Ueꝝ Ariſto.ꝯfundit ⁊ ponit ipʒ nūc in prio nūc in ſcd̄o nūc in tertio loco.vbiqʒ.n.ſemꝑ notat mām enūtiationis ſibi ꝓpriā. Utꝝ tamē habeat vim ſubiecti aut ꝑdicati.poſterius dicemus. Ex is pʒ ꝙ̄ inepte dicant iuniores de loco ipſius modi:cū neqʒ peripathetice nec latine loquanť.hęc de ꝓambulis. Quę vō ſit partis intentio:ex textu colligiť. vult.n.declarare de ordine ⁊ ꝯſequētia enūtiationū affirmatiuaruʒ ⁊ negatiuarum quatuor modoꝝ neceſſarij.vʒ.impoſſibilis contingentis ⁊ poſſibilis.hęc de intentione.

Tertius. De ſitu modi.

¶ Naʒ ſi complexionū hac inter ſe cōtradictorie opponunť:quae ꝑ eſſe diſponunť atqʒ non eſſe:vt hui⁹ quae eſt eſſe hominē negatio eſt haec nō eē hoiem:⁊ huius quae eſt eē album hominē:illa quae eſt nō eē albū hominem:ſed non eē nō album hominē.ſi enim de oibus aut affirmatio ē:aut negatio:lignū eſt veꝝ dicere eē nō albū hominē. Sed ſi hoc modo in his ſit:etiā in illis in quib⁹ eē nō additur. idē facit id qō pro ipſo ſumitur eſſe:nam hui⁹. homo ambulat:nō eſt haec negatio.nō homo ambulat:ſed haec.hō nō ambulat.nihil.n.refert hominem ambulare dicere:aut hominē ambulātem eſſe:quare ſi hoc mō in oibus.hui⁹ etiam affirmationis.poſſibile eſt eē.negatio erit.poſſibile nō eē:ſed non illa.nō poſe eſt eſſe.

¶ Mouet Ariſto.qōnem penes quid attēdiť in his affirmatio ⁊ negatio:⁊ ſumū hāc maioreʒ per īductionem in oibus ꝓpōnibus. Ꝯdictio eſt ſumēda penes eſſe ⁊ nō eē: ſed eiuſmodi ſunt ꝓpōnes.vʒ.poſe eſſe.neceſſarium eē: ⁊ id genus. Igiť ꝯdictio ſumēda eſt penes eſſe ⁊ nō eſſe: ꝙ autē in oibus ſit ſic ſumēda ꝓbat īductiue:vt in hac. hō eſt albus:ſumitur penes illā.hō nō eſt albus:⁊ nō penes illā.eſt nō albus. Similr eius q̄ eſt eē albuʒ hoiem contradictoria eſt nō eſſe hoiem albū:⁊ nō iſta.eſſe nō album hoiem.declarat ꝙ hę duę nō ꝯdicūt.eſt albus hō:⁊ eſt nō albus hō:ſed ille.eſt albus hō:nō eſt albus hō:qō hac rōne ꝓbat:qꝛ tūc de quocūqʒ illa.eſt albus hō . eſſet falſa:illa eēt vera.eſt nō albus hō:cū de oib⁹ ſit affirmatio vel negatio vera:mō de ligno hęc eſt falſa lignuʒ eſt albus hō. Igiť illa vera erit.lignū eſt nō albus hō:qō eſt impoſe dato ꝙ lignū ſit albū. Poteſt dari exemplum in alijs:nā de centauro hęc eſt falſa.eſt albus hō vel albus: igiť illa erit vera.cētaurus eſt nō albus:qō etiā falſuʒ ē: qꝛ cētaurus nō eſt:⁊ qꝛ aliquis dicet fortaſſe in illis hoc habere locū:in qb⁹ verbū eſt ꝑdicatur. Ait Ariſt.vſr eſſe in oib⁹ alijs q̄ adduntur loco vbi eſt vt hui⁹ affirmatiōis. ambulat homo.nō ē hęc negatio.ambulat nō hō:ſʒ illa. non ambulat homo:qꝛ nihil differt dicere hoiem ambulare:⁊ hominem ambulantem eſſe. Inquit:nam ſi com-

Cō.29.

plexionum

plexionum hę inter ſe contradictorię opponuntur: quę per eſſe diſponunt atq; non eſſe: vt huius quę eſt eſſe hominem negatio eſt hęc non eſſe hominem: ⁊ huius quę eſt eſſe album hominem illa quę eſt non eſſe album hominem: quod probat: nam ſi de omnibus: aut affirmatio eſt vera aut negatio: cum de ligno illa ſit falſa. lignū eſt albus homo. hęc de illo erit vera. lignum eſt non albus homo: qđ videtur impoſſibile: ⁊ reddens propoſitionē maiorem vlem veram in omnibus: addit. ſed ſi hoc modo in his ſit: etiam in illis in qbus eſſe non additur: idē facit id quod pro ipſo ſumitur eſſe. Cuius exemplū ponit dicens: nam huius. homo ambulat: non eſt hęc negatio. non homo ambulat: ſed illa. homo non ambulat: nā nihil differt dicere hominē ambulare per verbū adiectiuum: ⁊ eſſe ambulantem per verbum ſubſtantiuum. hucuſq; durauit ſuſpenſio orationis: deinde ponit concluſionem ⁊ terminat ſuſpenſionem vt patet: ⁊ ſic cõcluſio eſt ꝙ negatio debet addi verbo ⁊ non modo.

¶ At videtur idem ⁊ eſſe ⁊ nõ eſſe poſſe. omne enī qđ poſſibile eſt diuidi vel ambulare: poſſibile eſt ⁊ non ambulare ⁊ nõ diuidi. Cauſa aũt huius eſt: qꝛ oē quod hac ratione poſſe eſt: non ſemper actu eſt: quapropter ſibi etiā negatio competet. poteſt enī nõ ambulare ambulabile: atq; nõ videri viſibile. at impoſſibile eſt vt đ eodē enũtiatiões oppoſitae ſint verae.

Cõ.30. ¶ Arguit nunc ad oppoſitũ queſtionis: ⁊ pbat ꝙ ad dandam cõtradictionem in his: negatio nõ ad verbũ ſed ad modum addenda eſt. vtitur aũt tali ſyllogiſmo. cõtradictorię in quolibet diuidunt verũ ⁊ falſum: ſed ponēdo negationem verbo ⁊ nõ modo: propoſitiones oppoſitę nõ diuidunt in quolibet verū ⁊ falſū: qm̄ poſſunt eſſe ſimul verę: vt hominē poſſibile eſt ambulare: ⁊ hominem poſſibile eſt non ambulare. huius cauſa eſt: qꝛ poſſibile non eſt ſemper actu: eo quia eſſet neceſſarium: ⁊ ita tales non erunt cõtradictorię. ¶ Debes ſcire ꝙ Ariſtoteles vtitur hic diffinitione poſſibilis poſita primo priorū. Eſt enī poſſibile nec neceſſariū nec impoſſibile. Propterea poteſt poni ineſſe cum non ſit impoſſibile: etiam poteſt poni ineſſe cum non ſit neceſſarium: propterea addit. cauſa autem huius eſt: quia omne quod hac ratione poſſibile eſt non ſemper actu eſt: ⁊ per conſequens poteſt poni in non eſſe: ⁊ qꝛ nõ impoſſibile poteſt eſſe: ⁊ ita eſſe ⁊ nõ eſſe ſunt ſimul de eodem: ⁊ ita non contradicunt.

¶ Nõ ergo eius quae eſt poſſibile eſſe: negatio eſt poſſibile nõ eſſe. Contingit enim ex ijs aut idem affirmare atq; negare ſimul de eodem: aut non per eſſe atq; non eſſe ea que adduntur affirmationes atq; negationes fieri. Si igitur illud impoſſibile eſt: hoc nimirum erit eligendũ: eſt ergo negatio eius quae eſt poſſibile eē ea quae eſt nõ poſſibile eſſe: ⁊ non ea quae eſt poſſibile non eſſe. Eadem quoq; rõ erit de eo quod eſt contingens eſſe. ⁊ enim negatio eius eſt nõ contingens eſſe. Et in alijs quoq; ſimili ratione ceu in neceſſario atq; impoſſibili.

Cõ.31. ¶ Uidetur ꝙ queſtionem motam ſoluat: ⁊ primo ait ſolutionem ⁊ inquit. Non ergo eius quę eſt poſſibile eſſe negatio eſt poſſibile non eſſe negatione addita verbo. ſolutio eſt cui non ſit addenda: ſed cui ſit addēda dicit ſtatim. Probat tamen prius ꝙ non ſit addēda verbo quia aut de eodem erunt verę contradictorię: aut non verbo addenda eſt negatio. Deſtruit primum dicens. ſi igitur illud impoſſibile eſt: hoc nimirum erit eligēdum. vz. vt non addatur verbo. Cui autem debeat addi ſubdit: eſt ergo negatio eius quę eſt poſſibile eſſe ea quę eſt nõ poſſibile eſſe: ⁊ non ea quę eſt poſſibile nõ eſſe. Eadē quoq; ratio eſt de alijs modis. Sic igitur patet ꝙ negatio addenda eſt modo: ⁊ non verbo.

¶ Nam vt in illis eſſe ⁊ non eſſe fiebant additiones: res vo ſubiecta: alia album: alia homo: ſic in iſtis eſſe quidem atq; non eſſe fiunt vt ſubiecta: poſſe vo atq; contingere additiones: diſtinguentes verũ ⁊ falſum in his: perinde vt in illis ipſum eſſe ⁊ non eſſe faciebant. Similiter hac in eo quod eſt eſſe poſſibile: ⁊ eſſe non poſſibile.

¶ Solutionem dictam amplius explanare videt: ⁊ vult ꝙ tales modi ita ſe habent in talibus: vt eſſe ⁊ nõ eſſe ſe habebant in illis: nam in illis de ineſſe verbum erat id penes quod fiebat additio negationis. Erant enim verba additiones ſiue appoſitiones: ſiue pręadicata res ipſę vt album ⁊ homo: ⁊ id genus ſubiecta verbis erant. Similiter in his ipſum eſſe ⁊ nõ eſſe ſe habent vt ſubiecta. modi vo ſe vt predicata ſiue additiones atq; appoſitiones: quę diſtinguunt verum ⁊ falſum in his veluti ipſū eſſe ⁊ nõ eſſe faciebant in illis: faciebãt dico ſimiliter vt hę de poſſibili eſſe: ⁊ poſſibili non eſſe. Cõ.32.

¶ Huius autem quae eſt poſſibile non eſſe negatio eſt non ea quae eſt non poſſibile eſt eſſe: ſed ea quae eſt non poſſibile non eſſe. Et eius quae eſt poſſibile eſſe: non ea quae eſt poſſibile non eſſe: ſed non poſſibile eſſe. Quapropter hae poſſibile eſſe ⁊ poſſibile non eſſe: ſeſe mutuo ſequi videntur. Idem enim eſt poſſibile eſſe ⁊ non eſſe. Non enim eiuſmodi ſibi inuicem contradictiones ſunt poſſibile eſſe: ⁊ poſſibile nõ eſſe: ſed poſſibile eſſe: ⁊ non poſſibile eſſe: cum nunq̃ de eodē ſimul vere ſunt: opponuntur enim. Neq; poſſibile non eſſe: ⁊ nõ poſſibile non eſſe ſimul verae ſunt: vnquā de eodem. Simili ratione ⁊ de eo quod eſt neceſſarium eſſe negatio: non ea quae eſt neceſſarium non eſſe negatio erit. ſed ea quae eſt non neceſſarium eſſe. Eius vo quae eſt neceſſariũ non eſſe: ea quae eſt non neceſſarium non eſſe. Et eius quae eſt impoſſibile eſſe: nõ illa quae eſt impoſſibile non eſſe: ſed ea quae eſt nõ impoſſibile eſſe. Huius etiam quae eſt impoſſibile non eſſe: illa. vz. non impoſſibile non eſſe.

¶ In ijs modo exempla ponit: ⁊ colligitur regula hęc ꝙ cõtradictorię ſunt per negationem additam modo. ipſo eſſe vel nõ eſſe in vtriſq; eodē modo ſe habente. Cuius cauſam ait: quia hoc modo oppoſitione ſumpta: nõ poſſunt de eodē verificari. Illo vo modo. vz. negatione accepta penes verbum: poſſunt ſeſe ſequi ⁊ de eodē verificari. Uerba tranſlatione perſpicua ſunt. Cõ.33.

¶ Uniuerſaliter itaq; vt dictum eſt: ipſum quidem eſſe ac non eſſe ſtatuere oportet vti ſubiecta. Hacc vero ad ipſum eſſe atq; non eſſe adiungere affirmationem atq; negationem faciendo: atq; has oppoſitas eſſe enuntiationes putare oportet. vz. poſſibile non poſſibile: contingens non contingens: impoſſibile non impoſſibile: neceſſarium non neceſſarium: verum non verum.

Cō.34. ¶ Ex his vniuerſaliter concludit q̄ harum ꝓpoſitionum
dicta per eſſe vel non eſſe importata ſubiecta ſunt. Modi vero vt predicata: additiones ac appoſitiones habentur.
Digreſſio maxima. Et que ſunt tranſlatione ſunt perſpicua. ¶ Circa dicta plurime queſtiones oriuntur. Prima eſt: quo nam modo eſſe
Primo dubi. De appoſitionibus ⁊ non eſſe in illis de ineſſe appoſitiones ſiue additiones
ſint. Res vero ipſe vt albū homo. ⁊ id genus ſint ſubiecta.
Reſponſio aliquorum. ¶ Rñdent quidam q̄ Ariſto. per appoſitiones ſiue additiones intelligit formalia p̄ncipia. ſunt enim eſſe ⁊ non
eſſe formalia p̄ncipia enuntiationū de ineſſe. Modi vero
formalia p̄ncipia modaliū. Et ita volūt q̄ nec modi modalium: nec ipſum eſſe vel nō eſſe illarum de ineſſe ſint p̄dicationes ſiue predicata.
Cōfutatio ¶ Sed hec riſio: nec re nec verbis eſt peripathetica. nullus enim vnq̄ peripatheticus
hoc loquendi modo vſus eſt: ſed bene cucullati metaphyſicis ſtudijs tm̄ addicti. Amplius doctiſſimus Boetius
exponens verbū illud grecū proſtheſes. Inquit: appoſitiones vocat predicationes: vbi vult ip̄m eſſe ⁊ non eſſe
predicata eſſe: quod quidem verbū ipſum grecū ſonat: vt
patz grecis litteris peritis ps. Rurſus Auerroes in paraphraxe huius loci vult q̄ verbum ſit magis predicatum
ipſo nomine: q2 eſt forma: e qua omnis ꝑficiſcit orōnis
Ꝓpria expoſi. vnio. ¶ Dico igit̄ q̄ eſſe ⁊ non eſſe in illis de ineſſe p̄dicata ſunt ſiue proſtheſes: hoc eſt appoſitiones: quib⁹ nomē nomini copulatur. Similr̄ modi ſunt appōnes ſiue
predicata modalium: queq; a nōnullis formalia predicata dicunt̄: ⁊ non imperite. Utrobiq; enim modus modalibus eſſe vel non eſſe illis de ineſſe inherentiam ſignificant predicati ad ſubm. ¶ Hec de appōnib⁹. ¶ Poſt
De poſſibili contingenti. hec quid ſit poſſibile quidue neceſſarium ⁊ ineſſe tranſigamus. Ariſto. itaq; p̄mo prioꝝ capite xi° ipſum hendechomenon: quod latine eſt cōtingens ſic deſcribit: cōtin
Quid contingens. gens eſt quo non exiſtente nec̄io. Poſito autem eſſe aut
Stoici poſſibile. nō eſſe: ex illo nihil erit impoſſibile. ¶ Circa definitionem poſſibilis: videamus quid alij dicant. Dynaton quod
nos poſſibile dicimus vniuerſalius quid q̄ neceſſarium
eſſe autumant. ¶ Diuidunt enim enūtiationes hoc mō:
q̄ alie ſunt poſſibiles: alie ipoſſibiles: rurſus poſſibiliū:
alie neceſſarie: alie non neceſſarie. Et iterum nō neceſſariarum: alie poſſibiles: alie impoſſibiles. Eſt aūt propoſitio nō neceſſaria poſſibilis: cuius ſignificatus pōt ꝓhiberi ⁊ nō prohiberi a veritate: quod etiam Auicēna ſentit.
Cōfutatio Hec ſtoici de ipo poſſibili. ¶ Sed hoc ſtare nō poteſt.
Primo: quia diuiſio eoꝝ falſa eſt: nam vna ⁊ eadem ſpēs
non pōt eſſe genus ⁊ ſpēs reſpectu eiuſdem: quare nō recte diuidunt ꝓpoſitiones poſſibiles per neceſſarias ⁊ nō
neceſſarias: ⁊ rurſus non neceſſarias per poſſibiles atq;
impoſſibiles. Huic etiam Auerroes obijcit. ſcdo phyſice
auſcultationis. cōm. 48. cuius rōnes ibidē perquirant̄.
Poſitio Diadori. ¶ Diſertus vero Diadorus inqt. Poſſibile eſt quod q̄nq;
erit: q̄nq; non erit: adiecit rurſus ipſius poſſibilis vnum
ſignificatū. vz. id qd̄ iam exiuit ad actum: quod nos diximus de ineſſe. aliud. vz. quod poteſt exire: nōdum tamē
Cōfutatio exiuit. ¶ Nec hoc (vt mihi videt̄) ſtare pōt. Nā videt̄
illa definitio eſſe data a poſteriori. Poſſibile enim ideo

erit vel non erit: quia eſt poſſibile: ⁊ non quia erit q̄nq;
⁊ q̄nq; non erit poſſibile. ¶ Philon inqt: poſſibile eſſe Poſitio Philonis.
aut quod iam exiuit ad actum: aut qd̄ pōt exire: ⁊ ſi nūq̄
exiet: ſicuti dicimus ſenſibile eſſe: quod eſt in ꝓfundum
hoſtium. ¶ Nec hec videt̄ competens. nam non diſtin- Cōfutatio
guit inter poſſibile ⁊ ineſſe: ſed confundit omnia. ¶ Ex Po. Boe.
Boetij cōmentationibus ſumitur multifarius ſignificatus verbi poſſibilis: vnus quidem eſt eius quod non eſt.
poteſt tamen eſſe vt naualem pugnam eſſe. Alius eius
quod actu eſt: ⁊ nō poteſt deficere vt cygnum eſſe album:
⁊ ſolem oriri. Alius eius quod actu eſt: ⁊ poteſt non eſſe:
quod dicit̄ poſſibile nō eſſe: vt Socratem mori: ſi viuit.
vltimus eius quod actu eſt: ⁊ nunq̄ non erit: aliquando
tamen nō fuit: vt igni calor aut niui frigus: aut aium eſſe.
Aliquādo enim non fuit: ſed poſtq̄ eſt: nunq̄ deerit. Iuxta igit̄ hos modos Albumaſarus: vt Auerroes narrat De definitione poſſibilis Poſitio Albu.
in paraphraxe primi prioꝝ: ſic definitionē Ariſtotelis
intelligit. contingens eſt poſſibile nō neceſſariū: quo poſito in eſſe: nullū ſequitur impoſſibile. Ait enim poſſibile genus eſſe ipſius contingentis: nam vt ait: omne cōtingens eſt poſſibile: ⁊ nō ecōtra: quia poſſibile ſequens ad
neceſſarium eſt poſſibile: qd̄ quidem nō eſt contingens.
Additur vero nō neceſſarium loco differentie: hoc enim
differt a neceſſario. Illa vero particula. quo poſito ineſſe
nullum ſequitur impoſſibile: eſt proprium contingentis.
¶ Sz hec expoſitio dupliciter peccat. Primo: q2 poſſi- Cōfutatio
bile ⁊ contingens ſemper greci ſumunt pro eodē. Solum
enim vt Porphyrius dicit differunt: q̄ poſſibile pōt infinitari: ipſum vero contingens nō. Secundo videtur illa
particula ſuperflua. vz. quo poſito ineſſe nullū ſeqtur impoſſibile. Potius enim deberet dicere quo poſito in non
eſſe: nullum ſeqtur impoſſibile. ¶ Auerroes vero intelligit Expoſitio Auer.
per quo non exiſtēte nec̄io: genus cōtingētis ſiue poſſibilis: quod eſt nō nec̄ium. Omne enim cōtingens eſt nō neceſſariū: ⁊ nō econtra. Impoſſibile enim nō neceſſarium
eſt. Per id qd̄ dicit poſito aūt ineſſe nullum ſequitur impoſſibile. intelligit dr̄iam: ⁊ ſic poſſibile ſiue cōtingēs eſt
nō neceſſariū nec impoſſibile. Hanc expōnem intelligit
Philoponus ibidem. cum inqt. Ariſto. aūt media via vſus
eſt: ⁊ ſignificatū poſſibilis aſſignauit eſſe id qd̄ nōdū exiuit: pōt tm̄ exire. Quare poſſe eſſe eſt qd̄ non exiuit: ⁊ pōt
exire vt nauale bellum eſſe. Poſſibile nō eſſe eſt qd̄ exiſtit: ⁊ poteſt non eſſe: vt Socratem mori: vel nō viuere.
¶ Cōſequēter per hec patet quid ſit ineſſe. Eſt enim ineſſe Quid ſit ineſſe.
poſſibile poſitū in actu: vt hoiem currere. Nō ineſſe vero
poſſibile nō eſſe ad actū deuētū. Hoc aūt grece eſt eine:
eo q2 ineſſe eſt: aut meeine: cum nō ſit actu. ¶ Ipſum vero Quid neceſſarium.
neceſſarium: quod grece eſt anagcaeon: ſiquidē eſt: ⁊ nō
poteſt nō eſſe: ipſum neceſſariū eſſe erit. Siqdem nō eſt:
⁊ non poteſt eſſe: ipſum impoſſibile: ſiue neceſſarium nō
eſſe erit. Hec de poſſibili cōtingenti: neceſſario ⁊ impoſſibili. ¶ Cōſequēter an modalis ſit duplex de ſenſu cō- An modalis ſit de ſenſu diuiſo vel compoſito.
poſito vel diuiſo: tranſigamus. Sorticole itaq; cōmuniter oēs propoſitionem modalem oēm volunt eſſe diſtinguendam: q2 alia eſt de ſenſu diuiſo: cum modus mediat.
Alia eſt de ſenſu compoſito cum p̄cedit: aut ſequitur. Po. ſorticolarum.
quibus Ariſtoteles ſecūdo elēchoꝝ capite ſecūdo aſſentire videt̄: dicens. ſm̄ cōpoſitionē ſunt hec: vt poſſe ſedētem ambulare: ⁊ nō ſcribētem ſcribere. Nō enim idem
ſignificat: ſi diuidens quis dicat: ⁊ cōponens: ⁊ ita tales ꝓpoſitiones hic videnf̄ ſenſum duplicē: quoꝝ quidem dr̄iam
nūc omitto: q2 plurima ab illis paſſim ſcribunt̄. ¶ Ego Cōfutatio
vero poſt tm̄ circa Ariſto. libros: grecos quoq; ſuos expoſitores ſtudium: atq; laborē nō memini me legiſſe eiuſmodi nugas: que mentem impediunt a phīa: ⁊ animum
confundunt.

confundunt. Dico tamen Alexandrum aphrodiſiū: Philoponū: atqȝ Auerroem: cęteroſqȝ peripatheticos feciſſe vim in, eiuſmodi ꝓpōne. neceſſario currens ambulat: nā currēs ⁊ ambulans poſſunt aliqñ ſumi pro ſubiecto: cui ambulatio ⁊ curſus accidunt: aliqñ pro accidēte ipſo: ambulatione. vȝ. ⁊ curſu. Siquidē pro ſubto: aiunt cōtingēter ambulans currere: ſiue currēs moueri. ſi pro accidentibus neceo ambulans mouet̃. nam ambulans neceo mouet̃ quatenus ambulat. Si igit̃ ſorticolę ſenſum cōpoſitū vocēt qñ extrema pro accidētib⁹ ſumunt̃: ꝑipatheticę loquunt̃. Silr quoqȝ ſi ſenſuȝ diuiſuȝ velint pro ſubiectis: ēt bene dicūt: ⁊ nec Ariſt. nec expoſitorib⁹ ꝯdicūt. hoc eniȝ modo Ariſt. loqtur in lib° elēchoꝝ. in libro eniȝ prioꝝ cū hi ſenſus ad ſyllogiſticā formā diaȝ nō faciāt. ab Ariſt. nō diſtinguunt̃. In lib° vo elēchoꝝ cū ad paralogiſmos cōducat. Ibidem diſtinguit. ¶ Ulterius ſorticolę dicunt illaȝ de ſenſu cōpoſito eſſe de ineſſe. nō autē modalem. At eam de ſenſu diuiſo ſolam faciūt modalē. ¶ Qd quidē deliramētum eſt. Primo. qȝ Ariſt. modos appoſitiones vocat ſe habētes: vt eſſe ⁊ nō eſſe in illis de ineſſe: ⁊ nō diſtinguit ſenſum aliquē. etiaȝ nec expoſitor vllus gręcus. ¶ Scdo. ſi eiuſmodi eſſent de ineſſe: tunc Ariſto. in libro pmo prioꝝ tales non doceret ſyllogiȥare niſi in ſyllogiſmis de ineſſe. Ubi cōſtat illum nō has ſyllogiȥare in puris de ineſſe. ¶ Tertio. tunc in ys cōtradictio eēt ſumēda penes dictū ⁊ nō penes modū. qd Ariſt. nō cōcederet. ¶ Quarto. tunc tales pharent̃ ſm exigentiaȝ primi termini: ⁊ nō officiabiliter: vt ſorticolę aiunt. Demum nec Alexāder nec Auerroes nec Philoponus hęc ſentiant in libro prioꝝ: nec hic. ¶ Et de ſim modi agamus: ab Ariſto. itaqȝ aperte habemus tales modos eſſe proſtheſes ſiue pdicationes: ſiue oppoſitiōes. Quare ſi gręcos ſectabimur modos ſemꝑ in pmo loco ſtatuemus: veluti verbū in illis de ineſſe. Si latinos ponemus in fine vt Boe. ſeruat. ¶ Sūt tñ nōnulli qui volūt hos modos dum pręcedunt facere cōpoſitionez. dum vo ſequunt̃: aut mediant facere diuiſionē: qd quidē friuolum eſſe ex dictis pȝ. ¶ Nos eniȝ cū peripatheticis dicimus ꝙ vbicūqȝ ponunt̃ eodē modo ſunt. nois enim ⁊ verba trāſpoſita idem ſignificant: ſemꝑ tñ vbicūqȝ ſint: multiplicem ꝓpōnem efficiunt: quatenus ſubm pōt ſumi pro ſubiecto ⁊ mā. ⁊ pro accidēte vt diximus: qd quidem ad rem ſyllogiſticā nō refert. ¶ Et quonā modo tales modi modales efficiant ꝓpōnes dicamus. Sorticolę itaqȝ aiunt modos: tūc efficere ꝓpōnes modales: cum aduerbialiter tenētur. Mouent̃ qȝ aduerbialr tenta ſunt ſyncathegoremata: nominaliter vo ſumpta ſunt cathegoremata. Propterea dicunt eiuſmodi hoiem comedere eſt cōtingens: aut ſolem oriri eſt neceſſariuȝ eſſe de ineſſe. ⁊ nō modales: niſi ſm quid: ⁊ metaphorice velut homo pictus eſt homo. Hę vo ſunt modales. cōtingenter homo currit. neceſſario ſol orit̃: ⁊ id genus. Pro his ſolebamus arguere. primo: qȝ in qualibet illarū notatur pdicatuȝ ineſſe ſubiecto. Igit̃ eſt de ineſſe. Scdo facio hunc ſyllogiſmū. omne cōtingēs eſt poſſibile. hoiem currere eſt cōtingēs. Igitur hominē currere eſt poſſibile. hic nāqȝ ſyllogiſmus eſt in ſpecie ſyllogiſmoꝝ. ⁊ de ineſſe. Igit̃ illę ꝓpōnes ſunt de ineſſe. Tertio. tūc ꝓpoſitio cōtingēs cōuerteret̃ in terminis cōtra Ariſt. pmo prioꝝ. qȝ bene ſequitur. hoiem currere eſt cōtingens. Igitur cōtingēs eſt hoiem currere. Quarto hęc cōuertit̃. b. eſt. a. igit̃ nullū a. eſt. b. ſed quoduis hoꝝ pōt eſſe ſubiectū huius nois cōtingens. Igit̃ bene valet. nullū. a. b. eſt cōtingens. igitur nullum ꝯtingēs eſt. a. b. Quinto valet aliqd poſſibile eſt hoiem currere. Igit̃ hoiem currere eſt poſſibile. Multa alia dicunt̃: quę cum ſint friuola: omitto. ¶ Sed hęc poſitio ſtulta eſt: ⁊ ſtultiſſimum eſt cōtra eam eſſe ſollicitū. primo topicoꝝ. Boetius eniȝ Ammonius: Porphyrius nullam vim faciunt in talibus quocūqȝ modo illi modi ſumant̃. Oēs enim dicūt idem ſignificare iuſtuȝ: ⁊ iuſte: idem bonū ⁊ bene. ⁊ per cōſequēs idem ſignificat cōtingens quod cōtingēter. neceſſariū qd neceſſario. ¶ Dico igit̃ ꝙ Ariſto. nec illas vocat modales nec has de ineſſe: ſed ſolū ait alias eſſe de ineſſe. alias de neceo ineſſe. alias de poſſibili ineſſe. Quicqd tamen ſit ſectando ſorticolas diceremus tales ꝓpoſitiones poſſe accipi ſm ſe totas: ⁊ hoc modo hęc eſt de ineſſe: neceſſariū eſt ſolem oriri: ⁊ id genus. aut ſm dicta: quibus modi appōnes ſunt: ſiue pdicationes: ⁊ tunc ſunt modales. Qua rōne pȝ argumenta nulla eſſe. ¶ Penes qd vo contradictio in talibus ſumēda ſit: dicamus. Anonymi: quos narrat Philoponus primo prioꝝ. dixerunt in illis de contingenti vel poſſibili cōtradictionem eſſe ſumēdam per negationem propoſitam toti ſemper. In illis de neceſſario ineſſe dupliciter pręponēdo modo: ⁊ pręponēdo verbo: hę enim cōtradicunt neceſſario omnis homo eſt aial: ⁊ neceſſario quidaȝ homo non eſt animal: velut illę. neceſſario omnis hō eſt aial: nō neceſſario ois homo eſt aial. Pro ys facit Ariſt. pmo prioꝝ vbi docet ſyllogiȥare in quarto ſecundę: ⁊ quinto tertię. ⁊ docet reducere eos per oppoſitū cōcluſionis in his de neceſſario ineſſe: ei dum ſumit oppoſituȝ: accepit cōtradictoriū in dicto: ⁊ nō in modo. Amplius Ariſt. docet ſyllogiȥare ex puris neceſſarys in ſcda figura: ex contingētibus vo dicit nihil in illa ſyllogiȥari: hoc autem non eſſet ſi vis neceſſarię eſſet vis affirmationis. ¶ Idcirco abſolute apud Ariſto. dico ꝙ cōtradictio ſumi debet penes negationē vel affirmationē modi. ſunt autem modi ſex: poſſibile: cōtingens: neceſſarium: impoſſibile: verum: falſum: lȝ verum ⁊ falſum ſint modi ſm viſum: non ſm veritatē cū reducant̃ ad illos vt diximus. Quare q̃libet modalis pōt eſſe aut tota affirmatiua: quotiēs modus ⁊ dictum ſunt ambo affirmationes. aut tota negatiua cum modus ⁊ dictum negantur. aut partim affirmatiua ⁊ partim negatiua: cum vel modus vel dictum affirmatur cęterum negatur. Abſolute tamen ſumenda eſt contradictio penes modos. ¶ Tunc ad rationes. ad primam dico ꝙ docet reducere illas per contradictoriū dicti: qm̃ vis illius eſt maior q̃ȝ virtus illarum de ineſſe. ¶ Ad ſcdm nō eſt abſurdum ſyllogiȥare ex affirmationibus in ſcda figura in aliquibus modalibus: quādo dicta illaꝝ habent vim ꝓpoſitionum de ineſſe. In contingentibus vo non ſic: qm̃ dictum contingentis non poteſt habere vim propoſitionis negatiuę de ineſſe cum cōuertatur ad oppoſitam qualitatem. ¶ Et de quantitate talium agamus. dicunt itaqȝ ſorticolarum nonnulli tales enuntiationes ſiue ꝓpoſitiones nullius eſſe quantitatis. Mouentur quia terminus ſubiectus ſuſpēditur a ꝓpria denominatione. Amplius quia non menſuratur a propria acceptione reſpectu ſuppoſitoꝝ: ⁊ ita volunt tales enuntiationes nullius eſſe quantitatis. ¶ Hęc poſitio nō eſt peripathetica. Primo: quia Ariſtoteles vbiqȝ vbi aut propoſitionem aut enuntiationem diuidit: ſemper per vniuerſale ⁊ particulare ⁊ indefinitum diuiſit: ⁊ nullam excluſit. Amplius omnis ꝓpoſitio vel enuntiatio ex materia conſtat: ⁊ forma. Igitur ſicut ratione formę dicitur qualis affirmatiua. vȝ. vel negatiua: ita ratione materię dicetur quanta vniuerſalis. vȝ. vel particularis aut indefinita. Tertio ex non quantis non fit ſyllogiſmus: aliter non regularetur per dictum de omni vel de nullo: ⁊ eſſe in toto. ¶ Poteſt igitur dici ⁊ peripathetice ꝙ in talib⁹

Marginal notes, left column: Quid ſorticolę de modalib⁹ — Cōfutatio — De ſim modi. — Poſitio ſorticolaꝝ — Poſitio propria. — Quō modi efficiāt modales. Pō pᵒ.

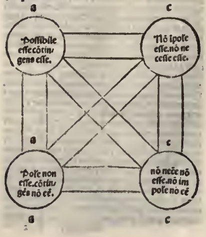
Marginal notes, right column: Cōfutatio — ꝓpria pō. — Penes qd cōtradictio. — ꝓpia ſolo. — De quantitate. Pō pᵒ. — Cōfutatio — ꝓpria pō.

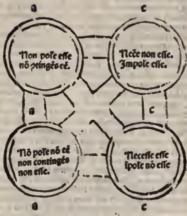
poteſt notari quantitas triplex. Una penes modū. Alia ratione ſubiecti ipſius dicti. Tertia reſpectu totius dicti quatenus eſt vnum ſingulare dictum reſpectu illis propoſitionis. Si reſpectu modi neceſſarium ⁊ impoſſibile faciunt vniuerſalem: quoniam pro omnibus ſuppoſitis temporis: vt Auerroes inquit in libro priorum: vt deum eſſe eſt neceſſarium: quoniam in omni differentia tēporis. Similiter ⁊ hęc. impoſſibile eſt hominē eſſe equū: qa in nulla differentia tēporis erit vel eſt vel fuit equus. Hę ſunt particulares: contingens eſſe: poſſibile eſſe: quia pro aliquibus differentijs temporꝫ. Si reſpectu ſubiecti dicti: ſic erit quāta iuxta ſigni ſubiecto additi naturam. Et pro hac docet ſyllogiҫare Ariſtoteles in ꝑoribus. Si vō reſpectu totius dicti: ſic eſt ſingulare: quoniam vt ſic dictum ſingulariter tentum ſubijcitur: modus pręedicat vt ſentit Boetius. Per hęc pꝫ ſolutio ad obiecta. ⸿ Et

De oppoſitione.

de appoſitionibus dicamus: eſt enim maximum dubiū: cur Ariſtoteles ſolum docuit contradictionem ſumere: ⁊ non contrarietatem: vel alias oppoſitiones. Patet enī ꝙ hoc ideo fecit: quia loquitur de his ſm ſe totas: ⁊ cum vt ſic ſunt ſolum ſingulares: ⁊ in ſingularibus nulla ſit oppoſitio niſi contradictoria: ideo docuit ſolum contradictionem. Hęc de modalibus.

⸿ Conſequētiae vō etiam per rationem fiunt hoc modo ponentibus. Ad illam enim quae eſt poſſibile eſſe haec ſequitur quae eſt contingens eſſe. Atqꝫ haec cum illa conuertitur. vꝫ. ⁊ non impoſſibile eſſe: ⁊ non neceſſariuꝫ eſſe. Ei vō quae eſt poſſibile non eſſe: ⁊ cōtingens non eſſe: ea quae eſt non neceſſarium non eſſe: ⁊ illa quae eſt non impoſſibile non eſſe. Illi praeterea quae eſt non poſſibile eſſe: ⁊ non cōtingens eſſe: ea quae eſt neceſſarium non eſſe: ⁊ impoſſibile eſſe. Ei rurſus quae eſt nō poſſibile non eſſe: ⁊ non contingens non eſſe: illa quae eſt neceſſarium eſſe: ⁊ impoſſibile non eſſe. Conſideretur auteꝫ quod dicunt: ex ſubſcriptione hac.

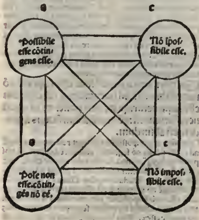

⸿ De quo igitur nunc Ariſtoteles agit: videtur ambiguum: nonnulli volunt Ariſtotelem nunc agere de ęquipollentijs. Sed hoc non placet. Nam apud ſorticolas equipollentia inuenta eſt vt ignotior propoſitio ad notiorē transferatur. Modo Ariſtoteles docet transferre non tm̄ ignotiorem ad notiorem: ſed econuerſo indifferenter. Philoponus appellat inſcriptionem pręſentem conuerſionem: qua. vꝫ. vna propoſitio in aliam vertitur. Ariſtoteles vō hacolouthеſes hoc eſt conſequentias: ⁊ hantiſtrephes: hoc eſt conuerſiones. Quoniam vna ad alteram ⁊ econuerſo ſequitur. Uidetur igitur intentio partis de conſequentijs conuerſiuis modalium eſſe. Ante igitur ꝙ̄ ad rei veritatem veniat: primo conſtituit ordines ⁊ conſequentias ſm antiquos: quos gręci volunt fuiſſe ſtoicos: deinceps circa illam figuram diſputat qd bene ⁊ quid male dictum eſt: ponendo regulas conuerſionum atqꝫ conſequentiarum. Et hoc proponit dicens: conſequentię vō etiam per rationem fiunt hoc modo ponentibus: ⁊ ſubdit regulas illorum: quę ex ſubſcriptione apparet. Ubi debes ſcire Primo ꝙ omnia quadrangula ipſorum. aaaaa. ab ipſis ſtoicis vt antecedētia ſtatuebantur. Omnia vō ipſorum. bbbbb. vt conſequentia cōuerſim collocabant. Secundo debes ſcire ꝙ conſequentię ⁊ omnia quę dicuntur de his: accipiuntur per terminos tranſcendentes eſſe. vꝫ. ⁊ non eſſe: vt ſint cōmunes ad omnes alios pręedicamentales: cuiuſuis quantitatis ſint: ſi tamen velles: poſſes terminos ſpecificare ad libitū. Reliqua vba textus ex ſubſcriptione figurę patent. Cō. 35.

⸿ Ipſum

¶ Ipſum igitur impoſſibile atqꝫ non impoſſibile ad ipſum contingens atqꝫ poſſibile: ⁊ rurſus ad non contingens ⁊ nō poſſibile: ſequūtur quidem contradictorię: conuerſim tamen. Nam ad ipſuꝫ poſſibile eſſe: ea negatio ipſius impoſſibilis ſequitur: quae eſt nō impoſſibile eſſe. Ad negationē vͦo affirmatio. Ad nō poſſibile nāqꝫ eſſe: impoſſibile eſſe: quia ipoſſibile eē affirmatio eſt. Nō ipoſſibile vͦo negatio.

¶ Subſcriptio Ariſtotelis poſſibilium ⁊ contingentium cum ipſo impoſſibili.

Cō.36. ¶ Corrigit dictam poſitionem: ⁊ vult eſſe veram quo ad omnia quę dixit de poſſibili ⁊ contingenti: ⁊ de ipſo impoſſibili. ¶ In quibus verbis innuit duas regulas. Prima: contingens quouis modo ſumptum conuertitur cuꝫ poſſibili eodem modo ſumpto. cauſa eſt: quia ſunt idem omnino non differunt vt Porphyrius dixit: niſi ꝗa poſſibile infinitari poteſt ſine particula negatiua: contingēs vͦo minime. Non eni dicimus incontingens: vt dicimus impoſſibile: ſed dicimus non contingens. Quare poſſibile eſſe ⁊ contingens eſſe primi anguli ſiue quadranguli ipſorum. a. conuertuntur. Sic ſingulę ſingulorum quadrangulorum eiuſdem lateris. Hanc regulam non explicat Ariſtoteles: ſed dat eam intelligere. ¶ Secunda regula. poſſibile ⁊ impoſſibile ſeſe ſequuntur contradictorię: hoc eſt per negationem prępoſitam. Seruatis enim dictis eodem modo quo ad qualitatem ⁊ quantitatem: fiunt ęquipollentes ei conuertibiles per ſolam negationem prępoſitā. ¶ Huius declaratio eſt ꝙ poſſibile ſiue contingens ad ipſum impoſſibile ſe habet contradictorię. Dicebamus enim ꝙ in modalibus eſt triplex quantitas: quarum vna eſt reſpectu ſuppoſitorum temporuꝫ. Et de hac Ariſtoteles loquitur hic: ⁊ hoc modo impoſſibile eſt vniuerſale ad nullam differentiam temporis: cōtingens vel poſſibile particulare ad quaſdam differentias temporum. Neceſſarium vͦo vniuerſale ad omnem differentiam temporum: quare recte dicit ꝙ ęquipollentis contingentis ſiue poſſibilis ad ipſum impoſſibile accipitur contradictorię hoc eſt per negationem prępoſitā modo: quia poſſibile ad ipſum impoſſibile ſe habet contradictorię. Inquit. Ipſum igitur impoſſibile atqꝫ non impoſſibile ad ipſum contingēns atqꝫ poſſibile: ⁊ rurſus ad non contingens ⁊ non poſſibile: ſequuntur ꝗdem contradictorię ſingula ſingulis diſtribuendo: vt nō poſſibile ad impoſſibile: non impoſſibile ad poſſibile: ⁊ de contingenti eodem modo. Addit cōuerſim tamen: quia non modo ęquipollenter ſed conuertibiliter ſeſe ſequuntur. Huius expoſitionem ſubſcribit dicens: nam ad ipm poſſibile eſſe: ea negatio ipſius impoſſibilis ſequitur: quę eſt non impoſſibile eſſe. Ad negationeꝫ vͦo affirmatio vt ad non poſſibile eſſe: impoſſibile eſſe. Quia impoſſibile eſſe affirmatio eſt: non impoſſibile vͦo negatio. Sic igitur quo ad has duas regulas ſtoici recte ſenſere.

¶ Ad ipſum neceſſarium quonaꝫ modo ſe habeat: conſiderandum eſt. Perſpicuum itaqꝫ ipſum non illo modo ſeſe habere. Nā contrarię quidem ſequitur: cōtradictorię vͦo non.

¶ Nunc quo nam modo ipſum neceſſariuꝫ ſe habeat ad ipſum impoſſibile declarat. Et ponit talem regulam tertiam ꝙ neceſſarium ⁊ impoſſibile ſeſe ſequuntur cōuerſim contrarię: non autem contradictorię. Hoc eſt per negationem poſtpoſitam modo: ⁊ non per negationeꝫ prępoſitam. ¶ Huius regulę ratio eſt: quia neceſſarium et impoſſibile opponuntur contrarię: quia impoſſibile pro nullo ſuppoſito temporis: neceſſarium pro omni ſuppoſito temporis: ideo ęquipollentię erunt per negationem poſtpoſitam: ea ratione. vꝫ. qua fit in cōtrarijs. Et in hoc patet error dictę figurę. Inquit. At ipſuꝫ neceſſariū quo nam modo ſe habeat: cōſiderandū eſt. Perſpicuū itaqꝫ ipſum non illo modo ſeſe habere quo impoſſibile ⁊ poſſibile ſe habent: nam contrarię quidem ipſum neceſſarium ſequitur ad ipſum impoſſibile. contradictorię vͦo ſequitur: ſiue vt in gręco iacet: contradictorię per negationem prępoſitam eſt extra: ⁊ non ſe inferunt. Cō.37.

¶ Neqꝫ enim eius quod eſt neceſſe nō eſſe: negatio erit nō neceſſe eſſe. Poſſunt eniꝫ ambae de eodem eſſe verae. Naꝫ id qđ eſt neceſſariū

p° regula
2° regula
Declaratio regulę
3° regula
Rō regulę

non eſſe:eſt non neceſſarium eſſe.

Cō.38. ❡ Obyciet quis cōtra Ariſtotelē.nam neceſſe eſt nō eſſe
ꝯtradicit illi qd eſt neceſſe eſſe:igitur ęquipollet illi:non
neceſſe eſt eſſe.Equipollet illi:nō neceſſe eſt eſſe.Igiẗ nō
ęquipollet illi:impoſſibile eſt eſſe:qm̄ vnius ꝓpoſitionis
vna eſt ęquipollentia.Reſpōdet negādo aſſumptum ꝙ
hęc:neceſſe eſt nō eſſe:cōtradicat illi:nō neceſſe eſt eſſe:
Immo vt dicit ſtant ſimul:qm̄ hominē eſſe equū eſt ne-
ceſſarium nō eſſe:⁊ nō neceſſarium eſſe:quia nō neceſſa-
rium eſſe eſt poſſibile altum:qd ſequitur ad impoſſibile
ſm̄ vnum dimidiū:⁊ ad neceſſariū ſm̄ aliud.Ingt:neq̄
enī eiꝰ qd eſt neceſſe nō eſſe:negatio erit nō neceſſe eē.
Poſſunt enim ambę de eodem eſſe verę:nam id qd eſt
neceſſariū nō eſſe:vt hoiem eſſe equū:eſt nō neceū eſſe:
hoc eſt cōtingens altū:quod ſm̄ alterū dimidium pręd͡i
catur de impoſſibili:ſm̄ alterum de neceſſario.

❡ Cauſa ỽo cur non ſeſe ſequanẗ quemadmo
dum caeterae:eſt:quia ipſum impoſſibile cō-
trarie ſumptum aequipollens redditur ipſi ne
ceſſario.Nam quod impoſſibile eſt eſſe:non
quidē ipſi neceſſe eſſe:ſed potius ipſi neceſſe
nō eſſe:aequipollet.At quod impoſſibile eſt
nō eſſe:hoc neceſſariū eſt eſſe.Quare vt ea il-
la ratione ſe ſequuntur poſſibile.vꝫ.⁊ nō poſſi
bile:ita haec contrarie.Quoniam illo modo
nō ſignificabunt idem neceſſarium ⁊ impoſſi
bile:ſed modo nunc dicto conuertuntur.

Cō.39. ❡ Nunc reddit cām tertię regulę.⁊ quia ex dictis patet.
Lego litterā.Cauſa ỽo cur non ſe ſequuntur hęc de ne-
ceſſario ⁊ illa de impoſſibili:quēadmodū cęterę.vꝫ.per
negationem prępoſitam:eſt:ꝗ ipſum impoſſibile cōtra-
rie ſumptum per negationem poſtpoſitam ęquipollens
redditur ipſi neceſſario:nam quod impoſſibile eſt eſſe:
non quidem ipſi neceſſe eſſe:ſed potius ipſi neceſſe non
eſſe ęquipollet.At quod impoſſibile eſt non eſſe:hoc ne-
ceſſarium eſt eſſe.Ideo infert regulas ambas dicens.
Quare vt ea.vꝫ.poſſibile ⁊ non poſſibile illa ratione per
negationem prępoſitam ſe ſequuntur:ita hęc contrarie
per negationem poſtpoſitam:qm̄ illo modo ſumpta per
prępoſitam negationē non ſignificabant idem:ſed mo-
do nunc dicto per poſtpoſitam negationē conuertuntur.

❡ An impoſſibile eſt ſic poni ipſius neceſſarij
cōtradictiones.Nam ad ipſum quidē neceſ-
ſarium eſſe:ſequitur poſſibile eſſe.Si enī nō
ſequitur illius negatio ſequetur.Cum ſit ne-
ceſſarium aut affirmare:aut negare.Quare ſi
non poſſibile eſt eſſe:impoſſibile eſt eſſe.Igi-
tur id quod neceſſe eſt eē:impoſſibile eſt eſſe:
quod quidem eſt abſurdum.

Cō.40. ❡ Nunc diſputat quo nam modo ipm̄ neceſſariū coordi
netur cum ipſo poſſibili.Et ꝓbat ꝙ nō bene ordinatur:
vt fecerunt ſtoici in pͥmo angulo ſine quadrangulo late-
ris ipſo p.c.Illi enī volebāt hęc ſe mutuo ſequi poſſibi-
le eſſe ⁊ nō neceſſe eſt eſſe:probat igiẗ ꝙ negatio ꝑpoſi-
ta nō facit ęquipollentiā in his.Et vtitur tali enthime-
mate:ad neceſſariū eſſe ſequiẗ poſe eſſe:igiẗ ipꝫ poſſibi-
le eſſe non ſequitur ad ipſum nō neceſſariuꝫ eſſe:per re-
gulam prioriſticam.nihil vnum ſequiẗ ad duo contradi-
ctoria.Qꝫ aūt poſſibile eſſe ſequaẗ ad neceſſariū eē.pro-
bat:quia ſi nō ſequitur ipm̄ poſſibile eſſe ad illud:ſeqtur
ad illud nō poſſibile eſſe:quoniā ſi vnū cōtradictorioꝝ
non ſequitur.Alterum ad illud ſequi neceſſe eſt.Qꝫ ſi ad
neceſſe eſſe ſequiẗ non poſſibile eſſe:tunc ſeqtur impoſ-
ſibile eſſe:per regulam traditam paulo ante.⁊ ita ad ne-
ceſſe eſſe ſequeẗ impoſſibile eſſe.Inquit.an impoſſibile
eſt ſic poni ipſius neceſſarij cōtradictiones.vꝫ.per nega-
tionē prępoſitam:vt ſtoici fecerunt.Qd probat dicens.
nam ad ipſum quidē neceſſariū eſſe:ſequitur poſſibile
eſſe:ſubaudi tū.igitur ipm̄ poſſibile eſſe non ſequitur ad
nō neceſſe eſſe:per regulam prioriſticā.nullum vnū ſeq-
tur ad duo cōtradictoria.Qꝫ aūt poſſibile eſſe ſequeẗ ad
neceſſe eſſe:probat dicens.ſi enim nō ſequitur:illius ne-
gatio ſequitur.vꝫ.non poſſibile eſſe:cum de quolibet ſit
neceſſarium aut affirmare aut negare.Et ita ſequeẗ ad
neceſſe eſſe nō poſſibile eſſe:quaſi ſi nō poſſibile eſt eſſe:
hoc eſt quare ſi ad neceſſe eſſe:ſequitur non poſſibile eſt
eſſe:ſequetur impoſſibile eſſe:qꝛ non poſſibile eſſe:⁊ im-
poſſibile eſſe ęquipollent:per regulam ſecūdam.Igitur
id quod neceſſe eſt eſſe:impoſſibile eſt eſſe:quod quidē
eſt abſurdum:⁊ ita oportet dicere ad neceſſe eſſe ſequi
poſſibile eſſe:⁊ per conſequens ipſum poſſibile eſſe non
ſequetur ad non neceſſe eſſe.Quia nihil ſequitur vel cō-
uertitur cum duobus contradictorijs.

❡ Inſuper etiam ad poſſibile eſſe ſequitur nō
impoſſibile eſſe.ad hoc autē non neceſſarium
eſſe ſequebatur:quare fieri poſſet vt id quod
neceſſarium eſt:nō neceſſarium ſit:quod qui-
dem eſt abſurdum.

❡ Secūdo arguit.poſſibile eſſe ſeqtur ad neceſſe eē:igiẗ Cō.41.
ad poſſibile eſſe nō ſeqtur nō neceſſe eē.deducit:qꝛ vbi
poſſibile ſequiẗ ad neceſſe eſſe:valet neceſſe eſt eē.Igiẗ
poſſibile eſt eſſe.Ultra.poſſibile eſt eē:igiẗ nō impoſſi-
bile eſt eſſe:per ſecūdam regulaꝫ.Ultra.nō impoſſibile
eſt eſſe:igiẗ nō neceſſariū eſt eſſe:quia per ſtoicos nō ne
ceſſe eſſe:⁊ nō impoſſibile eſſe ꝯuertebanẗ:⁊ ponūtur in
vno angulo.Quare ſi poſſibile ſequetur ⁊ conuerteẗ cuꝫ
nō neceſſe eſſe:cū ipſuꝫ ſequatur ad neceſſe eſſe:tunc ad
neceſſe eſſe ſequetur non neceſſe eſſe.Sic igiẗ per duas
rationes patet hęc non cōuerti:poſſibile eſſe:⁊ nō neceſ-
ſe eſſe.Ingt.inſuper etiā ſubaudi ad neceſſe eſſe ſeqtur
poſe eſſe:igiẗ nō neceſſe eſſe nō ſeqtur ad poſſibile eſſe:
quod deducit dicens:ad poſſibile eſſe ſeqtur nō impoſſi
bile eſſe.ad hoc per ſtoicos nō neceſſe eſſe ſeq̄batur:q̄re
fieri poſſet vt id quod neceſſarium eſt:nō neceſſariū ſit.

❡ At ỽo neq̄ neceſſe eſſe ſequitur ad poſſibi-
le eſſe.Nec ad idem ſequitur neceſſe non eſſe.
Ei nanq̄ vtrūq̄ accidere poteſt:horum ỽo
vtrūuis verum ſit:non erunt profecto illa ve-
ra.Id enim ſimul poſſibile eſt eſſe:⁊ non eſſe.
At neceſſarium ſi eſt vel non eſt:non erit ad
vtrūq̄ poſſibile.

❡ Hactenus fortaſſe probauit ꝙ poſſibile eſſe:⁊ nō nec̄e Cō.42.
eſſe nō cōuertuntur ſumēdo poſſibile pro poſſibili alto:
nunc ꝙ ſumendo poſe pro cōtingenti ad vtrūq̄:probat
etiā ꝙ nō cōuertiẗ cū nec̄e eſſe:nec cū nec̄e nō eſſe.Utiẗ
aūt tali rōne.qdlibet cōtingens hoc mō ſumptuꝫ eſt ad
vtrūq̄.Neceſſariū nō eſt ad vtrūq̄ ſiue ſit nec̄e eſſe ſi-
ue nec̄e nō eſſe:igiẗ neceſſe eſſe non poteſt cōuerti cum
poſſibili:nec neceſſe non eſſe.Inquit.At ỽo neq̄ neceſſe
eſſe ſequiẗ conuerſim ad poſe eſſe:nec ad ipm̄ idē poſe
ſeqtur neceſſe nō eſſe.Deinde accipit maiorē dicens:ei
nāq̄.vꝫ.poſſibili eſſe vtrunq̄ accidere pōt:qꝛ cōuertiẗ
ad oppoſitā

ad oppoſitam qualitatem.hęc eſt maioꝛ. Deinde ſumit minoꝛem dicens.hoꝛum vō vtrūuis.vꝫ.vel neceſſe eſſe vel neceſſe non eſſe verum ſit:non erūt profecto illa vera:ambo.vꝫ.eſſe ⁊ non eſſe:qđ explicat dicens. id enim ſimul poſſibile eſt eſſe ⁊ non eſſe:qm̄ poſſibile conuertit̄ ad vtrunqꝫ.Ad neceſſarium ſi eſt:vel non eſt:nō erit ad vtrunqꝫ poſſibile:ipſum igitur neceſſe eſſe:⁊ ipſum neceſſe non eſſe cum ipſo poſſibili conuerti non poteſt.

ℭ Relinquitur igitur nō neceſſarium non eſſe ſequi ad poſſibile eſſe. Hoc nanqꝫ verum eſt de eo quod eſt neceſſe eſſe.

Cō.43. 4ª regula ℭ Ex dictis dat quartā regulam:ꝙ.vꝫ.negatio prępoſita nō neceſſitatis:⁊ poſtpoſita facit ęquipollere ipſi de poſſibili eſſe. Huius cā eſt:qꝛ neceſſe eē:⁊ poſſibile eē ſe habent vt ſubalternę.nam ipm̄ neceſſe eſſe eſt vle tēpoꝛis: ipm̄ poſſibile eſſe eſt particulare.Sed negatio ꝓpoſita ⁊ poſtpoſita facit ęquipollere ſuo ſubalterno. Hę igit̄ conuertunt̄ .nō neceſſe nō eſſe:⁊ poſe eſſe.Et hę.nō poſe nō eſſe:⁊ neceſſe eē. ℭ Sed dices.poſe eſſe ſtat cū nec̄e eſſe: ⁊ cū ipſo neceſſe eſſe nō ſtat ipm̄ nō neceſſe nō eſſe:quaſi ſoluens. Inquit.hoc nāqꝫ.vꝫ.nō neceſſe non eſſe verū eſt de eo quod eſt neceſſe eē:aut foꝛtaſſe ſic itelligit. hoc nāqꝫ hoc eſt nō poſſibile nō eſſe verū eſt de eo:qđ eſt neceſſe eſſe.Sic igit̄ in his accipit̄ ęquipollentia per negationē ꝓpoſitā ⁊ poſtpoſitā.Et ita pꝫ quarta regula.

ℭ Hac enim etiā rōne cōtradictio ſit ei quae ſequitur ad nō poſſibile eſſe. Ad illō eniꝫ ſequit̄ impoſſibile eſſe:⁊ neceſſariū non eſſe. Cuius negatio eſt nō neceſſariū nō eſſe. Igitur ⁊ hae cōtradictiones modo dicto ſe ſequūt̄:atqꝫ nihil impoſſibile ſequetur:ſi ſic ponantur.

Cō.44. ℭ Perſuadet reſpōſionē:⁊ regulā datā.vꝫ. ꝙ nō nec̄e nō eſſe ęquipolleat ad poſe eſſe.Et ait.qꝛ hęc ꝯdicit illi: nō poſe eē.igit̄ ſequit̄ ad hāc.poſe eſſe.qcqd enī ꝯdicit vni ꝯdictoꝛioꝝ ſtat cū altero. Qꝛ aūt ꝯdicat ad nō poſe eē. declarat:qꝛ nō poſſibile eē:⁊ īpoſſibile eē:⁊ neceſſarium nō eē cōuertunt̄.modo nō nec̄e nō eē ꝯdicit illi.nec̄e nō eſſe.nihil.n.verius eſt ꝯdicere:ꝙ̄ per negationē ꝓpoſitā. ⁊ ita hę ꝯdicūt:neceſſe nō eē:⁊ nō nec̄e non eē.quare hęc ꝯdicit illi.īpoſſibile eē:⁊ nō poſſibile eē. qđ erat ꝓbatio noſtra. Inquit.hac enī etiā rōne ipm̄ nō nec̄e nō eē ꝯdictio ſit ei quę ſequit̄ ſiue eſt idem cū nō poſe eſſe. Et ita ſi hęc.nō neceſſe nō eſſe:ꝯdicit illi.nō poſſibile eē:ſtabit cū hac.vꝫ.poſe eſſe:qꝛ poſſibile eē ⁊ nō poſe eſſe ꝯdicūt. Qꝛ aūt nō neceſſe nō eē ꝯdicat ad nō poſſibile eē.probat dicens.ad illud eniꝫ.vꝫ.nō poſe eſſe:ſequit̄ īpoſſibile eē per ſcđam regulā:⁊ neceſſariū nō eſſe per tertiā regulaꝫ. Cuius neceſſe nō eē negatio eſt per ꝓpoſitā particulā nō neceſſariū nō eſſe. Igit̄ cōcludit:⁊ hę ꝯdictiones modo dicto ſe ſequunt̄:atqꝫ nihil īpoſſibile ſequet̄:ſi ſic ponātur.Eſt igit̄ vis rōnis:nō neceſſe nō eē cōtradicit ad nō poſſibile eſſe.igit̄ ſtat cōuerſim cū poſſibile eē. Quarta itaqꝫ regula eſt.negatio ꝓpoſita ⁊ poſtpoſita facit cōuerſionē in his de neceſſario ⁊ poſſibili.

ℭ Dubitauit autem quiſpiam vtruꝫ ad neceſſe eſſe ipſum poſſibile eſſe ſequatur. Nam ſi non ſequitur:contradictio.vꝫ.nō poſſibile eſſe ſequetur. Et ſi quis dicat non hac contradictionem:neceſſe erit eum dicere contradictionem eſſe hanc.vꝫ.poſſibile non eſſe: quae quidem ambae de ipſo neceſſe eſſe falſae ſunt.

ℭ Qm̄ accepit ad neceſſe eſſe ſequi poſe. Idcirco dubitat vtrū ad neceſſe eſſe ſequat̄ poſe.Et p̄mo arguit ꝙ ſic.nā ſi ad neceſſe eſſe nō ſequit̄ poſe eſſe:ſequet̄ ſuum cōtradictoꝛiū.vꝫ.nō poſſibile eſſe:per regulā cōtradictoꝛiaꝝ quę dicit ꝙ de quolibet dicit̄ alteꝝ. Ultra.ad nec̄e eſſe ſequit̄ non poſſibile eſſe.igit̄ ſequet̄ impoſe eſſe:per regulam ęquipollētiaꝝ.nō poſſibile eſſe dicētē valere impoſſibile eſſe:qđ eſt abſurdū.Dices foꝛte ꝙ cōtradictoꝛium eius qđ eſt poſſibile eſſe:eſt illud poſſibile:nō eſſe. per negationē poſtpoſitam:⁊ iꝫ hoc ſit contra regulā ſecundam.probat etiā nō eſſe bene dictū. Et ingt. ꝙ etiaꝫ hęc repugnat ad neceſſe eſſe:non eniꝫ ſtant ſimul neceſſe eſſe:⁊ poſſibile nō eſſe.Per hanc itaqꝫ rōnem poſe eſſe videtur ſequi ad neceſſarium eſſe. Cō.45.

ℭ At vō rurſus id quod idem eſt diuidi ⁊ non diuidi:atqꝫ eſſe ⁊ nō poſſibile videtur. quare ipſum neceſſe eſſe: erit contingens non eſſe: quod quidem falſum eſt.

Cō.46. ℭ Ad oppoſitū arguit.Et ꝓbat ꝙ neceſſe eſſe nō ſit poſſibile eſſe:nā poſe eē eſt ad vtrūqꝫ. Ipm̄ nec̄e eſſe eſt ad vnū. Nō igit̄ pōt nec̄e eē dici poſe eē:qꝛ ēt diceret̄ poſe non eſſe.Et ita vꝫ qđ dubia pro vtraqꝫ ſui parte.

ℭ Perſpicuū itaqꝫ nō omne quod pōt aut eſſe aut ambulare:etiā oppoſita valere. Sunt eniꝫ q̄dam in quibus nō eſt verū. Primū quidem in ijs quae nō per rōnē poſſunt: vt ignis pōt calefacere:⁊ potentiā hꝫ irrōnabileꝫ. Hae itaqꝫ potentię quae per rōnē ſunt:eaedē etiā pluri⁊moꝝ ſunt cōtrarioꝝ. Quae aūt ſine rōne ſunt: nō oēs tales erunt:qꝛ: vt dictū eſt:ignis nō pōt calefacere ⁊ nō calefacere. Nec caetera alia q̄ agunt ſemꝑ. Quaedam tamē poſſunt etiā per irrationabiles potentias ſimul oppoſita ſuſcipere. Dictum eſt aūt hoc hac de cauſa:qꝛ non omnis potentia oppoſitoꝛum eſt ſuſceptiua: neqꝫ omnes eaedem ſpē dicuntur.

ℭ Soluit queſtionem: vbi debes ſcire ꝙ vt in gręco dinaton hoc eſt poſſibile deriuatur a diname hoc eſt potētia:ſic apud nos poſſibile dicitur a potentia: vt igitur potentia eſt multiplex:ſic poſſibile erit multiplex. Potentia vō eſt quędam actiua:quędam paſſiua. Rurſus ſiue actiua:ſiue paſſiua.eſt alia rōnalis:alia irrationalis. Potentia itaqꝫ actiua irrationalis:omnino eſt determinata ad eſſe:qua ratione dicetur potentia ſm̄ dimidiuꝫ. Paſſiua vō ſiue rōnalis vt itellectus:ſiue irrationalis vt mā prima:atqꝫ ſubiectum eſt indifferens ad oppoſita.Silr actiua rationalis (vt voluntas vt nonnulli ſentiunt) eſt ad oppoſita. Propterea inquit.dictum eſt autē hoc ſiue hęc diuiſio de potentia ipſa dicta eſt ad indicandum ꝙ non omnis potentia oppoſitoꝝ eſt ſuſceptiua: neqꝫ oēs eędem ſpecie dicuntur:vt viſus ⁊ auditus alterius ſpeciei ſunt.alię eiuſdem vt omnes viſus:vel omnes intellectus humani.Quare vt potentia alia eſt ad vnum dimidiuꝫ tm̄:puta ad non eſſe. Alia ad vtrūqꝫ:ſic ⁊ poſſibile: qđ denominatur a potentia ỹs modis dicet̄. ℭ Hęc eſt ſolo qōnis.verba trāſlatione patent. ℭ Quo vō ad verba ipſa gręca attinet: verbuꝫ illud hoſę:lꝫ latine ſit quęcunqꝫ.hic tranſtuli oēs:qꝛ ad aures ſonat magis. Cō.47.

ℭ Cum itaqꝫ potentiae nonnullae multiplices ſint:ipm̄ quoqꝫ poſſibile nō ſimplr̄ erit. Sed

aliud qdem cum in actu ſit: verũ erit: ceu pōt aliquid ambulare: cũ ambulat: ⁊ oĩno aliquid poteſt eſſe cũ iam actu ſit: qḋ quidẽ poſſe eſſe dicit̃. Aliud ꝟo cũ forſitan aget: vt pōt quidpiam ambulare: q꞉ forſitan ambulabit.

Cō.48. ¶ Accepit ip̄m poſſibile dici nō vno mō: per hoc ꝙ potētia non dicit̃ vno modo: nũc idẽ altius explicando ingr. Cum itaq꞉ potentię nõnullę multiplices ſint: cuꝫ alia ſit ad vnũ tm̃: alia ad vtrũq꞉: ip̄m quoq꞉ poſſibile: qḋ a potentia traducit̃: nō ſimpl'r ſiue vno mō erit: ſed etiã multiplex. Uerbuꝫ illud multiplices gręce eſt omonimę: ⁊ lꝫ latine ſit ęquiuoce: hic nō ſonat vt expoſitores ⁊ Boetius intelligunt. Uno igit̃ mō aliqd dicit̃ poſſibile pro eo qḋ eſt de ineſſe: vt pōt aliqd ambulare vel eſſe: cũ ambulat: aut eſt iam. Alio modo dicit̃ pro eo quod nōdum exiuit ad actũ: ſed forſitan exibit. Ut poteſt quidpiam ambulare: quia forſitan ambulabit.

¶ Et haec qdem potētia in rebus quae mouent̃ dũtaxat eſt. Illa ꝟo ēt in imobilibus. At per vtraſq꞉ vere dicitur aliquid pōt ambulare aut eſſe: atq꞉ qḋ ambulat ⁊ iam actu eſt: etiaꝫ ambulare pōt. Poſſibile itaq꞉ de ipſo neceſſario hoc mō nō ſimpl'r vere dicetur. Sed alio mō vere. Quare cuꝫ ad particulare vl'e ſequat̃: ad ip̄m neceſſe eē ſequet̃ poſſibile eē: nō tm̃ omne.

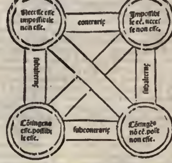
Cō.49. ¶ Tangit differētiam ⁊ cōuenientiam inter dictas potētias. ⁊ vult ꝙ illa potētia quę eſt ad oppoſita ſolũ locuꝫ habeat in his quę mouent̃: eiuſmodi ſunt corruptibilia ⁊ variabilia. Potentia ꝟo ad vnũ tm̃ etiam in imobilibus reperiri poteſt. Dicimus eniꝫ ſolem poſſe oriri: deũ poſſe eſſe: ⁊ talia. Ponit tm̃ conuenientiaꝫ ꝙ per ambas aliquid denominari pōt poſſibile: vt tam id quod nondum eſt: ſed forſitan erit: q̃ꝫ id quod ambulat: ⁊ iam in actu dicit̃ poſſe ambulare. Tunc quaſi rñſionem epilogãdo ſoluit ad formã. ⁊ inquit. poſſibile itaq꞉ de ipſo neceſſario hoc mō ad ꝟtrũq꞉ ſumptum nō ſimpl'r vere dicet̃. Sed alio mō vere dicit̃: cum accipit̃ pro dimidio. quare infert: cũ ad particulare vl'e ſequat̃: ad ip̄m neceſſe eſſe ſequet̃ poſſibile eſſe: nō tm̃ oē: ſed ſm dimidium. Uidet̃ eniꝫ ip̄m neceſſe eſſe vt particulare qd: q꞉ ad eſſe tm̃: ip̄m cōtingens vt vl'e: q꞉ ad eſſe: ⁊ nō eſſe. ¶ Quęrũt iuniores vtrũ neceſſariũ ſit particulare reſpectu cōtingētis. Ego dicerẽ ꝙ cōtingens ⁊ neceſſariũ poſſunt cōſiderari reſpectu ſuppoſitoꝝ tēporis: ⁊ hac rõne ip̄m neceſſariũ eſt vl'e: cũ ſit de omni tēpore: ip̄m ꝟo cōtingens eſt particulare: cũ ſit de aliquo tēpore. Aut reſpectu ſuppoſitoꝝ rei: ⁊ hoc modo cōtingens eſt vl'ius ipſo neceſſario: cum competat mobilibus ⁊ immobilibus. Neceſſariuꝫ ꝟo immobilibus tm̃.

¶ Eſt itaq꞉ etiã principiũ oĩbus forte rebus: q̃ ſunt aut non ſunt: ip̄m neceſſariũ atq꞉ non neceſſarium: ⁊ reliqua vt ad haec cōſequētia cōſiderãda ſunt. Perſpicuũ nãq꞉ eſt ex ĳs quae diximus id qḋ eſt neceſſe eſſe: actu eſſe. Quare cum ea quae ſunt ſempiterna: priora ſint: ēt qḋ eſt actu ipſa poteſtate prius erit.

Cō.50. ¶ Stoici ſumpſerunt ordinẽ ęquipollentiaꝝ ab ipſis cōtingētibus. ⁊ deinde per regulas cōtingētiũ dederũt ordines in alĳs. Ariſtoteles igit̃ rep̄hendit eos. ⁊ ꝓbat ordineꝫ eſſe ſumẽdũ a neceſſarĳs ſiue nō neceſſarĳs. Immo declarat ipſa nec̃ia ſiue nō neceſſaria eſſe ꝑma cōſideratione. reliqua eſſe cōſiderãda: vt ꝯñtia ad hęc. Syllogiꝫat aũt hũc in modũ ſempiterna: ⁊ ſemꝑ in actu ſunt ꝓora ĳs quę poteſtate ſunt. At neceſſariũ eſt ſempiternũ ⁊ ſemꝑ actu. Igit̃ ip̄m neceſſariũ eſt primũ ipſo ineſſe: ⁊ ip̄m ineſſe actu ꝓus ipſa poteſtate. Stoici igit̃ nãlē ordinem non ſeruarunt: in talibus coꝝ regulis.

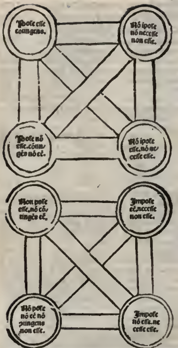
¶ Et haec quidem ſine poteſtate actu ſunt: vt primae ſubſtantiae. Alia ꝟo actu cuꝫ poteſtate ſunt: quae quidem natura priora ſunt: tempore ꝟo poſteriora. Alia ꝟo nunq̃ꝫ actu ſunt: ſed poteſtate dũtaxat.

¶ Reꝝ igit̃ ordinẽ hoc mō Ariſto. cōſtituit. vt ꝑma ſint quę ſine poteſtate actu ſunt: ⁊ in hoc ordine collocãt gręci ſubãs diuinas atq꞉ e mã oĩno ſeparatas. Poſt hęc ⁊ in ſecũdo ordine ſunt: quę actu quidem ſunt: ſed cũ poteſtate. ⁊ in hoc ordine collocant corpora ipſa quęnis. Hęc natura atq꞉ pręſtantia potentiaꝫ: ⁊ ſubm excelliunt. mã ꝟo hęc tēpore excedit: qḋ cuꝫ non ſit logicuꝫ: metaphyſicis omitto. Poſt hęc in tertio ordine ſunt poſſibilia eē: quę quidẽ nō ſunt: ſed poſſunt eē: ⁊ hac rõne poſſibilia ſunt: q꞉ nō ſunt: ⁊ eſſe poſſunt. Et in hoc ordine ſtatuunt motꝰ tēpus: trãſmutationes: ⁊ id genus. Ab ĳs triplex orta eſt enuntiationũ mã. Alia qdem qñ prędicatũ ineſſe ſubiecto dũ: ⁊ non pōt non ineſſe: quę mã dicit̃ neceſſaria vel impoſſis: ſi ſit ad nō eſſe. Alia eſt quom p̄dicatũ ineſt ſubiecto actu: pōt tm̃ nō ineſſe. ⁊ hęc dicit̃ mã de ineſſe. Tertia eſt in qua prędicatũ non ineſt: actu ſubiecto: ſed pōt ineſſe. quę dicit̃ mã cōtingens. Ad oĩum coꝝ quę dicta ſunt declarationem deſcribamus figuram quadrangularem. Cō.51.

¶ Circa igit̃ p̄ſentem figurã ꝑmo debes ſcire ꝙ ꝓpōnes in his poſitę ſunt in terminis trãſcēdētibꝰ: ⁊ vt ſint cōes ad oēs terminos: ⁊ ad oēs quãtitates. Hoc eni dat itelligere eē debere eſſe ſiles in oĩbus ꝓter q̃litates ⁊ modos. vnde pro regula in oĩbus his ſeruãda eſt: vt termini ſint ſiles: ⁊ quãtitates ſimiles. ſolũq꞉ mō differunt: ⁊ q̃litate. ¶ Scḋo debes ſcire ꝙ leges haꝝ ſunt oĩno eędem vt illę de ineſſe: etiã quo ad ſubalternas: in qbus poſtꝰ inferiorę ſequunt̃ ſupernas: q̃ꝫ econtra. ¶ Tertio debes ſcire ꝙ vt in illis de ineſſe ęquipollētię accipiebant̃ per tres regulas in cōtradictorĳs per negationeꝫ prępoſitam: in ꝯrĳs per poſtpoſitã: in ſubalternis per ꝓpoſitam ⁊ poſtpoſitã: ita in his. Quibus declaratis facile pꝫ correptio figurę ſtoicorum: quę hoc modo ſuſcribatur.

Poſſibile

℄ Hęc figura eſt ſm Ariſtotelis deſcriptionem:quę corrigit illam ſtoicorum.

℄ Particula quinta.

Utrum ſꝯo cõtraria ſit affirmatio negationi:an affirmatio affirmationi:atq3 oratio orationi:vt illa quae dicit.ois hõ eſt iuſtus.illi q̃ dicit.nullus hõ ẽ iuſtus:an quae dicit.omnis hõ ẽ iuſtus.illi quae dicit.ois hõ eſt iniuſtus:aut vt Callias eſt iuſtus:ꝛ nõ eſt callias iuſtus.callias iniuſtus ẽ:quae igitur nam harꝫ contraria eſt.

Cõ.52. Debes ſcire ꝙ enuntiationes bifariã intelligunt opponi.vno mõ penes oppoᵐ modũ enuntiandi vt ↄ̄rię.vt ois hõ eſt iuſtus.nullus hõ eſt iuſtus:aut vt ↄ̄dictorię velut aliqs hõ eſt iuſtus.nullus hõ eſt iuſtus.Alio mõ opponi pñt:penes oppoſita p̄dicata quę dicunt de eiſdẽ ſubiectis:vt hõ eſt iuſtus.hõ ẽ iniuſtus. Prima expõ quęſtionis. hõ eſt bonus.hõ eſt malus.callias eſt albꝰ.callias eſt niger.equus eſt bonus.equus eſt nõ bonus:ꝛ tales.ys accepris qdã dubitationẽ Ariſt.itelligũt poſitiue atq3 abſolute.hoc mõ.vꝫ.vtrũ ꝓpões opponant penes ↄ̄riũ modum enuntiãdi:an penes ↄ̄ria p̄dicata:ſed hoc ſtare nõ Cõfutatio põt:qꝛ i hoc libꝰ nõ ſemel q̃ſtio eſt abſoluta. ℄ Dictũ eſt eniꝫ in primo:ꝛ hoc ſcdo:ꝙ oppoſitio ſolũ eſt in ꝓpoſitionibus ſm oppoſitũ modũ enuntiãdi:ꝛ nõ ſm oppoſita prędicata:qꝛ enuntiationes oppoſitę ſm ↄ̄ria prędicata pñt eẽ ſimul falſę:vt lignũ eſt hõ albus.lignũ eſt non homo albus.Cum igit quęſtio eſt ſoluta:non videt rationabile ꝙ rurſus debeat reperi. ℄ Amplius hęc expoſitio ſolũ itelligit de oppoſitione cõtraria:qđ etiaꝫ falſum eſt:cum Ariſto.exempla det in cõtradictorijs ſingularibus:ꝛ cõtrarijs vl'ibꝰ. ℄ Melius igitur videt mihi Expõ ꝓpa ꝙ littera ſit legenda cõparatiue:vt gręci legunt:cũ eniꝫ Ariſto.declarauit enuntiationes bifariã opponi aut penes enunciãdi modos:aut penes ↄtraria prędicata:petit nunc quę magis opponunt hę quę opponũtur penes oppoſitos enuntiãdi modos.vel illę quę opponũtur penes oppoſita prędicata. Rurſus videt ꝙ Ariſto.per enãtia gręce itelligat oẽs oppõnis ſpẽs ſiue cõtrarietas ſiue cõtradictorias:vt exẽpla mõſtrant. ℄ Quęrũt hic quę oppoſitio ſit inter ꝓpões:quaꝝ vna ſit vera altera falſa. Quęſtio.

℄ Rñdent nõnulli talem oppoſitionẽ eſſe ↄtrarietatẽ. Rñſio aliquoꝝ. hę eni ↄ̄riant apud eos.hõ eſt aĩal.hõ eſt lignũ. Perſuadent ꝑmo qꝛ opponũtur:ꝛ nõ priuatiue nec relatiue nec Perſuaſiões ꝑmę põnis. cõtradictorię:igitur cõtrarię.Secũdo.illa oppoſitio conſurgit ex cõpoſitione ꝓpoſitionũ facta ab anima:in qbꝰ non põt eſſe niſi cõtrarietas.Tertio quę ponunt aliquid nõ opponũtur cõtradictorię. Alterũ eniꝫ ↄtradictorioꝝ nihil ponit:vt Ariſto.inquit.Et ita cõcludunt tales ꝓpoſitiones:quaꝝ vna eſt vera altera falſa opponi cõtrarię.

℄ Sed hęc viſio friuola atq3 ſtulta videt. ℄ Prima: Cõfutatio Pria rõ. qꝛ oẽs aiũt iter ens ꝛ nõ ens potius eſſe cõtradictionẽ:igit ſi veꝝ ꝛ falſum opponant potius ↄ̄dictorię.eſt eniꝫ falſum non ens primo poſterioꝝ. ℄ Scđo ea ꝑ quę de Scđa. claratur primũ pnᵐ diſiunctiuũ factũ ex partibꝰ ↄtradicentibꝰ vident plus q̃ ↄ̄dictoria:ſed Ariſt.4ᵒ metaphyſice declarat illud pnᵐ.de quolibet eſt affirmatio vera vel falſa:ꝛ de nullo ambę:per hoc ꝙ nihil põt eſſe ſimul verũ ꝛ falſum:igit veꝝ ꝛ falſuꝫ opponũtur plus q̃ ↄtradictorię vt ita dicã. ℄ Tertio Ammoniꝰ Boetiꝰ ꝛ Por Tertia. phyrius deffinierũt ↄ̄dictorias hunc in modũ ↄtradictorię ſunt ꝓpões oppoſitę quę diuidunt verũ ꝛ falſuꝫ in quolibet. ℄ Demũ Ariſt.in fine ꝑmi poꝝ ideꝫ ſentit:vt Quarta. ys pꝫ:qui libros Ariſt.reuoluerũt. ℄ Propterea debes Rõ ꝓpa ſcire ꝙ veꝝ ꝛ falſuꝫ pñt opponi incõplexe:vt entia ꝛ nõ entia.aut cõplexe.Si opponũtur incõplexe:pꝫ ea opponi ↄtradictorię vt ens ꝛ nõ ens.ſi cõplexe:ſic opponunt interdũ cõtrarię.Si colligunt a ꝓpoſitionibꝰ cõtrarijs. interdũ ↄtradictorię ſi a ↄtradictorijs colligãtur. Tunc rationes oppoſitę per hãc diſtinctionẽ oẽs diluuntur:vt intelligẽti pꝫ.Prima eniꝫ delet ꝙ veꝝ ꝛ falſuꝫ vt in terminis opponunt ↄ̄dictorię vt diximus ꝑmo poſteriorũ:qꝛ vnuꝫ ſignificat ens alterũ nõ ens:vt in ꝓpoſitionibꝰ opponunt nõ ſemꝑ vno mõ.Secũda tollit per idem:ꝙ veꝝ ꝛ falſum vt in ꝓpoſitionibꝰ cõſurgit ex cõpoſitione facta ab aĩa.ſed vt in terminis nõ ſic eſt.Tertia ẽt euertitur:qꝛ verũ ꝛ falſuꝫ:vt in ꝓpõnibus aliquãdo ponunt aliqđ aliqñ nõ ponũt:cũ inſunt in ꝓpoſitionibꝰ ↄtrarijs ponunt.in cõtradictorijs ponũt.At in terminis ſemꝑ falſum nihil ponit. Hęc ſunt ꝑipathetice dicta:reliqua quę dicuntur ſunt extrinſeca a doctrina noſtra.

℄ Si eniꝫ ea quae in voce ſũt:imitent ea quae in aĩa ſunt:atq3 illic opinio ↄtraria eſt quae eſt cõtrarij:veluti illa q̃ eſt.ois hõ eſt iuſtus:eius quae eſt.ois hõ ẽ iniuſtus:ẽt i his affirmationibus q̃ in voce ſunt eadem rõne ſe hẽ neceſſe eſt. Qꝛ ſi illic nõ ſit opĩo ↄtraria ea q̃ eſt ↄtrarij:neq3 affirmatio affirmationi ↄtraria erit:ſꝫ ea

negatio quae quidē dicta eſt. Quare ꝯſiderā-dū eſt quae nā falſa opinio opinioni verae cō-traria ſit: vtrū ea quae eſt de negōne: vel quae contrariū eſſe rōcinaꝶ. Qđ quidē hac rōne ex-plico: eſt quaedā opinio de bono ipſo ꝙ ſit bo-num vera. Alia ꝟo ꝙ nō ſit bonum falſa. alia rurſus ꝙ ſit malū: quae nam itaqȝ harum opi-nioni ipſi verae contraria eſt: atqȝ vtrū ea per quā eſt contraria vna ſit.

Cō.53. ❡ Nōnulli ardeliones volunt ꝙ in hoc textu Ariſto. ſol-uat: ⁊ breuiter velit ꝙ enuntiatiōes ſint magis oppoſitę: quę ſunt ſḿ oppoſitos enuntiādi modos: ꝙ̄ quę ſunt de ꝯtrarijs extremis. vlterius ex littera ſyllogiſāt ſic hypo-thetice. ſi opiniōes ſunt oppoſitę quę ſunt de oppoſitis. enūtiatiōes in voce erūt oppoſitę: quę de oppoſitis. hęc ꝑſpicua eſt: qm̄ ea quę ſūt in voce imitanꝶ ea quę ſūt in mente. Deſtruiꝶ añs: ſed opīones nō ſunt oppoſitę q̄ ſūt de oppoſitis: ſed q̄ oppoſito mō enūtiant. Igiꝶ nec enun-tiationes. Et ſi dicas ſyllm̄ peccare in logica: ⁊ ꝯtra regu-las vltimi capituli ṗmi l prioꝝ: iam hn̄t euaſionis locū: ꝙ Ariſt. arguit ꝑ ꝯṽtiaȝ in ipſo: in qua termini ꝯuertūtur.

Exṗō ṗpͣ ❡ Mihi aūt magis ad aures textus ⁊ Boetij atqȝ bo-noꝝ expoſitoꝝ videꝶ eē alr̄ dōm: ꝙ Ariſto. mouet vnā aliam qōnez: ex cuius ſolōne patebit ſolo ad ṗncipalem dubitationē. ❡ Eſt eniȝ dubitatio acceſſoria l opīonibꝰ. vtrū. vȝ. opinio ꝯria ſit quę de ꝯrio: an quę ꝯriē enūtiat. Quādit aūt qōnē hāc eē ad ꝓpoſitū ꝑ h: qȝ q̄les opinio-nes ſunt in aīa: tales enūtiationes ſunt in voce: hoc eſt ſi opīones ꝯrię ſunt quę de ꝯrijs: ēt enūtiationes erunt cō-trarię quę de ꝯrijs: ⁊ ſi ecōtra opīones ꝯrię ſunt nō quę ſunt de ꝯrijs: ſȝ quę ꝯrio mō enūtiāt: ēt enūtiatiōes ipſę. ❡ Et ꝙ hęc ſit expoſitio: lege litterā. Ingt. ſi eniȝ ea quę in voce ſunt: imitenꝶ ea quę ſunt in aīa: ſiue dianoetica parte: atqȝ illic opinio ꝯria eſt quę eſt cōtrarij: vt exēpla indicāt: ēt in ij affirmationibꝰ quę in voce ſunt eadē ra-tione ſe hr̄e neceſſe ē. Cōtra etiaȝ ſi illic ſit opinio ꝯria ea quę eſt ꝯtrarij: neqȝ affirmatio affirmationi in voce ꝯtraria erit: ſed ea negatio quę qdē dicta eſt: cuȝ igiꝶ ita eſt in enūtiationibꝰ: vt in opīonibꝰ: erit dubitatio de opi-nionibꝰ: ⁊ ingt. nā falſa opinio opīoni verę ꝯria ſit: vtrū ea falſa opīo quę eſt de negatione: vel ea falſa opīo: quę ꝯriū eē ꝯtendit: qđ magis exēplo explicat. ⁊ ingt. eſt q̄dā opinio de bono ipſo ꝙ ſit bonuȝ. vbi cā. de virtute ꝙ ſit bona: ⁊ hęc eſt poſitio vera. alia ꝟo de bono vt de ṽtute ꝙ nō ſit bonū: ⁊ hęc eſt falſa. Alia rurſus falſa ēt ꝙ ṽtus ſit malū: quęrit nūc q̄ nā haꝝ duaꝝ falſaꝝ ipſi poſitioni verę de virtute ꝙ ſit bona ꝯtraria eſt: vtrū ṗma q̄ eſt ꝑ ꝯtrariū enūtiādi modū: an ſcđa q̄ eſt ꝑ ꝯriū ſiue ꝑuato-rium ṗdicatū. ⁊ addit ēt dicēs: ⁊ vtrū ea ꝑ quā vel cui cō-traria eſt ipſa poſitio vera ſit vna vel plures. Addit aūt hoc ꝑ cōtraria imediata vt genitū ⁊ ingenitū. Eadē eniȝ vis eſt de ingenito ⁊ de nō eſſe genito. de quolibet enim dicitur aut genitū aut ingenitū: vt de quolibet dī eſſe ge-nitū vel non eſſe genitū. Propterea addit ⁊ vtruȝ oppo-ſitio cōtraria ⁊ priuatoria hēat vim vnius oppoſitionis vel pluriuȝ: nā in quibuſdā hn̄t vim vnius: in quibuſdā vim duoꝝ. ❡ Ex ijs pȝ Ariſto. ipm̄ nō ſoluere: ſȝ qōnez rurſus mouere de opinionibꝰ: ex cuiꝰ nouę qōnis ſolōne patebit ſolutio ad principalem quęſtionem.

❡ Arbitrari itaqȝ opiniones ꝯtrarias ex eo ita definitas eē: qȝ ſunt ꝯtrarioꝝ falſuȝ eſt. Nā bo-ni qm̄ bonū eſt: atqȝ mali qm̄ malum eſt eadē forſitan eſt opinio ⁊ vera: ſiue plures ſiue vna ſit. Sūt aūt haec cōtraria: nō qdē qȝ cōtrarioꝝ ſunt: ſed potius qȝ ꝯtrario ſeſe hn̄t modo.

❡ Anteq̄ȝ ſolueret qōnem principalē: vt diximus. Inter-poſuit qōnem de ꝯtrarietate opinionuȝ: ⁊ qȝ ſolo primę qōnis apparebit ex ſolōne ſcđę qōnis: quę eſt de ꝯrieta-te opinionū. Propterea nunc ſoluit qōnem ſcđam: dein-de ſoluit primā qōnē vt videbiꝶ. Eſt igiꝶ ſolo ſcđę quę-ſtionis opīones eē ꝯrias: nō qȝ de ꝯrijs ſubiectis ſūt ꝯria ṗdicata: vt de liberalitate qȝ bonū eſt. de auaritia: qȝ ma-lum eſt: ſed qȝ de eadē re ſunt ṗdicata ꝑ ꝯrietateȝ dicta: veluti de voluptate: qȝ bonū eſt: vt Epicurus autumat. aut qȝ malum eſt: vt ſtoicus: ⁊ ꝓpterea non opȝ definire cōtrarias opiniones: quatenus de ꝯtrarijs ſubiectis con-traria ṗdicata enuntiāt: ſed potius qȝ de vna eadēqȝ re cōtraria ſuſpicātur. Huius ſolōnis cāȝ aſſignat: qȝ de cō-trarijs ſubiectis ꝯtraria ṗdicata enuntiādo pōt eē eadē opinio: eadē dico ſḿ ꝯſenſuȝ: qȝ ſibi pn̄t ꝯſentire in ve-ritate atqȝ cōpoſſibiles eē. Sūt eniȝ hę ambę cōpoſſibi-les. liberalitas eſt bonū: ⁊ auaritia ē malū. Ambę quoqȝ ſȝ opīonē peripatheticoꝝ. Ingt. arbitrari itaqȝ opinio-nes eē ita ꝯrias definitas: ex eo qȝ ꝯrioꝝ ſūt. Hoc eſt: qȝ ꝯtraria ṗdicata ſuſpicanꝶ de ꝯrijs ſubiectis: falſum eſt. Cuius rōnem breuē ſubſcribit: ⁊ ingt. nā boni vt libera-litatis: qm̄ bonū eſt: atqȝ mali vt auaritię: qm̄ maluȝ eſt: eadē forſitā eſt opinio. ⁊ quonā mō hoꝝ ſit eadē opinio ſubſcribit: ⁊ ingt: ⁊ vera. q. d. eadē ē illoꝝ opinio quę ad ꝯſenſum atqȝ veritatē. propterea dixit forſitan: qȝ illoꝝ nō eſt eadē opinio ſimpl̄r: ſed quodāmō vt generatim. Sed qȝ poſſet qs dicere illoꝝ nō eſſe eādē opinionē: qȝ illa ſunt plura prędicata de pluribus ſubiectis: ꝓpterea ſubiūgit ſiue plures ſint ſiue vna. Utroqȝ eniȝ mō vna opinio illoꝝ eſt ſaltē quo ad veritatis cōſenſuȝ. Sic igiꝶ opīones ꝯrię ſūt: quę de eadē re ꝯria ṗdicata ſuſpicanꝶ. Sed ſtatim obijciet cauillator arguēdo hęc nō eē ꝯria: qȝ ꝯtraria eſſe debēt ſimpl̄r in totoqȝ: ac illa ſunt ſolum quo ad prędicata cōtraria: ⁊ nō quo ab ſubiecta. Igiꝶ nō ſunt penitus cōtraria. Propterea quaſi cauillū hunc re-fellēdo ſubiungit. ſunt aūt hęc ꝯria: nō qdē qȝ ꝯtrariorū ſunt: hoc eſt penes ꝯtrarietateȝ ſubiectoꝝ: ſed potius qȝ ꝯtrario ſeſe hn̄t modo. Et ita ſunt ꝯrię illę opīones ꝯrie-tate ſumpta penes ꝯrietatē ṗdicatoꝝ ⁊ modi enuntiādi: ⁊ nō ſubiectoꝝ. Hęc eſt ſolo breuis ⁊ generalis. Cō.54.

❡ Si itaqȝ boni vna qdē opinio eſt: qm̄ eſt bo-num. alia ꝟo: qm̄ nō eſt bonū. alia: qm̄ aliquid aliud eſt qđ nō eſt nec eē pōt. Haꝝ quidē nulla ꝑfecto ponēda eſt: neqȝ ea qua ineſſe quae nō inſunt crediꝶ: neqȝ ea qua nō ineſſe quae īſunt extimatur: nā īfinite ſunt ambae: ⁊ qua ineſſe creditur: quae nō inſunt: ⁊ qua nō ineſſe quae inſunt putatur: ſed ille in quibus eſt deceptio. hae aūt ſunt in his: ex qbus generationes ipſe ꝓficiſcūtur: at generatiōes ipſae ex oppoſitis ſunt: quare etiam deceptiones.

❡ Generatim interpoſitę qōnis ſolōnem dedit ⁊ voluit oppoſitas opīones eē: quę ꝯrio mō ſuſpicātur de eadē re ⁊ viſus eſt velle ꝯrio mō fieri: qñ de eadē re ꝯtraria prę-dicata enuntianꝶ: ſed qȝ hoc nō eſt ſimpl̄r veꝝ: nūc ſpe-ciatim declarat dictā ſolōnem. Ubi aduerſione dignū quicqd velit Boetius de eadeȝ re: vt de liberalitate eſſe vnā opinionē tm̄ verā. verbi cauſa: qȝ eſt bonuȝ: plures Cō.55.

tamen falſę ſunt: vt ꝙ liberalitas nõ ẽ bonũ: ⁊ ꝙ ẽ aliud q̃ eſt: vt ꝙ eſt malũ. opinari aũt liberalitatẽ eẽ aliud q̃ eſt: eſſe põt dupl'r: vt ꝙ eſt malũ qꝛ ſibi inſunt q̃daꝫ quę nõ iſunt: vt fugiẽdũ odioſum turpe: ⁊ id genus: quę malo iſunt: aut ꝙ ſit malũ: qꝛ ei nõ iſunt ea quę inſunt: vt qꝛ nõ eſt vtile: qꝛ nõ eſt appetibile: qꝛ nõ eſt boneſtuꝫ. Sic igiť liberalitatẽ eẽ aliud q̃ eſt vt malũ: eſt dupl'r: vel qꝛ ſibi ieſſe crediť ea quę nõ iſunt: vel qꝛ ſibi nõ ieſſe credituꝛ quę iſunt. Ariſto. igiť vult opinioni verę. vꝫ. illi liberalitas eſt bonũ: ſolũ opponi eã opionẽ falſam: quę ꝑ negationẽ atqꝫ ꝯdictionẽ eſt: vt illa. liberalitas nõ ẽ bonũ. hęc eniꝫ ꝯtradicũt. Nam prima eſt indefinita vel pticularis affirmatiua. Scđa eſt idefinita negatiua: quę ęquiualet vli negatiuę. Illã vo quę eſt ꝑ ꝯrietatẽ pdicati nõ vult opponi: qꝛ põt vt viſum eſt per ifinita multiplicari. At opponi non eſt niſi vno mõ: vt enim dicebať vni vnũ opponiť ꝑ ſe. Infinita vo ꝑ accñs. Inquit. Si itaqꝫ boni vna gdẽ opinio eſt ⁊ vera: qm̃ eſt bonũ: vt ꝙ liberalitas eſt bonũ. adiecit aũt verbũ illud [vna] qꝛ ꝯſtructio greca expoſcit ipm. Alia vo eſt: qm̃ nõ eſt bonũ: ⁊ hęc eſt illi ꝯdictoria. Indefinita eniꝫ negatiua valet vlem negatiuã. alia eſt: qm̃ aliquid aliud eſt qđ nõ eſt: nec eſſe põt vt ꝙ liberalitas eſt malũ. Hęc eniꝫ illi icõpoſſibilis eſt. Data diſtinctione docet: quę nã haꝝ duaꝝ ſit dicẽda illi oppoſita. ⁊ ingt. haꝝ gdẽ nulla ponẽda eſt: ſupple illi oppoſita. q. d. nulla de numero eaꝝ quę ſub ſcđa ꝯtinentur quas explicat ⁊ ingt: nec ea qua ieſſe quę nõ iſunt crediť vt ꝙ ſit malũ qꝛ fugiẽduꝫ: qꝛ odioſum: qꝛ turpe: neqꝫ ea qua nõ ieſſe: quę iſunt putať vt ꝙ ſit malũ: qꝛ nõ ẽ vtile: qꝛ nõ eſt appetibile: qꝛ nõ eſt boneſtuꝫ. cuius rõnẽ ingt: nã ifinitę ſunt ambę tam ⁊ ea qua ineſſe crediť quę non inſunt: q̃ ⁊ ea qua nõ ineſſe quę iſunt putať. Põt enim malũ putari ieſſe liberalitati ꝑ ifinita: vt qꝛ turpe: qꝛ inboneſtũ: qꝛ odioſum: ⁊ ſic de ifinitis. Et qꝛ nõ vtile: qꝛ nõ appetibile: ⁊ ſic de ifinitis. Sic igiť pꝫ quę nã nõ ſit illi oppoſita. docet deinde quę ſit illi oppoſita ⁊ ingt: ſꝫ illę in qb' eſt deceptio ſunt oppoſitę: hoc eſt q̃ ꝯdicũt: ⁊ hoc declarat dicẽs. hę aũt ſunt in his: ex qbus gñationes ipſę pficiſcunť: ⁊ gñationes ipſę ex oppoſitis ꝯdictorię ſunt quare ⁊ deceptiones: ⁊ ita opiones oppoſitę ſunt: q̃ ꝯdictorię repugnãt. Sic igiť illi opioni quę eſt. bonũ eſt bonuꝫ. hoc eſt liberalitas eſt bonũ. ea opinio opponit q̃ eſt liberalitas nõ eſt bonũ: quę ęqualet illi. nulla liberalitas eſt bonũ: ⁊ nõ ea quę eſt. liberalitas eſt maluꝫ: nã ſiue ſit malũ ꝑ hoc qđ eſt aligd aliud q̃ eſt: vt qꝛ odioſa: qꝛ turpis: ⁊ id genus ſiue ꝑ hoc qđ nõ eſt id qđ eſt: vt qꝛ nõ eſt vtilis: qꝛ nõ eſt boneſta: ⁊ id genus: nõ põt illi opponi: qꝛ vtroqꝫ modo oppoſita illi erũt ifinita. mõ vni vnuꝫ tm̃

Declaratio verboꝝ. opponiť: vt totiens diximus. ℂ Quo vo ad vba attinet: verba illa. [Aliaꝝ gdẽ nulla ponẽda eſt: neqꝫ quęcunqꝫ eſſe qđ nõ eſt opinãtur: neqꝫ quęcũqꝫ nõ eẽ qđ eſt. Infinitę eniꝫ vtręqꝫ ſunt: ⁊ quę eẽ opinãtur: qđ nõ eſt: ⁊ q̃ nõ eẽ qđ eſt] nõ bene a Boetio (vt mihi videť) itelligunť. Primo: qꝛ vbũ illud [aliaꝝ] qđ gręce ẽ allon: nõ ad oẽs alias referť: ſed ad ſpẽs quę cõtinenť ſub ſcđo oppõnis modo. vꝫ. ad id qđ dicebať: qm̃ aligd aliud eſt qđ nõ eſt nec eẽ põt. Illi eniꝫ opinioni quę eſt. liberalitas eſt bonũ generatim. duo tm̃ opponunť. vꝫ. ⁊ liberalitas nõ eſt bonũ: ⁊ liberalitas ẽ malũ. Scđę vo oppõnis duę ſũt ſpẽs. Poteſt eniꝫ liberalitas dici malũ: vel qꝛ eſſe itelligiť aliquid aliud q̃ nõ eſt vt odioſum vt turpe: ⁊ id genus: vel qꝛ nõ eſſe id qđ eſt: vt qꝛ nõ eſt vtilis: qꝛ nõ eſt boneſta ⁊ id genus. Igiť verbũ illud ad ſpẽs ſcđę oppõnis rettulit ⁊ nõ ad gña: vt Boetius voluit. ℂ Scđo videť erraſſe Boetius: nã nõ tres oppõnes illi Ariſto. fecit: ſꝫ duas. Scđa tm̃ ſubdiuiſa in duas alias: ⁊ hoc Boetius nõ pcepit. ℂ Tertio: qꝛ verbũ illud [opinãtur] qđ gręce eſt doxaꝫuſin nõ eſt deponẽter itelligẽdũ: ſed paſſiue. q. d. creduntť. Nõ eniꝫ põt ꝯſtructio ad aligd referri: vt itelligẽti gręca vba pꝫ. vlterius vba illa [Sed i gb' eſt fallacia] ſiue deceptio. Boetius ad ṗn^m deceptionis rettulit. Eſt eniꝫ ois deceptionis ṗn^m affirmatio ⁊ negatio: veluti cuiuſlibet gñationis eſt ens ⁊ nõ ens: ⁊ in h recte Boetius itelligit. Hęc quo ad trãſlationes ipſas.

ℂ Si igitur qđ bonũ eſt: ⁊ eſt bonũ: ⁊ eſt non malum: atqꝫ alteꝝ quidem per ſe: alterũ auteꝫ per accidens. accidit eniꝫ ipſi non malũ eſſe: ⁊ eſt i vnoquoqꝫ ea opinio magis vera quae eſt per ſe: etiam falſa: ſiquidem ⁊ vera. Ea igitur quae eſt: qm̃ nõ eſt bonũ: qđ bonuꝫ eſt. Illius quae ꝑ ſe eſt falſa eſt. Illa aũt q̃ eſt: qm̃ maluꝫ eſt: eſt eius quae eſt ꝑ accidẽs. Quare magis erit ea opinio falſa: pfecto quae eſt negatio boni q̃ ea quae eſt cõtrarij affirmatio.

ℂ Hactenus Ariſto. ⁊ generatim ⁊ ſpeciatiꝫ ſoluit ſcđam qõnẽ: nũc vult dictã ſolõnẽ pbare: vt mihi videť: ⁊ oib' expoſitorib' placet. Ad huius primę rõnis robur ſumit quędã ordine quodã: ⁊ ṗmo ſumit vnãquãqꝫ rem ⁊ eſſe ipſam: ⁊ eſſe ſui ꝯtrarij negationẽ. verbi cã. liberalitas ⁊ eſt bonũ: ⁊ eſt nõ malũ. ℂ Sumit ſcđo reꝫ eẽ ipſaꝫ ꝑ ſe: ⁊ eſſe negationẽ ꝯrij per accidens. verbi cã: liberalitas ꝑ ſe eſt bonũ: ⁊ per accidẽs eſt nõ malũ: nã accidit ipſi liberalitati nõ malũ eſſe. ⁊ hoc iquit. Si igiť qđ bonũ eſt vt liberalitas. ⁊ eſt bonũ: ⁊ eſt nõ malũ. hoc eſt primũ. atqꝫ alterũ gdem per ſe vt bonũ. alterũ vo per accidẽs vt nõ malũ: cuius rationẽ ſubſcribit. o. accidit enim ipſi liberalitati nõ malum eẽ: hoc eſt ſcđm. Et littera debet legi ſuſpẽſiue: vt videbiť. ℂ Quo vo ad vba attinet: illud verbum [accidit] qđ gręce eſt ſimbebyke: nõ eſt itelligẽdũ pro accidẽte ꝓpue: quo ſolemus dicere albũ ſubſtantię accidere: ſed pro ſecũdario atqꝫ nõ ṗncipali: quo modo dicimus riſibile accidere homini: qꝛ ſcđo loco cõpetit. Cõſideratio vboꝝ.

ℂ Sed occurres: nã videť ꝙ tam negatio ꝯtrarij q̃ affirmatio ſui ꝑ ſe ṗmo modo inſit rei. Eſt eni liberalitas bonũ ꝑ ſe ṗmo modo. eſt nõ malũ per ſe ṗmo modo: igitur nõ eſt alterũ ꝑ ſe ⁊ alterũ per accidẽs. Dubitatio

ℂ Boetius ꝑ verbũ per ſe itelligit eſſe tale per nãm: quo modo dicimus liberalitatẽ eſſe bonũ ꝑ nãm: ⁊ auaritiã maluꝫ per nãm: ⁊ per verbũ ꝑ accidẽs itelligit tale nõ per naturã. Solutio Boetij.

ℂ Sed hęc expoſitio nõ ꝯuenit alqs. Tunc enim corp' nõ eſſet albũ ꝑ ſe: ⁊ nõ nigrũ per accidẽs: nã neutrũ eſt ꝑ nãm: ⁊ tñ Ariſto. ṗmo poſterioꝝ ait. ligmuꝫ eẽ albũ ꝑ ſe ⁊ nõ nigrũ per accidẽs. Cõfutatio

ℂ Melius igiť dicere Ariſt. velle ꝑ verbũ per ſe eſſe tale imediate: ⁊ hoc modo lignum eſt albũ ꝑ ſe: qꝛ non mediãte aliquo. eſt tñ nõ nigrũ per accñs: qꝛ mediãte albedine. Propria ſolutio.

ℂ Sed replicabis lignũ nõ eſſe albuꝫ per ſe: qꝛ eſt tale mediãte ſupficie. Propterea intellige Ariſtotelẽ voluiſſe aligd eſſe tale ꝑ ſe. h eſt per carẽtiã medij ꝯtrarij. tale aũt ꝑ accñs ꝑꝑ affirmationeꝫ ꝯtrarij. Replica. Defenſio.

ℂ Sumit tertio ꝙ ſi ſunt duę opiones verę: ea verior eſt quę per ſe vera eſt. Similr ſi duę ſunt falſę ea erit verior quę ꝑ ſe falſa eſt. cui' rei cã eſt: qꝛ ita de falſo eſt cẽſenduꝫ vt de vero. Ex h vult hic ꝙ ea opinio q̃ eſt affirmatio ſui eſt verior: ea aũt falſior q̃ eſt negatio ſui. vbi cã. hęc eſt verior. liberalitas eſt bonũ: q̃ illa. liberalitas eſt nõ malũ. Hęc aũt falſior. liberalitas nõ eſt bonũ: q̃ illa. liberalitas eſt maluꝫ: nã ſꝫ veritas ꝑ ſe eſt magis

talis veritate ꝑ accidēs: ⁊ falſitas ꝑ ſe ſimiliter magis ta lis falſitate ꝑ accn̄s. Jnqt. Et eſt in vnoquoqȝ ea opinio magis vera: quę eſt ꝑ ſe: ſupple q̄ꝫ ea quę eſt ꝑ accn̄s: ēt falſa eſt magis ea quę eſt ꝑ ſe falſa q̄ꝫ ea quę eſt ꝑ accn̄s falſa: ſiqdē ⁊ vera. Jdem nāqȝ eſt iudiciuȝ de vero ⁊ falſo. Propterea ꝯcludit id qḋ vult hīc ꝑ hāc tertiā aſſumptionē: ⁊ inquit. Ea igit̄ ſupple opinio quę eſt: qm̄ nō eſt bonū: qḋ bonū eſt: illius quę ꝑ ſe eſt. vȝ. bonū eſt bonum oppoſita: ſupple falſa eſt: ⁊ ita hęc. bonū nō eſt bonū. eſt ꝑ ſe falſa. Nā oppoſitū per ſe vero: videt̄ per ſe falſum. Jlla aūt quę eſt qm̄ malū eſt: eſt oppoſita falſa eius quę eſt ꝑ accidēs vera. vȝ. illius. bonū eſt nō malum: ⁊ ſic pȝ tertia aſſumptio: ⁊ hic terminat̄ in gręco ſuſpēſio: ⁊ ꝯcludit ex his ſuppōnē quā vult: ⁊ inquit: quare magis erit ea opinio falſa: ꝓfecto quę eſt negatio boni. vȝ. bonū nō eſt bonū: q̄ꝫ ea quę eſt ꝯtrarij affirmatio. vȝ. bonū eſt malū.

Syll's litterę. Un̄ ſyll's litterę erit. magis falſuȝ magis vero magis opponit̄. negatio boni magis falſa eſt q̄ꝫ affirmatio mali: vt ex dictis pȝ: igit̄ negatio boni magis opponit̄ affirmationi boni: q̄ꝫ affirmatio mali. ℭ Animaduerſiōe dignū Ariſto. ſumpſiſſe exēplū de bono ⁊ malo loco oīuȝ taliū: ſed accepit ipm̄ vt ſermo eēt notior. Uoluit tn̄ hīc hanc ꝯclēm: vt vnicuiqȝ affirmationi ſm̄ opinionē ſemꝑ magis opponat̄ negatio q̄ꝫ affirmatio cōtrarij.

ℭ Falſus tamen circa vnūquodqȝ is maxime exiſtit: qui cōtrariā habet opinionē. ꝯtraria ſiquidēȝ circa ideȝ plurimū differant.

Cō.57. ℭ Quid velit hic Ariſto. facere: nō ſatis pȝ. nec ab expoſitorib⁹ plane hēmus. videt̄ tn̄ Ariſtoteles remouere tacitaȝ qōnē. poſſet nāqȝ quis dicere. ſi negatio eſt maxima oppoſitio: ꝯria opinio eſt ne maxima oppoſitio: videtur ſoluere. vbi debes ſcire aliqua eē maxime oppoſita: quę nō maxime differūt: aliqua ēt maxime differre: quę nō maxime opponunt̄. verbi cā. bonū ⁊ malū maxīe differunt: qꝛ ſub eodē gn̄e maxime diſtāt. nō aūt maxime opponunt̄: qꝛ nō ꝯdictorię ſed ꝯrię opponunt̄. Bonū vō ⁊ nō bonū: maxime opponunt̄: qꝛ ꝑ ſe opponunt̄: ⁊ ꝯtradictorię. nō autē maxime differūt: qꝛ ſub nullo gn̄e maxime diſtāt. ℭ Ad oppoſitū: opiones ꝯtrarię maxime differūt: nō aūt maxime opponunt̄. ꝯdictorię aūt maxime opponunt̄: nō tn̄ maxime differūt. Jnquit. falſus tn̄ circa vnūqḋqȝ is maxime exiſtit: q ꝯtrariā hȝ opionē: cui⁹ cām ait. Cōtraria ſiqdē circa idem genus maxime differunt: ⁊ ita opiones ꝯtrarię maxime diſtant in rōne differentię: ⁊ nō in rōne oppōnis. Cōtradictorię autē diſtant maxime in rōne oppoſitionis: nō aūt in rōne differētię. Hęc mihi vidētur de hoc textu. Si vō tu aliter ſenties: laudo. hūc enim locum non aliter intelligo. Boetius vō nimis verbis Ariſto. addictus ſenſum nō multū obſeruat. cęteri gręci grāmatici ſunt potius.

ℭ Si igit̄ haꝝ opinionū. altera ꝯtraria qdē eſt. Magis aūt eſt ea ꝯria: quae negationis ē: perſpicuū eſt profecto hāc ꝯtrariā eſſe.

Cō.58. ℭ Epilogat vim rōnis q̄ſi ſub forma hypothetica h̄ mō. Si igit̄ haꝝ opinionū altera tm̄ ꝯtraria quidē eſt: qꝛ nō poſſunt ambę eſſe ꝯtrarię: qꝛ vni vnū tm̄ eſt cōtrarium. magis aūt eſt ea ꝯtraria illaꝝ: q̄ eſt negōnis: ⁊ nō quę eſt cōtrarij affirmatio: vt ꝓbatū eſt: ꝓfecto ꝑſpicuū eſt hāc tm̄. vȝ. q̄ eſt negatio ꝯriaȝ illi eē. Et ita illi. liberalitas eſt bonū. hęc tm̄ ꝯria eſt. liberalitas nō eſt bonū: ⁊ non illa. liberalitas eſt malum. Hęc eſt ꝯcluſio ⁊ ſyllogiſmi vis. Quo vō ad verba attinet verbum illud contraria quod gręce eſt enantia. hic nō vt in ꝑmo libro ſumitur: ſȝ pro oppoſita. ſumpſit enim ſpeciem pro genere.

ℭ At ea quae eſt ꝙ bonū eſt malū: cōpoſita eſt. qn̄ qdē neceſſe ē: forſitan opinari illud ideȝ nō eſſe bonū: quodquidē eſt malum.

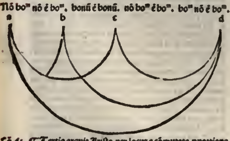
ℭ Boetius videt̄ velle Ariſtotelē ponere nūc ſcḋam rationē: quę talis eſt: ea duaꝝ falſarū ſimplici veritati oppoſita eſt: quę eſt ſimplex ⁊ nō quę eſt cōpoſita. At affirmatio ꝯrij. verbi cā. bonū eſt malū: nō eſt ſimplex ſȝ cōpoſita. ꝯtinet eniȝ illā. bonū nō eſt bonū. quicqd eniȝ eſt malū nō eſt bonū: ⁊ nō ecōtra. Pōt eniȝ aliqḋ nō eē bonum: ⁊ tn̄ nō eſt maluȝ: vt heremita extra ciuitatem: vt Auer. ait. Jgit̄ affirmatio cōtrarij nō eſt ſimplici veritati oppoſita: ſed ſolū ipſius negatio. hęc videt̄ ratio Boetij. Quę qdē quo ad rem ipſam bona eſt. nō tn̄ litterę cōſonat: nā in gręco littera inuenitur aduerſatiuę: niſi (aut) ipm̄ qḋ gręce eſt de: pro inſuꝑ aut ꝓpterea legat̄. Uel aliter dici pōt ꝙ Ariſto. remouet tacitā dubitationē: nā dubitabit aliqs. ſi negatio ſit tm̄ oppoſita: q̄lis eſt affirmatio ꝯtrarij: vt bonū eſt malū. Rn̄det ⁊ inqt. at ea quę eſt ꝙ bonū eſt malū: quę eſt affirmatio ꝯtrarij: cōpoſita eſt: hoc eſt ꝯtinēs ſimplicē negationē: ⁊ ita q̄ſi videt̄ illi ſimplici veritati ꝑ accn̄s oppoſita. nō qdē rōne ſui: ſed rōne ſimplicis negationis: quę in ipſa cōtinet̄: ⁊ ſic videt̄ illi oppoſita ꝑ reductionē: quatenus omne ꝑ accn̄s reducit̄ ad per ſe: ⁊ ꝙ affirmatio ꝯtrarij ꝯtineat negationē: ꝓbat ⁊ inqt. qn̄quidē neceſſe eſt forſitan opinari illud idē nō eſſe bonū: ⁊ ſupple ut in gręco: qḋ quidē eſt malū. in plus enim eſt nō bonū q̄ꝫ malū: ⁊ ꝓpterea affirmatio ꝯtrarij dicitur cōpoſita ⁊ quaſi complicās. adiecit [forſitan] qꝛ nōdum pȝ an plus ſit nō bonū: q̄ꝫ ſit ipm̄ malū. hoc eniȝ nō patet: niſi ſciat̄ an inter bonū ⁊ maluȝ detur mediū. Quo vō ad vba attinet verbuȝ illud [cōpoſita] gręce eſt ſimpeplegmene: qḋ Boetius trāſtulit implicita: alij connexa: ſed quocūqȝ modo ſit: affirmatio cōtrarij dicit̄ eē cōpoſita: qꝛ ꝯtinet negōnē. Unde ⁊ Ariſto. in poſtpręḋicamētis ait ꝯdictionē eſſe vniuerſaliorē oppoſitionē: qꝛ in oībus alijs includit̄ hęc quo ad verba. Cō.59. Qua'io expoſitio Boetij. Precipua expoſitio.

ℭ Praeterea ⁊ ſi i qbuſdā ſimilr̄ ſeſe hēe opȝ: etiā hic videbit̄ ꝓfecto bene eē dictū. Nā aut vbiqȝ aut nuſq̄ꝫ oppoſitio cōtradictionis eſt. At quibus ꝯtrariuȝ ipm̄ nō inuenit̄. Ea qdēȝ de his ē falſa: quae ipſi verae opponit̄: nā qui hoiem nō eſſe hoiem arbitrat̄ is falſus eſt. Si igit̄ hae negōnes ſunt ꝯtrariae: etiā aliae ꝯtrariae erūt: quae oppōnes ꝯtradictionis ſunt.

ℭ Scḋo arguit ſic: ſi in aliqbus opinio falſa opinioni verę opponit̄: quę eſt ꝯdictionis ſiue negationis. in oībus ⁊ in hoc qḋ diximus de bono ita erit. At in aliqbus opinioni verę ea falſa opponit̄: quę eſt ꝯdictionis: ⁊ nō quę eſt affirmatio cōtrarij. Jgit̄ hic ⁊ in oīb⁹ ita erit. probat maio.ͤ Nam hęc eſt natura ꝯdictionis: aut vt in nullis: aut vt in oīb⁹ in qb⁹ inenit̄ oppoſitio: inueniat̄. Eſt eniȝ vl̄is ⁊ in oībus includit̄ vt dictū eſt. Minor vō patet in ſubſtātijs ⁊ q̄ꝫtitatib⁹. Jn his eniȝ nō eſt affirmatio contrarij: cū in his non ſit cōtrariuȝ: ⁊ tn̄ inuenit̄ oppoſitio. Jnquit. Pręterea ⁊ ſi in qbuſdā ſil̄r ſeſe habere oportet: ⁊ ſupple falſa oppoſita verę ſit negatio ⁊ non affirmatio contrarij: etiā hic: ⁊ ſupple in oībus videbit̄ ꝓfecto bene eſſe dictū: vt negatio falſa ſit oppoſita verę affirmationi ⁊ nō affirmatio cōtrarij. Hęc eſt maior: cuius ꝓbationē affert. d. Nā aut vbiqȝ aut nuſq̄ꝫ oppoſitio ꝯdictionis ē. Dictū enim eſt eius naturā eſſe talē: vt aut in oībus aut Cō.60.

in nullis in qbus aliq̄ inueniunſ oppoſitiones:ipſa inue niatur cū ſit vl'is ⁊ in oībus incluſa. Deinde addit mino rem:quę eſt poſitio aſtis ⁊ illius pbationē cōplicat:⁊ in/ quit. At in qbus cōtrariū ipſuz nō inueniſ veluti in ſub/ ſtantijs ⁊ quātitatibus.ea quidē de his eſt falſa quę ipſi verę opponiſ. Hoc eſt ſolum ɔdictio ſiue negatio affir/ mationi verę opponiſ:qđ pbat exēplo:⁊ inquit.nā q bo minē nō eſſe hoiem arbitraſ:is falſus eſt:⁊ per negatio/ nem ſupple illi affirmationi:quę eſt.homo eſt.homo op poniſ. Deinde epilogat totā rōnē:⁊ inquit. Si igitur hę negationes in qbuſdā:ſupple ſunt ɔtrarię.etiaʒ aliq̄ ⁊ in oībus alijs cōtrarię erunt:quę ɔdictionis oppōnes ſunt. accepit hic ɔtriū dum dixit[cōtrarię erunt]pro oppoſi to.vtiſ enim ſpecie pro genere. Hęc quo ad rōnem atq; verbo⁊ expoſitionē. ¶ Animaduerſione dignuʒ illam diſiunctiuā oppoſitio ɔdictionis aut vbiq; aut nuſq̄ eſt: eſſe falſam de rigore logico:veluti illa etiā.oīs hō eſt al/ bus:aut nullus hō eſt albus. Diſiunctiua eniʒ ſemp iter partes ɔdictionis diſiungit vt diximus in pº libro. Sed ad ſenſum Ariſto. vera eſt:q2 illa eſt natura ɔdictionis. Cum eniʒ ſit oppoſitio vniuerſalis in oībus incluſa:opʒ vt ſit aut in oībus in quibus oppoſitio reperitur:aut in nullis:⁊ ppterea ſm ſenſum Ariſto. vera eſt.

¶ Praeterea ſimili ratione ſeſe habent.nō bo/ num non eſt bonū:⁊ bonum eſt bonū:veluti ⁊ ille.non bonum eſt bonum:⁊ bonū non eſt bonuʒ. Illi igitur opinioni verae quae eſt nō boni:qm̄ non bonum eſt:quae nā eſt ɔtraria? Non enim ea quae aſſerit:qm̄ maluʒ eſt.haec enim erit nōnunq̄ cū illa ſimul vera:at nunq̄ fit vt vera vere ɔtraria ſit.eſt eniʒ aliquid non bonuʒ malū:quare ſimul verae erunt ambae. Nec item ea quae aſſerit non bonum non eſſe malum.eſt enim ⁊ ipſa vera.⁊ enim haec erit ſimul vera. Reſtat igiſ illi opinioni quae aſſe/ rit nō bonum nō eſſe bonum:cōtrariā eam eſſe quae aſſerit nō bonum eſſe bonū.eſt eniʒ haec falſa. Quare ei quae aſſerit bonū eſſe bonū ea erit cōtraria:quae aſſerit bonū nō eē bonū.

Cō.61. ¶ Tertio arguit Ariſto.per locuʒ a cōmutata ɔpportione hoc modo:vt.a.ad.b.hoc eſt vt opinio aſſerens nō bonū nō eſſe bonū:quod eſt in angulo.a.ad opinionē quę aſſe/ rit bonū eē bonū qđ eſt.b.ſic.c.ad.d.hoc eſt opinio aſſe/ rens nō bonū eſſe bonū qđ eſt.c.ad opinionē quę aſſerit bonuʒ nō eſſe bonū qđ eſt.d. Nam ambę primę ſunt ve rę:⁊ ambę ſecūdę ſunt falſę:⁊ ſic maior eſt vera. Igiſ vt primū ad tertium:ita ſcđm ad quartum.at ipſi.a.primo oppoſitū eſt ipſum.c.tertium.vt pbabitur. Hę eniʒ op ponuntur.nō bonum nō eſt bonū:⁊ nō bonū eſt bonuʒ. Igitur ſcđm ⁊ quartū opponuntur.vʒ.bonū eſt bonuʒ.⁊ bonū nō eſt bonum.qđ eſt intētum. De rōne tangit ma/ iorem ⁊ iquit. Pręterea ſimili rōne ſeſe habēt.no bonū eſt bonum:⁊ bonū eſt bonū.veluti ⁊ illę.no bonū eſt bo/ num:⁊ bonū nō eſt bonum:nam illę ſunt ambę verę.hę autē ambę falſę.hęc eſt maior:quę lʒ in gręco nō hoc or dine ponaſ tamē nihil deficit:⁊ ſenſus is eſt.deinde tan git minorē ſub forma dubitationis:⁊ iquit. Illi igiſ opi nioni verę quę eſt nō boni:qm̄ nō eſt bonum:quę nā eſt cōtraria ſiue oppoſita? Non enim ea quę aſſerit nō bo/ num eſſe malum:vel qm̄ maluʒ eſt. Hęc enim erit non/ nunq̄ ſimul cū illa vera.at nunq̄ fit vt vera vere ɔtra/ ria ſit. Qđ autē poſſit ſimul cū illa vera eſſe:pbat ⁊ inqt. Eſt enim aliquid nō bonū maluʒ vt auaritia:⁊ ita hę ſi/ mul ſtant.nō bonū nō eſt bonū:⁊ nō bonum eſt maluʒ. nam auaritia nō eſt bonū:⁊ auaritia eſt malū:quę tn̄ nō bonum dicitur:⁊ ita illi quę aſſerit no bonuʒ nō eſſe bo/ nuʒ:nō poteſt eſſe oppoſita hęc quę aſſerit nō bonū eſſe malum:cū ſtent ſimul ſintq; ambę verę. Hic ſolet ſumi illa diuulgata maxima.veritas nunq̄ veritati repugnat: de qua poſtea dicemus. Nec iteʒ ea quę aſſerit nō bonū nō eſſe maluʒ:ppter rōnē eandeʒ quā ſubdit.d. Eſt eniʒ ⁊ ipſa vera.etenim hęc erit ſimul vera:eſt qdeʒ vera:q2 hypocentaurus:nō bonū nō eſt malum:q2 nō eſt.eſt aūt ſimul vera:q2 hypocentaurus nō bonū ⁊ nō eſt bonum: ⁊ nō eſt malum:cū nō ſit:⁊ cum nec affirmatio cōtrarij nec negatio ɔtrarij poſſit illi opinioni eſſe oppoſita:con/ cludit. Reſtat igitur illi opinioni quę aſſerit nō bonum nō eſſe bonū:eam eſſe ɔtrariaʒ:quę aſſerit nō bonū eſſe bonum.negatiue eniʒ de ſubiecto infinito opponiſ affir matiua de eodem ſubiecto:cuius cauſam ſubdit dicens. hęc enim falſa eſt:⁊ illi incompoſſibilis.hęc eſt minor ⁊ illius probatio:tunc dat concluſioneʒ ⁊ inquit. Quare ei quę aſſerit bonuʒ eſſe bonum.ea erit contraria:quę aſſe/ rit bonum nō eſſe bonum:⁊ hęc eſt propoſita concluſio. Maxi. ¶ Et ait Boetius in cōmentationibus huius loci hunc ſyllogiſmum eſſe cęteris validiorē:q2 eſt e ɔpportione cō mutata:quę argumētuʒ efficit pollentiſſimuʒ. Mihi vo videtur ſyllogiſmuʒ hunc eſſe dialecticum ⁊ non valere niſi in numeris p ſe.in cęteris aūt p accidēs. Propterea hic aut nō valet:aut per accidēs hʒ vim:qua ratione fit vt hic ſyllogiſmus non ſit hic poſitus vt validus:ſed vt indicaret hāc poſitionem de cōtrarietate opinionū:etiā conuenire rationibus mathematicis. Quę Boetius. Expoſitio ppria.

¶ Uerum perſpicuū eſt nihil itereſſe:⁊ ſi affir mationem ipſam vl'em ponamus. Erit enim tunc vniuerſalis negatio contraria opinioni: nāq; quae aſſerit omne qđ eſt bonū bonuʒ eē: ea erit cōtraria:quae nullum bonuʒ bonū eſſe aſſerit:ea nāq; opinio quae bonum bonū eſſe arbitratur ſi vl'r ſumaſ:eadē erit illa quae aſſe rit quodlibet bonū eē bonuʒ. At haec nihil ab illa differt:quae aſſerit omne bonū eſſe bonū. ſimilis eſt ⁊ de non bono ratio.

¶ Dum Ariſtoteles diſputauit de cōtrarietate opinionū Cō.62. vſus eſt enuntiationibus indefinitis.vt illa.bonū eſt bo/ num.⁊ illa.bonū nō eſt bonuʒ. Propterea aliquis poſſet arbitrari quę dixit nō eſſe intelligēda niſi de ſubcōtra/ rijs:quę ſunt aut particulares aut indefinitę. Propterea

docet nunc vti illis ad oppoſitionē ꝛ cōtrariā ꝛ cōtradi/
ctoriā. Cōtradictoriā quidē ſi altera vl'is altera particu/
laris ſumatur. hę enim erunt ꝯdictorię. bonū qđdam eſt
bonū. ꝛ nullum bonū eſt bonum. ſi indefinita affirmati
ua particulariter ꝛ negatiua vl'iter itelligatur. vel econ/
tra indefinita negatiua particulariter ꝛ affirmatiua vl'r
ſumatur. Cōtrariā vō ſi ambę vniuerſaliter ſumanť: vt
omne bonū eſt bonū: ꝛ nullum bonū eſt bonū: ꝛ propte/
rea verbum illud enantia: vbiq3 pro oppoſita ſumpſit.
Animaduerſione dignū ꝙ iſ indefinita poſſit accipi: ꝛ
particulariter ꝛ vniuerſaliter pro qualitate materię: vt
in materia cōtingenti particulariter. In materia autem
neceſſaria vl'r. indefinita tamē negatiua vt dicit Alexā.
ſed magis vergit ad vl'em negationē. affirmatiua vō ad
particularem affirmationē: ꝛ propterea hę duę. bonum
eſt bonū: ꝛ bonū nō eſt bonū. vim habēt cōtradictoria/
rum ꝛ nō cōtrariaꝝ: ꝛ hoc inquit. Uerū perſpicuū eſt ni
hil itereſſe: ꝛ ſi affirmationē ipſā vniuerſalē ponamus.
erit enim ſupple tunc vl'is negatio illi ꝯria: ꝛ dixit hoc:
qꝛ hactenus affirmationē particulariter ꝛ negationē vni
uerſaliter accepit: ꝛ ita vt cōtradictorias ſumpſit. nunc
autē docet illas ſumi vt cōtrarias: ꝛ hoc exponit dicens:
opinioni nāq3 quę aſſerit. omne qđ eſt bonū bonū eē: ea
erit cōtraria: quę nullum bonū omne bonū aſſerit: cuius
cauſam inquit. Ea nāq3 opinio quę bonū: bonū eſſe ar/
bitratur: ſi vl'iter ſumatur: eadem erit illi quę aſſerit qđ/
quid eſt bonū vel quodlibet bonū eē bonū. Ad hęc nihil
ab illa differt: quę aſſerit. omne bonū eſſe bonū. Addit.
ſimilis eſt ratio ꝛ de nō bono: qꝛ pōt ēt ſumi vniuerſa/
liter: ꝛ ita vult hactenus eſſe ſumptas eiuſmodi enuntia
tiones vt cōtradictorias: qꝛ idefinita affirmatiua parti/
cularitr. negatiua autē vl'iter vſus eſt. nunc aūt docuit
illas ſumi vt ꝯtrarias: ſi ambę vniuerſaliter ſumanť: hęc
quo ad dubitationē. ¶ Ex his colligi pōt ea diſtinctio
quę dicetur primo prioꝝ ꝙ particulariū enuntiationū:
quędam eſt talis per nātotam vt hō eſt albus: qꝛ aliquis hō
eſt albus vt ſcithæ ꝛ aliquis hō nō eſt albus vt ęthiops.
quędā talis pōt: vt aliquis hō eſt animal: nō eni3 aliquis
homo eſt animal: qꝛ aliquis hō eſt animal: ꝛ aliquis ho/
mo nō eſt animal: ſed qꝛ omnis hō eſt animal. Similis
ratio eſt ꝛ de negatione. ¶ Amplius ꝛ vl'ium: quędaꝫ eſt
vniuerſalis per nām: vt hō eſt animal. hęc enim eſt vni/
uerſalis ſiue addať ſignū vniuerſale ſiue nō. quędā pōt:
vt oīs hō eſt albus. hęc vniuerſalis eſt poſitione ꝛ nō na
tura. Similis diuiſio effici pōt in modalibus. nā quędā
eſt poſitione poſſibilis: quędā nā poſſis: ꝛ in cęteris ſil'r.
Uerū de his in libro prioꝝ abundius dicemus.

Quotuplex particularis.

Quot vniuerſales.

Quot modales.

¶ Quare ſi in opinione ita res ſeſe habet ꝛ af/
firmationes atq3 negatiōes quae ſunt in voce
ſigna ſunt earum quae ſunt in anima: pꝫ ꝛ af/
firmationi ꝯtrariā quidē eſſe eaꝫ negationem:
quae vniuerſaliter de eodeꝫ exiſtit: vt huic. oē
bonum eſt bonū: aut omnis homo eſt bonus:
hanc. nullum bonum eſt bonuꝫ: aut nullus hō
eſt bonus. cōtradictoriae vō oppoſitaꝫ: hanc.
non omne bonum eſt bonum. vel non omnis
homo eſt bonus. Patet inſuper fieri nō poſſe
vt vere vera contraria ſit ſiue opinio ſiue ora/
tio. cōtrariae ſiquidē circa oppoſita ſunt. Ipſa
autem vera circa idem eſſe poſſunt: nō autem
contraria ſimul eidem ineſſe poſſunt.

¶ Hactenus ſoluit ſecundam quęſtioneꝫ de cōtrarietate
opinionū. Nunc ex ſolutione huius redit ad ſolutioneꝫ
primę quęſtionis. Fuit enim prima quęſtio. Utruꝫ affir
mationi magis oppoſita ſit negatio an affirmatio ꝯtra/
rij: vt illi. bonum eſt bonum. ſit magis oppoſita hęc. bo/
num non eſt bonum: vel illa. bonum eſt malum. Soluit
nunc: ꝛ hę ſolutione ſecūdę: docet duo in ſolutione pimę
quęſtionis. quorum primum eſt affirmationi eſſe oppo/
ſitam negationem ꝛ nō affirmationem cōtrarij. Scđm
eſt affirmationi verę nō eſſe oppoſitam negationem ve
ram vel affirmationem contrarij veram per illam vni/
uerſalem. vero nihil veroruꝫ oppoſitū eſſe poteſt. Inqt.
Quare ſi in opinione ita res ſeſe habet: ꝛ affirmationes
atq3 negationes quę ſunt in voce: ſigna ſunt eaꝝ quę ſūt
in anima. Opiniones enim in anima ſunt affirmationes
vel negationes. enuntiationes vō illarum ſigna ſunt. Si
inquā ita eſt in opinionibus quę ſunt mentales enuntia/
tiones: patet ꝛ affirmationi cōtrariam quidem eſſe eam
negationem: quę vl'r de eodē exiſtit: quod exemplo indi
cat ꝛ inquit: vt hic. omne bonum eſt bonum: aut omnis
homo eſt bonus. hāc. nullum bonum eſt bonum: aut nul
lus homo eſt bonus. Et hoc ſi vtamur indefinitis vl'r. cō
tradictorię vō oppoſitam hāc. nō omne bonū eſt bonū:
vel nō oīs homo eſt bonus: ꝛ hoc ſi vtamur indefinitis
vniuerſaliter ꝛ particulariter. ¶ Hęc de pimo. Deinde
cōcludit ſcđm ꝛ inquit. Patet inſuper fieri nō poſſe: vt
verę vera cōtraria ſit: ſiue opinio. hoc eſt ſiue in anima
ſit ſiue oratio: hoc eſt ſiue in voce ſit. accepit eni3 verbū
illud antiphaſin pro oratione ꝛ nō pro contradictione.
Probat hoc ſic. contraria ſunt oppoſita: vera nō ſunt op
poſita: igitur vera non ſunt contraria. De ratione tangit
maiorem. d. cōtrarię ſiquidem circa oppoſita ſunt: ꝛ ſup
ple oppoſitę. hęc eſt maior. Deinde tangit minoreꝫ ꝛ in/
quit. Ipſa autem vera circa idem eſſe poſſunt: ꝛ non op/
poſita circa oppoſita. Addit repetitionē maioris dicēs.
non autem (vt dictuꝫ eſt) cōtraria ineſſe poſſunt eideꝫ.
Repete cōcluſionem. vꝫ. igitur vō nullum veruꝫ eſt cō
trarium. ꝛ ſic patet ſolutio primę quęſtionis ꝛ concluſio
libri. ¶ Theophraſtus vt gręci narrāt aduerſus Ariſto
telem opinatur cōtrarietatem eſſe maiorē oppoſitioneꝫ
ipſa cōtradictione. Utitur auteꝫ definitione cōtrarieta/
tis. nam dicit ipſa cōtrarietas maxima diſtantia. diſtan
tia autē oppoſitio eſt quędā: igitur cōtrarietas ipſa erit
maxima oppoſitio. ¶ Poteſt ideꝫ pro Theophraſto cō
firmari: naꝫ cōtradictio poteſt ſaluari in minima oppo/
ſitione vt in relatiuis. Igitur ſui natura nō eſt maxima.
¶ Ad rationeꝫ vō Ariſto. ſoluit Theophraſtus. nō eniꝫ
cōtrarietatem ad cōtradictionem reducit: ſed ecōtra po
tius: ſiquidem ad maius ſemper ipſum minus reducatur.
Sed quicqđ ſit de poſitione Theophraſti. Poſitio Ari
ſtotelis eſt veriſſima: nam omne minus cōmune ad ma/
gis cōmune: ꝛ omne per accidens ad per ſe reducitur. At
demōſtrauit Ariſtoteles cōtrarietatem eſſe minus com
munem: eſſeq3 oppoſitionem fere per accidens ac com/
poſitam: quo ad illud quod habet de cōtradictione: ideo
ad rationem Theophraſti dici poteſt cōtrarietateꝫ eſſe
maximam differētiam: nō autem maximam oppoſitio/
nem. Cōfirmatio quoq3 nulla eſt: qꝛ ꝛ ſi cōtradictio po/
teſt ſaluari in minima oppoſitione: etiā ipſa poteſt ſalua
ri in maxima: ꝛ propterea per cōfirmationeꝫ ipſaꝫ nihil
demitur ab opinione Ariſtotelis: vnde ꝛ Ariſtoteles pri
mo poſterioꝝ deſcribit ꝯdictionē eē oppoſitionē cuius
per ſe nō eſt medium inuenire. in cęteris vō mediū per
accidens nō inuenitur: quatenus reducunť ad ꝯtradictio/
nem. hęc pro Ariſtotele dicereꝫ. ¶ Quęrūt hic iuniores

Que Theophraſtus ꝯ Ariſto.

[illegible] Ariſto.

 291 FIIIE

Quō verum vero ſit cōtrariū. vtrum verum poſſit eſſe oppoſitū vero: ꝛ videtur ꝙ ſic: nam hęc ſunt cōtraria: nullum cōtinuū eſt diuiſibile in infinitū: ꝛ omne cōtinuū eſt diuiſibile infinitum. ꝛ tamē ambo ſunt vera. Primū enim verū eſt ſm rōnem phy‑ſicam. Scđm autē ſm rōnem mathematicā. ⁋ Scđo ex nihilo nihil fit: eſt verum ratione phyſica. Ex nihilo aūt aliquid fit rōne theologica eſt verū: ꝛ ſunt cōtradi‑ctoria. Poſitio Eſculani. ⁋ Eſculanus hic aſſerit verū vero nō opponi tri‑bus rationibus. ⁋ Primo: q2 ęquationi intellectus nulla ęquatio eſt oppoſita. verum aūt ipſam ęquatio eſt intelle‑ctus. ⁋ Scđo: q2 in relationibus nō eſt contrarietas. at Cōfutatio ęquationes illę relatiōes ſunt. ⁋ Tertio: q2 cognitio nō repugnat cognitioni. at veritas ipſa quędā cognitio eſt. ⁋ Sed hęc ſolutio quo quidem ad cōcluſionem nō eſt falſa: imo eſt poſitio Ariſt. quo vō ad rōnes nec eſt peri‑pathetica nec valet: qđ declaro per ſingulam rationem. ⁋ Prima quidem ratio nō eſt peripathetica: q2 Ariſto. nullibi veritatem orationis definit per adęquationē in‑tellectus: ſed ab eo qđ res eſt vel nō eſt. nec valet: nā pe‑tit pncipiū. pōt enim quęſtio reuerti de ęquatione velu‑ti de veritate: qui enim teneret veritatē veritati opponi diceret vnā ęquationē alteri opponi. ⁋ Scđa etiam nō eſt peripathetica nec valet: nam licet in relatiuis non ſit cō‑trarietas pręđicamentalis. bene eſt cōtrarietas enuntia‑tionum. Hę enim contrarię ſunt: omnis pater eſt ad ali‑quid. nullus pater eſt ad aliquid. ⁋ Tertia etiam petit: q2 qui vellet veritatem veritati cōtrariam eſſe: diceret Propria opinio. cognitionem cognitioni eſſe cōtrariam. Propterea non eſt recedendum ab Ariſtotelis ratione. Duo enim vera opponi nō poſſunt nec cōtradictorię nec cōtrarię. Con‑tradictorię quidem nō: q2 per legem cōtradictoriarū in primo libro traditam duarum cōtradictoriarū alteram veram alteram falſam eſſe oportet: igitur duo vera con‑tradici nō poſſunt. cōtrarię vō minime: quoniā per legē cōtrariarum duę cōtrarię bene poſſunt eſſe ſimul falſę: nunq̄ autem ſimul verę. Igitur duę verę enuntiationes nō poſſunt opponi. poſſunt tamē bene eſſe ſubcōtrarię ꝛ ſubalternę: ſed hoc modo nō dicuntur oppoſitę. Et hęc declaratio eſt peripathetica ꝛ logica. non metaphyſica: qua via cucullati ſępe ſolent incedere etiam in logica. ⁋ Tunc ad rationes dicēdum tam cōtradictoria q̄ cō‑traria eſſe de conſimilibus ſubiectis ꝛ pręđicatis modo cōſimili ſumptis: vt ſorticolę tradunt. At in ꝓpoſito nō eſt ita: nam omne cōtinuum eſt diuiſibile in infinitū eſt verum ratione mathematica: nullum vō continuum eſt diuiſibile: eſt verum ratione phyſica: ꝛ ita non cōſimili modo termini ſumuntur: ꝛ de ſecūda ratione etiam eo‑dem modo dicēdum: nam ex nihilo nihil fit per genera‑tionem. ex nihilo vō aliquid fit per creationem. ꝛ ita ter‑mini nō eodem modo ſumuntur. vbi autē termini eo‑dem modo ſumerētur: ea quę phyſici dicunt falſa ſunt: nō modo de creatione: ſed de omnibus alijs: in quibus a theologis diſſentiūt. Hęc de quęſtione. Et per cōſequēs de toto libro ad ſummi dei laudem.

⁋ Finis periherm̄enias: idest de interpretatione Ariſto‑telis libri: interprete ꝛ Expoſitore Auguſtino Nypho.

⁋ Venetijs impreſſi mandato ſumptibuſq3 heredū No‑bilis viri dn̄i Octauiani Scoti ciuis Modoetienſis: ac ſociorum. Anno ſalutis. 1519. Die. 23. Auguſti.

Regiſtrum.

a b c d Omnes ſunt Quaterni.

fr̄is Raphaelis senensis heremitæ

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE